

Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

Yönetim Bilimi Bilim Dalı

TÜRKİYE'DE GÖÇ SORUNU VE YÖNETİMİ:

VAN İLİ ÖRNEĞİ

Buse Melis TÜRKÖZÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Dr.Öğr.Ü. Tekin AVANER

VAN

2019

KABUL VE ONAY SAYFASI

Buse Melis TÜRKÖZÜ tarafından hazırlanan "TÜRKİYE'DE GÖÇ SORUNU VE YÖNETİMİ: VAN İLİ ÖRNEĞİ" adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ / OY ÇOKLUĞU ile Yüzüncü Yıl Üniversitesi Kamu Yönetimi Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.	
Danışman: Dr.Öğr.Ü. Tekin AVANER Anabilim Dalı, Üniversite Adı Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum	..... Ae 17
Başkan : Prof.Dr. Ferit İZCİ Anabilim Dalı, Üniversite Adı Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum	..... F. İZCİ
Üye : Dr.Öğr.Ü. Yıldız ATMACA Anabilim Dalı, Üniversite Adı Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum	..... Y. ATMACA
Yedek Üye : Unvanı Adı SOYADI Anabilim Dalı, Üniversite Adı Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum	.....
Yedek Üye : Unvanı Adı SOYADI Anabilim Dalı, Üniversite Adı Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum	.....
Tez Savunma Tarihi:	13/06/2019
Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini ve imzaların sahiplerine ait olduğunu onaylıyorum. ..... Doç. Dr. Bekir KOÇLAR Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü	.....

Yüksek Lisans Tezi
Buse Melis TÜRKÖZÜ

VAN
YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
2019

“TÜRKİYE’DE GÖÇ SORUNU VE YÖNETİMİ: VAN İLİ ÖRNEĞİ”

ÖZET

Göç, zaman ve mekan bakımından insanlığın kadim olgularından biridir. Türkiye de kurulduğu günden bu yana göçe maruz kalmıştır. Sınırları belirlendikten sonra ilk olarak soydaş göçüyle karşılaşan ülkemiz, günümüzde bunun ötesine geçerek ekonomik göçün de hedefi olmuştur.

Çalışmada göç tarihsel süreçte, kavramsal, türleri ve nedenleri-sonuçları açısından incelenmekle beraber, mekânsal olarak Türkiye’de yaşanan iç göç ve dış göçlere odaklanmaktadır. Tezin birinci bölümünde göçün tanımı yapılmış, çeşitleri belirlenmiş, nedenleri-sonuçları incelenmiş, sonrasında geçmişten günümüze kıtalar baz alınarak dünya göç tarihi incelenmiştir. Ayrıca Türkiye’nin cumhuriyetten bu yana göç tarihi ve uygulanan politikalar iç göç ve dış göç üzerinde anlatılmaya çalışılmıştır. Aynı şekilde Avrupa Birliği ayrı olarak göç ve göçmen politikalarıyla birlikte tez çalışmasında yerini almıştır.

Çalışmanın ikinci bölümünde göç olgusunun Türkiye’de nasıl yönetildiği ele alınmaktadır. Bu bağlamda Türkiye’de göç yönetiminin yapısal gelişimi üzerine durulmuş ve Göç İdaresi Genel Müdürlüğü teşkilat yapılanmasına yer verilerek göçün yapısal ve hukuki süreçlerine değinilmiştir. Ayrıca genel müdürlüğün görev ve yetkileri ile Van İl Göç İdaresi de ele alınarak göçün taşra örgütlenmesi aydınlatılmak istenmiştir. Van İl Göç İdaresi’nin kentteki düzensiz göç olgusu karşısında karşılaştığı ve üstesinden geldiği temel durum ve olaylar ele alınmıştır.

Tezin asıl amacı olan Van'ın göç açısından incelenmesi de üçüncü ve son bölümde gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda Van'ın cumhuriyetten bu yana olan göç süreci incelenmiş ve Van'ın aldığı dış göç, yapılan anket çalışmasıyla anlaşılmaya ve açıklanmaya çalışılmıştır. Yapılan güvenilirlik analiziyle de çalışma güvenilirliği kanıtlanmıştır. Yapılan anket çalışmasıyla yabancıların Türkiye ve Türkiye ve Van'ı tercih etme sebeplerini ve tercih edenler arasında ortak bir noktanın olup olmadığını anlama amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Göç, 6458 sayılı Kanun, Van.

Sayfa Adedi: 237

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Tekin AVANER

Thesis of Master

Buse Melis TURKOZU

VAN

YUZUNCU YIL UNIVERSITY

INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES

2019

“MIGRATION PROBLEM AND MANAGEMENT IN TURKEY: VAN
PROVINCE EXAMPLE”

ABSTRACT

Migration is one of the ancient phenomena of humanity in terms of time and location. Since the day Turkey has been established, have been exposed to migration. After the determination of the borders, our country was exposed the migration of kinship at first and today, it is also the target of economic migration.

This study examines the immigrations historically, in terms of varieties and its causes and effects. It also focuses locationally on the immigration in Turkey and internal-external migrations experienced in Turkey.

In the second part of the study, the phenomenon of migration is discussed how they are managed in Turkey. In this scope, the structural development of migration management in Turkey was emphasized and the structural and legal processes of migration have been mentioned by the organization of the General Directorate of Migration Administration. In addition, the duties and authorities of the general directorate and Van Provincial Migration Administration were also discussed and the provincial organization of migration was aimed to be clarified. The main situation and events concerning the irregular migration phenomenon that Van Provincial Migration Administration faced were examined.

The main purpose of the thesis is to examine the migration of Van in the third and last chapter. In this scope, the migration process of Van since the republic was established and the external migration of Van was tried to be understood and explained with the survey. The reliability of the study has been proven by the

reliability analysis. By the help of the survey, it is aimed to understand the reasons of the foreigners to prefer Turkey and Van and also, to see if there is a common point between the foreigners who prefers.

Keywords: Migration, 6458. Law, Van.

Number of Pages: 237

Thesis Advisor: Ass. Prof. Tekin AVANER

TEŞEKKÜR

Yüksek Lisans çalışmasında göç konusunu seçmemin nedeni çocukluktan bu yana babaannemin anlattıklarının etkili olmasıdır. Ailem ilk olarak *93 Harbi* diye adlandırılan Osmanlı-Rus Savaşı'nda Ahıska'dan Muş Muhacir Köyü'ne, oradan da kendi imkanlarıyla Van'a gelerek göçle tanışmıştır. İkinci kez göçü yaşamaları ise yine bir savaş zamanına denk gelmiş ve Ermenilerin saldırısı sonucu dönemin Vanlı Türk nüfusuyla beraber Diyarbakır'a gitmeleri olmuştur. Ancak bu kez göç kalıcı olmamış, bir süre sonra Van'a tekrar dönmüştür.

Yüksek Lisans yapmanın ötesinde üniversite hayatımda da hocam Dr. Öğr. Üyesi Tekin AVANER'in öğrencisi olmanın ne büyük bir şans olduğunu biliyorum. Tez çalışmamı da ayrıca hocamla yaptığım için kendimi çok şanslı hissediyorum. Bana karşı sabırlı, bilgili ve hoşgörülü yaklaşımı nedeniyle kendisine çok teşekkür ederim.

Tez yazım sürecinde bana verdiği fikirler nedeniyle ufkumu açan Dr. Öğr. Üyesi Sait EBİNÇ hocama teşekkür ederim.

Sadece tezi hazırlama sürecimde değil eğitim hayatım boyunca maddi manevi hiçbir desteği benden esirgemeyen, en az benim kadar emek veren babama ve anneme, bilgisayarını benimle paylaştığı için kardeşime teşekkürlerimi sunarım. Gerek kaynak bulma gerekse yazım esnasında destek gördüğüm kuzenlerime teşekkürü borç bilirim.

Anket esnasında Göç İdaresinde çalışan İl Göç Uzman Yardımcısı Fatma Erez'e, gene Göç İdaresi'nde çalışan Arapça Tercüman Valid Hağ İbrahim'e, Farsça tercüme yapan Ali Rezvane'ye teşekkürlerimi sunarım.

İçindekiler

ÖZET.....	I
ABSTRACT.....	III
TEŞEKKÜR.....	V
KISALTMALAR LİSTESİ.....	IX
TABLolar DİZİNİ:	XI
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	XII
GİRİŞ	XIV

BİRİNCİ BÖLÜM

GÖÇ KAVRAMI VE TARİHİ: BEŞERİN HİCRETİNE DAİR TEMELLER.....	1
1 Göçün Nedenleri ve Sonuçları.....	2
2 Göçün Türleri.....	5
3 Dünya’da ve Türkiye’de Göç	7
3.1 Dünya’da Göç Olgusu ve Sorunu.....	8
3.1.1 Amerika’da Göç.....	8
3.1.2 Avrupa’da Göç.....	12
3.1.3 Afrika’da Göç.....	22
3.1.4 Asya’da Göç.....	23
3.2 Türkiye’de Göç.....	25
3.2.1 İç Göç	25
3.2.2 Dış Göç	36

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE GÖÇ YÖNETİMİNİN HUKUKSAL VE YAPISAL GELİŞİMİ ÜZERİNE.....	610
1 Türkiye’de Göç Yönetimi Mevzuatı.....	610
1.1 Maddeler Halinde Göç Kanunları	610
1.2 Türkiye’de Öğrenim Gören Yabancı Öğrencilere İlişkin Yönetmelik.....	621
1.3 Geçici Koruma Yönetmeliği.....	643
1.4 Türkiye’de Oturan Yabancıların Nüfus Kayıtlarının Tutulması Hakkında Yönetmelik	79
2 Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Örgütlenmesi.....	79
2.1 Göç Teşkilatlanması	810
2.2 Taşrada Göç Yönetimi.....	854

2.2.1	İl Müdürlükleri	854
2.2.2	İlçe Müdürlükleri	865
2.2.3	Yurtdışı Teşkilatı.....	876
3	Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün Faaliyetleri.....	898
3.1	Destek Faaliyetleri.....	898
3.1.1	Geri Gönderme Merkezleri	908
3.1.2	Kabul ve Barınma Merkezleri.....	910
3.1.3	Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün Stratejik Planı.....	921
3.1.4	Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün Bütçesi	932
3.1.5	Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Uygulamaları.....	943
4.2	Düzenli Göçle İlgili Faaliyetler	976
4.2.1	İkamet izni işlemleri.....	976
4.2.2	Vize İşlemleri	986
4.2.3	Belge Basım Hizmetleri	998
4.2.4	Misyon Hizmetleri	998
5.3	Düzensiz Göçle İlgili Faaliyetler.....	998
5.3.1	Geri Kabul Anlaşmaları Faaliyetleri	99
5.3.2	Türkiye Yolcu Bilgi Merkezi Faaliyetleri.....	99
5.3.3	Uluslararası Koruma Alanında Gerçekleştirilen Faaliyetler	1010
5.3.4	Yeniden Yerleştirme Alanında Gerçekleştirilen Faaliyetler	1020
6	Türkiye'de Göçün Miladı: 2013 ve Sonrası	1054
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: GÖÇ'ÜN KADİM ŞEHRİ VAN.....		111
1	Van'da İç Göçün Encamı.....	1165
2	Yurtdışından Van'a Göç	1321
3	Van'daki Göçmen Eğilimi Anketi: Örneklem Bulgu ve Sonuçları	1342
3.1	Yöntem	1343
3.2	Güvenirlilik Analizi	1343
3.3	Demografik İstatistikler.....	1353
3.4	Frekans Analizleri	1420
3.4.1	Göç Etme Süreci Frekans Analizi	1420
3.4.2	Tercih Frekans Analizi	1520
4.5	Ölçek İstatistikleri	1597

4.5.1	Göç Etme Süreci	1597
4.5.2	Tercih	1608
	SONUÇ	19189
	KAYNAKLAR	1975
	ETİK BEYAN SAYFASI	2097
	ÖZGEÇMİŞ	2108
	EKLER.....	210

KISALTMALAR LİSTESİ

AB: Avrupa Birliği

ABAD: Avrupa Birliği Adalet Divanı

ADNKS: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi

AFAD: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı

Akt: Aktaran

BMMYK: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği

DAP: Doğu Anadolu Projesi

DİE: Devlet İstatistik Enstitüsü

EGM: Emniyet Genel Müdürlüğü

EURODAC: Avrupa Parmak İzi Tanıma Sistemi

EUROPOL: Avrupa Polis Teşkilatı

FORNTEX: Avrupa Birliği Sınır Güvenliği Birimi

GAP: Güneydoğu Anadolu Projesi

GGM: Geri Gönderme Merkezi

GİGM: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü

ICAO: Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü

ICMPD: Uluslararası Göç Politikaları Geliştirme Merkezi

IOM: Uluslararası Göç Örgütü

IOM: Uluslararası Göç Örgütü

KBM: Kabul ve Barınma Merkezi

MDA: Afrika İçin Göç ve Gelişme

NATO: Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü

RCPs: Bölgesel Dayanışma Süreçleri

RQAN: Afrika Vatandaşlarının Geri Dönüşü

SECI: Güneydoğu Avrupa İşbirliği Girişimi

SGSS: Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası

STK: Sivil Toplum Kuruluşları

SWOT: Strengths Weakness Opportunities Threats

TOBB: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği

TOHAV: Toplum ve Hukuk Araştırma Vakfı

TOKİ: Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı İdaresi Başkanlığı

TÖMER: Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları İleri Düzey Türkçe Eğitimi

TÜBİTAK: Türkiye Bilimsel ve Teknoloji Araştırma Kurumu

TY: Tarih Yok

YİMER: Yabancılar İletişim Merkezi

YÖK: Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı

YU-Va-Kur: Yurtdışı Vatandaş Sorunları Kurulu

TABLULAR DİZİNİ:

Tablo 1: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Teşkilat Tablosu	82
Tablo 2: GİGM Geri Gönderme Merkezi Tablosu	90
Tablo 3: Planlanan Geri Gönderme Merkezleri	90
Tablo 4: AB Projesiyle birlikte yapılması teklif edilen Geri Gönderme Merkezleri,	911
Tablo 5: GİGM Kabul ve Barınma Merkezi	91
Tablo 6: Tadilatı Devam Eden Geri Gönderme Merkezleri.....	922
Tablo 7: Van'ın Yıllar İtibarıyla Nüfusu.....	113
Tablo 8: Güvenirlilik Analizi	1344
Tablo 9: Demografik İstatistik	1354
Tablo 10: Göç etme süreci frekans analizi.....	1421
Tablo 11: Tercih Frekans Analizi	1521
Tablo 12: Göç Etme Süreci Ölçek İstatistiği.....	1609
Tablo 13: Tercih Ölçek İstatistiği	16160
Tablo 14: Göç Etme Süreci Basıklık ve Çarpıklık Değerleri.....	16160
Tablo 15: Tercih Basıklık ve Çarpıklık Değerleri.....	1621
Tablo 16: Göç Etme Süreci ve Cinsiyetin Rolü	1621
Tablo 17: Tercih ve Cinsiyetin Rolü.....	1632
Tablo 18: Göç Etme Süreci ve Yaş Aralığı.....	1643
Tablo 19:Tercih ve Yaş Aralığı.....	1687
Tablo 20: Göç Etme Süreci ve Eğitim Durumu	1709
Tablo 21:Tercih ve Eğitim Durumu	1754
Tablo 22: Göç Etme Süreci ve Medeni Durum.....	1776
Tablo 23: Tercih ve Medeni Durum	1787
Tablo 24: Göç Etme Süreci ve Yabancı Dil Bilgisi	1798
Tablo 25:Tercih ve Yabancı Dil Bilgisi	18180
Tablo 26: Göç Etme Süreci ve Çocuğunuz Var Mı?.....	18180
Tablo 27:Tercih ve Çocuğunuz var mı?.....	1832
Tablo 28: Göç Etme Süreci ve Anadil	1843
Tablo 29: Tercih ve Anadil	1865
Tablo 30: Göç Etme Süreci ve Pearson Correlation	1887

Tablo 31: Tercih ve Pearson Correlaction	1909

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1: Anket Çalışmasına Katılanların Cinsiyet Dağılımı	136
Şekil 2: Anket Çalışmasına Katılanların Yaş Aralığı	136
Şekil 3: Ankete Katılanların Medeni Durumu	137
Şekil 4: Ankete Katılanların Eğitim Durumu	137
Şekil 5: Ankete Katılanların Yabancı Dil Bilgisi.....	138
Şekil 6: Ankete Katılanların Meslek Bilgisi	139
Şekil 7: Ankete Katılanların Çocuk Bilgisi.....	139
Şekil 8: Ankete Katılanların Aile Kişi Sayısı	140
Şekil 9: Ankete Katılanların Ailelerinde Çalışan Kişi Sayısı	140
Şekil 10: Ankete Katılanların Anadil Bilgisi	141
Şekil 11: Ankete Katılanların Van'da Bulunma Süresi	141
Şekil 12: Göç Etmemde Siyasi Faktör Etkili Oldu	144
Şekil 13: Göç Etmemde Ekonomik Faktör Etkili Oldu	144
Şekil 14: Göç Etmemde Ailevi Faktör Etkili Oldu	145
Şekil 15: Göç Etmemde Sosyal Faktör (Daha İyi Yaşam Koşulları) Etkili Oldu	145
Şekil 16: Göçü Kendi Geleceğim İçin Yaptım	146
Şekil 17: Göçü Ailemin Geleceği İçin Yaptım	146
Şekil 18: Göç Ettiğim İçin Pişman Değilim.....	147
Şekil 19: Göç Ettiğim İçin Pişmanım.....	147
Şekil 20: İmkânlar Düzelse de Geri Dönmem	148
Şekil 21: İmkânlar Düzelirse Geri Dönerim	148
Şekil 22: Geleceğe Karşı Kaygılıyım.....	149
Şekil 23: Geleceğe Karşı Kaygılı Değilim.....	149
Şekil 24: Bulduğum Konumdan Memnunum	150
Şekil 25: Bulduğum Konumdan Memnun Değilim	150
Şekil 26: Göçü Önlemek İçin Siyasi Çalışmalar Yapılmalı.....	151
Şekil 27: Göçü Önlemek İçin Ekonomik Çalışmalar Yapılmalı	151
Şekil 28: Göçü Önlemek İçin Sosyal Çalışmalar Yapılmalı.....	152

Şekil 29: Van'ı Güvenli Bulduğum İçin Tercih Eттіm	153
Şekil 30: Van'ı Coğrafi Konumu Nedeniyle Tercih Eттіm	154
Şekil 31: Van'ı Ülkeme Olan Yakınlığı Nedeniyle Tercih Eттіm	155
Şekil 32: Türkiye'yi Coğrafi Konumu Nedeniyle Tercih Eттіm	155
Şekil 33: Türkiye'yi Göçmenlere Olan Yardımları Nedeniyle Tercih Eттіm.....	156
Şekil 34: Türkiye'yi Güvenli Bulduğum İçin Tercih Eттіm.....	156
Şekil 35: Türkiye'yi Ülkeme Olan Yakınlığı Nedeniyle Tercih Eттіm	157
Şekil 36: Türkiye'yi Dünya Ülkeleri Arasında Bulunan Konumu Nedeniyle Tercih Eттіm.....	157
Şekil 37: Türkiye Kalmak İstedğim Ülke	158
Şekil 38: Van Kalmak İstedğim Şehir	158

GİRİŞ

Bugünün ırklarının belirlenmesinde ve ülke sınırlarının oluşturulmasında göçün önemi büyüktür. İnsanlar çeşitli sebepler nedeniyle ait oldukları topraklardan ayrılmakta veya ait oldukları topraklara geri dönmektedir. Günümüzde de bu durum oldukça sık yaşanmaktadır. Durum böyle olunca göç ülkelerin gündem maddelerinde ilk sırayı almaktadır.

Bu tez çalışmasında öncelik, göçün ne olduğu, türleri, nedenleri ve sonuçlarının açıklanmasına verilmiştir. İlk bölümde bunların yanı sıra dünyada yaşanan göç durumları ve ülkelerin politikaları üzerinde durulmuştur. Bölüm sonunda ise Türkiye'nin cumhuriyetten bu yana aldığı ve verdiği göçlerle beraber yürütülen politikalar değerlendirilmiştir.

Türkiye, bilindiği gibi kurulduğu günden beri göçle sıcak ilişki içindedir. Türk tarihinde daha eskiye gidildiğinde de durumun aynı olduğu görülür. Çalışma genel olarak Türkiye'nin cumhuriyet sonrası göç durumuna odaklanmakta ancak asıl olarak Van ili özelinde konunun incelenmesini amaçlamaktadır.

Göç, insanların ekonomik sıkıntı yaşamadan, sosyal faaliyette bulunabileceği, varsa çocuklarının iyi bir eğitim alabileceği kısacası daha iyi yaşam koşullarına sahip olacağı, huzurlu bir yerde yaşamak için yaptığı eylemdir. Bir yere göç edilirken hem bulunan yerin iticiliği hem de gidilecek yerin çekiciliği ele alınır. Çekiciliğin ağır basması durumunda göç gerçekleşir. Daha iyi yaşam koşullarına sahip olmak için bu amaçla göç eden bireyler, bulunduğu yerdeki bireylerden ileri düzeyde olan insanlardır. Bu nedenle buldukları yer onlara artık yetersiz gelmektedir. Çözüm olarak da kendilerine yetebilecek bir yere gitmeyi düşünürler. Göç bu şekilde gerçekleştirildiğinde amacına ulaşmış olur. Göç eden birey durumdan memnun olur, göç edilen yer ise kendi koşullarına uygun bir göçle karşılaştığı için memnun olur. Zaten bu şekilde yapılan göçlere dünya üzerinden de tepki gelmemektedir. Göçü sorun haline getiren vasıfsızlıktır. Bu durumda göç eden birey gittiği şehirde iş bulmakta sıkıntı yaşayacaktır. İş bulma sıkıntısı maddi sıkıntıyı, kalacak yer bulma sıkıntısını getirecektir. Kalacak yer bulma sıkıntısı gecekondulaşmayı beraberinde getirecek ve sonuç olarak bugün gecekondularda yaşanan tüm sorunlar tek tek yaşanacaktır. Bu durum göçün olumsuz sonuçlarını yaşatmaktadır. Sadece göç edilen

yerde değil, birey için de göçün olumsuz sonuçları yaşanmaktadır. Birey, göç edilen yerin alt sınıfı olarak görülmektedir. Türkiye’de yaşanan iç göçün olumsuz sonuçlarının daha fazla olmasının temelinde bu durum yatar. Büyük şehirlere yapılan göç yoğun bir şekilde gerçekleşmekteyken, göç edilen şehir bu yoğunluğu kaldıramamaktadır. Bu durum göçün planlanmasını akıllara getirmektedir. Ancak tayin, zorunlu göç, eğitim, istihdam amaçlı yapılan göçlerden ziyade duygusal kararlar alınarak yapılan göçlerin fazlalığı göçün planlanmasını engellemektedir. Türkiye’nin büyük şehirlerinde bugün görülen semtler arasındaki farklılık, şehir insanındaki farklılık da yine bu konuya dayanmaktadır. Ülke olarak yaşadığımız dış göçler düşünüldüğünde alınan soydaş göçlerinin ülkeye zarar vermediği, aksine ülkeye yararı olduğu görülür. Devlet eliyle yapılan bu göçlerde göçmenler planlı olarak yerleştirilmiş, kalacakları konutları, alacakları yardımlar gibi kendileriyle ilgili olan tüm işlemleri planlı bir şekilde yapıldığı için herhangi bir sorunla karşılaşmamıştır. Ekonomik sıkıntılarının aksine, kültürleri ve yaşam tarzlarıyla da olumlu etkileri olmuştur. Kadınların çalışması konuya verilecek güzel örneklerden biridir. Ancak bu durum yapılan her planlı göçün olumlu olarak sonlanacağı anlamına da gelmez. Örneğin Batılı devletlerin keşif sonrası Afrika’dan, Asya’dan aldıkları insanlar göçün acı yüzüyle karşılaşmışlardır. Ancak burada sorun göçün planlanmasından değil, göçü planlayanların insan faktörünü göz önünde bulundurmamalarından kaynaklanır. Yapılan göçün olumsuz etkileri sadece o dönemde değil, sonrasında da etkileri görülmüştür. Çalışma amaçlı alınan göçmenlerin çalışma şartlarının zorluğu, kendileriyle beraber göç eden ailelerinin de çalışmaları, bu durumun getirdiği çocuk işçiliği gibi sorunlar, sonraki yıllarda ülkelerin kalkınmasıyla göçmenlere duyulan ihtiyacın azalmasına ve yerli halk tarafından ırkçılıkla karşılanmasına neden olmuştur. Irkçılığın artması saldırılara dönüşmüş, bu durum maalesef günümüze kadar da ulaşmıştır. Sonraki yıllarda Afrika’dan alınan köle ticaretinin yerini işçi göçleri almaya başlamış ve aynı sıkıntılar işçi göçü kapsamında yapılan göçlerde de görülmüştür. Türk işçilerinin de aralarında bulunduğu göçmenlerin kol gücünden faydalandıktan sonra hükümetler geri dönmeleri için kampanyalar başlatmıştır. Afrika’dan getirilen insanlarla, ilerleyen yıllarda işçi göçlerinin farkı köle ticaretinde çalışacak kişi sayısının çokluğu nedeniyle insan hayatına önem verilmemesinde kendisini gösterir. Farklı olarak

yapılan işçi göçlerinde ise süre belirlenmiş ve işçilerin belirtilen sürede çalışıp geri dönecekleri kararlaştırılmıştır. Yapılan planın aksine işçilerin geri dönmemesi, evlenerek sayıları artırmaları ise soruna neden olmuştur. Göçün sebebi ne olursa olsun Türkiye, cumhuriyetin ilk yıllarından bugüne kadar ülkesine gelen herkesi kucaklamış ve politikalarını bu yönde geliştirmiştir. Bugün Suriyeliler için yapılan çalışmalar en güzel örnektir. Ülkelerin göç tarihi incelendiğinde Türkiye'nin göç politikasında ve hizmetlerinde ne kadar ayrı bir yerde olduğu çok açık ve net bir şekilde görülecektir.

Çalışmanın ikinci bölümü ise göç yönetiminin gerçekleştiği 2013 yılında kurulan İçişleri Bakanlığı'na bağlı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nü ele almaktadır. Bu amaçla ilk olarak Göç İdaresi Genel Müdürlüğü kurulmadan önce konuyla ilgilenen birimler incelenmiştir. Türkiye bulunduğu konum itibarıyla göç ile sürekli karşı karşıya kalmış ve hemen hemen tüm komşu ülkeleriyle de geri kabul anlaşması imzalamıştır. Bu bölümde mevzuatın önemi göz önünde tutularak, 6458 sayılı kanun, 6458 sayılı kanunla beraber gelen yenilikler, yönetmelikler çerçevesinde teşkilat yapısı ele alınmıştır. İkinci bölümde amaç, Türkiye'de gerçekleştirilen göç çalışmalarının, birinci bölümde belirtilen 2013 öncesi göç yönetimiyle kıyaslamak, aynı zamanda yine birinci bölümde açıklanan dünya göç politikalarıyla kıyaslamaktır.

Göç konusuyla ilgili birim adı altında ilk olarak Mübadele, İmar ve İskan Vekaleti kurulmuştur. İlerleyen dönemlerde Vekalet kapatılarak, görevleri İskan ve Umum Müdürlüğü'ne devredilmiştir.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, merkez teşkilatı, taşra teşkilatı ve yurtdışı teşkilat olmak üzere üç bölüme ayrılmaktadır. Merkez teşkilatı Yabancılar Dairesi Başkanlığı, Uluslararası Koruma Dairesi Başkanlığı, İnsan Ticareti Mağdurlarını Koruma Dairesi Başkanlığı, Göç Politika ve Projeleri Dairesi Başkanlığı, Uyum ve İletişim Dairesi Başkanlığı, Bilgi Teknolojileri Dairesi Başkanlığı, Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı, Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı, Hukuk Müşavirliği, Personel Dairesi Başkanlığı, Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı, Eğitim Dairesi Başkanlığı, Düzensiz Göçle Mücadele Dairesi Başkanlığı olmak üzere on üç hizmet biriminden oluşmaktadır. Taşra teşkilatı il ve ilçe müdürlüklerinin yanı sıra, il

müdürlüklerine bağlı Geri Gönderme Merkezi, Kabul ve Barınma Merkezi ve İnsan Ticareti Mağdurları Sığınma Evi'nden oluşmaktadır. Geri Gönderme Merkezlerinde sadece sağlıkla ilgili konularda yardımda bulunulmaktayken, Kabul ve Barınma Merkezi'nde sağlık ihtiyaçlarının yanı sıra yabancıların sosyal ihtiyaçları, barınma ihtiyaçları da giderilmektedir.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü kurulduktan sonra göçle ilgili konularda ciddi çalışmalar ve başarılarla imza atılmıştır. Örneğin 7 gün 24 saat hizmet veren YİMER Çağrı Merkezi göç konusunda diğer ülkelere göre daha sıcak ilişkilerde bulunduğumuz ülkelerin çoğunun anadilinde (Almanca, Türkçe, İngilizce, Rusça, Arapça, Farsça) hizmet verdiği gibi insan ticareti gibi ihbarları karşılamakta, anlık müdahalede bulunma yetkisine de sahiptir. Ve “*En İyi Çok Dilde Hizmet Veren Çağrı Merkezi*” ödülüne layık görülmüştür.

Düzenli göçle ilgili konular ilgili bölümlere ayrılmış (ikamet izni, çalışma izni vs), konuyla ilgili bakanlıklarla daha kısa sürede (örneğin çalışma izninde Aile, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı) iletişime geçiş sağlanmıştır. Bunun haricinde vize başvuruları değerlendirilen yabancıların sonuçları elektronik ortam üzerinden de paylaşılmış, vize izni olmayan yabancıların geri gönderilme işlemleri, iş birliği halinde bulunan havaalanlarından başlatılmaktadır. Türkiye Yolcu Bilgi Merkezi bu konuda önemli görevler üstlenmektedir. Yine iş birliği halinde olunan Aile, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile birlikte “Turkuaz Kart Sistemi” getirilmeye çalışılmaktadır.

Avrupa ülkelerinde görüldüğü gibi yabancıların geri gönderilmesi için Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından Destekli Gönüllü Geri Dönüş ve Yeniden Entegrasyon yönergesi hazırlanmıştır. Avrupalı devletlerin programlarından farkı, düzensiz göçmenlerin geri dönüşü için hazırlanan program olmasıdır. Oysa ki Avrupalı devletlerde geri dönüş programları daha önce kendi davetleriyle ülkelerine gelen göçmenlerin geri dönmeleri için yapılan programlardır.

Elektronik ortamın kolaylığı ve günümüz koşullarının da etkisiyle beraber göç ile ilgili tüm konular (ikamet, vize vs) elektronik ortamda gerçekleştirilmektedir. Bu durum yabancıların Göç İdaresi İl Müdürlüklerine sürekli olarak gitmelerini engellemektedir. Ayrıca telefonlar için tasarlanan mobil uygulamayla da yine

yabancıların işleri kolaylaştırılmış, göçle ilgili bilgilere telefon üzerinden ulaşılma amaçlanmıştır. Sadece yabancılar için değil, ülkeler için de elektronik ortamdan yararlanılmış, Düzensiz Göç Ortak Veri Tabanı ile bilgi paylaşımında bulunulmuştur. Yine Kapasite Geliştirme Projesiyle etkili uyruk testi yapılması hedeflenmiştir.

Van'da bulunan konum itibariyle göç yoğun olarak yaşanmaktadır. Tezin üçüncü ve son bölümü olan “Van: Göçün Kadim Şehri”nde ise cumhuriyetten bu yana Van'ın göç durumu açıklanmaya çalışılmış, göçmen profili, göçün nedeni, Van'da bulunmanın memnuniyeti, Van'a göç eden insanların Van'ı tercih etmelerinde ortak noktalarının olup olmadığının anlaşılması ve Van'ı sadece anlık bir kurtuluş için mi yoksa ciddi anlamda yaşamak istedikleri şehir olduğu için mi tercih ettiklerini anlamaya çalışılmaktadır. Bölümde öncelikle Türkiye sınırları içerisinde cumhuriyetten bu yana Van'ın neden tercih edildiği ve neden Van'dan ayrıldığıyla ilgilenirken, asıl konu olan Türkiye sınırları dışında Van'ın neden tercih edildiğine gelinmiştir. Cumhuriyetin ilk yıllarıyla beraber homojen nüfus oluşturma politikası Van'ı da etkilemiş ve İran ve Bulgaristan'dan getirilen soydaşlar yapılan konutlarla Van'a yerleştirilmiştir. Dönemin canlı tanığı olan babaannemden de edindiğim bilgilere göre soydaşlarımız İskele ve Edremit'e yerleştirilmiş, diğer göçmenlere yapılan yardımlardaki gibi konut, arazi yardımı yapılmış, çalışabilmeleri için imkanlar tanınmıştır. Ancak yapılan yardımlara ve teşviklere rağmen Bulgaristan göçmenleri Van'da ne yazık ki kalıcı olmamıştır. İlerleyen yıllarda ülkenin batı şehirlerine göç ettikleri bilinmektedir. Bulgaristan göçmenlerinin özellikle Bursa'ya çalışkanlıkları ve modern yaşam tarzlarıyla yaptıkları katkı düşünüldüğünde, Van'dan ayrılmalarının şansızlık olarak değerlendirilebilir. Bulgaristan göçmenlerinin aksine İran'dan gelen soydaşlarımız kalıcı olmuş ve büyük çoğunluğu hala Van'da yaşamaktadır. Yine aynı şekilde 1964'de yerleşmeleri tamamlanan Trabzon Çaykaralı göçmenlerin Van Özalp'a yerleştirilmeleri olumlu sonuçlanmış ve Çaykaralılar kalıcı olmuştur. Onların kalıcılığı Özalp'a da katkı sağlamıştır. Van'ın bu şekilde aldığı göçlerin yanında tayinle beraber aldığı nitelikli göçler de kent için önemli gelişmelerdir. Ancak ilerleyen yıllarda terör, işsizlik, geçim sıkıntısı gibi nedenlerle ilçelerden ve çevre şehirlerden alınan göçler Van'ı kalabalıklaştırdığı gibi bu göçleri Van karşılayamamıştır. Günümüzde de görülen birçok şehir sorunu Van'ın bu şekilde yoğun olarak göç almasından kaynaklanmaktadır. Bununla beraber yine

Van'ın yetiştirdiği eğitilmiş, nitelikli nüfusun da kendini kent içinde yabancı görmesi, bu nüfusun Van'dan göçüne neden olmuştur. Eğitilmiş, hazır nüfusun şehirden ayrılması tıpkı ülkelerin beyin göçü verdiği zamanlarda yaşadığı zararları şehre vermektedir. Özellikle Van'da yoğun olarak yaşanan bu durum sadece eğitim açısından değil, Van kent kültürüne de zarar vermektedir. Yerli olarak adlandırılan nüfusun göç ettiği miktardan daha fazla nüfusun Van'a göç etmesi, kırsal hayatın Van'da kaldığı yerden devam ettirilmesine neden olmaktadır.

Ülke sınırlarımızın haricinde, ülke dışından da Van yoğun olarak göç almaktadır. Türkiye'nin dünya üzerinde batıya açılan kapı görevini, Türkiye'ye açılan kapı olarak Van karşılamaktadır. Özellikle doğu sınırlarımızdan alınan yasadışı göçmenlerin büyük çoğunluğu Van'ı tercih etmektedir. Bu şekilde göç eden yabancıların büyük çoğunluğu Van'ı konumu nedeniyle tercih etse de tercih nedenleri değişkenlik göstermekte ve bu nedenin dışında daha etkili olan nedenler de bulunmaktadır. Van'daki göçün sorunlarını ve yönetimini anlamak amacıyla Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nde bulunan yabancılara "Van'daki Göçmen Eğilimi Anketi" yapılmıştır. Yapılan ankette 38 soru sorulmuş ve verilen cevaplar 8 problem başlığında incelenmeye çalışılmıştır. Anket süresi 2 hafta boyunca sürmüş ve anket sadece uluslararası koruma altında bulunan yabancıların imza günü olan Çarşamba günü gerçekleştirilmiştir. Amaç göçmenlerin göç etme ve tercih nedenlerini yapılan örneklem ve anova analizleriyle anlamak, bununla beraber Pearson Correlation analiziyle de göç etme süreci ile tercih nedenleri arasındaki ilişkiyi anlamak istenmiştir. Bu doğrultuda kişisel bilgiler, göç etme süreci ve tercih olmak üzere üç bölümden oluşan anket gerçekleştirilmiştir. Bilgi güvenliği nedeniyle anketin hangi tarihler arasında yapıldığı belirtilmemektedir. Uluslararası Koruma Birim Başkanı Bünyamin BAYRAM ile yapılan görüşmede, Türkiye'nin yasadışı ve yasal yollarla üçüncü bir ülkeye gitmek amacıyla Van ilinde Uluslararası Koruma talebinde bulunan yabancıların 6458 sayılı Kanuna istinaden bildirim yükümlülüklerinin bulunduğu, irtibata geçilen yabancıların her Çarşamba günü bu yükümlülüklerini yerine getirdiklerini öğrenilmiştir. Bu nedenle belirtilen 2 haftalık süreçte her Çarşamba günü yabancıların 138 tanesine anket uygulanmıştır. Konuyla ilgili Bayram'dan mevzuatla ilgili bilgi alınmış ve yabancıların bilgileri kesinlikle paylaşılmayacağı güvencesi verilmiştir. Yabancılar anketi tamamen kendi

istekleriyle cevaplamıştır. Anlaşılmayan sorular anket esnasında tercümanlar tarafından çevrilerek katılımcılara açıklanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

GÖÇ KAVRAMI VE TARİHİ: BEŞERİN HİCRETİNE DAİR TEMELLER

Öteden beri insanlar gerek ülkelerinin içinde bulunduğu durum (ekonomik, siyasi, demokrasi, doğal afet vb.) gerek kendi koşullarının olumsuzluğundan kaynaklanan memnuniyetsizlik nedeniyle buldukları yeri terk etmeye başlamışlardır. (Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM), 2001: 7). Bugünkü dünya nüfusu da geçmişte yaşanan büyük göçler sonucu oluşmuştur (Hayır, 1997'den akt. Arıdıcı, 2015: 7). Bu durum genç bir toplumun var olduğunun göstergesidir. Nitekim Batı Avrupa'da göç eyleminin azalması toplumun yaşlanmasına ve erimesine bağlanmaktadır (Ortaylı, 08-11 Aralık 2005). İnsanlar çareyi daha güvenli, koşulları daha olgun, daha huzurlu yerlere gitmekte görmüşlerdir. Bunu gerçekleştirmek için de (uluslararası göçlerde) yasal ve yasal olmayan yöntemleri kullanmışlardır. Tam da bu noktada göç önemli bir konu olmaya başlamıştır (EGM, 2001: 7). Çünkü ülke nüfuslarının belirlenmesinde doğum ve ölüm gibi göç de önemli bir faktördür (Ünal, 2008: 27).

Göç belirli zaman dilimi içinde ve belirli yerleşme alanına göç eden insan sayısıdır (Tekeli ve Erder'den 1978'den akt. Macit, 2012: 5). Bunun yanı sıra, bu şekilde göç eden insanlar hem göç edecekleri yeri hem de göç etmek için ayrılacakları yeri etkileyebilmektedir. Bu durum da topluluğun, kültürün değişimine neden olmaktadır. Göç eden kişi göç ettiği yerle olan bağlarını koparır, göç edeceği yerdeki insanlarla yeniden bağ oluşturmaya çalışır (Gün 2007'den akt. Macit, 2012: 5).

Yaşam standartlarını değiştirmek için göç eden insanlar bu amaç nedeniyle buldukları yerin seçkini olarak nitelendirilebilirler. Bu nedenle göç edilecek yerin nitelikleri de önemli olmaktadır ve bu doğrultuda göç gelişmiş merkezlere doğru yapılmaktadır (Yakar vd.: 259). Bu şekilde yapılan göçlerin sonuçları sadece gelişmiş merkezleri değil, terk edilen yeri de etkilemekte ve her ikisi arasında bağ kurmaktadır (İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM), 2013: 5). Göçün etkilerinin kapsamlı olması onu çok boyutlu hale getirmekte ve bu durum hukuk, kent planlamacılığı, antropoloji, mimari vb. bilimleri de etkilemekte,

değiştirmektedir (Erkan ve Bağlı, 2005: 109). Bu nedenle Özcan, (Özcan 1998'den akt. Gürsoy, 2013: 5-6) göçü açıklarken dört kavramı kullanır. Bunlardan ilk ikisi alan ve yaşanılan yer kavramlarıdır. Göç olduğunun kabul edilmesi için belirli bir mesafe uzaklığının olması gerekmektedir (Gürsoy, 2013: 5-6). Semtler arası veya mahalleler arası yapılan yer değişikliği göç olarak sayılmamalıdır (Demir, 2008: 17). Diğer bir kavram ise zamandır. Burada da göç olabilmesi için kalınması gereken süre ölçüttür. Bazı sosyal bilimciler bir yıl veya üzerini sınır olarak alırken, bazıları geniş açıdan bakarak doğduğu yerle yaşadığı yer arasındaki farka göre ayırım yapar (Gürsoy, 2013: 5-6). Endonezya ve Solomon Adaları'nda ise bu ölçüt yirmi dört saattir (Özcan 1998'den akt. Taşçı: 2009, 181). Bazı sosyal bilimciler ise, çalışılan göç tanımında oturlan yerin çalışılan yerden daha önemli olduğunu vurgulamış ve esas alınması gerektiğini öne sürmüştür. Bu doğrultuda dördüncü kavramımız çalışılan yer olmuştur (Gürsoy, 2013: 5-6). Nihayet doğduğu yerle şu an yaşadığı yer farklı olan kişi, hayat boyu göç yapmış olmaktadır (Tümtaş, 2007: 7).

1 Göçün Nedenleri ve Sonuçları

Temelde daha iyi yaşam koşulları, daha iyi eğitim koşulları, güvenlik amaçlı yapılan göçlerin nedenleri tek tek ele alındığında, ekonomik, siyasi, kültürel, doğal afetler olarak ayrılmaktadır.

Kümbetoğlu'na göre, göçün nedeni ne olursa olsun mutlaka ekonomik nedenler de her zaman üst sıralarda gelmektedir. Eğitimine uygun bir işte çalışmama, düşük maaş, işsizlik, koşulların yetersizliği gibi nedenler göçü etkilemektedir (Öztürk, 2011: 9-10). Sonuç olarak her insan yaşam standardını yükseltmek, daha iyi hizmet almak istemektedir. Bu göç türünün büyük kısmını işgücü göçü oluşturmakta ve mevsimlik göç bu bağlamda işçi göçlerine örnek olarak verilebilmektedir. Bununla beraber göç edip bu koşullara sahip olan insanlar sonrasında eş, dost, akrabalarını da çağırarak ve zincirleme göçe de neden olmaktadır ve bu şekilde zincirleme göç katılan kişilerin çoğu niteliksiz iş gücüdür (Erder 1995'den akt. Zeyrek, 2010: 12). Bu nedenle bu göç türünün sonuçları da sıkıntılı olmaktadır.

Kültürel göçlere neden olarak da ülkenin gelişmişlik düzeyi, eğitim seviyesi gibi somut örnekler verilebilirken göç edilen ülkeyle bağının bulunması, diline,

kültürüne hayranlık duyulması gibi duygusal sebepler de söz konusu olabilmektedir (Değirmenci, 2011: 7-8). Örneğin Osmanlı Devleti yıkıldıktan sonra Türk kökenli olmayıp sırf bu sebeplerle ülkemize gelmek isteyenler olmuştur. Bunun dışında ülkemizde geçmişte sık rastlanan kan davaları, sosyal baskı, bulunduğu şehre (çoğunluğu göçlerden kaynaklı nedenlerle) yabancı hissedilmesi de örnek verilebilir (Değirmenci, 2011: 8).

Kadın açısından göç nedenlerine bakıldığında ise kadının göç etme nedeni kendi aldığı kararlarla değil, ailesinin kararı/tayini, eşinin kararı/ tayini veya evlenme durumudur.(Özby vd. 2001: 26)

Doğadan kaynaklı göçlerin örneğini ise ilk çağlara kadar dayandırabiliriz. Türklerin Anadolu'ya gelişinin nedenlerinden biri de doğal şartların yetersizliği idi. Yetersizliğin yanı sıra yaşanan afetler de göçe neden olmakta, bu duruma Karadeniz'den Van- Özalp'a yerleştirilen insanlar örnek gösterilebilmektedir. Bir diğer örnek olarak da emekli göçü diye adlandırılan göç türü verilebilir. İklim kaynaklı bu göç türüyle göçerler, güneye inerek daha uygun hava şartlarında daha rahat yaşamayı amaçlamaktadır. Son dönemlerde ise kuraklığın artması sonucu "iklim mülteciliği"nin yaşanacağı düşüncesini akıllara getirmektedir (Samur 2007'den akt. Deniz, 2009: 14).

Günümüzde göç nedenlerinden belki de en fazla olanı ise siyasi nedenlerden kaynaklı göçtür. Bulgaristan, Doğu Türkistan, Irak, Yugoslavya ülkelerinden Türkiye'ye yaşanan göçler siyasi göçe örnek olarak verilebilir. Ekonomi, siyasi yönünden sıkıntı yaşayan ülkelerin ilk olarak gözden çıkardıkları insanlar, kökenleri farklı olan insanlardır.

Göçün nedenleri aynı zamanda sonuçlarına da yol açmaktadır. Ekonomik sıkıntılardan dolayı göç eden bireyler, göç ettikleri yerlerde her işe razı olmakta ve yerli halkın yapmak istemediği işlere girmektedirler (Erdoğan vd., 2013: 440). Göçmenlerin bu şekilde tercih edilmeyen işlerde çalışması göçün kültürel boyutunu da etkilemekte ve göçmenleri ikinci sınıf konumuna düşürmektedir. İkinci Dünya Savaşından sonra ülkemizde devlete ait araziler üzerinde görülen kentin dışına, göçmenler tarafından inşa edilen gecekondu göçün hem ekonomik hem de kültürel sonucunun örneğidir. Ekonomik sıkıntı yaşayan insanların gecekonduya güçlerinin

yetmeleri ve fabrikaların buralarda yaşayan insanların kol gücüne duyduğu ihtiyacı ekonomik sonuçlara örnek olarak verebiliriz (Erdoğan vd., 2013: 439). Gecekonduların şehrin dışına yapılmış olması ise göçmenleri yerlilerden uzaklaştırmaktadır. Uzaklaştırmanın sonucu olarak dışlanma, otoriteye asilik ve devamında suça eğilim gelmektedir. Özellikle terör örgütleri gecekondu bölgelerinde etkin olmaktadır. İnsanların dışlanmışlığının bir diğer sonucu olarak da kendi kültürlerine daha sıkı bağlanmaları örnek gösterilebilir. Göç etmeden önceki yaşadıkları yerle kıyaslandığında göç ettikten sonra kültürlerine karşı daha katı oldukları görülmektedir. Bu durum göçle birlikte yaşadıkları yere daha rahat uyum sağlayan ve kendilerinden daha farklı düşünen ikinci kuşak göçmenlerle aralarında pürüze neden olmakta ve aileler arasında da kültür çatışmasına neden olmaktadır. Bunun dışında göç, yeni kültürlerin oluşumuna da olanak sağlamaktadır. Arabesk müzik bu konuda verilebilecek en güzel örnektir (Erdoğan vd., 2013: 440). Çok boyutlu sonuçlara yol açan gecekonduyunun bir diğer ayağıysa siyasi sonuçlarıdır. Siyasiler tarafından oy deposu olarak görülen göçmenler, gecekonduya göz yumulmasına neden olmaktadır (Erdoğan vd., 2013: 439). Günümüzde artan göçle beraber gecekonduların yapısı da değişmiş ve önceden kendi ihtiyaçları için yapılan tek katlı gecekonduların yerini çok katlı gecekonduya bırakmış ve bu gecekonduların sahibi bir süre sonra gecekondu mahallelerinden ayrılarak, gecekondu kiraya vermeye başlamışlardır (Erdoğan vd., 2013: 440). Gecekonduların bu denli yaygınlaşması ise politikada değişime yol açmış ve kentsel dönüşüme neden olmuştur (Erdoğan vd., 2013: 441).

Siyasi göçün sonuçlarına bakıldığında belki de en ağır sonuçları uluslararası göç yapan kişilerde görmekteyiz. Özellikle yasal olmayan yollarla ve eğitimsiz kişilerin yaptığı bu göçler, yukarıda da değinildiği üzere, göç edilen yerlerde sahipsiz kalmalarına ve vasıfsız işlerde çalışmalarına neden olmaktadır.

Bireysel olarak değil ulusal açıdan göçlerin sonuçlarına baktığımızda ise beyin göçüyle verilen eğitilmiş kişiler ülkenin hazır elemanını kaybetmesine ve gerilemesine neden olmaktadır.

Göçün boyutunun artarak ilerlemesi bazı yerlerde durumu tam tersi haline getirmiş ve göç edilen yerin çekiciliğinin etkisi azalmaya başlamış, yerini şehrin

iticiliği, kırsalın çekiciliği almaya başlamıştır. Köylerde boşalan yerler yeni istihdama yol açmıştır. Örneğin Rusya’da 1917’den 1927’ye kadar kentlerden köylere doğru yoğun bir göç yaşanmıştır (Güreşçi, 2010: 81).

2 Göçün Türleri

Göçün çok boyutlu olması, onu türlere ayırmakta ve tanımını çeşitlendirmektedir. Ülke içinde yapılan yer değiştirme iç göçü, ülke dışına yapılan yer değiştirme ise **dış göçü** oluşturmaktadır. Dış göçlerin artmasıyla birlikte kaynak ülkeyle hedef ülke birbirine bağlanmış ve göç günümüzde en önemli gündem maddelerinden biri olarak küreselleşmiştir (Giddens, 2008: 569).

İç göç kendi içinde kırdan kıra, kırdan kente, kentten kente ve kentten kıra olmak üzere dörde ayrılmaktadır. Kırdan kıra örnek olarak mevsimlik göçleri, kentten kente tayinleri, kentten kıra emekli göçlerini örnek olarak verebiliriz. Göç denince akla ilk gelen, en çok yaşanan ve kırsal iticiliğinin etmenlerine karşılık kentin çekiciliğinin ön plana çıktığı göç türü ise kırdan kente olan göçtür (Özer, 2015: 12). Zaman bakımından ayırım yapıldığında ise karşımıza mevsimlik göç ve daimi göç çıkar. Geçici- belirli süreliğine gidiliyorsa bu göç mevsimlik göçtür. Tarım işçilerinin yaz aylarında fındık toplama, pamuk toplamaya gitmesi buna örnek verilebilir. İrade açısından göçler ise zorunlu ve serbest göç olarak ayrılmaktadır. İradi göç/serbest göç bireysel tercihleri, daha iyi yaşam standardına sahip olmayı, kendini geliştirmeyi hedeflemektedir. Öğrencilerin eğitim amaçlı yaptığı göç, beyin göçü örnek olarak verilebilir. Kanada’ya yapılan göçler eğitim amaçlı göçlere örnek olarak verilebilirken, Avrupa ve Amerika’ya yapılan göçler ise beyin göçüne örnek olarak verilmektedir. Sadece uluslararası değil, yurt içinde de eğitim amaçlı göç yaşanmakta ve ilerleyen dönemlerde bu göçler bireyin iş bulma durumu, sosyal çevre edinme ve kendini okuduğu şehre ait hissetme gibi sebepler nedeniyle kalıcı olabilmektedir. Zorunlu göçte ise, iradi göçten ayrı olarak kişinin önceliği, güvenlik ve huzurdur. Bu nedenle iradi göçteki gibi gelişmiş şehirlerden/ülkelerden önce bulunduğu konuma en yakın ve güvenli alan göç edeceği yerdir. Bunun dışında devlet tarafından da zorunlu göç kapsamında iskân yapılabilmektedir. Ülkeler arasında varılan anlaşma sonucu da zorunlu göçün bir alt başlığı olan mübadele göçü de gene devlet eliyle yapılmakta ve iskân ettirilmektedir. Zorunlu göçlerin çoğu siyasi göçtür. Dışında

kalanlar ise doğal afet kaynaklı göçlerdir. Ülkemizde bu doğrultuda yakın tarihte 1999 Marmara ve 2011 Erciş depremleri örnek olarak verilebilir. Depremlerden sonra birçok insanın kenti terk etmesi, terk edenlerin birçoğunun geri dönmemesi yurt içinde yapılan göçe örnektir (Erdoğan vd., 2013: 434). Göç sonrası devletin depremzedeler için konut yapımına başlaması da iskân politikasına örnek olarak verilebilir. Siyasi olarak yapılan dış göçler de ise tercih edenlerin bulunduğu konum ön plana çıkmakta, yöntemler farklılaşmakta ve yasal olmayan yollar kullanılabilir. Ülke içinde yapılan zorunlu göçlerde devlet eliyle yapılmakta ve iskân ettirilmektedir. Cumhuriyetten bu yana ülkemizde pek çok örneği bulunmaktadır (Erdoğan vd., 2013: 435). İşçi göçleri ise bireysel tercih, devletlerarası anlaşmalarla yapıldığı için net olarak girdiği bir kategori yoktur. Ülkemizde 1960'lı yıllardan sonra uluslararası imzalanan anlaşmalar sonucu işçi göçlerinin birçok örneği bulunmakta ve yaşanan sıkıntıları da günümüze kadar gelmektedir.

Bireyin yaşam standardını sağladığı, eğitim ve iş hayatını tamamladığı dönemde yaptığı göç ise **emekli göç**üdür ve serbest göç kapsamına girer. 1980'li yıllardan sonra "heliotropik" diye adlandırılan "güneşe kaçış" olarak çevrilen ve aynı mantığı içeren göç türü, A.B.D., İspanya, Fransa, İtalya ve Yunanistan gibi ülkelerde görülmektedir (Olçar, 2013: 110). Bu göçün de uluslararası boyutu bulunmakta ve Türkiye'ye bu şekilde Avrupa'dan gelip yerleşenler görülmektedir. Büyük çoğunluğu Türk emeklilerinin de tercih ettiği güneyde bulunan sahil şehirlerimizi tercih etmektedir.

1945 yılından sonra yaşanan göç olayları için dört farklı belirleme yapılmıştır. İlki **klasik göç** denilen göçmen uluslarla kurulan ülkeleri kapsamakta (Amerika, Avustralya, Kanada gibi), bir diğeri **sömürgeci göç modeli** olup göçmen alımında sömürge ülkelere öncelik tanınmaktadır (Fransa, Birleşik Krallık). Üçüncü tanım **misafir işçi** modelidir ve geçici süreliğine gelen göçmenleri kapsamaktadır. Son tanım ise günümüzde sayıları gittikçe artan **yasa dışı göç** modelidir (Giddens, 2008: 569).

3 Dünya’da ve Türkiye’de Göç

İnsan kökeninin Afrika olduğu ve göçün başlangıcı olarak da buradan yayılma gösterilmektedir. İnsanlar Afrika’dan yüz bin yıl önce Yakınoğu’ya, altmış bin yıl önce Güneydoğu Asya ve Avustralya’ya, otuz beş bin yıl önce de Amerika’ya göç etmişlerdir (Dufaix 2011’den akt. Yıldız, 2014: 384). Sonrasında yaşanan büyük göç ise Kavimler Göçüdür. Kavimler Göçü, 4. Yüzyılda Çin’den ayrılan Hunların Karadeniz’e yerleşmesi ve bu yerleşme sonucu Cermen Kavimlerinin Avrupa kıtasına yerleşmesidir. Bu sayede bugünkü Avrupa milletleri oluşmuştur (Kınık 2010’dan akt. Aksoy, 2012: 293).

Birinci göç dalgasının yaşandığı Avcılık – Toplayıcılık döneminde, insanoğlu iklim kaynaklı olarak iki milyon yıllık bir süreyi göçebe olarak geçirmiştir (Yalçın 2010’dan akt. Gürkan, 2006: 37).

İkinci göç dalgası ise, 16. Yüzyılın ortalarından itibaren Amerika’nın keşfiyle birlikte elde edilen tarım topraklarında çalıştırılacak kölelere duyulan ihtiyaçla ortaya çıkmıştır. Portekizli gemiciler izleyen yıllarda Afrika’dan Karayipler’e 15 milyon kişi götürmüştür (Stalker 1994’den akt. Toksöz, 2006: 12). Köle ticaretinde erkekler sayıca çoğunluk olmasına rağmen, büyük sorumluluk kadınların üzerineydi. Kadınlar tarlalarda hem erkeğin üretimi için çalışmış hem de yeni çocuklar doğurarak köle ihtiyacını sağlamıştır (Potts 1992’den akt. Toksöz, 2006: 13).

Köleliğin ortadan kalkmasıyla beraber yerini sözleşmeli işçiliğe bırakmıştır. Kölelerle aynı işi yapan bu insanlar farklı olarak on yıllığına anlaşma imzalamıştır. Bu doğrultuda Hintliler, Burma, Malezya, Sri Lanka, Güney Afrika ve Jamaika’ya, Çinliler ise Güneydoğu Asya, Pasifik Adaları ve Güney Afrika’ya götürülmüşlerdir (Yılmaz, 2014: 1688).

İngiltere’de başlayan ve diğer Avrupa ülkelerinde de görülen, küçük çiftçilerin topraklarının elinden alınarak onların şehre göç edip atölye kurmasına bir diğer deyişle işçileşmelerine neden olmuştur. İstihdam olamayanlar ise Amerika’ya ve diğer sömürgelere göç etmiştir (Castles 1984’den akt. Toksöz, 2006: 13). Sanayileşmeyi izleyen yıllarda ‘gönüllü’ yapılan göç artmakta ve 1846- 90 arasında Birleşik Krallık Adaları, İngiltere, İrlanda ve Almanya’dan 17 milyon kişi ayrılmıştır. İspanyol ve Portekizliler Amerika’nın güneyini, İngiliz, Fransız, Alman

ve Hollandalılar ise kuzeyi tercih etmiştir (Stalker 1994'den akt. Toksöz, 2006: 15). Göçü durduran I. Dünya Savaşına kadar 1891- 1920 tarihleri arasında 27 milyon kişi göç etmiş durumdadır (Toksöz, 2006: 15).

Üçüncü dalga göçü ise birinci dünya savaşından sonra Osmanlı ve Habsburg gibi devletlerinin dağılmasıyla beraber kaybedilen topraklardan Anadolu'ya yapılan Türk göçü ve Yunan, Polonyalı, Macar, Yahudi, Bulgar ve Sırp göçü oluşturmuştur (Yılmaz, 2014: 1688).

Dördüncü göç dalgası da bağımsızlığını kazanan sömürge devletlerinin yerini doldurması için, Avrupa, Amerika ve Orta Doğu ülkelerindeki işgücü açığını kapatmak amacıyla yapılan işçi ithal edilmesiyle başlamıştır. Misafir olarak düşünülen bu göçmenler kalıcı olmuş ve günümüze kadar gelmeyi başarmışlardır. Türkiye, Kuzey Afrika ve Yugoslavya Avrupa'ya, Meksika ve Karibik Amerika'ya, Mısır, Yemen, Güney ve Güneydoğu Asya'da hedef ülke olarak Suudi Arabistan, Libya, Irak ve Arap Emirliklerini seçmiştir (Weiner 1995'den akt. Siklon, 2010: 59). Bu şekilde giden göçmenlerin bir kısmı planlandığı gibi geri dönmüşse de büyük çoğunluğu göç ettiği ülkede kalmakta ve kendi ve ailesinin geleceğini orada hazırlamaya çalışmaktadır. 20. Yüzyıldan sonra göçün küreselleşmesiyle birlikte artık Avrupa'da sadece Hristiyan ve Yahudi olmayan insanlar da yaşamaya başlamıştır (Giddens, 2008: 605).

3.1 Dünya'da Göç Olgusu ve Sorunu

Birinci bölümün bu başlığında dünyada göç olgusu dünya üzerinden ve genel olarak incelenmeye çalışılmaktadır. Burada, göç olayının nedenlerinin ve sonuçlarının aynı dönemde dahi olsa kıtalar arasındaki farklılığı açıklanmak istenmektedir.

3.1.1 Amerika'da Göç

Amerika'nın 1492'de keşfedilmesiyle beraber, yerli halkla yaşanan sorunların yerli halkın ölümleriyle sonuçlanması Amerika'da nüfus ihtiyacını doğurmuştur. Bu nedenle bu tarihten itibaren Afrika'dan Amerika'ya köle (ucuz işgücü) getirilmiştir (Focus on the Slave Trade, 1994, akt. Yücel: 22).

İşgal edildiği günden bu yana Amerika tüm dünya ülkeleri için çekim merkezi olmuştur (Kaya, 2007: 45). İlk olarak 1920'lerde Japonya ve Çin'den ucuz işçi alınmıştır (Mani, 2009: 10). Amerika'nın 1924 tarihli göçmen yasası Avrupa'dan gelen göçü desteklemekte, diğer ülkelerden gelen göçü de en aza indirmektedir. Bu yasa 1965 yılına kadar geçerliliğini korumuş, daha sonra yerini 1965 tarihli yasaya bırakmıştır. 1965 tarihli yasayla birlikte herkesi kapsayan göçmen politikası oluşturulmuş ve bu dönemde Amerika'ya karşı özellikle Müslüman göçü gerçekleşmiştir. Yaşanan Müslüman göçünün büyük çoğunluğunu bekar erkek nüfusu oluşturmaktaydı. Amaçları para biriktirip ülkelerine dönmektir. Ancak büyük çoğunluğu Amerika'da evlenip asimile olmuştur (Kaya, 2007: 46- 47). Bu durum 11 Eylül 2001 saldırısına kadar devam etmiş sonrasında ise yerini Müslüman göçmenlere karşı şüpheye bırakmıştır. Sonraki dönemlerde göç en aza indirilmeye çalışılmış, sınır dışı edilme oranları artmıştır (Kaya, 2007: 46). Amerikalılar aldıkları yoğun göç sonrası göç alımının fazla olduğu her ülke gibi kısıtlamaya gitmiş ve ilk göç kısıtlamasını 1875 yılında hayat kadınlarına ve suçlulara, ülke kısıtlamasını da ilk olarak 1880 yılında Çin'e yapmıştır (Mani, 2009: 56).

Göçün artışıyla birlikte 'farklı' görülen Müslüman nüfus ve siyah nüfus Amerika'da yaşadığı sorunlar karşısında yeterli tepkiyi gösterememiştir. Müslüman nüfus ve siyah nüfus adlandırılması yapıldığında akıllarda homojen nüfus oluşmaktadır. Aksine birbirinden, dilinden ve ulusundan tamamen farklı kişilerden oluşmakta ve bu durumda birlikte hareket etmelerini engellemektedir (Mani, 2009: 55-60-62). İslamiyet bu noktada ortaya çıkmış, güçlenmiş ve siyahlar için ortak bir alan, ortak bir duruş ve tepkiyi ifade etmiştir. Müslüman olmayan siyahlar bile Müslüman siyah liderlerinin etrafında toplanarak birlik olmaya haklarını aramaya çalışmışlardır (Kaya, 2007: 58). Aynı durum Avrupa'da çalışan işçilerde de görülmüş ve milliyetlerini bir kenara bırakıp İslam kimliği altında toplandıkları olmuştur. Amerika'ya yapılan ilk dalga göçleri Müslüman ülkelere giden Arap gayrimüslim kesimi oluşturmaktayken, sonrasındaki göçler Müslüman Araplar tarafından yapılmıştır. Amerika'ya yapılan Müslüman göçün nüfus çoğunluğunun büyük kısmı Asya ülkelere aittir (Kaya, 2007: 48). Amerika'ya yapılan göçlerde Müslüman nüfusun ne kadar olduğu tam olarak bilinmemektedir. Sebebi, Osmanlı'dan ve Araplardan aldığı göçlerdir. Osmanlı'dan, 1820 yılından itibaren

aldığı göçlerde göçmenlerin büyük kısmı gayrimüslim kesimdi (Kaya, 2007: 46). Ayrıca Arapların da oluşturduğu göçmenlerin ne kadarının Müslüman olduğu bilinmemektedir (Kaya, 2007: 49). Amerika'ya göç eden Müslüman nüfusun eğitim durumu Amerikan nüfusunun eğitim ortalamasından fazladır. Bu durum gelirlerini etkilemekte ve yaşam standartlarını da yükseltmektedir. Yapılan göçler bu noktada beyin göçüne örnek olarak gösterilebilir. İranlılar, Türkler ve Araplar yüksek gelirlere sahipken (Kaya, 2007: 50-51), İranlılar bunun yanında siyasal olarak da söz sahibidirler (Kaya, 2007: 49). İstihdam noktasında ise İranlılar yine Amerikan ortalamasının üstündedir (Kaya, 2007: 52). Arap yoksul nüfusu da aynı şekilde Amerikan ortalamasının üstündedir. I. Körfez Savaşı sonrası sığınanların sayısının artmasıyla birlikte Müslüman yoksul nüfusta ilk sırayı Iraklı göçmenler almaktadır (Kaya, 2007: 89).

Amerika'da Müslüman ve iyi durumda olan göçmenlerden biri de Güney Asyalı göçmenlerdir. İlk olarak 1907'de gerçekleşen ve çoğunluğunu Pakistan'dan alan göçler, 1924 yasasıyla beraber durmuştur. 1965 yasasıyla beraber Güney Asya'dan da alınan göçle birlikte nüfuslarında artış olmuştur. Çoğunluğu yüksek eğitim seviyesinde olup, Amerika içerisinde de etkindirler (Kaya, 2007: 120- 121). Yüksek eğitim ve mesleki pozisyona sahip olmalarının yanı sıra Güney Asyalı Müslümanların Amerikan dış politikasıyla değil de iç politikasıyla ilgilenmeleri toplumla kaynaşmalarını hızlandıran bir diğer etkidir (Kaya, 2007: 125).

Hindistan'ın ABD'ye göçü ilk göç dönemi olan 1899 yılında başlamış ve 1914 yılına kadar sürmüştür, ikinci göç dönemi ise 1965 yasasından sonra olmuştur. Göç edenler arasında yüksek eğitim sahibi ve bugün iyi pozisyonda çalışanlar olmakla birlikte düşük eğitim sahibi vasıfsız olarak çalışanlar da mevcuttur (Kaya, 2007: 129- 130).

1965 yasasından sonra gelen bir diğer grup da Bangladeş'ten alınan göçmen grubudur. Hintliler de olduğu gibi hem ucuz iş gücünü sağlayan grup hem de yüksek vasıflı gruba mensup kişiler göçmenler arasında yer almaktadır (Kaya, 2007: 131).

İran'dan Amerika'ya yaşanan göçler de ise ilkini 1950 yılından sonra yüksek eğitilmiş uzman iş gücü ve öğrenci göçü oluşturmakta, İran Devriminden sonra

yaşanan göçler ise daha çok rejim karşıtı kişilerin iltica amaçlı yaptığı göçlerdir (Kaya, 2007: 135-136).

Bracero Programıyla birlikte 1940 yılından sonra Meksika'dan Amerika'ya olan göç kolaylaştırılmış, bu doğrultuda da göçler artmıştır. Bu program tarım işçileri için uygulanmış ve göçmen alma konusunda gerçekleştirilen etnik köken, cinsiyet gibi ayrımların yerini ülkenin seçtiği göçmenler almaya başlamıştır. Ülkenin tercih etmesi için, yüksek öğrenim sahibi olması, ABD'ye uyum sağlaması gibi genelde göçmen alımında tercih edilen kıstaslar bulunmaktadır (Briguest 1995'den akt. Mani, 2009: 57- 58). 1990 tarihli yasa ise sayı bakımından sınırlamalar getirmektedir (Mani, 2009: 59).

ABD'nin göç politikası aslında bir harf sistemidir. Geçici göçmenler, mesleklerine göre harfler almakta ve sınıflandırılmaktadır. Aynı zamanda girdikleri bu sınıflandırmada onların ne kadar süre ABD'de kalacaklarını da belirlemektedir (Gökbayrak, 2006: 104). Amerika, eğitilmiş göçmenlerin işini kolaylaştırmak amacıyla vize işlemlerinde de harf sistemini tercih etmiştir. Geçici olarak verilen bu vizeler daha sonra kalıcı hale gelmektedir (Martin vd. 2000'den akt. Gökbayrak, 2006: 104). Amerika özellikle eğitilmiş göçmenlerin prosedürlerini azaltmaya çalışmakta, Amerika'ya gelişlerini kolaylaştırmaya çalışmaktadır. Beyin göçünde yaşanan bürokratik engeller ve zaman kaybının ülkeye zarar verdiği düşünülmektedir (Gökbayrak, 2006: 105).

Amerika'nın uyguladığı *Green Kart* sistemi, süresiz oturma izni sağlamakta ve vatandaşlık hakkı tanımaktadır (Öztürk, 2011: 86-87). Aile birleşimi amaçlı, kura usulü, mülteci ve sığınma başvurularında verilenler olmak üzere dört çeşit Green Kart bulunmaktadır (Nakhoul, 2014: 57).

Amerika'da mülteci sayısı Başkan tarafından yıllık olarak belirlenir (Kara, 2015: 129). Ülkelerin vatandaşlarının başka bir ülkede mülteci olması, sığınma talebinde bulunması bu duruma neden olan siyasi veya ekonomik durum nedeniyle ülke hakkında şüpheye yol açar. Bu nedenle karşıt ideolojileri savunan ülkeler birbirlerinden sığınmacı almayı başarı olarak görebilirler. Bu nedenle de o ülkenin vatandaşlarına öncelik verebilirler (Kariman, 2015: 40). Amerika Küba vatandaşlarına karşı böyle bir öncelikte bulunmuştur. Ve bu durumu kendi lehine

çevirmek isteyen Küba, zihinsel yetersizliği bulunan vatandaşlarını Amerika'ya göndermiştir (Kariman, 2015: 43).

Kanada göç konusunda ikili kimlik yapısına sahiptir. Özellikle aldığı beyin göçleri nedeniyle hedef ülke, Amerika'ya verdiği nitelikli göçler nedeniyle de kaynak ülke konumundadır (Gökbayrak, 2006: 110-111). Kanada, Amerika'ya kaptırdığı nitelikli iş gücünü geri kazanmak ve ötesinde diğer ülkelerden de nitelikli iş gücü kazanmak için Kanada Araştırma Birimi'ni kurmuştur (Gökbayrak, 2006: 110-111).

3.1.2 Avrupa'da Göç

Batı Avrupa'ya yapılan göçlerde ilk sıra Almanya'nın, ikinci sıra ise İngiltere'nindir (Toksöz, 2006: 115). Sırayla olmak üzere Almanya, Fransa, Hollanda ve İngiltere bir diğer deyişle Batı Avrupa 1960'lardan itibaren göç almaktadır. Bulgaristan, Romanya, Arnavutluk, Eski Yugoslavya'nın içinde bulunduğu Doğu Avrupa ise göç vermektedir (IOM 2003'den akt. Toksöz, 2006, s.105). Artan göç ülkelerin nüfus dağılımını değiştirmiş ve önceden göç veren Doğu Avrupa ülkeleri artık göç alan ülkeler haline gelmiştir (Toksöz, 2006: 113). Bu göçlerin çoğunluğunu eski komünist ülkelerden alınan göçler oluşturmaktadır (Toksöz, 2006: 114). 1960'lı yıllarda Batı Avrupa'ya işçi gönderen İtalya ve Yunanistan bugün göç almakta ve göçmenlerin birçoğu yasadışı yollarla ülkeye girmeye çalışmaktadır (Toksöz, 2006: 115).

Sanayi devrimiyle birlikte artan istihdam durumu karşısında Batılı devletlerin kendi nüfusları yeterli olmayınca önceliği sömürge devletlerine verdikleri sonrasında ise üçüncü dünya devletlerini davet ettikleri uluslararası iş gücü göçü başlamıştır (Toksöz, 2006: 114). Ülkelerin göçmen alımında sömürge ülkelerini tercih etmelerindeki etken dil bilmeleri olarak gösterilebilir. Sömürge devletleri olmayan Almanya gibi ülkeler siyasi olarak geçmişte müttefiki olan Türkiye ve eski Yugoslavya ülkelerini seçmiştir (Toksöz, 2006: 114). Bu göçlerde amaç; göç alan ülke için çalışan işçiyi bulundurmaktır, ülke ekonomisi kalkındıktan sonra geri göndermekken, göçmen için ise para biriktirmek, Avrupa'da deneyim elde etmek, kazandığı parayla ülkesinde iş kurmaktır. Ancak her şey planlandığı gibi olmamış ve işçiler ülkelerine geri dönmemiş, aksine ailelerini de yanlarına alarak sayılarını da

artırmışlardır. Batılı devletler her ne kadar dönmeleri için teşvik politikalarına gitseler de göçmen işçiler için buldukları ülkede kalmak daha karlı bir seçenek olarak görünmüştür. Konuyu günümüze kadar da gündem maddesi haline getiren durum aile göçleriyle başlamakta ve göçmen nüfusunu günümüze üçüncü, dördüncü kuşak olarak getirmektedir. Avrupalı devletlerin göçmen alımını durdurması sonrasında artık sözleşmeli işçi olarak Avrupa'ya gitme şansı kalmayan üçüncü dünya ülkesi vatandaşı yasal olmayan yolları kullanmaya başlamıştır. Bu durum düzensiz göçe, insan kaçakçılığı ve ticaretine, mağdur insanlara sebep olmaktadır (Toksöz, 2006: 112).

Yaşanan göçlerin bir özelliği de ülkelerin dağılmasıyla birlikte kendilerini manevi olarak yakın hissettikleri ülkelere yerleşmeleridir. Örneğin Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla birlikte Letonya, Kazakistan ve Ukrayna'da kalan Ruslar gösterilebilir (Giddens, 2008: 555-556).

Sağ partilerin ağırlıklı olarak savunduğu ve *refah şovenizmi* diye adlandırılan politikayla ülkenin kaynakları sadece ülke vatandaşları tarafından kullanılmalı, göçmenlere harcanmamalı temel düşüncesine dayanır. Bu ideolojide göçmenler yük olarak görülmekte, ülkenin asıl vatandaşlarının hakkını gasp ettikleri düşünülmektedir (Schierup vd. 2006'dan akt. Özerim, 2012: 85). Avrupalıların göçe olumsuz yaklaşımlarından biri yüksek doğum oranlarıdır. Gerileyen nüfuslarına karşılık bu durumun olumlu sonuçları göz ardı edilerek, imkanların göçmenler tarafından kullanıldığı düşünülmektedir (Özerim, 2012: 106). Göçmenlerde görülen yüksek doğum oranı nüfusu yaşlanan Avrupa için olumlu bir gelişme olmuştur. Ancak Avrupalı nüfus ise bu durumu ülkelerinin kaynaklarının göçmenler tarafından kullanıldığı düşüncesi ile olumsuz karşılanmaktadır (Toksöz, 2006: 106). Avrupalı devletler bu nedenle göçmen doğum oranının azaltılması, kendi nüfuslarının ise (doğum oranlarının) artırılması taraftarıdır. Politikalarını da bu durum şekillendirmektedir. Aksine göçmenlerin nüfusları genç olduğu için sadece eğitim harcamaları olmakta, bunun dışında daha çok vergi ödemektedirler. En fazla vergi ödeyen grup ise kayıt dışı olan gruptur. Bunun nedenleri yasal güvencelerinin olmayışı, haklarını bilmemeleri ve bu şartlar altında çalışıyor olmalarıdır (Toksöz, 2006: 126). Göçmenlere karşı hem sert politikaların yürütülmesi hem de göçmen alımının devam etmesinin tezatlığı göçmenlerin gittikleri ülkede, ülkeye sağladıkları

yararlarda gizlidir. Göçmenlerin çalıştırılmak için tercih edilmelerinin nedenlerinden biri, yerli halkın yapmak istemediği, güvencesiz, düşük vasıflı ve düşük ücretli işleri kabul etmeleridir. Doğu Avrupa'dan giden Polonyalı, Slovak ve Macarlar bu duruma örnek olarak gösterilebilirler. Bu şekilde göç eden gruplar alt tabaka oluşturmakta ve rekabet ortamından uzak, yerli halkın işini elinden almadan ev, bahçe, yaşlı, çocuk bakımı gibi işlerde çalışmaktadırlar (Toksöz, 2006: 137-138). Bu işlerde çalışan göçmenler kendilerini koruyabilmek, birlik olabilmek ve seslerini duyurabilmek amaçlı çalışmalar yapmışlardır. Örnek olarak İtalya'da ACLI-COF, BABYLAN, DONNE EL MUNDO, FILCAMS- CGILS, Belçika'da O.R.C.A., Yunanistan'da KASAPI- Hellas, İspanya'da VOMADE verilebilir (Schwenken 2012'den akt. Okakın, 2014: 68). Yabancı işçiler içinde ilk sırayı mevsimlik işçiler, ikinci sırayı ise kayıt dışı işçiler almaktadır (Okakın, 2014: 116-117). Yasadışı giriş yapmak isteyenler için insan ve göçmen kaçakçıları devreye girmekte ve bilgileriyle süreci şekillendirmektedirler (Okakın, 2014: 118).

İkinci Dünya Savaşından sonraki dönemde başta Yahudilerden oluşan Polonyalı, Alman, Rus ve Çeklerden oluşan 30 milyon insan yer değiştirmiştir. Bu yer değiştirmenin bir kısmı gönüllüken bir kısmı zorla gerçekleştirilmiştir ve bu durum Soğuk Savaşın başlamasıyla sona ermiştir (Okakın, 2014: 129-130). İkinci Dünya Savaşından sonra Almanya Doğu Avrupa'dan gelen ve kökeni Alman olan göçmenleri hemen vatandaşlığa almış ve istihdamlarını sağlamıştır. Ancak bu durumun artmasıyla beraber göçmenlerin Alman olduğunu kanıtlaması gibi çeşitli kriterler getirilmiş ve kota konmuştur (Münz ve Ulrich 1997'den akt. Toksöz, 2006: 142). Ekonomisi ve istihdamı nedeniyle çekime sahip olan Almanya'ya Doğu Avrupa'dan gelen diğer göçmenler için ise, projeye bağlı olarak geçici istihdam iznini sağlamış, eğer o işi yapacak yerli istihdam yoksa ismen çağırılmıştır. Almanya'nın kısıtlamaları Polonya ve Çek vatandaşları için önemli görülmemekte ve sınırı geçen Polonya ve Çek vatandaşları farklı bir yöntem uygulayıp Almanya'da işi aldıktan sonra, gündüz Almanya'da çalışıp gece ülkelerine dönmektedirler. Bunun dışında Almanya, misafir işçiler programıyla da mesleki ve dil bilgilerini artırmaları için gençlerin 18 aya kadar çalışmalarına izin vermektedir. Almanya, yasa dışı göçü önlemek için uyguladığı bu programlarıyla kısmen başarılı olmuştur (Toksöz, 2006: 145-146).

Güney Avrupa ülkelerinin göç alma-verme ilişkisinin bulunduğu yer ise Mağrip ülkeleridir. Başlangıçta Güney Avrupa ülkelerinin Fas, Cezayir ve Tunus'a yerleşmeleriyle ilişkiler başlamış, işçi ihtiyacıyla beraber bu ülkelerden başta Fransa olmak üzere Hollanda, Belçika, Almanya göçmen kabul etmiştir. Diğer işçi göçlerindeki gibi burada da geçici süreliğine işçi alınmış ancak işçilerin ailelerini de yanlarına almalarıyla göç kalıcı olmuştur (Stacher ve Demel 2000'den akt. Toksöz, 2006: 149). Kalıcı olarak yerleşen göçmenler hem kendileri ve aileleri için refah hayatı kazanmış hem de ülkelere gönderdikleri paralarla da onlara katkıda bulunmuşlardır. Bu nedenle işçi alımı durduktan sonra da yasa dışı yollar kullanılarak Avrupa ülkelerine gitmeye çalışılmaktadır (Toksöz, 2006: 149).

Avrupa, göçmen alımında seçici davranmakta, vasıflı göçmenlere öncelik vermekte hatta vasıflı göçmenleri teşvik edici, gelişlerini kolaylaştırıcı düzenlemeler yapmaktadır. Örneğin İngiltere Yüksek Vasıflı Göçmen Programıyla birlikte iş teklifi almayan eğitilmiş göçmenlerin iş aramak için İngiltere'de bulunmalarını sağlamaktadır. Hollanda, Fransa, Norveç ve İrlanda çalışma izinleriyle ilgili düzenleme yapmakta, Hollanda vergi indirimini sağlamakta, Almanya yeşil kart uygulaması, ABD ise H1B vizesi uygulamaktadır. Ek olarak İngiltere ve Almanya'da bilişim üzerine eğitim alanların önceliği bulunmaktadır (Mc Laughlan ve Salt 2002'den akt. Toksöz, 2006: 160- 161). Öncelik verilirken ülkenin eleman açığı da dikkate alınmıştır. Bu nedenle bilişimin yanında sağlık sektörüne de öncelik tanınmaktadır (Toksöz, 2006: 162).

İngiltere göçmen politikasında eritme potansını kullanarak iki kültürün ancak birlikte var olabileceğine dikkati çekiyor. Bu durum kültürün her yönünde kullanılmaktadır. Örneğin bir Hint yemeği olan Tikka Tavuk İngiltere'ye ait Masala Sosu olmadan düşünülemez hale gelmiştir (Giddens, 2008: 545). İngiltere'de beyaz olmayan nüfus şehrin dışında ve beyazların yaşadığı konutlara göre daha kötü koşullardaki konutlarda yaşamaktadırlar (Giddens, 2008: 555). Ancak Hintliler Amerika'da olduğu gibi burada da sıyrılmakta ve beyazlar gibi lüks konutlarda yaşamaktadırlar (Giddens, 2008: 562). 1930'lu yıllarda birçok Yahudi Nazi zulmünden kaçıp İngiltere'ye yerleşmiştir. İngiltere İkinci Dünya Savaşından sonra yoğun işçi göçleriyle karşılaşmıştır. Öncesinde çoğunluk mülteci göçlerindedir. Yoğun göç sonrası İngiltere 1960'lı yıllarda göç politikasını değiştirmiş ve ırkçı

tutumlar görülmeye başlamıştır. 1962 yılında İngiliz Uluslar Yasasıyla beraber beyazların ülkeye girişlerine dokunulmazken siyahlara sınırlamalar getirilmiştir (Giddens, 2008: 549-550). Eskiden veya o dönemde bağlantılı olan ülkelerden İngiltere'ye giriş zorlaştırılmış ve bu ülkelerin vatandaşlarının İngiltere'de yaşama hakkına sahip olduğu düşüncesi terk edilmeye başlanmıştır. Hong Kong, Malezya, Singapur'da yaşayan insanlar için "Britanya Denizaşırı Vatandaşlığı oluşturulmuş ve onların ülkeye giriş çıkışı için uygulanan prosedür dünyanın herhangi bir yerindeki insanların giriş çıkışıyla aynı koşulları taşımıştır (Giddens, 2008: 550-551). Bunların yanında 1991 yılında kabul edilen yasayla birlikte, sığınmacıların ülkeye giriş koşulları zorlaştırılmış ve yeterli koşulları taşımayan sığınmacıları getiren taşımacı firmaların cezaları artırılmıştır (Giddens, 2008: 552).

Vasıflı göçmen alımı için Almanya, 2000 yılında başlattığı Green Kart sistemi ile AB üyesi olmayan ülkelerin vatandaşlarının Almanya'ya gelebilmesine olanak sağlamıştır. Green Kart alabilmek için okulu dereceyle bitirmek ve yeterli maaşa sahip olmak gerekmektedir. Green Kartla birlikte gelen kişi 5 yıl Almanya'da kalmaya hak kazanmaktadır (Öztürk, 2011: 86-87).

Avrupa, tarihi boyunca dört kez göç dalgasıyla karşılaşmıştır. Göçlerin ilkinin İtalya ve Belçika göçmenleri, ikincisi Polonya tarafından üçüncüsü ise Portekiz'den gerçekleşmiştir. Son göç dalgasını Kuzey Afrika'dan alan Fransa, Avrupa'da en fazla Müslümanın yaşadığı ülkedir (Değirmenci, 2011: 57). Fransa, 1889 yasasının getirdiği maddelerle Amerika ve Kanada'da olduğu gibi ülkesinde doğan yabancı uyruklulara vatandaşlık hakkı tanımıştır. Ancak bu kişiler Fransızlardan ayrı tutularak askerlik yapmalarına gerek görülmemiştir (Brubaker 1990'dan akt. Değirmenci, 2011: 69). 1970'li yıllardan sonra Fransa da diğer AB ülkeleri gibi göçü kısıtlayıcı önlemler almaya başlamış, (Değirmenci, 2011: 69) 90'lı yıllara gelindiğinde yasa dışı olanlar sınır dışı edilmiştir (Değirmenci, 2011: 71). Diğer Avrupa ülkelerinde görüldüğü gibi Fransa'da da vasıflı göçmenlerin alımını kolaylaştırmak için genel olarak kısıtlayıcı yürütülen göçmen politikalarının aksine politikalar yürütülmüştür (Guiraudon 2002'den akt. Değirmenci, 2011: 71). Fransa aldığı göçmenleri seçerken suça karışmamalarına dikkat etmekte, kendi ülke vatandaşlığından çıkmalarını beklememekte ve göçmenlerin Fransa'ya sadık olmalarını beklemektedir (Kaya 2005'den akt. Değirmenci, 2011: 74). 2006 Göç ve

Entegrasyon Yasasıyla beraber diğer Avrupa Birliği ülkelerinde olduğu gibi belirli birikime sahip yüksek lisans mezunu öğrencilerin çalışmalarına izin verilmektedir (Değirmenci, 2011: 80). 2007 yılında göçle ilgili bakanlık kurulmuş ancak daha sonra kapatılmıştır. Fransa'da İçişleri Bakanlığı göçle ilgili konularla ilgilenmektedir (Değirmenci, 2011: 81). 2009 yılında ise göçle ilgili ofis kurulmuştur (Değirmenci, 2011: 83). İngiltere de Fransa'da olduğu gibi ülkesinde doğanlara vatandaşlık hakkı tanımaktadır (Şemşit, 2010: 67). *Pasqua yasaları* ile göç alımı konusunda sıkı tedbirlere gidilmiştir. Öyle ki vasıflı göçmen kabul edilen üniversite mezunları için bile sınırlama getirilmiş ve yabancı üniversite mezunlarına istihdam sağlanmamıştır (Guiraudon 2001'den akt. Karaşahin, 2012: 14).

Roma İmparatorluğu döneminde ilk kez ortaya çıkan sığınma hakkı, o tarihte imparator tarafından verilmekteydi. Sonrasında Fransız Devriminden kaçan Fransızlara bu hak İngiltere tarafından tanınmış ve sığınma hakkı uluslararası bir boyut kazanmıştır (Schuster 2003'den akt. Özgen, 2010: 28-29). BM mültecileri korumak adına 1949 yılında BM Mülteciler Yüksek Komiserliğini (BMMYK) kurmuştur. Korumanın dışında BMMYK'nın amaçlarından biri de gelişmiş ülkelerin sürekli üzerinde durduğu göçü kontrol etme isteğidir (Özgen, 2010: 33). 1951 yılında kurulan Uluslararası Göç Örgütü (IOM) de bu amaçla kurulmuştur (Özgen, 2010: 35). Uluslararası göçmenlerin, yabancı ve sığınmacıların buldukları ülkelerde temel hakları vardır. Bunlar arasında, dinsel ibadet ve eğitim, mülkiyet hakkı, eğitim hakkı ve seyahat özgürlüğü bulunmaktadır (Pazarcı 1999'dan akt. Özgen, 2010: 37). Kişinin ülkesinde yaşadığı sorun ortadan kalkınca, mülteci statüsü de ortadan kalkacaktır (Akkuşoğlu, 2006: 92). Türkiye'de olduğu gibi İngiltere'de de göçle ilgili birimler İçişleri Bakanlığı'na bağlı idi. Ancak bu durum 2009 yılına gelindiğinde göçle ilgili konuların İngiltere Sınır Ajansına devredilmesiyle değişmiştir (Boswell 2008'den akt. Karaşahin, 2012: 34). 2008 yılında uygulamaya koyduğu Puanlama Sisteminde de İngiltere, başvuran adayların sponsor kaydını Sınır Ajansında tutmaktadır (Employers 2008'den akt. Karaşahin, 2012: 34).

İspanya ise göçmen alımına gitmeden önce istihdamı kendi ülkesinden karşılamaya çalışmaktadır. Başvurular yeterli sayıya ulaşamazsa ülkeler arası diyalogla gerekli işçi alımı yapılmaktadır. Diğer Avrupa ülkelerinde olduğu gibi vasıflı göçmenlerin ülkeye girişi daha rahat olmaktadır (Bilir, 2014: 92).

İtalya'nın 1861 yılından itibaren düzenli olarak göç vermesi (Reyneri 2007'den akt. Karaşahin 2012: 38), ülke politikalarında etkili olmuştur. 1970'den sonra ise İtalya artık göç veren ülke konumunda değil, göç alan ülke konumuna gelmiştir (Karaşahin, 2012: 40). Göçmenlerle ilgili ilk çalışma 1986 yılında yapılmış ve bu tarihten itibaren göçmenlere yasal statü verilmiştir (Rusconi 2010'dan akt. Karaşahin, 2012: 43). *Turco-Napolitano* yasasıyla birlikte göçmen alımı kolaylaşmış, iş teklifi almayan göçmenlere ülkelerinde iş arama fırsatı sağlanmıştır (Chaloff 2008'den akt. Karaşahin 2012: 44). Bahsedilen yasa üzerinde çalışmalar ilerleyen dönemlerde devam etmiş ve yasal-yasadışı göç konusunda yeni maddeler eklenmiştir. Bu maddelerden biri Geçici Bekleme Merkezleri'nin kurulmasıdır (Frontieres 2010'dan akt. Karaşahin 2012: 45). Göçmenlere yapılan hizmetler ve ülkenin göç tedbirleri için de Bölgesel Göç Konseyleri kurulmuştur (Ministero Dell'Interno, akt. Karaşahin, 2012: 45). 1999 yılında çıkarılan Tek Yasa (Veikou Triandafyllidou akt. Karaşahin, 2012: 46) ile birlikte göçmen alımında artık sınırlamalara, zorlaştırılmalara gidilmektedir. Tek Adım Ofisleri oluşturularak, göçmen işlemleri burada ele alınmıştır (New Legislation Regulates Immigration 2001'den akt. Karaşahin, 2012: 47). Berlusconi hükümetiyle birlikte ülkede göç konusunda bir adım daha atılmış, yapılan Güvenlik Paketiyle beraber yasa dışı göçmenlere hapis cezası uygulanmaya başlanmıştır (Global Dedention Project 2009'dan akt. Karaşahin, 2012: 48). Pakette ayrıca İtalyanca bilme zorunluluğu da getirilmiştir (Karaşahin, 2012: 49). 2009 yılında Sanatoria ile birlikte internet üzerinden başvuru yapılarak süresiz çalışma izni almaları sağlanmıştır. Bu durum 2012 yılında da tekrarlanmıştır (Conterno akt. Okakın, 2014: 105-106).

Çek Cumhuriyeti, Hırvatistan, İrlanda, Slovenya, Portekiz, Estonya gibi ülkeler göçmen alımında kota uygulamaya başlamıştır. Kota uygulayan ülkelere biri olan Çek Cumhuriyeti bir yandan da göçmen haklarını korumak adına hatası dışında işinden ayrılan göçmenlere yeniden iş bulmaları için ek süre de tanımaktadır (Rozumek akt. Karaşahin, 2012: 118).

Avusturya ise yoğun göçmen alımı karşısında güvenliğinden endişe etmiş ve göç ve göçmenlerle ilgili olan birimini Sosyal İşler Bakanlığı'ndan İçişleri Bakanlığı'na kaydırmıştır (Özerim, 2012: 102). Ülke siyasetinde göçmenler, sadece güvenlik açısından değil, kültür açısından da tehdit olarak görülmektedir (Özerim,

2012: 113). İlk olarak 1925 yılında çıkarılan Yerli İşçileri Koruma yasası yabancı işçi çalışmasına izin niteliğindedir (Kraler 2011'den akt. Özerim, 2012: 104). 1980'den sonra göç konusu siyasette yerini almış, 1990'dan sonra ise artık göç, kontrol edilmesi gereken bir konu haline almıştır (Özerim, 2012: 104).

İsviçre diğer ülkelerden farklı olarak göçmen işçileri geçici değil kalıcı olarak görmektedir (Özerim, 2012: 135-136). İsveç'te ise İsveç Göç Kurulu, İsveç Parlamentosu, Adalet Bakanlığı, İsveç Emniyeti ilgili pozisyonlarıyla göç politikası oluşturma ve işleyişinde yer alırlar (Özerim, 2012: 136). İsveç'te vatandaşlık hem kan bağına hem de toprak esasına bağlanmıştır. Bu durum İskandinav ırkına bağlı İsveçliyle (yerli İsveçli), asimile olmuş İsveçli ayrımını getirmektedir. İsveç, 5 yıl ülkesinde yaşayan ve kendini İsveç kültürüne ait hissedenleri vatandaşlığına almaktadır (S.D. 2011'den akt. Özerim, 2012: 144).

Yunanistan'da yurtdışından alınan göç büyük ölçüde soydaş göçüdür. Ancak 1990 yılından sonra farklı etnik kökenli göçmenler de gelmeye başlamıştır. Örnek olarak Arnavutluk'tan yaşadığı ekonomik sorun nedeniyle alınan göçler, Pakistan ve Bulgaristan'dan alınan göçler verilebilir (Kioutsouk, 2013: 59). Yunanistan'ın nüfusunun giderek yaşlanması (Kioutsouk, 2013: 61), adalar nedeniyle yasa dışı yollardan girişin kolay olması (Migration Information Source akt. Kioutsouk, 2013: 61), eğitilmiş Yunan vatandaşlarının bazı işlerde çalışmaması nedeniyle oluşan istihdam ortamı göç nedenleri arasında gösterilebilir (Kioutsouk, 2013: 61).

Yoğun olarak göç aldığı bilinen Batı Avrupa ülkelerinin aynı zamanda Avrupa Birliği üyesi olmaları Avrupa Birliği'ni de göç konusunda düzenlemeler yapmaya itmiştir. Avrupa Ortak Göç Politikasıyla birlikte göçmen ihtiyacı başlangıçta Avrupa sınırları içinde giderilmeye çalışılmış ancak yeterli olmamıştır. 1970'li yıllara geldiğimizde artan teknolojiyle beraber ihtiyaç duyulan işçi vasıflarının değişmiş, kriz nedeniyle işçi sayısı düşmüş ve göçün geçici değil aslında kalıcı olduğu anlaşılmıştır (Samur 2008'den akt. Güleç, 2015: 84). Bu kapsamda 1975 yılında güvenlik temelli Trevi Grubuyla ilk düzenlemesini gerçekleştirmiştir (Güleç, 2015: 85). 1985 yılında Avrupa Toplulukları üyesi 5 ülke tarafından imzalanan Schengen Anlaşmasıyla hükümetler arası ilk anlaşma sağlanmış olup, sınırlar ve göç konusunda katılışma artmıştır (Gaddes 2001'den akt. Güleç, 2015:

85). Schengen Anlaşmasının üyeleri arasında iç sınırların açılmış olması, taraf ülkeler arasında serbestçe dolaşmayı ifade etmektedir. Bu nedenle yasa dışı göç yapan bireyler bu belgeyi imzalayan ülkelerden herhangi birine gitme hakkını kazandıkları an diğer ülkeler içinde aynı hakka sahip olmaktadır (Giddens, 2008: 566). Schengen Anlaşmasıyla beraber Avrupa Birliği'nde vizeler de sürelerine göre çeşitlenmiştir. Amerika'daki gibi harf sistemi tercih edilmiş ve kısa süreli kalışlar için, C; uzun süreli kalışlar için D vizesi verilmiş, havaalanından geçiş için ise A tipi vizenin kullanılması kararlaştırılmıştır (European Migration Network, 2012'den akt. Kara, 2015: 120). Yasa dışı göç sorununda da tehlikeli sınırlar arasında Türkiye bulunmaktadır. Diğer sınırlar ise, İtalya, Arnavutluk, eski Yugoslavya ve Irak'tır (Giddens, 2008: 566). Sonrasında imzalanan bir diğer belge ise Dublin Sözleşmesidir. Belgenin önemi üye devletlerin anlaşması sayesinde herhangi bir ülkeye sığınma talebinde bulunan kişinin sadece bir kez belirlenen ülke tarafından ele alınmasıdır. Bu nedenle suiistimal edilemeyecek ve bir kişi birden fazla ülkeye başvuramayacaktır (Gaddes, 2001'den akt. Güleç, 2015: 85). Maastricht Anlaşmasıyla birlikte Avrupa Polis Teşkilatı (EUROPOL) kurulmuştur. Teşkilatın görev alanları içerisinde yasa dışı göç ve insan ticareti bulunmaktadır (Akçadağ, 2012: 16). Türkiye'de EUROPOL'e taraf olan ülkelerden biridir (Kaya, 2005: 46). 1997 yılında imzalanan Amsterdam Anlaşmasında da amaç ülkelerin göç konusunda birlikte hareket etmesini sağlamaktır. Sonrasında 1998 yılında kabul edilen Viyana Eylem Programında da amaç, yasa dışı göçü durdurmak, var olan göçmenlerin haklarını güvenceye almaktır (Öztürk, 2011: 46-47). 2000 yılında üye ülkeler Avrupa Mülteci Fonuyla birlikte sığınma başvurularını kendi ülkelerine göre değil ortak koşullarla almayı kararlaştırmışlardır (Europa on the move akt. Öztürk, 2011: 34). Aynı şekilde 2002 Seville Zirvesi'nde de mülteciler ve sığınmacılarla ilgili görüşülmüş ve vize verilmesinde ortak hareket edilmesi, geri dönüşlerinin hızlandırılması gibi kararlar alınmıştır (Akçadağ, 2012: 17). 15 Ocak 2003 tarihinde ise göç konusunda önemli olan bir başka teşkilat daha kurulmuştur; EURODAC. EURODAC, parmak izleri alınarak iltica talep edenleri bir sistemde toplamakta ve daha önce başka bir ülkeye iltica talebinde bulunup bulunmadığına ve başka bir ülkede yasa dışı olarak yaşayıp yaşamadığına bakabilmektedir. Üye devletlerin katılımıyla kurulan Göç Servisi Birimleri sistemi ise yasa dışı göçle ilgili bilgileri

toplamakta ve üye devletler arasında aktarımını sağlamaktadır (Akçadağ, 2012: 20). Alınan göçmenlerin istihdamı ve ülkeye uyumu konusunda gerekli çalışmaları içeren Program ise *La Haye Programı*dır (Özçelik 2008'den akt. Öztürk, 2011: 51). Program, 2004 yılında kabul edilmiş ve üye ülkelerin bu konuda birlikte hareket etmelerini sağlamaya çalışmıştır (Öztürk, 2011: 51). 2004 yılına gelindiğinde ise Hague Programıyla başka bir adım atılmış ve ilk olarak göç konusuna küresel boyut kazandırılmıştır. Afrika özelinden ele alınan konuda kaynak ve transit ülkelerin kalkındırılmasıyla göçe dur denilebileceği düşünülmüştür. 2005 yılında devamı olarak “Birliğin Göçe Yönelik Global Yaklaşımı” kabul edilerek, üçüncü ülkelerle göç konusunda ortaklık yoluna gidilmiştir (Güleç, 2015: 87). 2005 yılında AB sınır güvenliğini sağlamak ve risk analizi yapılması amacıyla hava ve deniz gücü de bulunan AB Sınır Güvenliği Birimi (FRONTEX) kurulmuştur (Akçadağ, 2012: 21). Fransa'nın 2008 yılında sunduğu düzenlemeyle de ülkeler ihtiyaçlarına ve ekonomik durumlarına göre göçmen alımı yapacak, yasa dışı yollardan gelenler ise geri gönderilecektir. Devamı niteliğinde diyebileceğimiz Lizbon Anlaşması ise 2009 yılında imzalanmış ve aynı şekilde yasa dışı gelenlerin iadesine anlaşmada yer verilmiştir (Güleç, 2015: 88). Avrupa Birliği'nin göç konusundaki öncelik verdiği başlıkların ilkinin sınır güvenliği oluşturmaktadır. Bu nedenle sınır güvenliğini koruma altına almak için üyelerle anlaşmalara gidilmektedir. Birliğe yeni ülkelerin katılmasıyla beraber 2004 yılında yeniden masaya oturulmuş ve “Avrupa Komşuluk Politikası Strateji Belgesi” imzalanmıştır. Belge Doğu'da Belarus, Moldova, Rusya, Ukrayna, Azerbaycan, Ermenistan, Gürcistan, Güney'de Cezayir, Fas, Filistin Yönetimi, İsrail, Libya, Lübnan, Mısır, Suriye, Tunus, Ürdün'ü kapsamaktadır. Avrupa Birliği'ne aday ülkelerse komşu ülke olarak görülmemiştir. Belgedeki amaç komşu ülkelerle iş birliği yapmak ve bu doğrultuda komşu ülkelerin reforma gitmesidir (Akçadağ, 2012: 26). 2009 yılına gelindiğinde kabul edilen Stockholm Programıyla, şimdiye kadar göçle ilgili alınan kararların devamı niteliğinde olup, ekonomik kalkınma, işbirliği başlıklarını içermektedir (Akçadağ, 2012: 22).

Avrupa Birliği göçün önüne geçebilmek için yoğun olarak göç aldığı ülkelere destek olmak, ekonomilerini kalkındırmak gibi projelere girişmiştir. Bu projelerden biri Akdeniz Politikasıdır. Akdeniz'in kuzeyinde bulunan ekonomisi gelişmiş, refah düzeyi yüksek, eğitilmiş olan ülkelere, Akdeniz'in güneyinde bulunan demokrasisi

sıkıntıda olan, istihdam sorunu yaşayan ülkelerden göç almaktadır. Bu nedenle, Cezayir, Fas, Filistin Yönetimi, İsrail, Kıbrıs, Lübnan, Malta, Mısır, Suriye, Ürdün, Tunus ve Türkiye'den oluşan Akdenizli ülkelerle Akdeniz Ortaklığı 1995 yılında başlamıştır. Amaç göçü önleyecek refah ve istikrarı sağlamaktır (Akçadağ, 2012: 24). 1992 tarihinde Londra Ülke kararıyla birlikte göçmenlerin yerleştirilmesiyle ilgili güvenli üçüncü bölge konusu ortaya çıkmıştır. Güvenli üçüncü ülkelerle yapılan Geri Kabul Anlaşmalarıyla yasa dışı göçmenler bu ülkelere yerleştirilmiştir (Özgen, 2010: 105). Avrupa Birliği güvenli üçüncü ülkeyle beraber hem yasa dışı göçmenleri ülkesinden uzak tutmakta hem de ülkelere geri göndermelerini kolaylaştırmaktadır (Lavenex 1999'dan akt. Özgen, 2010: 105). 2008 yılına gelindiğinde, ülkeye giriş yapanlar arasında evlilik vizesini kullanan ve öğrenci girişi yapanlara biyometrik kimlik kartı bulundurma zorunluluğu getirilmiştir (Watch akt. Kardeşin, 2012: 34). Güneydoğu Avrupa kaynaklı göçmenleri durdurmak, adı geçen ülkeleri kalkındırmak amaçlı 1990 yılında Güneydoğu Avrupa İşbirliği Girişimi (SECI) oluşturulmuştur. Üye ülkeler arasında Türkiye'de bulunmaktadır (Kara, 2015: 125).

AB, kalifiye iş gücü açığını kapatmak için Mavi Kart sistemini getirmiştir. Kart sahibi olan kişiler daha avantajlı konumda bulunmaktadır. Kişinin kart sahibi olabilmek için, kalifiye olması ve 3 aydan fazla çalışıyor olması gerekmektedir (Öztürk, 2011: 63-64).

3.1.3 Afrika'da Göç

Afrika kıtası genelinde II. Dünya Savaşı sonrası bağımsızlık hareketleri başlamıştır. Bu bağımsızlık hareketleri sonucunda yaşanan çatışmalar ve isyanlar kıtada göçlere yol açmıştır. Örneğin 1954 sonrası Cezayir'in Fransa'ya karşı başlattığı bağımsızlık mücadelesi sonucu Cezayirlilerin bir kısmı çatışma ortamından uzaklaşmak için Tunus ve Fas'a sığınmıştır (BMMYK 2001'den akt. Deniz, 2009: 43). Cezayir'in dışında 1951 yılında Libya, 1956 yılında Fas, Tunus ve Sudan, 1958 yılında Gine, 1960 yılında Fildişi Sahili, Moritanya, Mali, Burkina Faso, Senegal, Togon, Benin, Kamerun, Nijer, Orta Afrika Cumhuriyeti, Çat ve Madagaskar, Somali, Kongo, 1962 yılında Uganda, Ruğanda, Burundi, 1963 yılında Kenya, 1964 yılında Tanzanya ve Zambiya, 1966 yılında Botsvana, 1980 yılında Zimbabve

bağımsızlık için mücadeleye başlamış ve mücadelenin sonuçlarından biri olarak göç yaşanmıştır (BMMYK 2001'den akt. Deniz, 2009: 43).

3.1.4 Asya'da Göç

Asya'daki en önemli göç sorunu İkinci Dünya Savaşı sonrasında yaşanmıştır. Nitekim 1947 yılında Pakistan'ın bağımsız olmasıyla birlikte Hindistan ve Pakistan arasında Hindu ve Müslümanlar arasında geçiş yaşanmıştır (BMMYK 2001'den akt. Deniz, 2009: 46).

Burma'da ise Arakanlı Müslümanlar yapılan baskılar nedeniyle bölgeden ayrılırken, yerlerine yerleştirilen Budist aileler sonucu bölgenin durumu değişmiş ve Müslümanların çoğunlukta olduğu nüfusun yerini sayıları eşit olan Müslüman ve Budist nüfusu almıştır (Samir A. 2007'den akt. Deniz, 2009: 47).

Afrika kıtasında görüldüğü gibi Asya'da bir ülke olan Doğu Timor'da da bağımsızlık mücadelesine giriştiği Portekiz'le yaşanan çatışmalar, sonrasında askeri müdahaleyle bağlandığı Endonezya ile tekrar yaşadığı çatışmalar buradaki göçü tetiklemiştir. Öyle ki birçok insan Doğu Timor'dan Batı Timor'a kaçmak zorunda kalmıştır (BMMYK 2001'den akt. Deniz, 2009: 48).

Nepal ve Bangladeş'te göçmenler ise hasat zamanı Hindistan'a geçebilmektedir (Akkuşoğlu, 2006: 37).

Kıtalara göç açısından genel olarak bakıldığında ise sadece Avrupa'da değil, dünyanın diğer bölgelerinde de göçle ilgili çalışmaların Avrupa ülkeleriyle beraber yapıldığı ifade edilebilir haldedir. Sözelimi bunlardan biri Afrika ve Avrupa ülkelerinin katılımıyla gerçekleştirilen Avrupa-Afrika Göç ve Kalkınma Konferansıdır. Konferans Rabat'ta Afrika ve Avrupa'dan eşit sayıda ülkenin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Sonucunda ise *Rabat Eylem Planı* hazırlanarak, katılan ülkelerle iş birliği dahilinde göçü yönetmek, yasa dışı göçü önlemek hedefleri belirlenmiştir (Baykul, 2012: 64-65). Gelişmiş ülkelerin, geri kalmış ülkelere gelen göçü önlemek için yaptıkları yardımlar bazen de sömürülebilmektedir. Örneğin Haiti Amerika'dan daha fazla yardım alabilmek için kendi vatandaşlarını bilinçli bir şekilde Amerika'ya göndermiştir (Weiner 1993'ten akt. Kariman, 2015: 43).

Günümüz Amerika, Kanada ve Avrupa ülkelerinin konumuna Antik Çağ'da Atina, Milattan önceki yıllarda da İskenderiye ve Arap ülkeleri sahipti. Adı geçen

lkeler ğrenci ve beyin göçü almaktaydı. Avrupa'da üniversitelerin kurulmasıyla birlikte durum değişmeye başlamıştır (Gökbayrak, 2006: 92). II. Dünya Savaşından sonra ise Avrupa'dan birçok önemli bilim adamı Amerika'ya kaçmıştır (Gökbayrak, 2006: 94). Vasıflı göçmenler bir taraftan da beyin göçü yerine beyin çöplüğüne de neden olabilmektedir. Gidilen ülkede eğitime uygun iş bulunamaması, yabancı olmasından kaynaklı iş bulamaması, diplomanın denklik sorunu dil sorunu gibi nedenlerden kaynaklanmaktadır (Lowell ve Findlay 2002'den akt. Gökbayrak, 2006: 148).

Beyin göçü alabilmek için yapılan politikaların yanı sıra beyin göçü vermemek için de politikalar yapılmaktadır. Bu politikalara bir örnek olarak beyin göçü vergisini verebiliriz. Ortaya atılan bu fikirle birlikte beyin göçü yapan bireyler ülkelerine bu nedenle vergi ödemekte ve bu ödedikleri vergiler ülkelerinin gelişmesi, refahı için kullanılmaktadır (Bhagwati 1976'dan akt. Gökbayrak, 2006: 152). Bunun dışında eğitim amaçlı giden göçmenlerin eğitimleri bittikten sonra geri dönmeleriyle ilgili politikalar da yapılmıştır. Bu politikaların ilk örneğini Tayvan ve Kore'de görmekteyiz. 1970'li yıllarda uygulanmaya başlanan politikalar, eğitim kalitesini artırmayı amaçlamaktadır (Chang, 1992, IOM 2005'den akt. Gökbayrak, 2006: 156). Politika doğrultusunda *Hsinchu Bilim ve Teknoloji Parkı* kurulmuş ve büyük oranda başarılı olunmuştur. Geriye dönenlere ise kariyeri yüksek pozisyonlar verilmektedir (IOM 2005'den akt. Gökbayrak 2006: 158). IOM, vasıf sahibi Afrikalı göçmenleri geri dönüş programlarıyla ülkelerine kazandırmaya, Afrika'yı kalkındırmaya çalışmaktadır. 1983 yılında oluşturulan Afrika Vatandaşlarının Geri Dönüşü (RQAN) programıyla, geri dönenlere iş bulmalarında (IOM 2005'den akt. Gökbayrak, 2006: 160) veya kurmalarında destek olunmaktadır (Lowell 2001'den akt. Gökbayrak, 2006: 160). Programla yeterli başarıya ulaşılamayınca sebep olarak cesaretlendirici desteğin eksikliği görülmüştür ve RQAN'ın yerini Afrika İçin Güç ve Gelişme (MIDA) Programı almıştır (IOM 2004'den akt. Gökbayrak, 2006: 161).

Ülkelerin birbirleriyle olan ticaret anlaşmaları (APEC IOM, 2005'den akt. Gökbayrak: 174-175), NAFTA (Gökbayrak: 175), MERCOSUR (Kara: 85), ve ASEAN (Kara: 95) gibi da iş gücü ilişkilerini artırmaktadır. Bölgesel olarak hareket edilen noktalarda da Bölgesel Dayanışma Süreçleri (RCPs) gerçekleştirilmiştir (Kara, 2015: 94). Asya ile ilgili 1996 yılında Asya- Pasifik Müzakereleri (Kara, 2015: 98),

2002 yılında Bali Konferansı, 2003'te Kolombo Süreci (Kara, 2015: 96), 2002 yılında Avrupa ülkelerinin oluşturduğu Lahey Süreci (Kara, 2015: 100), 2008 yılında Asya ülkelerine Arap ülkelerinin de katılımıyla Abu Dabi Diyalogu (Colombo Proses akt. Kara: 99), 2006 yılında Avrupa ve Afrika ülkeleriyle yapılan Rabat Süreci (Kara, 2015: 99) Avrupa ülkelerinin 2009 yılında gerçekleştirdiği Prag Süreci, Asya ülkelerinin oluşturduğu ve Türkiye'nin de dahil olduğu Almatı Süreci (Kara, 2015: 101) gerçekleştirilmiştir. Bu süreçlerin, görüşmelerin, birliklerin ortak amacı yapılan ekonomik anlaşmalar sonucunda iş gücü anlaşmalarını sağlayabilmek, göçü kontrol altına alabilmek, geri dönüşleri teşvik etmek ve gerçekleştirebilmek olarak söylenebilir.

Göçmen açısından bakılacak olursa, göç ettikleri ülkenin politikalarıyla asimile olup ülkesinden uzaklaşacağını düşünen göçmenler kültürlerine karşı daha bağlı olmaya özen göstermişlerdir. Bu durum teknolojinin ilerlemesi ve göçmenin eğitim seviyesinin artmasıyla doğru orantılıdır (Yılmaz, 2014: 1696). Göçmenler açısından bir diğer önemli nokta ise diasporadır. İkiye ayrılan diaspora, klasik diaspora Ermeni, Yahudi ve modern diasporalar ise günümüzde yaygın olan mültecilik, ekonomik göç, sürgün, misafir işçilik gibi kavramları içinde barındırmaktadır. Klasiklerin modernden farkı vatana geri dönme arzuları ve kendilerini vatandan uzak tutan ötekini yenmektir (Kaya 2001'den akt. Yılmaz, 2014: 1696-1697). Günümüzde iç ve dış politikada özellikle ülkelerin göç ve göçmen üzerine şekillendirdiği dış politikalarda diasporalar etkili olmaktadır.

3.2 Türkiye'de Göç

Birinci bölümün bu başlığında, cumhuriyetten bu yana Türkiye'nin hem aldığı hem de verdiği göçler iç göç-dış göç alt başlıklarıyla açıklanmaya çalışılmaktadır.

3.2.1 İç Göç

Türkiye iç göç süreci ilk olarak Cumhuriyetin ilk yıllarında Cumhuriyete karşı yapılan ayaklanmalara karşı alınan önlemlerle başlamıştır. Bu önlemlerden konumuzla ilgili olanı aşiret yapısını kırmak amacıyla yapılan zorunlu iskan politikasıdır. Ülkemizden zorunlu göçe örnek olarak 1930 Ağrı İsyanı, 1937 Dersim Olayları sonucu gerçekleştirilen zorunlu göçler verilebilir. Dersim Olayları sonucu

göç alan illerden biri Bursa'dır. M. Kemal Paşa, Orhaneli, Yenişehir ve İznik'e iskan uygulanmış ve yerleştirilenlere arazi, öküz ve ev yardımında bulunulmuştur (Kaplanoğlu R. ve Kaplanoğlu O., 2013: 215-217). Bir diğer zorunlu göç örneği ise 1925 Şeyh Sait isyanının ardından çıkarılan 1097 sayılı "Bazı Eşhasın Şark Mıntıkasından Garp Vilayetlerine Nakline Dair Kanun"la gerçekleştirilmiştir. Amaç aşiret yapısını bozmak ve dağıtmaktır. Bu amaçla Doğu ve Güneydoğu illerinden olan Tunceli, Erzincan, Bingöl, Bitlis, Van, Diyarbakır, Ağrı, Muş, Erzurum, Elazığ, Kars, Malatya ve Mardin'den aşiret aileleri Batı Anadolu'ya yerleştirilmiştir.

Siyasi amaçlı olmayan zorunlu göçler de mevcuttur. Baraj yapımı için köy boşaltılmasında olduğu gibi (Keban ve Hirfanlı) (Kaygalak 2009'dan akt. Koçak, 2012: 172). Zorunlu göçlerin dışında bu dönemde ayaklanmaların ortasında kalan aşiret kızları da Anadolu'da yaşayan ailelere evlatlık olarak verilmiştir. Evlatlık olarak verilen bu kızlar alındığı evlerde ev işlerine yardım etmişlerdir. Yapılan evlatlıklar, günümüz kadın göçünün ilk örnekleridir. Bu şekilde 1923-1950 arası dönemde zorunlu göç ve yansıması olmak üzere iki türlü göç yaşanmıştır. Bu sürgünlerde amaç dönemin dış politikasında olduğu gibi homojen nüfus oluşturmaktır. Bu dönemde gerçekleştirilen bir diğer göç ise devletin memurlarını tayin yolu ile yerleştirmesidir. İlk defa başlatılan bu uygulama günümüzde de devam etmektedir (Özbay ve Yücel, 2001: 9). 1923 ve 1950 dönemi artan kent nüfusuna karşılık kırsal nüfus da artmıştır. Bu nedenle bu dönemde kırsal alandan kent merkezine olan göçten bahsedilemez (Özoğuz 1986'dan akt. Güçlü, 2002: 27). 1923-1950 döneminde yaşanan bir diğer göç ise, Ankara'nın 1923 yılında başkent olması ve "Beyaz Müslüman" olarak adlandırılan İstanbullu eğitimli kesimin bu tarihten sonra Ankara'ya yerleşmesi ve kültürlerini, yaşayış biçimlerini benimsetmeye çalışmış olmalarıdır (Özbay ve Yücel, 2001: 10). Bu dönemde yaşanan kırdan şehre göç yoğunluğunun fazlalığı kır nüfusunu 1927'den itibaren azaltmıştır (Öz, 1978: 9).

Türkiye'nin uluslararası göç deneyimi olduğu kadar iç göç deneyimi de vardır. 1929 Ekonomik Bunalımı ve ülke nüfusunun yarısından fazlasının kırsal olması nedeniyle Türkiye devletçilik politikasını yürütmüş, Halkevleri, Köy Enstitüleri gibi kırsal ağırlıklı politikalar uygulamıştır (Erdoğan vd., 2013: 426-427). Ancak 1950 yılında iktidarın değişmesi Türkiye siyasetinin de değişmesine neden olmuştur. Batı'yla ilişkilerin ilerlemesi, Marshall Yardımının alınması, devletçilik politikasının

terk edilmesi, traktör sayısının artmasıyla birlikte kır yaşamında yaşanan sorunlar, bu sorunlara karşılık iletişimin artmasıyla birlikte kente yapılan yatırımlardan haberdar olunması ve kentin bu noktada artık çekici bir yer haline gelmesi iç göçü tam anlamıyla artırmıştır (Erdoğan vd., 2013: 429). Artık devletin uyguladığı zorunlu göçlerin yerini kişilerin kendi tercihleriyle yaptıkları göçler almaktadır. İç göçler kentten kente, kırdan kente, kırdan kıra ve kentten kıra olmak üzere dört farklı yöne gerçekleşmektedir (Erdoğan vd., 2013: 430). Gedik'e göre ise dokuz farklı göç türü bulunmaktadır, il merkezinden il merkezine, ilçe merkezinden il merkezine, köyden il merkezine, il merkezinden ilçe merkezine, ilçe merkezinden ilçe merkezine, köyden ilçe merkezine, il merkezinden köye, ilçe merkezinden köye ve köyden köye (Gedik 1996'dan akt. İçduygu vd., 1998: 45). Bir kişinin kırsaldan kent merkezine göç etmesi öncelikle kişinin kendi düşünceleriyle gelişmektedir. Örneğin kazancından memnun değildir, ilişkilerinden memnun değildir. Sonraki aşama kent merkezinin çekiciliğinden gelmektedir. Bu şekilde birikim sahibi olan kişi belirli aralıklarla veya fırsat buldukça kente gitmektedir (Kartal, 1978: 35). Kişi, bu gidiş gelişleriyle artık ikna olmuştur ve işle barınma sorununu da hallettikten sonra artık kişinin göç etme zamanı gelmiştir (Kartal, 1978: 36). Bu duruma örnek olarak 1950 ve 1960 arası Çankırı'dan Ankara'ya yapılan göçler verilebilir (Kartal, 1978: 43). 1950 yılından sonra Türkiye'de iç göç olgusu ve beraberinde getirdiği sonuçları kendini göstermeye başlamıştır (Güçlü, 2002: 29). Özellikle kırsal alanda traktörün kullanılmaya başlaması, insan gücünü hiçe çıkarmış, köylüleri işsiz bırakmış ve köylülerin göç etmesine neden olmuştur (Tekeli 1977'den akt. Özbay ve Yücel, 2001: 13). Kırdan yaşayan aile de genç ve bekar oğlunun kente gitmesini ve orada yaşamasını istemekte ona bu konuda destek olmaktadır. Çünkü kente giden oğul ekonomik olarak onlara daha sonra destek sağlayacak, onların kentle ilgili işlerini yapacaktır (Özbay ve Yücel, 2001: 13). Dönemin iktidarı olan Demokrat Parti'nin de destekleriyle göç artmıştır. Toprak sahiplerinin de büyük şehirlere göç etmesiyle birlikte ticarete ağırlığı olan gayrimüslimlerin kentlerde olan etkisi azalmıştır (Özbay ve Yücel, 2001: 14). Artan göç olaylarıyla birlikte konut ihtiyacını karşılamak için daha çok devlet arazisi üzerinde olan ve çabuk yapılan gecekondular görülmeye başlanmıştır. Türkiye'de gecekondu ilk olarak 1948 yılında ortaya çıkmış ve sayısı her geçen gün artmıştır. Öncesinde gerçekliğinin haricinde sözcük olarak

bile dilimizde yer almayan gecekondular kavramı sözlüklere de 1945 yılında girmiştir (Öz, 1978: 49-50). Gecekondular, ilk olarak en fazla göç alan İstanbul'da görülürken zamanla ve göçlerin artmasıyla da beraber olarak diğer şehirlerde de alışıldık bir görünüme dönüşmüştür. Devlet arazisinin üzerine kurulu olmasına rağmen siyasiler gecekondularda yaşayanları oy deposu olarak gördüğü için dönem dönem görmezden gelinmiş, dönem dönem seçim propagandalarında kullanılmış, tapu verilmiştir. Siyasilerin dışında iş verenler için de işçi açığını ucuz yoldan kapatmanın yolunu sağladığı için desteklenmiştir (Erdoğan vd., 2013: 139). Gecekondularda oturan insanların farklı bölgelerden geliyor olması, ekonomik ve eğitim açısından yetersiz olmaları gecekondular bölgelerinde suçluluk oranlarını artırmış, terör örgütlerinin faaliyet gösterdikleri yerler haline gelmiştir. Bu insanların göç ettikleri şehirle yaşadıkları kültürel sıkıntıdan dolayı kendi kültürlerine olan bağlılıkları artmış ancak kendilerinden sonra gelen kuşağın aynı bağlılıkta olmaması nedeniyle de arada kalma durumunu yaşamışlardır. Arabesk müziği gibi kültürel öğelerde bu noktada ortaya çıkmıştır. Gecekondular başlangıçta konut sıkıntısı nedeniyle yapılıyorken sonradan artan göçle birlikte kira amaçlı yapılmaya başlanmış ve derme çatma evlerin yerini çok katlı beton binalar almıştır. Bu tür evlerin artışının sonucu olarak da yaşanan çevre kirliliği ve sağlıksız ortam nedeniyle devlet kentsel dönüşüm politikasını başlatmıştır. İlk olarak göçle beraber 1950 yılında başlayan kentsel dönüşüm 1980 ve 2000 sonrası da olmak üzere üç dönemden oluşmaktadır. İlk dönem çıkarılan kanunlar gecekondulara önlemeye yönelikse de artışına neden olmuştur (1953 yılında çıkarılan 6188 Sayılı Bina Yapımını Teşvik ve İzinsiz Yapılar hakkında kanun, 1966 yılında çıkarılan 775 Sayılı Gecekondular Kanunu). 1980'den sonra çıkarılan kanunlar ise daha çok gecekonduların iyileştirilmesi için yapılan çalışmaların sonucudur (1984 yılında çıkarılan 2981 Sayılı İmar Affı Kanunu) (Erdoğan vd., 2013: 440-441). 2000 yılından sonra uygulanan politika ise önceki yıllarında içeriğiyle beraber iyileştirmeler yapmak, kayıt dışılığın en aza indirmek ve gecekondulara durdurmak olmuştur. Bu dönemden sonra sadece gecekondular meselesiyle değil, afetler nedeniyle zarar gören konutların yıkılıp yeniden yapılması gibi mağduriyeti önlemeye ve sağlıklı yaşam alanları oluşturmaya yönelik amaçla, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile TOKİ'nin birlikte yürüttüğü politikalar

benimsenmiştir. Bu politika yirmi yıllık bir sürede bitirilecektir (Erdoğan vd., 2013: 442).

Günümüzde olduğu gibi 1965 yılında da İstanbul en fazla göç alan ilimizdir. İkinci sırada Ankara bulunmakta ve onu takip eden üçüncü sırada ise İzmir yer almaktadır (DPT SPD, 1977: 16). Bu illerin metropol şehirler olması hem illerin hem de çevrelerinin göç almalarını etkilemektedir. Örneğin İstanbul, Tekirdağ, Bursa ve Kocaeli’ni, İzmir, Manisa ve Aydın’ı, Ankara ise Konya ve Eskişehir’i göç alır duruma getirmiştir (DPT SPD, 1977: 18). Bu illerden yola çıkarak göç alan bölgeler için Marmara, Ege, Akdeniz ve İç Anadolu Bölgesi ve çevresi şeklinde yorumlanabilir (DPT SPD, 1977: 16). Ankara ve İzmir en fazla göçü çevre illerinden almaktayken İstanbul ve Kocaeli Türkiye’nin her yerinden almakla birlikte en fazla göçü Karadeniz’den almaktadır (DPT SPD, 1977: 19). Bu durum İstanbul’un daha gelişmiş bir il olduğunu göstermektedir (Ravenstein 1889’dan akt. DPT SPD, 1977: 20). Erzurum, Van ve Zonguldak’ta fazla göç almakta ancak bölgeleri üzerinde pek etkili olamamaktadır (DPT SPD, 1977: 16). Yıllara göre illerin göç alma ve verme durumları değişmektedir. Ancak il olarak Hakkari’nin, bölge olarak ise Karadeniz ve Doğu Anadolu’nun günümüze kadar istikrarlı bir şekilde göç verdikleri görülmektedir (DPT SPD, 1977: 26). Bu dönemde göç eden kadınların çoğu tarım sektöründe, az bir kesimi ise sanayi sektöründe çalışmaktadır (DPT SPD, 1977: 53). İller açısından bakıldığında ise tahmin edilebileceği gibi İstanbul, İzmir, Kocaeli ve Bursa’ya göç edenler en fazla sanayi sektöründe çalışmaktadır (DPT SPD, 1977: 54).

Tarımda makineleşmenin artması, kentin gelişmesi gibi nedenlerin görüldüğü 1950’li yıllar kırsaldan kente göçün yaşandığı yıllardır. 1980’den günümüze kadar olan sürede ise kentten kente olan göçün oranı diğerlerine göre daha fazladır (Erdoğan vd., 2013: 430). 1980’lerden sonra ekonominin de etkisiyle birlikte hız kazanan göç nedeniyle 1985 yılına gelindiğinde Cumhuriyetin ilk yıllarına zıt olacak şekilde kent nüfusu kır nüfusunu geçmiştir (Güçlü, 2002: 30). Kalıcı olarak yerleşmek yerine *Mekik Göçü* diye adlandırılan gündüz kentte çalışıp gece evine/kırsala dönen nüfus, mevsimlik işçi de bu dönem artış göstermiştir. Özellikle Karadeniz ve İç Anadolu’da görülen, kentte yaşayıp sadece seçim dönemi kırsala giderek kırsalda yaşadığını gösteren kesim de bulunmaktadır. Göçle birlikte kentin dışına yerleşen, gecekonduların oluşumuna neden olan kesimin daha sonra kent nüfusuna

dahil olmasıyla birlikte kentin sadece nüfusu değil yerleşim alanı da değişmektedir (Özbay ve Yücel, 2001: 24).

1980 yılından sonra yaşanan zorunlu göçlerde sebep olarak terör olayları gösterilmiş ve daha çok köy boşaltılmıştır (Erdoğan vd., 2013: 435). Zorunlu göç nedeniyle yerinden edilen kişilere ilk olarak 1994 yılında başlatılan bir uygulamayla tekrar eski yerlerine dönme şansı tanınmıştır. Köye Dönüş ve Rehabilitasyon Programıyla birlikte, 2005 yılından itibaren İçişleri Bakanlığıyla beraber isteğe bağlı olarak ekonomik koşullar sağlandıktan sonra dönüş sağlanmıştır. Proje, Adıyaman, Ağrı, Batman, Bingöl, Bitlis, Diyarbakır, Elazığ, Hakkari, Mardin, Muş, Siirt, Şırnak, Tunceli ve Van olmak üzere zorunlu göçün yaşandığı şehirleri kapsamaktadır. Bağlantılı projelerle de (toplum merkezi, gençlik merkezi, kadın ve çocuk eğitim merkezi, meslek edindirme merkezi, öğrenci yurdu, DAP, GAP gibi) desteklenmektedir (İİGM 2012'den akt. Erdoğan vd., 2013: 438). İnsanların geri dönmeleri için çalışma yapılmış olmasına rağmen, bölgedeki sorunların devam etmesi ve ekonomik sıkıntıların düzelmemesi nedeniyle proje eleştirilmiştir (TESEV 2005'den akt. Erdoğan vd., 2013: 138). Eleştirilen nedenlerin zorunlu göçü yaşayan insanlar tarafından da düşünülmesi nedeniyle çoğu kişi geri dönmek istememiştir (Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu 1998'den akt. Erdoğan vd., 2013: 138). 2004 yılında Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Yönetmelikle de devlet zorunlu göçü yaşayan insanların ekonomik kayıplarını onarmak istemiştir (Erdoğan vd., 2013: 139).

Kent, göçe karşı hazırlıklı ve planlı olmak zorundadır. Kentin kendi nüfusunun veya aldığı göç yoğunluğunun az olması bile göçün sonuçlarının yaşanmasına engel değildir. Adıyaman ve Van gibi küçük illerin aldığı yüksek göç iki ilde de ciddi sıkıntılara neden olmaktadır (Clement ve Guth 1996'dan akt. Özbay ve Yücel, 2011: 32-33). Adana'da göçün mağdurlarından biridir. Adana'nın Doğu ve Güneydoğu Anadolu'dan yoğun göç almasının bir sebebi olarak da zorunlu göç görülmektedir. Şanlıurfa, Mardin, Diyarbakır, Adıyaman, Siirt Adana'nın göç aldığı illerin başında gelmektedir. İstanbul, Mersin, Osmaniye ise Adana'nın karşılıklı göç yaşadığı hem göç verdiği hem göç aldığı illerdir (Güneş, 2012: 195-196). Adana'nın Doğu illerinden aldığı yoğun göçün çoğunluğunun eğitimsiz olması bugün ilin yaşadığı sıkıntıların nedeni olarak görülebilir. Adana'nın eğitimli nüfusunun da

yoğun bir şekilde göç etmesi durumu daha da kötüleştirmektedir (Macit, 2012: 28). Metropol şehirlerin yoğun şekilde göçe maruz kalması il yönetimini de zora sokmaktadır. Bu nedenle Orta Büyüklükteki Kentler Projesi yapılmıştır. Burada amaç il içine olan göçü tampon bölgeler benzeri merkezlerde toplamaktır. Projenin sağlıklı olarak yürütülebilmesi için öncelikle iyi bir plan hazırlanmalı, merkezlerin kriterleri net bir şekilde belirtilmelidir (Yücel, 1994: 66-67). Sahile kıyısı olmamasına (Yücel, 1994: 68) dikkat edildiği gibi sanayisinin gelişmiş olması, eğitim durumunun yüksek olmasına (Yücel, 1994: 70) da bakılmaktadır (Yücel, 1994: 69). Bu illere örnek vermek gerekirse Doğu'da Elazığ ve Malatya, İç Anadolu'da Sivas ve Kırıkkale, Karadeniz'de Zonguldak, Akdeniz'de ise Isparta, Marmara'da Balıkesir ve Ege'de Uşak ve Denizli birer göç çekim merkezidir (Yücel, 1994: 72). Seçilen illerde belediyenin desteğiyle alt yapı sorunlarını çözme, konut sıkıntısını çağdaş mimari olmak şartıyla beraber bitirmek, sanayi ve hastane tesislerinin açılmasının hızlanması hatta bunun için belirli süreli vergi indirimine gidilmesi ve eğitim alanında yüksek okul ve üniversitelerde kalitenin artırılmasına ağırlık verilmesi hedeflenmiştir (Yücel, 1994: 73). Bunlara ek olarak bu şehirlerin sanatsal yönden gelişmesi ve bütçe ayrılması da hedefler arasındadır. Ve tüm bunlar dönemin Devlet Planlama Dairesi'nin denetlemesiyle gerçekleştirilecektir (Yücel, 1994: 74).

1985-1990 arası dönemde en fazla göç alan iki ilimiz İstanbul ve Kocaeli'dir. Onları takip eden Antalya, Mersin, İzmir, Bursa, Tekirdağ, Muğla, Aydın ve Ankara'dır (DİE 1997'den akt. Güçlü, 2002: 31). İstanbul her zaman için en fazla göç alan şehir olmuştur (Özbay ve Yücel, 2001: 26). Ravenstein'in (Ravenstein 1889'dan akt. Özbay ve Yücel, 2001: 12) kuramında olduğu gibi kademe kademe gerçekleşmeden az gelişmiş ülkelerde kırdan ayrılan kişi en büyük kent merkezine göç etmiştir. Bu durum "tek hakim kent" oluşumuna neden olmuştur (Özbay ve Yücel, 2001: 12). Aynı dönemde en fazla göç veren illerimiz ise sırasıyla, Kars, Tunceli, Siirt, Gümüşhane, Bayburt, Erzurum, Sivas, Muş, Artvin, Ağrı'dır (Özbay ve Yücel, 2001: 32). İllerin gruplandırılması yapılırsa gelişmiş, iklimi ılık, ülkenin batısında yer alan iller göç alırken gelişmemiş, iklimi sert ve ülkenin doğusunda yer alan iller göç vermektedir. Aynı zamanda göç veren illerdeki doğum oranı alan illere kıyasla daha fazladır. 1980 yılından sonra terör örgütü nedeniyle Doğu Anadolu'da

bir zorunlu göç daha meydana gelmiş ve köyler boşaltılmıştır. Köyleri boşaltılan insanlar Van, Adıyaman gibi yakın illere gittikleri gibi İstanbul'a da göç etmişlerdir. Bu dönemde Mersin ve Adana'da yoğun şekilde Doğu Anadolu'dan göç almıştır. Zorunlu göçün dışında güvenlik nedeniyle, eğitim ve ekonomik sıkıntılar nedeniyle de bölgeden diğer illere göç her zaman yaşanmıştır. Doğu Anadolu'da tayin nedeniyle ve üniversitelerin de kurulmasıyla birlikte diğer bölgelerden göç almaya başlamıştır.

Avrupa'da yaşanan işçi göçü veya beyin göçü ülkelerin talepleriyle gerçekleşmiş ve vasıfsız göçmenler de sanayinin gelişmiş olması nedeniyle işsiz kalmamıştır. Ancak Türkiye'de iller göç alımını talep etmemekte, göç; göç etmek isteyen kişinin hareketiyle gerçekleşmektedir. Bu nedenle sanayisi ve istihdamı yetersiz olan illere göç eden kişiler ekonomik yönden mağdur olmakta, bu mağduriyet sonucu da ile ayak uyduramamakta ve ilin öteki kesimini oluşturmaktadır (Güçlü, 2002: 75). Diyarbakır örneğinde de verilebileceği gibi aldığı yoğun göçü ememeyen kent, kent kimliğini kaybetmeye başlamakta, göç eden bireyler kentte köy hayatını devam ettirmektedirler (Erkan ve Bağlı, 2005: 111). Büyükşehirlerin maruz kaldığı yoğun göçten rahatsız olan “yerli” bireyler bunun üzerine ilin dışında kendilerine yeni yaşam alanları kurmaya başlamışlardır (Kurt, 2006: 171). Günümüzde inşaat firmalarının kampanyalarında da bu durum göze çarpmaktadır.

Ülkemizde en fazla göç alan bölge Marmara Bölgesidir. Onu takip eden bölgeler Ege, Akdeniz ve İç Anadolu Bölgesidir. Marmara sanayisi, iş olanakları gibi nedenlerle göç çekim merkezi olurken Ege ve Akdeniz daha çok iklimi nedeniyle tercih edilmektedir. İç Anadolu Bölgesi'nde göç alımı pek fazla olmamakta ancak Ankara'nın burada bulunması bölgeyi etkilemektedir. Karadeniz Bölgesi ise Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde görüldüğü gibi göç almamakta, aldığı göçler tayin veya eğitim amaçlı olmakta, aksine yoğun bir şekilde göç vermektedir.

Sanayileşmenin Türkiye'deki etkisi de kırsal alandan kentsel alana gerçekleştirilen göç olmuştur. Bu durum en fazla gelişmemiş bölge/il/ilçelerden gelişmiş bölge/il ve ilçelere doğru gerçekleşmiştir. Ağrı Alt Bölgesi¹ bu tanıma verilebilecek uygun bir örnektir (Karabulut 2005'den akt. Güllülü vd., 2007: 4). Göç

¹ Ağrı, Ardahan, Iğdır, Kars.

sürecinde erkekler daha etkin rol oynamaktadırlar. Bu durumun nedeni aile içindeki konumlarında ve okul veya askerlik gibi sebeplerle il dışına çıkmaları gösterilebilir (Çelik, 1999'dan akt. Güllülü vd., 2007: 30). Ancak bu durum son yıllarda değişmiştir. Durumun değişmesinin nedeni olarak kadınların il dışındaki diğer kadınlarla kurduğu iletişim gösterilebilir (Güllülü, 2007: 30). Bu durum yalnızca Ağrı Alt Bölgesi için değil, Türkiye'nin diğer bölgeleri için de geçerlidir. Bekar erkeklerde görüldüğü gibi evli kadınların göç etme olasılığı bekar kadınların göç etme olasılığından daha düşüktür (Özbay ve Yücel, 2001: 35). Göç etme eğiliminde kişinin yaşı da önemli bir etkidir. Yaşı genç olanlarda göç etme eğilimi daha fazla olmaktadır, yaş ilerledikçe aileye ve toprağa olan bağlılık artmakta ve göç etme eğilimi azalmaktadır (Çelik 1999'dan akt. Güllülü, 2007: 30). Ağrı Alt Bölgesinde de diğer tüm göçlerde olduğu gibi yaşam memnuniyetinin azalmasıyla birlikte göç etme düşüncesi ortaya çıkmaktadır (Güllülü, 2007: 39). Ağrı Alt Bölgesi ve Doğu Anadolu'da göçün fazla olmasının nedenleri arasında sağlık ve eğitim hizmetlerinin yetersizliği, iklim şartlarının zorluğu, sosyal faaliyetlerin azlığı ve daha iyi iş bulma düşüncesi sayılabilir (Güllülü, 2007: 48). Nedenler arasında bulunan sosyal faaliyetlerin azlığı, göç etme eğiliminde eğitim durumunun bir sonucudur. Eğitim düzeyi arttıkça kişinin göç etme eğilimi de artmaktadır (Güllülü, 2007: 55). Ekonomik durumu kötü olan herhangi bir güvencesi olmayan, yeşil kart sahibi kişilerde göç etme eğilimi daha azdır (Güllülü, 2007: 83-84). Bu kişiler, ekonomik yetersizliklerinden dolayı çekimser davranıyor olabilirler. Ya da akraba ve komşularıyla iç içe oldukları için onlardan gördükleri desteği başka bir yerde göremeyeceklerini düşünüyor olabilirler (Güllülü, 2007: 45). Kırsal alandan kent merkezine gelenler önce yakın çevreleriyle ilişkilerini sürdürürler (Lloyd, Ayata 1991'den akt. Güçlü, 2002: 70). Bu durum kırsal alana duyulan özlem, önceki cümlemizde bahsettiğimiz avantajlarından faydalanabilme veya kent kültürüne karşı bağlarını koruma adına yapılan savuma olarak da yorumlanabilir.

Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yaşanan iç göçler de daha çok kırsal alandan kent merkezine yapılan göçlerden oluşmaktadır. Bölge içerisinde Diyarbakır ve Gaziantep en fazla göç alan illerdir. Bu nedenle yerli nüfus sayıları diğer illere göre azdır. 1965 yılından sonra Güneydoğu diğer bölgelere göç vermeye başlamıştır. 1975 yılına kadar Adıyaman ve Şanlıurfa en fazla göç verirken, 1980- 1985 yılları arasında

Şanlıurfa için bu durum değişmiş, verilen göç miktarı azalmıştır. Yerini Mardin ve Siirt'e bırakmıştır (Başbakanlık Güneydoğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı, 1993: 1-2). Göçün hızlandığı diyebileceğimiz 1975'ten sonraki yıllarda Kocaeli örneğinde görüldüğü gibi göç alan iller aslında sanayinin hangi illerde gelişeceğini göstermektedir (İstanbul Ticaret Odası, 1996: 28). GAP bölgesine bakıldığında göç bölge içerisinde en fazla Gaziantep'e yapılırken bölge dışına yapılan göçlerin başında Adana, İzmir ve İstanbul illeri gelmektedir (Arıkan 1993'den akt. İstanbul Ticaret Odası, 1996: 29).

2011 yılına göre ise her yaş grubundan göç veren illerimiz, Afyon, Ağrı, Bitlis, Diyarbakır, Hatay, Kırıkkale, Niğde, Siirt, Van, Yozgat ve Zonguldak illeridir (TOBB 2012'den akt. Bülent Ecevit Üniversitesi Yayınları, 2014: 45). Bu illerin ortak özelliği istihdamın düşük olmasıdır. Karadeniz ve Doğu Anadolu'da çekim merkezi olmaması nedeniyle göç bölge içerisinde gerçekleşmemekte İstanbul hedef olmaktadır. Bu nedenle Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planında cazibe merkezleri oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu şehirler arasında, Diyarbakır, Erzurum, Şanlıurfa ve Van bulunmaktadır (Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı, 2014-2018'den akt. Erdoğan vd., 2013: 428). 2008- 2016 arası verilere bakıldığında İstanbul, Ankara ve İzmir en fazla göç alan iller arasında bulunmakta, verdiği göç açısından da gene ilk sıralarda İstanbul, Ankara ve İzmir bulunmaktadır. İstanbul ve Ankara'nın verileri her iki kategori içinde de İzmir'den çok daha öndedir. 2011 verilerine göre ise göç nedenlerinde ilk sırayı aileye bağımlı olarak yapılan göç almaktayken ikinci sırayı eğitim amaçlı yapılan göçler almaktadır (TUIK, 2017).

İç göçler amaçları bakımından ise dört kola ayrılmaktadır. Bunlardan ilki, göçün nedenleri arasında da bulunan eğitim temelli göçtür. Kırdan kente ve kentten kente doğru olabilmektedir. Eğitim süresi boyunca gerçekleşen eğitim temelli göç, okul sonrası iş bulma nedeniyle kalıcı da olabilmektedir. Eğitim temelli göçün sonuçları ayrılan bölgeyle gidilen bölge arasındaki farklılıkların öğrenilmesi sonucu bir uyum sürecinin yaşanması, öğrenci göçü olan eğitim temelli göçün gidilen ilin ekonomik olarak canlanmasını sağlaması nedeniyle olumlu görülmektedir (Erdoğan vd., 2013: 432-433). İç göç türünün ikinci kolu olan mevsimlik işçi göçlerinde, çoğunlukla tarım, orman, hayvancılık, turizm, inşaat alanlarında çalışılmaktadır. Çoğunluğunu Akdeniz'de tarım alanında çalışmak için Doğu'dan giden işçiler

oluşturmaktadır (Erdoğan vd., 2013: 433). Mevsimlik işçiliğin kötü tarafı yaş, köken, cinsiyet gibi noktalarda farklı olan insanların maaşlarının da farklı olmasıdır (MİGA, 2012'den akt. Erdoğan vd., 2013: 433). Örneğin ülkemizde, Suriye'den aldığı göçler sonucu ucuz işçilik yaygınlaşmaya başlamış ve göçe maruz kalan illerde Türk işçiler ya işsiz kalmış ya da Suriyeli işçilerin yarattıkları rekabet ortamı nedeniyle eskisinden ucuza çalışmaktadır. Mevsimlik işçiliğin bir diğer sıkıntısı ise belirli ayları kapsadığı için göç ailece yapılmakta ve ailenin üyeleri de çalışmaya yardım etmektedir. Bu durum da çocuk işçiliğine yol açmaktadır (Erdoğan vd., 2013: 433). Büyükşehirlere gerçekleştirilen mevsimlik işçi göçlerinde erkeklerin sayısı daha fazla olmuştur (Öz, 1978: 33). Üçüncü göç kolu olan Doğal Afet kaynaklı göçler kısa süreliğine yani afetin bitimine kadar sürebildiği gibi, kalıcı da olabilmektedir. Deprem konusunda riskli bölgede olan ülkemiz özellikle bu konuda göçe maruz kalmıştır. 1999 Marmara ve yakın zamanda yaşanan 2011 Erciş Depremi örnek verilebilir. Kendi isteğiyle afet nedeniyle bölgesinden ayrılan dışında bölgenin düzelmesinin uzun zaman alacağı nedeniyle de devlet duruma müdahale etmekte ve felaketedelere yeni yerleşim yeri de kurabilmektedir (Erdoğan vd., 2013: 434). Afet nedeniyle işini, evini kaybeden insanlar bir nevi uluslararası göçmen türleri içinde mültecilere veya sığınmacılara benzemektedir. Avrupalı göçmenler tarafından gerçekleştirilen emekli göçü diye adlandırılan göçler, ülkemizde de iç göç hareketleri içerisinde yer almaktadır. Bu tür göçü yaşayan illerin başında da Antalya gelmektedir (Güçlü, 2002: 73). Bunun dışında genç nüfusun da yoğun olarak göç ettiği Antalya, göç alan diğer illerdeki gibi göçün sonuçlarıyla yüz yüze kalmıştır (Güçlü, 2002: 75). Son dönemlerde Muğla, Antalya ve Tekirdağ'a gerçekleştirilen göç akımının hızlanması ve yoğunlaşması sanayinin dışında göç etkenleri arasında Türkiye'de sahil illerinin de önemini arttırdığını gösterir (Demirci ve Sunar, 1998: 137). Güvenlik nedeniyle yapılan göçler kademeli olarak gerçekleştirilmektedir. Önce güvenli görülen çevre illere gidilmekte, sonra büyük şehirlere asıl göç gerçekleştirilmektedir (İçduygu ve Ünal, 1998: 44). Kademeli olarak göç eden bireyler bazı illeri konaklama yeri olarak kullanmaktadır. Bulunduğu bölgeye göre daha iyi durumda olan Urfa, Diyarbakır, Malatya ve Van bu illere örnek olarak verilebilir (Demirel: 10). Yaz aylarında Karadenizlilerin fındık toplamak için memleketlerine dönmesi

veya yazlığı olan geliri yüksek ailelerin yaz aylarını başka ilde geçirmesi göç olgusu içinde yer almaz (Özbay ve Yücel, 2001: 25).

Türkiye haritası üzerinde genel bir tablo çizilecek olursa Samsun'dan Hatay'a çizilen sınırın batısı göç almakta, doğusu ise göç vermektedir (Keleş: 150). Aynı zamanda sahil illeri de kıyısı bulunmayan illerden göç almaktadır (Erdoğan vd., 2013: 428). Bu şekilde iç göç veren illerin aynı zamanda dış göç verdikleri de görülmektedir. İç göç alan illerde ise bu durum görülmemektedir. Önceden dışa göç veren Antep ve Diyarbakır gibi iller ise zamanla gelişmiş ve artık göç alan yerler haline gelmiştir (Keleş: 150). Bu şekilde gelişen ve nüfusu artan iller metropol illerin eski önemlerini yitirmesine de sebep olmaktadır (Keleş: 153). İllere göre gelir durumu da göç verme ve alma noktasında illeri etkilemektedir (Yakar vd, 2010: 261). Afyonkarahisar ili, kent merkezine kendi köylerinden göç almaktayken, başka illere ve hatta illerin köylerine de göç vermekteydi. Son dönemde gelişen Afyon, doğu illerinden göç almakta ancak gene batı illerine göç vermeye de devam etmektedir (Yakar, 2010: 151). Günümüzün aksine 1950- 1955 arası dönemde Doğu Anadolu Bölgesi'nde Kars, Erzurum ve Ağrı göç almakta, öncesinde göç almayan Ege ve Akdeniz illeri ise göç almaya başlamaktadır (Eraydın 1981'den akt. Başel, 2003: 110). Kilis ili 2000 yılı verilerine göre en az göç veren (Özdemir, 2008: 71) ve kırsaldan da en az göç alan ildir (Özdemir, 2008: 75). Önceden göç veren iller arasında olan Gümüşhane, Çankırı, Ordu ve Karabük 2012- 2013 yılları arasında yapılan yatırımların ve istihdamın artmasıyla beraber göç alan illere dönüşmüşlerdir (Başar, 2015: 50). Görüldüğü gibi illerin göç alıp verme durumu değişmektedir.

Köyden kente olan göç yoğunluğu kırdan yaşanan işsizliği kente de taşımıştır. Bunun sonucu olarak da işsizler yeni göç hedefi belirlemişlerdir: yurtdışına göç (Kılıç, 2012: 94).

3.2.2 Dış Göç

Bu bölümde Türkiye'nin cumhuriyetten bu yana olan dış göç süreci ele alınarak irdelenmektedir. İlk dış göç olarak Türklerin 20. Yüzyılın başlarında eğitim seviyesi düşük ve maddi olarak sıkıntıda olan Osmanlı köylüsü sıfatıyla Amerika'ya göç ettiği bilinmektedir (Kaya, 2007: 96). 1923 yılında Türkiye'nin kurulmasıyla birlikte Türklerin kendi ülkelerini hedef alması sağlanmış, göç edenlerin birçoğu geri

dönmüştür. Dönemin politikası da zaten dışarıda olan Türkleri geri döndürme yönündedir (Kaya, 2007: 101). Sadece Türkler için değil, yeni ülkenin kurulması gayrimüslimler için de umut olmuş ve göçü durdurmuştur. 1965 yeni göç yasasıyla birlikte göç teşvik edilmiş ve Türkiye’den de yoğun bir şekilde göç alınmaya başlanmıştır (Kaya, 2007: 102). Türkiye’nin Amerika ile yakınlaşması, NATO’ya olan üyelik, Amerikan eğitim sistemini beğenilmesi ve doğu hizmeti zorunluluğu getirilmesi de ülke içinde göçü teşvik edici unsurlar olmuştur (Kaya, 2007: 105). Bu göç döneminde ise yeni ülkenin yeni yüzleri olarak eğitim seviyesi ve gelir seviyesi yüksek olan göçmen profiline ev sahipliği yapmıştır (Kaya, 2007: 97). Bu kişilerin dışında meslek sahibi yetenekli kişiler de Amerikan fabrikalarında çalışmak için işçi göçü gerçekleştirmiştir ki bu tür göçe terziler örnek olarak verilebilir (Kaya, 2007: 106). 1980’den sonra ise gelir ve eğitim seviyesi birbirinden farklı olanlar tarafından göç gerçekleştirilmiştir (Kaya, 2007: 97). Bu göçlerin içerisinde burs kazanarak veya kendi imkanlarıyla ABD’de okuyan öğrencilerin hatırı sayılır bir ağırlığı bulunmaktadır (Kaya, 2007: 107). Amerika’da bulunan Türklerin sayısı hakkında kesin bir bilgi yoktur. Bu duruma, nüfus sayımlarında kendilerini beyaz olarak ifade etmeleri, yabancı evlilik sonucu soylarından uzaklaşmaları, yasadışı yollarla göçenlerin nüfus sayımlarından kaçması gibi nedenler sebep olarak gösterilebilir (Kaya, 2007: 110).

Bilindiği üzere Fransız İhtilalinden sonra yayılan milliyetçilik akımı Osmanlı’da bulunan pek çok azınlığı devletinden ayrılması için kışkırtmıştır. Ancak yeterli nüfusa sahip olmayan azınlıklar, bir süre sonra buldukları coğrafyadaki Türkleri sürme politikasını gütmüşlerdir. Özellikle Balkan ülkelerinde yaşanan bu durum yakın tarihimize kadar da devam etmiştir (Örenç ve Mangaltepe, 2013: 3). Savaşın kaybedilmesiyle birlikte Yunanistan’a gerçekleştirilen Rum göçleri, orada nüfusu artırmış ve bu durum karşısında Yunan hükümeti Türk nüfusunu, gelen Rum nüfusuna yer açmak için göçe zorlamıştır (Örenç ve Mangaltepe, 2013: 388). Ancak Türk hükümeti yaşanan göçe sıcak bakmamaktaydı. Yunan hükümetinin Türklere uyguladığı baskı, şiddet, mallarına el koyma gibi girişimleri Türk hükümetini göçmen kabul etmeye mecbur bırakmıştır (Örenç ve Mangaltepe, 2013: 389). 30 Ocak 1923’te imzalanan Mübadele Anlaşmasıyla birlikte tarihi Türk-Yunan nüfus değişimi başlamıştır. Türk-Yunan Savaşında Türkiye için çalışan Rumlar,

kanıtladıkları takdirde mübadele dışı tutulmuştur (Yıldırım, 2010: 176). Mübadele dışında kalmak için Müslüman olan ve Müslüman eşlerle evlilik yapanlar da olmuştur. Hatta bir dönem bu yüzden evlilikler yasaklanmıştır (CA 1924'ten akt. Yıldırım, 2010: 177). Hastalığı ve engeli olan kişiler için ise mübadelenin ertelenmesine karar verilmiştir (Yıldırım, 2010: 178). Yunanistan'ın uyguladığı baskı politikası nedeniyle mübadele tarihi gelmeden göçmenler kıyılara yerleşmeye başlamıştır. Bu nedenle ve deniz yolu imkanının varlığından dolayı Yunanistan'la yapılan mübadelenin büyük çoğunluğu deniz yoluyla gerçekleştirilmiştir. İstanbul, Mudanya, Gemlik, Bursa, Tekirdağ, Zonguldak, Sinop, Samsun, Ordu, Giresun, İzmit, Gelibolu, Burhaniye, Bandırma, Mersin, Silifke, Marmaris, Bodrum, Güllük, Çanakkale, Erdek ve Ayvalık göçmenlerin Türkiye'ye geldikleri noktalardır. Bu noktalar Yunanistan ve Girit'ten ayrıldıkları şehirlere göre değişmektedir (Ulugün, 2017: 1282). Göçmenlerin mübadele kapsamında ülkeye getirilmesi için gemilere olan ihtiyaç nedeniyle ihale açılıp bir gemiyle anlaşılmıştır. Türk gemilerinin olmayışı nedeniyle ihaleyi İtalyan bir gemi kazanmış (Arı, 2008: 136) ancak Türk gemisi olan *Seyri Sefain* daha ucuza taşıyabileceğini söyleyerek zaten yabancı gemiyle iş yapmak istemeyen Sevkiyat yönetimini ikna etmiştir (Arı, 2008: 140). Yolculuk esnasında sadece göçmenler değil, gemide göçmenlerin hayvanları da bulunmaktaydı. Bu nedenle sağlık ve güvenlik koşullarını sağlamak çok önemliydi. Beslenme görevi ise Hilal-i Ahmer'e aitti (Arı, 2008: 144). Göçmenlere çay, sıcak yemek, zeytin, bakliyat, fasulye gibi besinler verilirken yeni doğum yapmış kadınlar için ayrıca şekerli sütte verilmekteydi (Arı, 2008: 181). Gemilerin sağlıklı olup olmadığı, koşullarının yeterli olup olmadığı ise İstanbul Liman İdaresi'ne bağlı uzmanlar tarafından kontrol edilmiştir (Arı, 2008: 144). Göçmenler gemilere bindirilmeden önce de sağlık kontrolünden geçirilmiştir (Ağanoğlu, 2012: 322). Bunun dışında yoğunluğun fazla olduğu dönemlerde zengin göçmenler kendi imkanlarıyla yabancı gemilerle de gelmiştir (Arı, 2008: 151). Mübadele işlemlerinin gerçekleştirilmesi için Muhtelit Mübadele Komisyonu kurulmuştur (Arı, 2008: 158). Komisyon önceliği limana gelen göçmenlere vermiş sonrasında uzak yerlerden göçmen alımı yapılması gerektiği şeklinde plan hazırlamıştır (Arı, 2008: 160). Göçmen ailelerin de nereli oldukları, hangi limandan geldikleri, aile nüfusları hakkında bilgileri içeren aile kimliği, aşı ve ilaç kullanımı olup olmadığına dair aşı

belgesi, Yunanistan'daki mal varlığına ve ne kadarını satıp satmadığına dair belge ellerinde bulunmaktaydı (Arı, 2008: 172). Ekim ayının başlarında havalar soğumaya başlayınca mübadele de gerçekleşmeye başladı (Arı, 2008: 207). Mübadelede önemli olan müslim-gayri müslim değişimiydi bu nedenle soyu Türk olan Papa Eftim gibi kimseler Ortodoks oldukları için mübadeleye uğradılar (Arı, 2008: 246). Devletin göçmenleri yerleştirirken yaşadıkları sıkıntıların başında giden Rum nüfusunun gelen Türk nüfusundan fazla olmasına rağmen yaşanan konut sıkıntısı gelmektedir. Sebepleri olarak bölge halkının mallara el koyması, Rumların gitmeden satması veya kiralaması gösterilebilir (Arı 1995'den akt. Ağanoğlu, 2012: 310). Bir diğer sebep olarak da giden Rumların çok azının tarımla uğraşıyor olması gösterilebilir. Bu durum verilebilecek arazi sayısını azaltmaktadır (Ağanoğlu, 2012: 330). Göçmenlere arazi dağıtımında yaşanan bir diğer sıkıntı da göçmenlerin kendilerinden kaynaklanmaktaydı. Daha iyi yerlerde yaşamak isteyen göçmenler farklı cevaplar vermekteydi (Ağanoğlu, 2012: 322). Türk göçmenleri Türkiye'ye getirdikten sonra boşalan gemiler aynı zamanda Yunanistan'a gidecek olan Rumları da götürmekteydi (Ağanoğlu, 2012: 324). Mübadiller öncelikle sağlık kontrolünden geçirilmiş sonra geçici olarak kalacakları misafirhanelere yerleştirilmiştir (Ulugün, 2017: 1283). Denizyoluyla gelenler yakın çevrelerine, trenle gelenler de gene yakın çevre illere yerleştirilmiştir (Açıksöz 1924'den akt. Ulugün, 2017: 1284). Bu durum göçmenlerin ikinci bir yolculuk yapmasını engellemiştir. Göçmenler, iskân edildikten sonra da kaldıkları yerler doktor gözetiminde tutulmaya devam edilmiştir (BCA 1924'den akt. Ulugün, 2017: 1285). Göçmenler için on iskan bölgesi kurulmuş (Ulugün, 2017: 1282) ve yerleştirildikleri bölgelerde evler yapılmış ve kendilerine hayvanlar verilmiştir (Ulugün, 2012: 1305). 1923 yılında yayınlanan "Encimen-i Vükela Kararı Aliyesine Tefiklen Tadilen Tanzim Olunan Talimatname" (AYE 1923'den akt. Yıldırım, 2010: 236) protokolle mübadillerin özellikleri, önceki yaşam koşulları göz önünde bulundurularak ne kadar kişinin, ne kadar sürede, nereye yerleştirileceğini belirlemiştir. Hükümet göçmen yerleştirilmesinde kent kökenli kırsal kökenli ayrımına gitmemiştir. Bu nedenle de gelen mübadiller başlangıçta sıkıntı çekmişlerdir (Yıldırım, 2010: 237). Hayvanlarıyla birlikte göç eden göçmenler yolculuklarında gemilerini paylaştıkları gibi yerleştikten sonra evlerini de paylaşmıştır (Yıldırım, 2010: 244). Türk- Yunan mübadelesi sadece iki ülke için değil, dünya ülkeleri için de

önemliydi. Dört üyesi Yunanistan'dan, dört üyesi Türkiye'den ve üç üyesi de tarafsız devletlerden oluşarak kurulan Karma Komisyon, mübadele işlerini takip etmek ve sorunlarını çözmek amaçlı kurulmuştur (Yıldırım, 2010: 263). 1930 yılından itibaren Komisyon mübadillerin bireysel olarak başvurduğu birim haline gelmiştir (Yıldırım, 2010: 272-273). Batı Trakya'nın zorunlu göçten ayrı tutulması nedeniyle göçmenlerin kaynağı Makedonya bölgesi olmuştur (Kaplanoğlu R. ve Kaplanoğlu O., 2013: 167). Bu mecburiyet sonrası alınan kişiler bile tekrar gönderilmeye çalışılmıştır. Ancak giden Türklerin yerine Rumların yerleştirilmesi iki ülke arasında mülkiyet sorununa yol açmıştır (Örenç ve Mangaltepe, 2013: 391). Devlet Rumlardan ve Ermenilerden kalan malların hesabını tutabilmek için Memalik-i Müstahlasa Vekaleti'ni kurmuş, ancak başarılı olamamıştır (Yıldırım, 2010: 165-166). Mübadele esnasında Girit'ten gelen mübadiller dokuma tezgahlarını da yanlarında getirmiş hem kendi ihtiyaçlarını karşılamışlar hem de dokuduklarıyla üretimi sağlamışlardır (Karakoç ve Tunçdöken, 2008: 80). Adadan getirdikleri mallarla kendi dükkanlarını açmış ve ihtiyaçlarını bu şekilde gidermişlerdir (Pekman 2008'den akt. Karakoç ve Tunçdöken, 2008: 80).

1939 yılında II. Dünya Savaşı'nın başlamasıyla birlikte Batı Trakya topraklarının işgale uğraması oradaki Türkleri yeniden Türkiye'ye göçe sevk etmiştir. Türkiye bu dönemde sığınanları mülteci ve serbest göçmen olarak kabul etmiş (BCA'dan akt. Örenç ve Mangaltepe, 2013: 397) olmakla beraber, Batı Trakya'da nüfusun korunmasının hala taraftarıdır. Türkiye bu dönemde göç eden Türklerin barınma ihtiyacını gidermiş ve geri dönmeyenleri Türk vatandaşlığına almıştır (Örenç ve Mangaltepe, 2013: 399). Bulgaristan kaynaklı göçün artması nedeniyle kısıtlamalara gidilmiş, göçmenler de gezi vizesi alarak ülkeye giriş yapmış, sonrasında iskan talebinde bulunmuştur (Örenç ve Mangaltepe, 2013: 428). Bulgaristan'dan gelen göçmenlerin büyük çoğunluğu Bursa'ya olmak üzere (Örenç ve Mangaltepe, 2013: 478), Ermenilerin göç etmesiyle birlikte boşalan yerlere yerleştirilmiş ve devlet göçmenlere arazi tahsis etmiş, (Örenç ve Mangaltepe, 2013: 480) çiftçi olanlar için tarım aletleri, tohumluk buğday verilirken; esnaf olanlar için ise vergi indirimi yapılmıştır (BOA aktaran Örenç ve Mangaltepe, 2013: 483). Zaten göçmen yerleştirilmesinde kolaylık sağlanması, üretimin devam ettirilmesi amaçlı öncelik Ermeni ve Rumlardan kalan yerlere verilmiştir.

Cumhuriyet tarihinde ilk olarak 1923 yılında göç konularıyla ilgili birim olarak Tunalı Hilmi ve 132 arkadaşının önergesiyle (Ağanoğlu, 2012: 314) 13 Ekim tarihinde Mübadele, İmar ve İskan Vekaleti kurulmuştur (Resmi Ceride 1923'den akt. Sarıay: 354). 8 Kasım tarihinde aynı isimle kanunu çıkarılmıştır (Düstur'dan akt. Sarıay: 354). O dönem yaşanan göçler nedeniyle göçmenlerin iskan planları burada çizilmiştir (İskan Tarihçesi 1932'den akt. Sarıay: 354). Mübadele ve İskan Müdüriyeti ve Müdüriyet-i Umumiyesi olmak üzere iki genel müdürlüğe ayrılmıştır. Sevkiyat ve Nakliyat Şubesi, Muhacirin Şubesi, İaşe Şubesi, İskan ve Emakin Şubesi olmak üzere dört şubeye; İmar Müdüriyet-i Umumiyesi ise Muamelat Şubesi, İnşaat ve Tamirat Şubesi, Heyeti Fenniye Şubesi olmak üzere üç şubeden oluşmaktadır. Taşrada bu şubelerden başka, Hukuk Müşavirliği, Heyet-i Teftişiyeye, Muhasebe Şubesi Müdüriyeti, İhsaiyyat ve Memurin Şubesi Müdüriyeti, Evrak ve Muhaberat Şubesi Müdüriyeti, Hıfzısıhha Mütéhassıslığı gibi birimler de bulunmaktaydı (Ağaoğlu, 2011: 315). Vekaletin işlerini askeri ve mülki personel birlikte yerine getirmekteydi (Ağanoğlu, 2012: 316). Kurulur kurulmaz Mübadele İmar ve İskan Vekaletine Mustafa Necati getirilmiştir (TBMM 1923'den akt. Arı, 2008: 130). 1341/1925 yılı içinde 529 nolu kanunla birlikte Mübadele İmar ve İskan Bakanlığı kaldırılmış, görev İçişleri Bakanlığı'na bağlı olan İskan Umum Müdürlüğüne devredilmiştir (CA 1924'den akt. Yıldırım, 2010: 290). Önce Bursa'da İskan Müdürlüğü oluşturulmuş, (Sedad 1934'den akt. Kaplanoğlu O. ve Kaplanoğlu R., 2013: 177) daha sonra o da kaldırılarak 1930 yılında birçok çevre ili içine alan Nüfus İşleri Genel Müdürlüğüne devredilmiştir (Hizmet 1930'dan akt. Yıldırım, 2010: 291). Başlangıçta komisyonlar kurularak göçmenleri mağdur etmemek adına terk ettikleri malların karşılığının Türkiye'de verilmesine çalışılmış ancak göçmenlerin mallarını fazla göstermeleri, Rumlara satmalarına rağmen terk edilmiş göstermeleri nedeniyle uygulama iptal edilmiş, gerçekleştirilememiştir (Kaplanoğlu R. ve Kaplanoğlu O., 2013: 177). Göçmenler iskân edildikten sonra onlara "Mübadele ve Muhaceret Tarihiyle Gelen Ahaliye Mahsus Hüviyet ve İskan Cüzdanı" verilerek, o ailenin nereden geldiği, kaç kişi oldukları hakkında bilgiler edinilmiştir (Kaplanoğlu R. ve Kaplanoğlu O., 2013: 184). Ayrıca göçmenlere Belediye Encümenine katılma hakkı gibi demokratik haklar sağlanmıştır (Yenifikir 1925'den akt. Kaplanoğlu R. ve Kaplanoğlu O., 2013: 199). Zorunlu göçle gelen soydaşlarımıza olduğu gibi dışardan

iskanlı ve serbest olarak gelen göçmenlerin de Muhacir Kağıdı almaları gerekmektedir. 2510 sayılı İskan Kanunu, 3657, 2848, 5682, 1306 sayılı kanunlar, 2/1777 sayılı İskan Muafiyetleri Nizamnamesi ile anlaşmalar, Bakanlar Kurulu kararları ve genelgeler ülkeye yapılan göçler hakkında bilgi vermektedir. 1934 yılına gelindiğinde İskan İşleri, İçişleri Bakanlığı'ndan 2510 Sayılı İskan Kanunu ile Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'na devredilmiştir (Kaplanoğlu R. ve Kaplanoğlu O., 2013: 231-232). Valilikler hazırladıkları İl İskan Planı ile o şehrin kaldırabileceği göçmen sayısını hesaplamaktaydı. Hazırladıkları plana göre şehre göçmen alımının yapılmasına karar verilmekteydi. Çünkü sayıları gittikçe artan göçmenlerin, özellikle tarımla ilgilenenlerin işi öğrenmesine kadar geçen sürede devletin yardımına muhtaçlardı. Bazı yerlerde ise *serpiştirme* denilen usulle göçmenler köylere yerleştirilmiş ve yerli halkın desteğini almaları düşünülmüştür. Burada amaç devletin yükünü en aza indirmeye çalışmaktır (Kaplanoğlu R. ve Kaplanoğlu O., 2013: 234).

Bulgaristan hükümeti Türklerin nüfusunun fazla oluşundan rahatsız olmaktadır. Bu nedenle Cumhuriyetin ilk yıllarında, 1951 Anlaşması, 1968 Akraba Göçü ve 1989 Zorunlu Göç olmak üzere dört dalga halinde Türkleri sürmüştür (Kaplanoğlu R. ve Kaplanoğlu O., 2013: 184). Göçmenlerin Türkiye'ye girişlerinde sağlık kontrolünden sonra ilk iş paralarını Türk parasına çevirecekleri bankalara gitmeleri olacağı için, göçmenlere kolaylık amaçlı karşılandıkları Tahaffuzhanelerde böyle bankalar da bulunmaktaydı (Kızılay 1937'den akt. Duman, 2009: 478). Türkiye her dönem gelen göçmenler için kolaylıklar sağlamış, her türlü yardım ve hizmette bulunmuştur. Ancak tabii göçmen akımının yoğun olması ve genç bir ülke olan Türkiye'nin kaynaklarının kısıtlı olması nedeniyle göçmenlerin bir kısmı Rum evlerinde birkaç aile birlikte yaşamış, bir kısmı zeytinliklerde kalmıştır. Maddi yönden sıkıntıda olan göçmenlere yemek yardımında da bulunulmuştur (Kaplanoğlu R. ve Kaplanoğlu O., 2013: 184). Zorunlu göç esnasında yaşanan yoğun göç sonucu göçmenlerin yerleştirilmeleri aksamıştır. Bu dönem Bülent Ecevit'in teklifiyle göçmenler, tatil olması nedeniyle kapalı olan okullara yerleştirilmiştir (Cumhuriyet 1989'dan akt. İnginar, 2010: 166). Ayrıca kış aylarında da iskanı gerçekleştirilmeyen göçmenler kutup çadırlarına yerleştirilmiştir. Bu çadırlar içinde soba yakılabilir olmakla beraber çadırlar, kış koşullarına da uygundur (İnginar, 2010: 171). Devlet göçmen yerleşiminde katı kuralları uygulamamış, sadece yardımlarını iskan

edildikleri yere göre düzenlemiştir. Bu nedenle iskan edildiği yerden başka bir yere yerleşmek isteyen göçmen yapılan yardımlardan da vazgeçmiş sayılmaktaydı. Göçmenlere yapılan yardımlar nüfuslarına göre ve arazinin verimine göre değişmekteydi. Kalan mallar olursa da bu sefer eşit bir şekilde göçmenlere dağıtılmaktaydı (Kaplanoğlu R. ve Kaplanoğlu O., 2013: 195). Yaşanan yoğun göç, elde bulunan arazilerin belirli olması nedenleriyle, arazi verilirken göçmenlerin meslekleri göz ardı edilmişti. Bu nedenle göçmenler işi öğrenene kadar tarımda gerileme yaşanmıştır (Kaplanoğlu R. ve Kaplanoğlu O., 2013: 199). Çünkü onlara verilen topraklarda önceden yaşayan Ermeniler ve Rumlar zeytincilik, dut yetiştiriciliği, ipekçilikle uğraşmaktayken göçmenler bu işleri bilmemekte, daha çok tütüncülüğü bilmekteydiler. Düyunu Umumiye de bu konuda göçmenlere destek çıkmış, ücretsiz ipekböceği tohumu dağıtmış ve ipekçilikte ilerlemelerini sağlamıştır (Kaplanoğlu R. ve Kaplanoğlu O., 2013: 200). Bulgaristan göçmenlerinin en fazla yerleştirildiği şehir Bursa'dır. Bugün Bursa'nın sanayisinin bu denli gelişmesinin bir nedeni olarak aldığı göçmenler gösterilmektedir (Çalışkan ve Akbulak, 2010: 120). Göçmenler yerleştikleri bölgenin tarımını bilmemelerine rağmen getirdikleri bilgilerle de tütüncülük, seracılık ve çiçekçilikte ilerlemeyi sağlamıştır (Kaplanoğlu R. ve Kaplanoğlu O., 2013: 254). Göçmenlere barınma ve gıda yardımının dışında iş bulma noktasında yardımda da bulunulmuş, bunun dışında kendi işini yapmak isteyenlere de olanak sağlanmıştır. En fazla göçmeni barındıran şehir olarak Bursa, en fazla istihdamı sağlayan şehir olarak da karşımıza çıkmaktadır. Özellikle Bulgaristan'daki rejim nedeniyle herkesin çalışıyor olması ve oradan gelen göçmenlerin fabrikalarda deneyim sahibi olması bu noktada Bursa'yı da kalkındırmıştır (Kaplanoğlu R. ve Kaplanoğlu O., 2013: 233). Devletin bir diğer desteği ise göçmenlere üç yıllık vergi indiriminde bulunması ve onları askerlikten muaf tutması olmuştur (Kaplanoğlu R. ve Kaplanoğlu O., 2013: 201). 1950 yılından sonra kerpiçten oluşan, 1.500 TL maliyeti olan (Ant. 3.7.1952'den akt. Kaplanoğlu R. ve Kaplanoğlu O. 2013: 236) göçmen evleri yapılmaya başlandı. Evlerin yapılmasıyla birlikte hem göçmenlerin konut sorunu çözülmüş hem de düzenli ve planlı mahallelerin oluşmasını (Kaplanoğlu R. ve Kaplanoğlu O. 2013: 235-236) ve daha önce kullanılmayan alanlara inşa edildiği için kentin de genişlemesini sağlamıştır (Kaplanoğlu R. ve Kaplanoğlu O. 2013: 239). Göçmenler yerleştirilirken

dikkat edilen bir nokta ise geldikleri bölgeye yakın bölgelere yerleştirilmiş olmalarıdır. Bu nedenle Bulgaristan göçmenlerinin çoğunluğu Marmara ve Ege Bölgelerine yerleştirilmiştir (Kaplıanoğlu R. ve Kaplıanoğlu O. 2013: 243). Göçmen yerleşiminde önemli olan bir diğer nokta ise nüfus yoğunluğuydu. Ülke içerisinde nüfusun az, arazinin fazla olduğu yerlere öncelik verilmiştir (BCA,030.10/124.885.4, BCA,272.12/63.190.2 akt. Duman, 2009: 479). Bir diğer önemli noktada güvenlik amaçlı yerleştirilmeleridir. Bu nedenle göçmenler sınır bölgelerine ve Trakya'ya yerleştirilmiştir. Göçmenler, Edirne, Tekirdağ, Kırklareli (BCA,30.18.1.2/65.50.14, akt. Duman, 2009: 480) ve Doğu Anadolu'da Elazığ (BCA,030.10/116.810.7 akt. Duman: 480), Muş, Iğdır (Son Posta 1937'den akt. Duman, 2009: 480), Van ve Diyarbakır'a yerleştirilmiştir (Güneydoğu Birinci Müfettişlik Bölgesi 1939'dan akt. Duman, 2009: 480). Ancak Muş'a yerleştirilen bazı göçmenlerin daha sonra ayrıldıkları görölmektedir (Son Posta 1936'dan akt. Duman, 2009: 480) Göçmenlerin bu şekilde ayrılmalarının sebebi olarak, iklime ve coğrafi koşullara uyum sağlayamaması, arazilerinden yeterince verim alınamaması gösterilebilir (Yıldırım 2004'den akt. Duman, 2009: 481). Doğu'ya yerleştirilen göçmenlere diğerlerinden ayrı olarak yakacak yardımı da yapılmıştır (BCA,030.10/810.7 akt. Duman, 2009: 482) Türkiye serbest göçmen olarak gelenlere bile yardımda bulunmuştur (Kaplıanoğlu R. ve Kaplıanoğlu O., 2013: 251). Devlet 1951 yılında göçenlerden hasta, dul, sakat ve muhtaç olanlara ek olarak parasal yardımda (10 bin liralık) da bulunmuştur (Kaplıanoğlu R. ve Kaplıanoğlu O. 2013: 250). 1960'lı yıllara gelindiğinde ise 3. Dalga Bulgaristan göçü yaşanmış ve Türkiye'deki göçmenlerin başvurusu ile birlikte Bulgaristan'da kalan akrabaların göçü başlamıştır. Göçün başvuruyla gerçekleşmesi sorumluluğu devlete değil, göçmenin ailesine bırakmıştır (Kaplıanoğlu R. ve Kaplıanoğlu O. 2013: 275-276). Türkiye'ye serbest göçmen olarak gelip akrabalarının sorumluluğunda olan Bulgaristan göçmenleri için Türkiye'deki akrabaları bir taahhütname hazırlayıp Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'na bağlı İşkan Umum Müdürlüğü'ne vermekte, kabul edilmesi dahilinde konsolosluklar vize vermekteydi (Özgür, 2007: 22). 1989 yılında yaşanan Bulgaristan Zorunlu Göçünde ise devlet her türlü imkânı yeniden göçmenler için kullanmıştır. Öncelikle gelen göçmenler sağlık taramasından geçirilmiş, ilaç ihtiyaçları giderilmiş, geçici olarak kalacakları kamplara ücretsiz olarak götürölmüş ve yerleştirilmiş, vergiden muaf

tutulmuştur (Kaplıanoğlu R. ve Kaplıanoğlu O., 2013: 298). Bulgaristan'la imzalanan İkamet Sözlüşmesi göçmenlerin Türkiye'ye girişte kendi mallarını getirebileceklerini, getirilmeyecek türden olan mallarını ise Bulgaristan'da satma imkanını tanımaktaydı (Şimşek, 1999: 101-102). Bulgaristan'ın anlaşmanın dışına çıkarak Türkler yerine Çingeneri Türkiye'ye yollaması nedeniyle 1934 yılında çıkarılan iskân kanununda sadece Türk soyundan gelen ve Türk kültürüne bağlı olanların alınması gerektiği belirtilmiştir (Duman, 2009: 477). Arıcılıkla uğraşan göçmenlere kovan (BCA, 030.10.116/810.14, akt. Duman: 485), sanat ve ticaretle uğraşan göçmenlere ise sermaye yardımında bulunulmuştur (Duman, 2009: 485). Amaç mesleklerin bir an önce icra edilmesi ve göçmenlerin üretime geçmelerini sağlamaktır. Göçmenler için yapılan evlerin ödenmesinde de kolaylık sağlanmış ve ilk sekiz yıl ücret alınmamıştır (Duman, 2009: 487). Planlanan göçmen evlerinde bahçeye önem verilmiştir. Evlerin bahçeli yapılmasına kadınların sebze- meyve yetiştirmeleri, tavuk beslemeleri fikri sebep olmuştur (Akgün, 2001: 138). 1989 Bulgaristan göçmenlerinde denklik sağlanarak göçmenlerin iş bulmaları kolaylaştırılmış, kendilerine uygun pozisyonda çalışmaları sağlanmıştır (Doğan, 1990: 92). Üniversite çağında olanlar için ayrı bir üniversite sınavı yapılmış, üniversite öğrencileri için ise geçiş hakkı tanınmıştır (Doğan, 1990: 92-93).

1923 yılında yaşanan bir diğer göç ise Erivan'da bulunan Müslümanların gördüğü kötü muamele nedeniyle Türkiye'ye gelmeleridir. Sıhhiye Vekaleti tarafından bu göçmenler Kars ve Iğdır'a yerleştirilmiştir (BCA, 030.18.01.01/7.13.14, akt. Mansuroğlu, 2015: 76).

Türk kökenli olmayan göçmenler de devletin yardımından faydalanmıştır. Artvin, Ardahan ve Kars'a yerleşen Kafkasya Rus ve Acara göçmenlerine hükümet tarafından maaş bağlanılmıştır (Orat vd., 2011: 184). Bu dönem gelen göçmenlerin bir kısmı İzmir ve Afyon'a yerleştirilmiştir (BCA, İskan Evrakı, 272-12/41.50-7, akt. Orat vd, 2011: 185). Özellikle devlet bütünlüğü için tehlike arz edenler iç bölgelere yerleştirilmiştir (BCA, İskan Evrakı, 272-12/41-4, akt. Orat vd, 2011: 185). Bu göçmenlere arazi, ev, tarım aleti ve para yardımında da bulunulmuştur (BCA, İskan Evrakı, 272-12/41.46-19, akt. Orat vd, 2011: 186).

1923 yılında Yugoslavya'dan da göç alınmıştır. Göçlerin başlıca sebebi, getirilen tarım reformu nedeniyle Türklerin fakirleştirilmesi ve göç etmeye mecbur bırakılmasıdır (Ağanoğlu, 2012: 373). Göçmenlerin Selanik'e kadar gelişi Yugoslavya'ya ait olmuş, Türkiye Selanik'ten sonrasını üstlenmiştir (Ağanoğlu, 2012: 376). İkinci Dünya Savaşından sonra Slavlarla zorunlu evlilik, dini hayata müdahale, haneye tecavüz, ülke içi zorunlu göç gibi sebepler Yugoslavya göçlerini yeniden başlatmıştır (Ağanoğlu, 2012: 380). Göçmenin serbest göçmen olarak Türkiye'ye gelebilmesi için bazı şartları taşıması ve taşıdığını kanıtlaması gerekmektedir. Örneğin Türk olduğunu, Türkçe bildiğini ve Türkiye'de varsa akrabası onlarla iletişim kurulması ve kanıtlanmasıdır (Ağanoğlu, 2012: 389). Yunan-Türk Mübadelesinde olduğu gibi mülkiyet burada da sorun haline gelmişti. Göç edenlerin oradaki mallarını satmadan ayrılmalarına izin verilmemekteydi. Göçmenlerin zor durumda bırakılmaları için belediyelerin ve Sırp'ların da mallarını satın almada öncelikleri bulunmaktaydı. Göçmenlerin ayrılırken de vatandaşlıktan ayrıldıkları için de para ödemeleri gerekmekteydi (Ağanoğlu, 2012: 393).

1936 yılında Romanya ile imzalanan anlaşma sonucu Cumhuriyet döneminin ilk yıllarından 1960'a kadar hem iskanlı hem de serbest göçmen olarak Türkiye'ye giriş yapmışlardır (Sarıncı: 361). Romanya'da Yugoslavya'nın yaptığı gibi tarımda yaptığı değişikliklerle Türkleri göç etmeye mecbur bırakmış ve onların bıraktığı yerleri de Romenleştirmeye çalışmıştır. Bu dönem gelen göçmenler de serbest göçmen sıfatıyla gelmiş ve bu nedenle de tercih ettikleri illere yerleşmişlerdir (Ağanoğlu, 2012: 399-400). Serbest göçmenlerin dışında iskanlı göçmen olarak da ülkemize giriş yapılmıştır (Duman 2009'dan akt. Ağanoğlu, 2012: 400). 1936 yılında Romanya ile imzalanan Göç Mukavelesiyle, göçmenler mallarını gelmeden satacak ve karşılığını kereste, canlı hayvan, petrol ve eşya olarak Romanya'dan alacaktır. Türkiye Romanya'dan sadece Müslüman Türklerin göçüne izin vermiştir. Hıristiyan olan Gagavuz Türklerine Karaman Ortodoks Türkleri emsal gösterilmiş, gelmelerine izin verilmemiştir (Ağanoğlu, 2012: 402). Göçmenler için Trakya ve Kocaeli'nde konutlar inşa edilmiş, esnaf olanlar için sermaye, tarımla uğraşanlar için ise toprak ve tohum verilmiştir. Sağlık hizmetleri devlet tarafından karşılanmıştır (Ağanoğlu, 2012: 403-404). 1935 yılında Romanya'dan gelen göçmenlere, göçmenlerin

çoğunluğunun tarımla uğraşıyor olması nedeniyle diğer göçmenlerde olduğu gibi toprak, iki öküz ve tarım aracı verilmiştir (Kırımlı 2012'den akt. İpek: 1260-1261).

Almanya'da Nasyonal Sosyalist Partisi, 1933 yılında iktidara gelmesiyle birlikte ülkesi için tehlike olarak gördüğü Yahudileri meslekten çıkarmıştır (Klaus 1987'den akt. Çam, 2012: 19). Kurulan İstanbul Üniversitesi için fırsat olan akademisyenler yardımcılılarıyla beraber Türkiye'ye gelmiştir. Onlarla beraber serbest meslek sahibi, öğretmen, tercümanlar da o dönem Türkiye'ye gelmiştir (Cremer'den akt. Çam, 2012: 20-21). Aileleriyle beraber gelen bu göçmenlerin bazıları Türk vatandaşlığına da geçmiştir. Yaşanan akademisyen göçü 1941 yılına kadar sürmüştür (Çam, 2012: 20).

Balkanlardan aldığımız bir diğer göç olan Makedonya göçmenleri ise anlaşmanın imzalandığı 1952 tarihinden iki sene sonra göç etmeye başlamıştır (Kaplanoğlu R. ve Kaplanoğlu O. 2012: 264). Bulgaristan göçmenlerinin yanı sıra tütüncülüğün gelişmesinde Makedonya göçmenlerinin de katkısı olmuştur (Kaplanoğlu R. ve Kaplanoğlu O. 2013: 266). Makedonya göçmenleri için konut yapımına gidilmemiştir. Bu nedenle sorunu kendi güçleriyle halletmeye çalışan göçmenler ülkemizdeki gecekondular sayısının artmasına neden olmuştur (Kaplanoğlu R. ve Kaplanoğlu O. 2013: 267). Ülkemize gelen göçmenler yerleştirilirken belirli bir plan dahilinde gidilmiştir. Başarısız oldukları noktalar olmuştur ancak bu noktalar geldikleri ülkenin yapılan anlaşmaya uygun davranmaması, iklim şartları ve yeni kurulan bir ülke olması nedeniyle imkanlarının darlığı gibi sebeplerden oluşmaktadır. Öncelikle ülkeden ayrılan Ermenilerin ve Rumların bıraktığı yerlere öncelik verilmiştir. Bölgede yapılan tarımın niteliği, miktarı göz önünde bulundurularak gerçekleştirilmiştir (Arı'dan akt. Sarıay: 362). Göçmen yerleştirilmesinde iklimin öncelik tutulduğu bilindiği üzere bu şehirlerin seçilmesinde etken bölgeden ayrılan Rum ve Ermenilerden kalan evlerin ve arazilerin olması söylenebilir. Ayrıca yerleştirme zamanı göz önüne alınırsa kış aylarının yaklaşıyor olması zaten zor koşullarda olan göçmenlerin en yakın yerlere bir an önce yerleştirilmesi gerektiği düşüncesiyle hareket edildiğini gösterir (Sarıay: 363). Bu durum göçmenlerin büyük çoğunluğu Marmara, Ege ve Akdeniz'e yerleştirilmesinin sebebi olarak gösterilebilir. İç bölgelere doğru yerleşim başladığında en fazla göçmenin

yerleştirildiği yerler, Niğde, Kayseri, Çorum, Konya, Yozgat, Sivas ve Eskişehir olmuştur (Geray'dan akt. Sarıay: 363).

1944 yılında sürülen Ahıska Türklerinden ise ülkemize gelenler Muş, Ağrı, Kırıkhan, İnegöl, Bursa, Ankara ve İstanbul'a yerleştirilmiştir (Asilkan.org 2007'den akt. Bayraklı, 2007: 76). 1992 yılında 3835 sayılı Kanunla birlikte Ahıska Türkleri yeniden giriş yapmış ve iskanlı olarak Bursa, İstanbul, İzmir, İnegöl, Antalya, Gebze, Aydın, Çanakkale, Denizli'ye (Asilkan.org 2007'den akt. Bayraklı, 2007: 77), 1993 yılında gelenler ise Iğdır'a yerleştirilmiştir (Bayraklı, 2007: 77). Yerleştirilen göçmenler için diğerlerinde olduğu gibi konut yapılmıştır (Yusuf 2009'dan akt. Ağaoğlu, 2011: 37). Göçmenlerden Ahıska Türkü olduklarına dair, sürgün edildiklerine dair, doğum belgeleri ve pasaportları istenmektedir (Ağaoğlu, 2011: 47-48).

Cumhuriyetten 1951 yılına kadar Süleymaniye ve Kerkük'ten gelen Türkmenler Anadolu'ya yerleşmiştir (Kafli 1966'dan akt. Anapalı, 2012: 22-23). Irak'ta yaşanan Birinci Körfez Savaşıyla birlikte Türkmen nüfus ilk olarak toplu halde göç etmeye başlamıştır (Sirkeci, 2005: 31-32). Türkmenlerin kendilerini güvende görmemelerinin dışında erkeklerin Saddam'ın ordusunda yer almak istememeleri de göç etmelerini etkilemektedir (Sirkeci, 2005: 33). Bu dönem gelen Türkmenlerin çoğu Samsun ve Orta Karadeniz'e yerleştirilmiştir (İçişleri Bakanlığı 1992'den akt. Anapalı, 2012: 49).

1953 yılında ülkemize Kazak Türkleri sığınmıştır. Ruslardan kaçan bu insanlar önce geçici kalacakları İstanbul'a daha sonra kalıcı olacakları Manisa, Niğde, Konya, Kayseri ve Aksaray'a yerleştirilmişlerdir (Kalkan 2007'den akt. Deniz, 2014: 196).

1999 yılında Kosova'dan aldığımız göç ise Avrupa kaynaklı göçlerin sonuncusunu oluşturur. Ülkemize gelen Arnavutların birçoğu ülkesine geri dönmüştür (İçduygu'dan akt. Deniz, 2009: 40).

1955 yılında yaşanan 6-7 Eylül olayları, Kıbrıs meselesi, İsrail'in kurulması gibi durumlar Türkiye'den gayrimüslim nüfusun ayrılmasına neden olmuştur (İçduygu vd., 2014: 56).

Genel açıdan bakılırsa Türkiye, Irak'tan 1991 yılında, 1987-1992 yılları arasında Afganistan'dan, 1951, 1989'da Bulgaristan'dan, 1987-1992 yılları arasında ve 1999'da eski Yugoslavya'dan sığınma göçlerine maruz kalmıştır (EGM, 2001: 9).

İşçi göçleri ilk olarak Almanya'ya 1961 yılında gerçekleşmiş, ardından Almanya'da olduğu gibi ülkeler arasında imzalanan anlaşmalarla birlikte 1964 yılında Hollanda, Belçika, Avusturya, 1965'te Fransa ile 1967'de ise İsviçre ile anlaşma imzalanmıştır. Bu şekilde bilinçli olarak yapılan işçi göçlerinden sonra göç eden erkek işçi göçmenlerin evliliğini Türkiye'den yapması işçi göçlerinin ikinci boyutunu oluşturmuş ve birçok Avrupalı devlet tarafından ön görülememiştir (Şimşek, 1999: 74). Rahatsızlık duyulan Türk göçmenlerin gitmesi beklenirken sayı neredeyse iki katına ulaşmış ve aile göçü de gerçekleşmiştir. Aslında Avrupalı ülkeler yabancı işçi alırken İsviçre'den esinlendikleri rotasyonla göçmenleri belirli süreliğine olmak şartıyla almışlardır. Burada amaç yabancı işçilerin birkaç sene çalışıp döneceği ve yerine yenileri geleceği mantığıdır (Gachter 2008'den akt. Nacak, 2014: 28). 1957 yılında Türklerin eğitim almak için Almanya'ya gitmesiyle Alman- Türk işgücünün temelleri atılmıştır (Göktuna 2009'dan akt. Kömürcü, 2011: 10). Türkiye'nin en fazla göç verdiği ülke olan Almanya'da üçüncü kuşak göçmenlerin yaşadıkları, iç göç yaşayan özellikle kırsaldan kente göçen ailelerin çocuklarının yaşadıklarına benzemektedir. Çünkü onlarda da yeni ortama uyum sağlama ancak uyum sağlayamayan aileye uyum sağlayamama durumu görülmektedir. İç göç kültüründe görülen arabesk müzik yerini Almanya'da *arabesk rape* bırakmıştır (Kula, 2012: 17). Bulduğu ortamdan dolayı kendi kültürüne ve inancına daha sıkı sarılmaya başlayan Türk göçmenlerde hacca gitme oranı, kapanma oranı ve çocuklarına dini eğitim verme oranının arttığı gözlenmektedir (Kula, 2012: 187). Başlangıçta amacın para biriktirip ülkeye dönmek ve orda kendi işini kurmak olması göçmenlerin ülke hasreti çekmelerine ve Almanya'ya uyum sağlayamamalarına neden olmuştur (Kula, 2012: 18). Sonrasında göçün kalıcılaşmaya başlaması tüm durumu değiştirmiş ve artık göçmenler konut sahibi olma, yatırım yapma, iş kurma gibi faaliyetlerini Almanya'da yapmaya başlamışlardır. Alman vatandaşlığına geçişler artmış, işçi olarak giden göçmenlerin çocuklarının yüksek eğitim sahibi olması, meslek edinmeleri ise siyasi olarak göçmenlerin daha fazla söz sahibi olma isteklerini ortaya çıkarmıştır (Kula, 2012:

19). Göçmenler tarafından oluşturulan Berlin Türk Cemaati, Almanya Türk Topluluğu gibi topluluklar Türklerin artık azınlık olduklarını ve bu noktada haklarının artması gerektiğini savunmaktadırlar. Bu haklar dini ve kültürel hakları kapsamaktadır (Kula, 2012: 23-24). Türk göçmenlerin yaşadıkları yerler gecekondu benzeri evlerin bulunduğu, daha çok yaşlı ve gelir düzeyi düşük Almanların yaşadığı yerlerdedir (Kula, 2012: 135-136). Türk göçmenlerin çoğunluğunun bir bölgede toplanmış olması onların kendi kültür, din ve dillerini yaşatmaları için iyi bir fırsattır. Göçmenler orada küçük Türkiyelerini, memleketlerini kurabilirler (Kula, 2012: 170). Almanya’da çalışabilmek için öncelik Alman vatandaşlarına aittir. İş için uygun bir Alman vatandaşı bulunmadığı takdirde AT üyesi ülke vatandaşı alınmakta, onun da olmadığı durumda AT üyesi olmayan ülke vatandaşlarına basit, genel, özel ve süresiz olmak üzere kademelenen çalışma izinleri verilmektedir (Colneric 1984’den akt. Kula, 2012: 145). Ancak Türk işçilerin düzenlemesi yabancı işçilerden farklı olarak Alman vatandaşlarına benzer bir düzenlemedir (Kula, 2012: 146). Almanya’da çalışan yabancı işçiler Alman vatandaşlarının işlerini ellerinden almamakta, aksine onların çalışmadıkları, tercih etmedikleri işlerde çalışmaktadırlar. Bu noktada ülke ekonomilerine olan katkıları görülmektedir (Wallraff 1985’den akt. Kula, 2012: 147). Türk işçilerinin dil sıkıntısı yaşamaları beraberinde haklarını yeterince bilmemeleri, kullanamamaları gibi sıkıntıları da getirmiştir. Bu nedenle düşük vasıflı işlerde veya fiziki güce dayalı işlerde çalışmak durumunda kalmışlardır (Kula, 2012: 152). Almanya artan işçi göçünden rahatsız olmakta ve onların geri dönmesini teşvik edici düzenlemeler yapmaktadır. Bunlardan ilki 1983 yılında çıkarılan ‘*Yabancıların Süreli Olarak Geri Dönüşlerini Teşvik Edici Yasa Tasarısı*’ (Braun 2006’dan akt. Haksever, 2014: 86) ile Türklerin de dahil olduğu yabancı göçmenlerin geri dönmeleri dahilinde hem kendilerine (Öztürk,2011’den akt. Haksever, 2014: 87) hem de çocuklarının sayısı kadar (Rückkehrhilfegesetz 2006’dan akt. Haksever, 2014: 87) maddi destek olunacağını söylenmesi gibi siyasi kampanyalardır. Almanya’dan dönen işçiler kendi iş yerlerini kurabilmeleri için Almanya tarafından özel kredi de alabilmektedir. Ancak bu kredinin alınabilmesi için bir projeye sahip olunması ve ülke kalkınma programına uygun olunması gibi şartları bulunmaktadır. İş yeri açmak istemeyenler ise döndüklerinde ustabaşı olarak görev yapabilmektedirler (T.C. Dışişleri Bakanlığı, 1983: 86).

Belçika ile yapılan anlaşmada dil kursu ve lojman işverenin sorumluluğuna bırakılmıştır (Dışişleri Bakanlığı Ekonomik ve Sosyal İşler Genel Müdürlüğü, 1983: 20). İşçi göçlerinin ardından ilk olarak 1959 yılında İngiltere'yle ardından Federal Almanya, Hollanda, Belçika, Avusturya, İsviçre, Danimarka ve Fransa ile sosyal güvenlik anlaşması imzalanarak Türk işçiler korunmak istenmiş ve göç ettikleri ülkeden gereğince yardım almaları sağlanmıştır (T.C. Dışişleri Bakanlığı, 1983: 28). Bu yardımlar; işsizlik, sağlık, hastalık, emeklilik, iş kazası, meslek hastalığı, analık yardımı, aile ödeneği, malullük ve ölüm yardımı, dul ve yetim ödenekleridir (T.C. Dış İşleri Bakanlığı, 1983: 30). Yurtdışında yaşayan Türklerin sorunlarını dile getirebilmek için ayrıca Dışişleri Bakanlığı'nın koordinatörlüğünde, İçişleri, Maliye, Milli Eğitim, Gümrük ve Tekel, çalışma ve Köy İşleri Bakanları ve Devlet Planlama Müsteşarından oluşan Yurtdışı Vatandaş Sorunları Kurulu (YU- Va- Kur) kurulmuştur (11. 4.1973 tarih ve 7/6256 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı akt. T.C. Dışişleri Bakanlığı, 1983: 46). Almanya'ya yaşanan işçi göçlerinde halk kendi haklarının gasp edildiğini düşünerek göçmenlere karşı sert bir tutum içinde bulunmuş ve Neo-Nazi saldırıları gerçekleştirilmiştir (Mortan ve Sarfati, 2012: 257).

Türkiye'den Avustralya'ya yapılan göçler 1967 yılında anlaşmanın imzalanmasıyla başlamıştır (Mortan ve Sarfati, 2012: 6). Ülkenin yerli halkının Aborjinler olmasına rağmen Avrupalı göçmenler yerli kimliğine bürünmüş, diğer göçmenlere yabancı muamelesinde bulunmuştur. Avustralya'da ülkeler risk derecelerine göre sınıflandırılmış ve 11 Eylül saldırısı sonrası Türkiye de yüksek riskli ülke derecesini almış, bugün ise orta dereceli riskli ülkeler arasında yer almaktadır. Avustralya'ya ilk olarak Kıbrıslı Türkler göç etmiş, sonrasında ise Türkiye'den göç edenler olmuştur. Almanya'da olduğu gibi işçi anlaşması imzalanmış ve para biriktirme amaçlı göç gerçekleştirilmiştir. Ancak daha sonra göç kalıcı hale gelmiştir (Mortan ve Sarfati, 2012: 33). Sonrasında yaşanan göçler ise Yunanistan'da yaşanan sıkıntılar nedeniyle 1969 yılında imzalanan anlaşmayla başlar. Bu göç, Batı Trakya'dan alınan Türk göçleridir. Durumun düzelmesiyle birlikte göçte de azalma olmuştur. Son yaşanan göç ise günümüz göçü olan beyin göçüdür. Avustralya'nın maden konusunda zengin olması ve bu nedenle mühendis gibi beyin takımına ihtiyaç duyması, işlenmesi için ekonomik gücü olan insanlara ihtiyaç duyması Türkiye'den göç almasını sağlamıştır. Avustralya bu göç

dönemlerinden sadece ilki olan 1967’de işçi göçünü talep etmiş, resmi olarak gerçekleştirilen tek göç o olmuştur (Mortan ve Sarfati, 2012: 34). Avustralya’nın talebi sonrası Türkiye kaynağının başka ülkede kalması nedeniyle göçe sıcak bakmamış hatta göç sözcüğünü kullanmaktan bile çekinmiştir. Ancak Avustralya’dan gelen talep Türklerden karşılık bulmuştur. Avustralya, göçmenlerin oraya gitmesi, yerleşmesi, iş bulması konularında imkanı sağlamış, masrafları karşılamış ve iş bulunana kadar geçen süreyi de kendisi karşılamıştır (Mortan ve Sarfati, 2012: 35). Türkiye, yurt dışına gerçekleşen işçi göçünde sadece maden işçilerine ülkenin ihtiyacından dolayı kısıtlama getirmiştir (Toksöz, 2006: 219). Avustralya diğer ülkelerin yaklaşımında bulunmamış, göç geçici de olsa göçmenlerin koşulları için çalışmalar yapmış, Avustralyalı işçilerle aynı koşulları sağlamış, dil eğitimine önem vermiş, (Mortan ve Sarfati, 2012: 36) Almanya’da yaşandığı gibi kötü koşullara sahip Heim adı verilen toplu odalarda kalınmamış, eve yerleşmelerine ve aile ortamına önem verilmiş (HTG 2011’den akt. Mortan ve Sarfati, 2012: 251) ve Avustralya’ya giden herkese çifte vatandaşlık hakkını sağlamıştır (Mortan ve Sarfati, 2012: 37). Avustralya’da Türkler bazı kentlerde yoğunluk göstermektedir. (Mortan ve Sarfati, 2012: 262). Avustralya, 21- 50 yaş aralığında (Mortan ve Sarfati, 2012: 36), en fazla dört çocuk sahibi, meslek sahibi ve kültür düzeyinin yüksek olması gibi koşulları şart olarak sunmuştur (Mortan ve Sarfati, 2012: 37). Avustralya kentli göçmenleri tercih etmiştir (Mortan ve Sarfati, 2012: 259). Ülke haritasında Doğu’ya doğru gidildikçe yurtdışına işçi gönderme oranı artmaktadır. Ege, Akdeniz ve Marmara’dan en az işçi gönderilmiştir (Keleş: 150). Bu durum illerin gelişmişlik düzeyleri ve istihdam koşullarıyla açıklanabilir (Mortan ve Sarfati, 2012: 252). Avustralya’daki göçmenler daha çok yabancı evliliği yapmışlardır (Mortan ve Sarfati, 2012: 264). Göçmenlerin Avrupa gördükten sonra buldukları çevreyle ilgili bakış açıları değişmiş, istekleri artmıştır. Bu nedenle köyleriyle ilgili yol, su, elektrik gibi istekleri köylerinin gelişmesini de hızlandırmıştır (Toksöz, 2006: 221).

Avrupa’da işçi olarak çalışabilmek için, niteliksiz işçiler 18-35, nitelikli işçilerse 18-45 yaş arasında bulunmalı, askerliğin ya yapılmış ya da tecil edilmiş olması, mesleki eğitimin olması gerekmektedir. Sabıkalı olarak gidenlerin ise beş yıldır iyi halini koruduklarını belgelemeleri gerekmektedir. Bunlara sahip olan kişilerin İş ve İşçi Bulma Kurumuna yazacakları dilekçeyle Avrupa’ya göç

başlamaktadır (Pennix ve Renselaar: 7). Adayın çalışması için gideceği ülkeyi beğenmeme durumunda gitmeme imkanı da bulunmaktadır (Pennix ve Renselaar: 8). Kooperatiflere üye olanların ve gelişmiş bölgelere göre gelişmemiş bölgelerden başvuranların yurtdışına gitme de önceliği bulunmaktadır (Pennix ve Renselaar: 10). Gelişmişlik düzeyinin yanı sıra doğal afetler sonucu yaşanan göçler sadece ülke içinde olmayıp yurtdışına doğru da gerçekleşebilmektedir. Varto ve Gediz depremleri bu duruma örnek olarak gösterilebilir (Kaya 2000, Gitmez ve Wilpert 1987'den akt. Karaçay, 2011: 54-55).

Yurtdışındaki işçilerin sorunları için 13 Nisan 1972 yılında Yurtdışı İşçilerin Sorunları Genel Müdürlüğü oluşturulmuştur (Unat: 57). Müdürlüğün amacı, yurtdışındaki işçi politikalarını takip etmek, vatandaşlarımızın haklarını korumak ve ülkeye gönderdikleri paralarla uygun yatırımların yapılmasını sağlamaktır (Unat: 102).

Lozan Antlaşmasıyla beraber Kıbrıs'ın İngiliz toprağı olarak kabul edilmesi Kıbrıslı Türklerin göçüne neden olmuştur. Özellikle öğrenci ve öğretmenlerin bulunduğu Kıbrıslı Türkler, Türkiye'ye göç etmiştir (Keser, 2006: 107). Bu dönemde ve sonrasında yaşanan ada dışına göç nedeniyle nüfusu azalan Türkler Türkiye'den göç alarak Türk nüfusunu arttırmayı amaçlamıştır (Keser, 2006: 114). Türkiye'nin yurtdışında aldığı Türk göçmenlerine uyguladığı politikada olduğu gibi Kıbrıs'ta da devlet tarafından göçmenlere yardımda bulunulmuştur. 1975 yılında Türkiye'den Kıbrıs'a yaşanan göçlerde ise Doğu'dan giden hayvancılıkla uğraşan kesime tarım arazileri verilmiş, Akdeniz'den giden tarımla uğraşan kesime ise dağlık bölgeler verilmiştir (Keser, 2006: 113).

1970'li yıllarda petrolün değer kazanması ve petrol zengini ülkelerin dönemin koşullarına uygun eleman ihtiyacının olması Türk mühendislerinin rotasını Ortadoğu ve Arap ülkelerine çevirmiştir. İlk olarak 1975 yılında Libya Türkiye'den işgücü istemiştir. 1977 yılına gelindiğinde Suudi Arabistan, Irak ve Kuveyt anlaşma imzaladığımız ülkelere dahil olmuştur. 60'lı yıllarda Almanya'ya gönderdiğimiz yoğun işgücünün yerini 1975-1986 yılları arasında Suudi Arabistan ve Libya almıştır. İşçiler ya İş ve İşçi Bulma Kurumuna başvurarak ülkelerin talepleri doğrultusunda ya da kendi imkanlarıyla adı geçen ülkelerde iş bularak çalışmıştır

(Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Yurtdışı İşçi Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 1987: 1-2).

Yabancı işçilerin çalıştıkları işler doğrultusunda Türkiye’de bazı sektörler bazı ülkelerle eşleşmiş durumdadır. Gagavuz Türklerinin ev işlerinde çalışmak için ülkemize gelmesiyle birlikte yabancı ev işçileri yaygınlaşmaya başlamıştır (Akalin, 2014: 106). Türkiye’de ev işçileri, Moldova, Türkmenistan, Özbekistan, tekstil işçileri Moldova ve Romanya, gıda sektöründe çalışan işçiler Filipinler, Ukrayna, Pakistan, Bulgaristan ve Romanya’dan gelen göçmenlerden oluşmaktadır (Şahin: 12).

Türkiye’nin karşılaştığı düzensiz göçün ilki 1979 yılında İran Devriminden kaynaklanan göçtür. Bu göçmenler Türkiye’yi transit olarak kullanmış Avrupa veya Amerika’ya geçmiştir (İçduygu, 2004: 27). Düzensiz göçte ikinci grup diyebileceğimiz ve ilkinden daha yoğun olarak yaşanan 1988 sonrası göç iki türlü gerçekleşmiştir. İlki Bulgaristan’dan alınan soydaş göçü ve Irak’tan alınan Kürt göçü olmuş ve soydaşların birçoğu Türkiye’de kalmıştır. İkincisi ise Doğu Bloğundan alınan göçmenlerdir. Bu göçmenler çalışma amaçlı gelmiş ve kalıcı olmamıştır. Ülkeleriyle Türkiye arasında gidip gelmektedirler. Üçüncü dönem olarak adlandırılan 1994 sonrası dönemde Türkiye artık aldığı yasadışı göçlere karşı daha sıkı tedbirler almaya başlamış, politikasını değiştirmiştir. Ancak Türkiye’nin değişen tutumuna karşı yasadışı göç sağlayan insan kaçakçıları ve insan tacirleri de yöntemlerini profesyonelleştirmeye başlamışlardır. Türkiye Ortadoğu ülkelerinin hedef ülkesi konumundayken göç konusunda Afrika ülkeleri için de transit ülke olarak kullanılmaktadır (İçduygu, 2004: 28). Eski Doğu bloğu ülkelerinden alınan göçlerde ise göçmenler yasal olarak giriş yapmakta ancak süreleri dolduktan sonra geri dönememektedir. İran ve Irak’tan alınan göçmenler ise daha çok sığınmacı olarak ülkede kalmaya devam etmektedir. 1934 yılı İskan Kanunu sadece Türk soylu olan ve Türk kültürüne bağlı olan sığınmacı ve mültecilere çalışma imkanı sağlarken, Yabancıların Çalışma İzni Hakkındaki Kanunun kabul edilmesiyle beraber altı aylık ikamet iznini alan göçmenlerin başvurdukları takdirde çalışmalarını da sağlamaktadır (İçduygu, 2004: 29). Türkiye’nin Avrupa dışından göç edenleri sığınmacı olarak kabul etmemesi nedeniyle Avrupa dışından başvuru olduğu takdirde BMMYK Ofisi onlar için gidebilecekleri üçüncü ülke aramaya başlamaktadır (İçduygu, 2004: 30).

Diğer ülkelere kıyasla Doğu Avrupa ülkelerinden, İran, Azerbaycan ve Eski Sovyet ülkelerinden Türkiye'ye giriş yapmak daha kolaydır. İran, Azerbaycan gibi ülkelerden gelen göçmenler için ise Türkçe biliyor olmak büyük bir avantajdır (İçduygu, 2004: 49). Avrupa ülkelerinde olduğu gibi Türkiye'de de yasadışı göçmenler Türklerin yapmak istemediği işleri yapmakta, büyük oranda işsizliği etkilememektedir (İçduygu, 2004: 69).

1981 yılına geldiğimizde Pakistan'da yaşanan siyasi sıkıntılar nedeniyle bölgede bulunan Türkler, Abdulkerim Mahdum önderliğinde Türkiye'ye gelebilmek için başvuruda bulunmuştur (Geçmişten Günümüze 2009'dan akt. Öztürk, 2014: 71). 2641 Sayılı yasa çıkarılarak İskanlı olarak yerleştirilmeleri kabul edilmiştir (Dayanışma Meclisi Tutanak Dergisi 1982'den akt. Öztürk, 2014: 76). Bayındırlık, Ulaştırma, İmar ve İskan, Turizm ve Tanıtma, Mali İşler, Adalet, Tarım ve Orman, Köy İşleri ve Kooperatifler Komisyonundan iki, Milli Savunma ve İçişleri ve Dışişleri Komisyonundan üç üye alınarak göçmenlerin Türkiye'ye gelmelerinden görevli olacak Geçici Komisyon kurulmuştur (Dayanışma Meclisi Tutanak Dergisi 1982'den akt. Öztürk, 2014: 83). Köy İşleri Kooperatifler Bakanlığı'na bağlı İskan Daire Başkanlığı tarafından (Öztürk, 2014: 91) Tokat, Urfa, Kırşehir, Hatay, Van, Malatya, Sivas ve Diyarbakır'a yerleştirilmişlerdir (Öztürk, 2014: 86-87). Ailelere televizyon, radyo (Cumhuriyet Gazetesi 1982'den akt. Öztürk, 2014: 89) verilmiş, bu süre içerisinde yapılan harcamalar valiliklere ödenen özel fon tarafından karşılanmıştır (CA.07006947-55, akt. Öztürk, 2014: 92). Gelen göçmenler için koşullarına uygun konut yapımına gidilmiştir (Öztürk, 2014: 98). Mesleki eğitimler verilmiş (CA.07006947-21, akt. Öztürk, 2014: 117), meslek sahibi olanlara mesleklerini yapabilmeleri için gerekli malzeme verilmiştir. Halıcılığın yaygın olması nedeniyle halı tezgâhları ve malzemelerine ağırlık verilmiştir. Harcamalar gene Özel Fondan karşılanmıştır (Öztürk, 2014: 117).

Ülkemiz yurtdışına göçü sadece işçi göçü, aile göçü ve beyin göçüyle vermemekte ilk olarak desteklenen sonrasında engellenmeye çalışılan öğrenci göçü de görülmektedir. Başlangıçta ilgili bakanlık olan Milli Eğitim Bakanlığı'nın çalışmaları, sonrasında ise YÖK'ün çalışmalarıyla Türkiye'den Amerika'ya ve Avrupa'ya öğrenci gönderilmesi gerçekleşmiştir. Ancak giden öğrencilerin birçoğunun geri dönmemesi nedeniyle ülkemizde yapılan çalışmalarla (lisansüstü

eğitimin artması gibi) öğrenci göçü azaltılmıştır (Toksöz, 2006: 232-233). Öğrenci göçleri gerçekleştirilirken ülkelerin verdikleri eğitim ve sundukları fırsatların yanı sıra öğrenciler bütçelerini de göz önünde bulundurmaktadır. Örneğin burslu öğrenciler daha çok Amerika'yı tercih etmektedir. Ancak kendi imkanlarıyla okuyacak olanlar Almanya'yı ücretsiz oluşundan dolayı, Türk Cumhuriyetlerini ise coğrafi ve kültürel yakınlıklarından dolayı tercih etmektedir (Gençler vd. 2002'den akt. Toksöz, 2006: 233). Ülkelerin onlara en fazla zarar veren beyin göçünü engellemek için siyasi göçlerde olduğu gibi baskı yönteminin uygulanması, kapıların kapatılması değil (Toksöz, 2006: 238), ülkenin eğitim ve istihdam kalitesinin artırılması, koşulların iyileştirilmesi gibi yollar denenmelidir (Toksöz, 2006: 241).

Türkiye nitelikli göçmene sahip olabilmek için, 1992 yılında TÜBİTAK'ın gerçekleştirdiği DOPROG programını 1996 yılına kadar sürdürmüştür. Bu doğrultuda Türki Cumhuriyetler ve Eski Sovyet ülkeleri için çekim merkezi olunmaya çalışılmıştır (Gökbayrak, 2006: 237).

Geri Kabul Anlaşmaları, Türkiye ile AB arasında 2002 yılında başlanması gerekirken 2005 yılında başlamış ve günümüze kadar da yeterince ilerleyememiştir (Köse, 2014: 16). AB ülkeleri tarafından transit ülke olarak görülmesi Türkiye ile vize muafiyetine gidilmesini engellemektedir (Polis Akademisi Başkanlığı 2012'den akt. Köse, 2014: 37). Türkiye AB'nin de isteğiyle beraber göç konusunda itiraz ettiği noktalarla birlikte reformlarda da bulunmaktadır. İtirazlarından biri, Cenevre Sözleşmesinde (EGM, 2001: 10) bulunmaktadır. Türkiye özellikle güney ve doğu sınırından ciddi bir göç tehdidi altında olduğu için mülteci statüsünü sadece Avrupa'dan gelen göçmenlere vermektedir (Soyaltın 2013'ten akt. Köse, 2014: 39). Türkiye AB'nin mali sorumluluk altına girmeyi kabul etmesine karşılık *coğrafi çekinceyi* kaldıracaktır (Akkuşoğlu, 2006: 123). Gene aynı sebepler ve adı geçen bölgede teröründe olması nedeniyle Türkiye, AB'nin istediği sınırda sivil birimlerin olmasını kabul etmemektedir (İbid'den akt. Köse, 2014: 39). Bir diğer itiraz ise Schengen'in benimsenmesidir. Schengen'in benimsenmesi demek hem Türkiye'nin vize anlaşmalarını bozmakta (Soyaltın 2013'ten akt. Köse, 2014: 39) hem Türkiye'yi maddi yükün altına sokmakta (Kirişçi'den akt. Köse, 2014, s.40) hem de kendisi de Schengen'in negatif ülkeler listesinde yer almasına rağmen uygulayarak bir ilki gerçekleştirecek olmasıdır (Kirişçi'den akt. Köse, 2014: 39). Bu noktada ABAD

kararları da Türkiye lehinedir (Köse, 2014: 46). 1963 Ankara Anlaşması Türk işçilerin iş kurma, serbest dolaşma ve yerleşim özgürlüğünü ifade eden maddeler içermektedir. ABAD bu tarihten sonra Türkiye için kısıtlayıcı kararların ihlal olduğunu savunmaktadır. Ancak Avrupa Parlamentosu bu kararları görmezden gelmektedir (Köse, 2014: 47). Sadece Almanya ve Danimarka'da bazı meslek grupları için (hizmet sağlayıcıları, sporcular vs.) vize istisnası getirmiştir (Köse, 2014: 48). 16 Aralık 2013'te Geri Kabul Anlaşması imzalanmış ve karşılıklı birbirini izleme ve deneme süreci başlamıştır. Eğer AB sözlerini tutmazsa Türkiye anlaşmayı tek taraflı olarak durdurabilecektir (Köse, 2014: 93-94). Türkiye hem göç alan hedef ülke hem göç veren kaynak ülke hem de hedef olan Avrupa'ya geçişi sağlayan transit ülke konumundadır. Türkiye sanayisi geliştiği için iş gücüne istek duymamıştır. Türkiye'ye yönelik göçler eğitimi, yaşam koşullarının yüksek olması vs. nedenlerinden dolayı da gerçekleşmemiştir. Türkiye'ye yönelik göçler diğer ülkelerde yaşanan göçlerden farklı olarak toplu şekilde kurtulma, sığınma şeklinde gerçekleşmektedir. Balkan ülkelerinden alınan soydaş göçünün yanı sıra Suriye, Irak gibi yakın zamanda yaşanan olaylar sonucunda da çevre ülkelerden yaşanan kaçışlar ilk olarak Türkiye'ye yönelmektedir. Bu şekilde göçen çevre ülke vatandaşlarının bir kısmı Türkiye'yi basamak olarak kullanıp, Avrupa'yı hedef almaktayken bir kısmı ise burada kalıp vatandaşlık almaya çalışmaktadır (Şimşek, 1999: 108-109).

5682 ve 5683 Sayılı Kanunlarla yabancıların giriş-çıkışları düzenlenmiştir (EGM, 2001: 13) 5683 sayılı kanununun 3. Maddesiyle bir aydan fazla Türkiye'de bulunacaklara ikamet tezkeresi verilmektedir (EGM, 2001: 22). Gene aynı kanunun 19. Maddesiyle de suça karışan yabancıların sınır dışı edilmesi söz konusudur (EGM, 2001: 23). 5683 sayılı Kanun göçmenlere çalışma izni verilmesini de düzenlemektedir. 2000 yılında yapılan düzenlemeyle birlikte kaçak çalışanları polis, SSK kontrol ekipleri, Maliye Bakanlığı'nın vergi denetmenleri takip etme hakkına sahiptir (EGM, 2001: 31). Ülke giriş çıkışında dikkati çeken Amerika ve Avrupa vatandaşlarının yoğunluğudur (EGM, 2001: 22). Ülkemizin coğrafi konumundan ve çevre ülkelerinden dolayı sık karşılaştığı durum olan insan kaçakçılığı PKK terör örgütü tarafından da sık olarak kullanılmakta ve bu durum ülke güvenliğimizi tehdit etmektedir. PKK yaptığı insan ticaretiyle hem terörist açığını kapatmakta hem de maddi olarak zenginleşmektedir. Geçişine yardım ettiği bazı göçmenleri ise Türkiye

aleyhine konuşması için Avrupa'ya göndermektedir (EGM, 2001: 22-23-24). Ülkemize çalışmak amaçlı kaçak giriş yapan erkeklerin çoğu inşaat işçiliği gibi işlerde çalışmaktayken kadınlar çocuk bakıcılığı, fuhuş gibi sektörlerde çalışmaktadır. Moldovya, Letonya, Litvanya, Slovakya gibi ülkelerden farklı mesleklerde çalışmak için gelen çoğu kadın göçmen fuhuş sektörünün içine çekilmektedir (EGM, 2001: 27). Durum özetlenmek istenirse eğer, Avrupa'nın yasa dışı göçle ilgili yaşadığı sorunları, çevre ülkeleri için hedef ülke konumunda bulunan Türkiye de yaşamaktadır. Ülkemizi transit amaçlı kullanan kaçak göçmenlerin çoğu İstanbul'u hedef almaktadır. İstanbul'da bir süre çalışıp para biriktirdikten sonra asıl hedefleri olan Avrupa'ya göç etmektedirler. Eğer yeterli para denkleştirilememişse artık kaçak göçmen potansiyel bir suçludur (EGM, 2001: 28). İnsan kaçakçılığını önlemek için öncelikle, kara ve deniz sınırlarında güvenlik açığının olmaması (EGM, 2001: 44) sınırda görevli emniyet personelinin artırılması, bölge halkının eğitilmesi, son teknolojinin kullanılması gibi tedbirler alınabilir (EGM, 2001: 46-47). Almanya, Avusturya, Hollanda, Portekiz, İtalya, Yunanistan'ın olduğu Avrupa ülkeleri, sınır güvenliği konusunda görevlilerimizi, Türkiye de Bosna Hersekli polisleri 2001 yılında eğitmiştir (EGM, 2001: 67).

2007 yılında Milli Eğitim Bakanlığı'nın hazırladığı bursla birlikte (Sunardi, 2014: 47) Endonezya'dan günümüze kadar artarak devam eden öğrenci göçleri başlamıştır (Sunardi, 2014: 49). Öğrenciliğin yanında Endonezyalı gençler, spalarda terapist (Sunardi, 2014: 65), dil öğretimi, turizm gibi sektörlerde de çalışmaktadırlar (Sunardi, 2014: 76).

İlk olarak Mülteci ve sığınmacılar için 2008 yılında 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası (SSGSS) çıkarılmıştır (TOHAV Göç Analiz Raporu, 2014: 44).

Ülkemizde sayıları her geçen gün artan Suriyeli sığınmacılara karşı değişiklikler yapılmaktadır. Bunlardan biri de mülteci tanımına uymamaları nedeniyle sığınmacı tanımının yerine şartlı mülteci, ikincil koruma, geçici koruma gibi tanımların gelmesidir. Bakanlar Kurulu kararıyla getirilen bu geçici korumanın da net bir tanımı bulunmamaktadır. Amaç, kamplarda yaşayan Suriyelilerin, eğitim ve sağlık alanında hizmetlerin iyi alınması ve kimlik yerine geçecek olan belgelerle

belirginlik kazanılmasıdır (Kutlu, 2015: 3-4) 2011 yılından itibaren pasaportu olanlar ülkeye giriş yapmakta, AFAD kaydetmektedir (Kutlu, 2015: 5). 2013 yılından itibaren ise Suriyelilerin biyometrik fotoğrafları alınmaktadır (Erdoğan 2015'den akt. Kutlu, 2015: 5). Kayıt altına alınanlar Türkiye'nin kendileri için hazırladığı kamplarda kalmakta ve sunduğu hizmetlerden faydalanabilmektedir. Ancak duyulan korku ve güvensizlik nedeniyle kaydolmayan birçok Suriyelinin olduğu bilinmektedir (SGDD ve IMC akt. Kutlu, 2015: 6). Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın çalışmalarıyla bakanlığa başvuran Suriyelilere turizm sektörü haricinde çalışma imkanı da tanınmıştır (Kutlu: 7). Suriyelilerin çoğunlukta olduğu Gaziantep ve Kilis de işsizlik oranları düşüktür (Orhan vd. 2015'den akt. Kutlu, 2015: 8). 2001 yılında Suriye ile Geri Kabul Anlaşması imzalanmıştır (EGM, 2001: 62). Türkiye'ye sığınan Suriyeliler için, Hatay, Şanlıurfa, Gaziantep, Mardin, Kahramanmaraş, Osmaniye, Adıyaman, Adana, Kilis, Malatya'da AFAD'ın yönetiminde çadır kentler ve konteynır kentler kurulmuştur. Kurulan bu kentlerde yetişkinler ve çocuklar için eğitim, ibadethane, iletişim, sosyal alanlar, sağlık birimleri kurularak hizmetler verilmiştir (AFAD 2015'den akt. Kara, 2015: 294).

Türkiye, PKK terör örgütü nedeniyle sınır güvenliğine önem vermektedir. Bu nedenle Irak ve Suriye sınırında yoğun güvenlik önlemleri bulunmaktadır. Ancak İran'la böyle bir sıkıntı yaşanmadığı için İran sınırının diğer sınırlara göre güvenliği azdır ve en fazla yasadışı göç de İran'dan Van üzerine gerçekleşmektedir (Akkuşoğlu, 2006: 109).

Türkiye'nin cumhuriyetin ilk yıllarında kabul ettiği göçün temelini 2510 Sayılı İskan Kanununun Türk ve Müslümanlara tanıdığı öncelik oluşturmaktadır (Erder 2007'den akt. Erdoğan vd., 2013: 443). 60'lı yıllarda sadece işçi göçüyle Avrupa'ya giden göçmenlerde değil, dönemin hükümetinde de göçün geçici olduğu ve giden göçmenlerin kendilerini geliştirmesi gerektiği, Türkiye'ye döndüklerinde bu birikimlerini kullanması gerektiği düşüncesi yaygındır. 1961 yılında çıkarılan I. Beş Yıllık Kalkınma Planında da durum görülmektedir (Erdoğan vd., 2013: 443). Türkiye'nin kaynak ve transit ülkeden hedef ülkeye dönüşmesini, çağa ayak uydurması, turistler için var olan çekiciliğini tatil dışına da taşıması ve AB ülkeleri vatandaşlarının Türkiye'de yaşamaya daha sıcak bakıyor olması gibi nedenler etkilemektedir (İçduygu vd. 2009'dan akt. Erdoğan vd., 2013: 445). Özellikle

aralarında Türk kökenliler bulunsa da AB vatandaşları son dönemde ülkemizi hedef ülke haline getirmişlerdir (Erdoğan vd., 2013: 448). Türkiye'ye göç edenlerin içinde Türkçe konuşanların ağırlığı sayıca fazladır. Almanya, İngiltere, İran, Irak ve Azerbaycan vatandaşlarının çoğunlukta olduğu göçmen grubun ikamet izni bulunmaktadır. İkamet izni alanların içerisinde ise çoğunluğu Türk soylu olanlar almıştır (Erdoğan vd., 2013: 445). İzin alanların içerisinde eğitim amaçlı ve çalışma amaçlı gelenler bulunmaktadır (İçduygu 2006'dan akt. Erdoğan vd. 2013: 445). Çalışma amaçlı gelenlerin ise büyük çoğunluğu Amerika Birleşik Devletleri, Almanya, Birleşik Krallık, Rusya Federasyonu, Fransa ve Çin Halk Cumhuriyeti'nden gelmektedir (Erdoğan vd., 2013: 446). Bu şekilde yaşanan düzenli yasal göçlerin yanı sıra Türkiye yasadışı göçte de hedef ülke haline gelmiştir. Özellikle bulunduğu konum itibariyle çevre ülkelerde yaşanan istikrarsızlık Türkiye'yi çekici hale getirmiştir (Erdoğan vd., 2013: 449). Türkiye'yi çekici yapan bir diğer unsur ise Avrupa ülkelerine olan yakınlığı ve Avrupa için köprü vazifesi görmesidir. Ülkemizin dört bir yanı ayrı ayrı yasadışı göçmen potansiyeline sahiptir. Karadeniz'den Moldova, Ukrayna, Ermenistan, Gürcistan ve Rusya'dan gelen yasadışı göçmenler bulunmaktayken güneyi, gündemi de oluşturan Suriyeli göçmenler hedef almaktadır. Irak, İran ve Afganistan için geçiş noktası olan yer Doğu sınırlarımızken, Türkiye'yi transit ülke olarak kullanmak isteyen hepsinin ortak paydası ise Ege'den Yunanistan'a geçmektir. Durumun böyle olması insan kaçakçılığı ve insan ticaretini artırmakta ve göçmenleri tehlike altına almaktadır. Özellikle insan ticareti mağdurları kadın olmakta ve cinsel sömürü yaşamış olmaktadır (Erdoğan vd., 2013: 450). Hal böyle olunca Türkiye 2013 yılında 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile İçişleri Bakanlığı'na bağlı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü kurulmuştur (GİGM, 2017).

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE GÖÇ YÖNETİMİNİN HUKUKSAL VE YAPISAL GELİŞİMİ ÜZERİNE

1 Türkiye’de Göç Yönetimi Mevzuatı

Mevzuatın göç yönetiminin yapısal ve işleyişinin normative alt yapısını oluşturması bakımından önemi açıktır. Bu noktada Türkiye’de göç yönetimiyle ilgili 6458 sayılı Kanunun önemli maddeleri ve Türkiye’de oturan yabancıların nüfus kayıtlarının tutulması hakkında yönetmelik ile yine aynı önemde var olan ve çok sık kullanılan Türkiye’de öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilere ilişkin yönetmelik ile geçici koruma yönetmeliğinin önemli maddeleri bir kısım göç mevzuatı bağlamında ele alınmaktadır.

1.1 Maddeler Halinde Göç Kanunları

Bir dönem soydaş göçü ya da kültürel yakınlık nedeniyle gerçekleşen göçün yerini günümüzde sığınma göçü, mülteci göçü veya işçi göçü almaktadır. Bu süreçte güvenliğe öncelik verilerek konuyla giderek daha kapsamlı bir şekilde ilgilenilmeye başlanılmıştır. Bu nedenle hedef, kaynak ve transit ülke konumunda olan Türkiye, Resmi Gazete’nin 11.04.2013 tarih ve 28615 sayılı nüshasında yayımlanan 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile yeni bir düzenlemeye gitmek durumunda kalmıştır. Kanunla birlikte haklar ve korumalar uluslararası düzeye çekilmiş ve bu kanunla kurulan Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM), Türkiye’de 81 il ve 148 ilçede olmakla birlikte aynı zamanda yurtdışında da faaliyet göstermeye başlamıştır. GİGM, göçle ilgili konularda karar verecek, ilgili kurumlar arası bağı kuracaktır. İlk kurulan Mübadele, İmar ve İskân Bakanlığı’nın aksine çalışanlar sadece sivillerden oluşmaktadır (GİGM, 2017). Amaç; göçle ilgili yaşanan sorunları insan merkezli çözebilmek, mağduriyetleri en aza indirmektir (GİGM, 2017).

Ülkemize gelen yabancıların geliş amaçları göz ardı edilip toplam sayılarına bakıldığında yıllar içerisinde artış görülmektedir. 1995 yılında yabancı sayısı 6.762.956 iken bu sayı 2010 yılında 27.024.609’a kadar yükselmiştir. Aynı şekilde ikamet sayısı 1995 yılında 84.727 olarak görülürken 2010 yılında 176.944 olmuştur. Uluslararası koruma başvurusu sayısı ise 2.024’ten 2010 yılında 8.190’a çıkmıştır.

Bu sayılara ek olarak 22.544 yabancıнын başvurusu halen devam etmektedir. Düzenli göçmenlerin yanı sıra yakalanan düzensiz göçmen sayısında da artış görülmektedir. Nitekim 1995 yılında 11.362 olan sayı, 2010 yılında 32.667'ye kadar yükselmiştir.

Koşulların getirdiği ihtiyaçların yanında Avrupa Birliği (AB) ile olan ilişkilerde göç konusuyla ilgili düzenlemeler de önemli bir konumda bulunmaktadır. Nitekim 2003 tarihli AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı doğrultusunda İltica Göç ve Ulusal Eylem Planı hazırlanmış, plan içerisinde göçle ilgili yapılan düzenlemelerin AB ile uyumlu olmasına dikkat çekilmiştir. Dokuzuncu Kalkınma Planı, Orta Vadeli Kalkınma Planında bu hususlar göz önünde bulundurulmuş hazırlanmıştır. Cenevre Sözleşmesinde bulunan coğrafi sınırlama nedeniyle Avrupa dışından gelen yabancıların mülteci olarak kabul edilmemesi durumu da bu görüşmelerden sonra değişikliğe uğramış ve mülteci, şartlı mülteci ve ikincil koruma tanımlamaları getirilerek düzenleme yumuşatılmıştır. Bu tanımların içerisine girecek olan yabancılar ile Türklerin uyumuyla ilgili düzenlemeler ilk olarak yapılmaya başlanmış ve bu düzenlemelerle birlikte uyumlu bir şekilde yaşamayı sağlamak amaçlanmıştır. Tüm bu çalışmaların sonuçlandığı nokta ise GİGM'nin kurulması olmuştur (GİGM, 2017).

Bakanlık tarafından hazırlanan Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu 04.04.2013 tarihinde TBMM Genel Kurulunda kabul edilmiş ve 10.04.2013 tarihinde Cumhurbaşkanı tarafından onaylanarak 11.04.2013 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanmıştır (GİGM, 2017). GİGM, çağın getirdikleri ve günün koşullarının ön plana çıkarılarak hizmetin sağlandığı bir kamu kurumu olmuştur.

1.2 Türkiye'de Öğrenim Gören Yabancı Öğrencilere İlişkin Yönetmelik

Bakanlar Kurulu Kararı: 15/4/1985-85/9380 Resmi Gazete:30.04.1985/18740 Bu Yönetmelik, 27/8/2011 tarihli ve 2011/2162 sayılı B.K.K. ile yürürlüğe konulan, 27/8/2011 tarihli ve 28038 sayılı R. G'de yayımlanan "Türkiye'de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilere İlişkin Yönetmeliğin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Yönetmelik'in 1'inci maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır. Türkiye Cumhuriyeti

vatandaşlığında bulunmayan ancak, Türkiye’de öğrenim görme amaçlı gelen yabancı öğrencileri içeren maddedir (GİGM, 2017).

Çalışma izni verilirken yabancıların uygunlukları, belgeleri kontrol edilir. Ancak 44. Maddeye göre (Değişik: RG- 28/4/2011- 27918) Türk vatandaşı ile evli, olanlarda bu şart aranmaz. Aranılan tek şart evliliklerinin anlaşmalı olup olmadığını anlamak amaçlı en az 3 yıl evli kalmalarıdır (GİGM, 2017).

Ülkesine geri gönderilecek olan yabancıların öncelikle form doldurulup ilgili ülkeye gönderilir. Sonrasında uçağın geri gelmesi de dahil tüm işlemler havalimanı mülki idare amirliğine bildirilir (md. 8). Yasadışı olarak ülkemize girmeye çalışan yabancıların ülkeye girişlerini sağlayan taşıyıcıya bin beş yüz lira, üçüncü ülkeler tarafından reddedilen yabancıları Türkiye’ye getiren yabancıya yedi bin beş yüz lira, gerekli belgeleri havalimanı mülki idare amirine iletmeyen taşıyıcıya üç günden sonra bin beş yüz lira ceza ödenir. Bu cezalar kişi başı olarak ödenmektedir. Havalimanı mülki idare amirleri ellerine geçen belgeleri en kısa sürede Sivil Havacılık Genel Müdürlüğüne gönderir. Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü kendisine iletilen belgelere dayanarak taşıyıcılardan savunmalarını ister. Sonuç olarak da incelemeler sonucu para cezaları yansıtılır (md. 10) (GİGM, 2017).

Göçle ilgili konularda hizmetin verimliliğinin artırılması için Yabancılar Hudut İltica Dairesi Başkanlığı; göçle ilgili politikaları oluşturma, ilerletme, başvuruları inceleyen, sonuçlandıran, göçmenlerin statülerini belirleyen ve geri alan, geri dönme işlemlerini ve uyum çalışmalarını gerçekleştiren, idari düzenlemeleri gerçekleştiren, göçle ilgili uzmanlardan oluşan “Değerlendirme Kurulu”nu oluşturan ve göçle ilgili verileri inceleyip değerlendiren bir kurum olarak geliştirilmektedir. Öncelikle gelenlerin zorluk çekmemeleri açısından Türkçe dil eğitimi verilmesi gerekir. Konuyla ilgili üniversiteler ve STK’larla iş birliği içerisinde hareket edilmektedir. Çocuklar için Türkçe dil eğitiminin yanında AB fonuyla birlikte yarım kalan eğitimleri de desteklenmektedir. Aileleri için ise meslek sahibi olabilmeleri için meslek edindirme eğitimleri verilmektedir. Örneğin Halk Eğitim Müdürlükleri gibi kurumlarda kuaförlük, dikiş-nakış gibi eğitimler verilmektedir. İlgili kişilerin daha sonra Türkiye İş Kurumu tarafından istihdamları sağlanmaktadır. 4817 sayılı kanun ile istihdamları güvence altına alınmaktadır (GİGM, 2018).

1.3 Geçici Koruma Yönetmeliği²

Ülkemize yasal yollarla veya yasal olmayan yollarla giriş yapan yabancılar kontrol edildiğinde, eğer ülkelerine geri dönemeyecekleri tespit edilirse 4.4.2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 91. Maddesine göre geçici koruma verilir. Türkiye’de kalışları, hak ve yükümlülükleri, Türkiye’den çıkışları gibi konular ulusal ve uluslararası kuruluşlarla düzenlenir (md. 1). Geçici koruma altına alınan kişi eğer ülkeden çıkarıldığında işkence, insanlık dışı muamele, onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacağı, dili, dini, ırkı, mensubiyeti nedeniyle hayatının tehdit altında bulunduğunun anlaşılması sonucunda geri gönderme işlemleri gerçekleştirilmez (md. 6). Geçici koruma ilanından önce gelenler bu maddeden yararlanamaz (md. 7). Geçici koruma, Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılır. Bakanlar Kurulu, kimlerin geçici koruma altına alınacağına, ne zaman geçici koruma altına alınacağına, ne kadar süre geçici koruma altında kalacağına, geçici koruma süresinin ne zaman biteceğine, geçici koruma süresinin uzatılıp uzatılmayacağına, geçici koruma işlemlerinin sınırlarının oluşturulmasında ve devamının sağlanmasında yetkilidir. Geçici koruma altına alınacakların bireysel işlemleri hakkında yetkili Göç İdaresi Genel Müdürlüğüdür. İçişleri Bakanlığı, geçici korumanın kaldırılmasıyla ilgili teklifte bulunabilir. Ancak son sözü söyleme yetkisi Bakanlar Kuruluna aittir. Geçici korumanın kaldırılması kararı verildiği anda, geçici koruma altında bulunanların ülkelerine dönmesine veya belirlenecek şartları taşımaları halinde Türkiye’de kalmalarına karar verilir. Aynı şekilde uluslararası başvuruda bulunanların bireysel olarak değerlendirilmesi de geçici koruma altında bulunanların Türkiye’de kalmalarını sağlayanlar da Göç İdaresi Genel Müdürlüğüdür.

12. maddeye göre ise, geçici koruma altında bulunanların kendi kararlarıyla Türkiye’den ayrılmaları, üçüncü bir ülkede geçici koruma kazanması, üçüncü bir ülkeye gitmesi ve son olarak ölmesi halinde geçici koruma statüsü bireysel olarak kaldırılır. Geçici koruma Genel Müdürlük ve Valilikler tarafından kaldırılır.

13.madde de geçici korumaya sahip olan yabancıların Türkiye’den ayrılmaları, üçüncü bir ülkeye gitmeleri durumunda geçici korumaları sona erer.

² BKK Tarihi: 13/10/2014 No: 2014/6883 Dayandığı Kanunun Tarihi: 4/4/2013 No: 6458 Yayımlandığı R. G: Tarihi: 22/10/2014 No: 29153 Yayımlandığı Düsturun Tertibi: 5 Cilt: 55.

Geçici koruması sona eren yabancının Türkiye'ye geri dönüş yapması sonrasında tekrar geçici koruma almalarının kararını Genel Müdürlük verir. Eğer Genel Müdürlük isterse bireysel olarak geçici koruma statülerini tekrar almaları için gerekli yetkinin bir kısmını veya tamamını valiliklere verebilir.

14.madde ise geçici koruması kaldırılan kişinin ülkeden bir an önce ayrılması gerektiğini içerir. Ayrılmaları için gerekli süre geldikleri ülke, Türkiye'ye gelebilmek için geçtikleri ülkelerin durumu göz önünde bulundurularak belirlenir. Burada da yetkili Genel Müdürlüktür. Bu kişilerin Türkiye'de kalmaları için gerekli işlemler, uluslararası koruma alabilmeleri için gerekli işlemler belirlenen kanunlara göre yapılır. Uluslararası koruma başvurusunda bulunan yabancılardan silahlı çatışmaya katılmış olanlar bu eylemlerini bitirdiklerini kanıtladıkları takdirde uluslararası koruma başvuruları değerlendirmeye alınır.

Madde 15'e göre, verilen geçici koruma statüleri eğer kamu sağlığını, milli güvenliği, kamu düzenini veya kamu güvenliğini tehdit ederse Bakanlar Kurulu verilen geçici koruma statülerini sınırlandırabilir, durdurabilir. Tehdit öncesi geçici koruma sağlayan kişilerin durumları ve sonrasında gelecek olan kişilerin durumları tedbirlerle belirlenir. Bu koşullar altında uluslararası desteğin sağlanması için Dışişleri Bakanlığı devreye girebilir.

17. madde de kara sınırlarında ve karasularda yabancıların geçiş yapabileceği yerlerde, ilgi kamu kurum ve kuruluşlarının görüşlerine yer verilerek Bakanlık tarafından geçiş yapacakları yerler belirlenir. Acil durumlarda Bakanlık doğrudan bu yerleri belirlemeye yetkilidir. Sonrasında ilgili kurum ve kuruluşlara belirlenen yerleri bildirir. Geçiş yerlerine belgesiz veya belgesi geçersiz olarak gelen yabancıların geçişleri valilik tarafından izin verilirse onaylanır. Kara sınırlarımızdan giriş yapmaya çalışan yabancılar Kara Kuvvetleri Komutanlığı Hudut Birlikleri tarafından kontrolleri yapılır. Deniz yoluyla geçiş yapmak isteyenlerin kontrolü ise Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından gerçekleştirilir. Kimlik bilgileri, gerekli olan diğer belgeler, ülkeye giriş tarihi tutanakla birlikte ilgili birimler tarafından kolluk birimlerine verilerek sevk edilir. Kendi araçlarıyla giriş yapmak isteyenler, Gümrük ve Ticaret Bakanlığının usullerine göre alınır. Gelen yabancıların yanlarında getirdikleri eşyalarda kaçak olabileceği şüphesiyle Gümrük ve Ticaret Bakanlığı

tarafından kontrol edilir. Ülke içerisinde olup geçici koruma statüsünde olanlar da valiliklere bireysel olarak başvurmalıdırlar. Aksi takdirde tespit edilmeleri durumunda kolluk güçleriyle beraber sevk merkezine götürülürler.

Madde 19'a göre, sevk merkezlerinde işlemler ise Genel Müdürlük tarafından gerçekleştirilir. Gerek duyulması halinde valilik tarafından geçici olarak personel alımı da yapılır. Gene de yeterli kapasite sağlanamazsa sevk merkezlerinde, valilikler tarafından belirlenecek yerlerde ilgili işlemler gerçekleştirilir. Yabancılar işlemler sırasında gerçek belgeleri vermek durumundadırlar. Ayrıca eğer imkanları varsa ispatlarına dair belgeleri de bulunmalıdır. İlgili belgeler gizlilik esas alınarak kopyalanır ve birimde bulundurulur. Belgelerin asılları başvuruda bulunan yabancıya verilir. Yabancılar başvuru sonrasında yaşayacakları süreçle ilgili Türkçe bilgileri yoksa kendi bildikleri dil üzerinden bilgilendirilir. Gerek görülürse bilgilendirme amaçlı broşür ve doküman da hazırlanır.

Başvuruda bulunan yabancıların sağlık hizmetine yönelik acil durumu söz konusuysa öncelikli olarak bu hizmeti 20. Maddeye dayanılarak sağlanır. Gelen yabancılar giriş yapmadan önce kamu sağlığını korumak adına sağlık taramasından geçirilir.

Madde 21 gereğince başvuruda bulunan yabancıların kaydı konuyla ilgili eğitimi almış, donanım sahibi kişiler tarafından gerçekleştirilir. Bu kişiler Genel Müdürlük personeldirler. Kayıt işlemleri gerçekleştirilirken öncelik olarak gizliliğe önem verilir. Başvuru için belirlenen kayıt formu Genel Müdürlük tarafından doldurulur. Başvuru için kimlik bilgilerini kanıtlamayan yabancıların verdiği bilgilerin doğru olduğu tersi söz konusu olmadığı sürece kabul edilir. İlgili kişiden fotoğraf, parmak izi, biyometrik veriler alınır, kaydedilir ve ellerinde bulunan verilerle eşleştirilir. Yabancıyla ilgili alınan tüm veriler Genel Müdürlüğe gönderilir. Gönderilmesinin yanı sıra alınan veriler dosyalanır, elektronik ortamda da korunur. Geçici koruma sahibi yabancıların Türkiye'de çocukları olması durumunda çocukların kayıt işlemleri de bir an önce gerçekleştirilir. Yabancıların bilgileri daha önce bulunan maddelerde belirtildiği gibi doğum, ölüm, evlilik, boşanma, gönüllü geri dönüş gibi durumların gerçekleşmesi durumunda güncellenir. Yabancıların bilgileri adres kayıt sistemine göre kaydedilir.

Kayıt işlemleri tamamlanan kişilere 22. Madde gereğince geçici koruma kimlik belgesi verilir. Geçici koruma kimlik belgesi alanlar, 25.04.2006 tarihli 5490 sayılı Nüfus Hizmetler Kanununa göre yabancı kimlik numarası da alırlar. Geçici koruma kimlik belgesi Genel Müdürlük tarafından belirlenir ve ücretsiz olarak verilir. Kaybedilen veya yıpranan belge iptal edilerek, yenisi düzenlenir. Geçici koruma süresi sona erdiği an yabancından ilgili belge alınır.

Geçici koruma altına alınanlar, valiliğin kararı doğrultusunda kolluk güçlerinin refakatiyle veya refakatsiz olarak geçici barınma merkezlerine yerleştirilirler. Yerleştirilme işlemi gerçekleştirilirken yabancının isteği, ailevi durumu, özel durumu göz önünde bulundurulur. Özel durumu olan yabancılar, geçici barınma merkezlerine yerleştirilirken öncelik verilir. Refakatsiz çocuklar Aile Çalışma ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın güvencesine alınır. Uygun koşullar olduğu durumda refakatsiz çocuklar gene Aile Çalışma ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın korumasında geçici barınma merkezlerine yerleştirilir. AFAD bu noktada Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına yardımda bulunur.

Madde 24'e göre, geçici koruma sahibi olan kişiler eğer kamu sağlığını, kamu güvenliğini tehdit etmiyorsa Genel Müdürlüğün belirlediği illerde, ihtiyaç sahibi olanlar ise valiliklerin belirttiği yerlerde kalabilirler.

Geçici koruma altında olanlara verilen geçici koruma belgesi Türkiye'de kalma iznini sağlar ancak ikamet izni olarak görülmez ve bu belgeye sahip kişiler bu belgeye istinaden Türk vatandaşlığına başvuramaz (md. 25). Geçici koruma altında bulunan yabancılara, sağlık, eğitim, istihdam, sosyal yardım ve hizmetler, tercümanlık gibi hizmetler sağlanır. Bu hizmetlerin dışındaki diğer hizmetler ise kurum ve kuruluşların imkânı olduğu durumlarda sağlanır. Geçici koruma kimlik belgesine sahip olan yabancılar elektronik haberleşme hizmeti gibi hizmetlerden faydalanabilmeleri için abonelik yaparlar. Geçici koruma altında bulunanlara yapılan hizmetlerin koordinatörlüğü AFAD'a aittir.

Verilen hizmetler geçici barınma merkezlerinde veya dışında gerçekleştirilebilir. Örneğin 27. Maddeye göre verilen sağlık hizmetleri geçici barınma merkezlerinde veya Sağlık Bakanlığı'nın sorumluluğunda olmak şartıyla geçici barınma merkezlerinin dışında da yapılabilir. Hizmetlerin sağlanabilmesi için

sağlık merkezleri kurulabilir. Tedaviler için hastalardan hasta katkı payı alınmaz. Sağlık hizmeti için alınan ücretler, genel sağlık sigortası sahipleri için belirlenen bedeli geçemez ve AFAD tarafından ödenir. Geçici koruma altında bulunan yabancılar acil durum söz konusu olmadığı durumlarda özel sağlık kuruluşlarına başvuramazlar. Üreme sağlığıyla ilgili olarak gerekli eğitim verilir. Geçici barınma merkezlerinin çevre koşullarına dikkat edilir, önem verilir. İçlerinde madde bağımlılığı olanlarla ilgili gerekli tedbirler alınır, çocukların aşılarına önem verilir. Geçici barınma merkezlerinin sağlıkla ilgili aldıkları yardım Sağlık Bakanlığı'nın koordinatörlüğünde gerçekleştirilir. Geçici barınma merkezlerinde kalmayanlar için adres bilgilerinin güncelliğine önem verilir ve aşı ve koruyucu sağlık hizmetleri aksatılmadan verilir. Psiko-sosyal hizmetlerden faydalanabilmeleri için 03.01.2014 yılında 28871 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Türkiye Afet Müdahale Planı çıkarılmıştır. Bu hizmetler Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından gerçekleştirilir.

Geçici koruma altına alınanların eğitim hizmetleri ise 28. Maddede belirtilmiştir. Eğitim faaliyetleri geçici barınma merkezlerinde ve geçici barınma merkezlerinin dışında Milli Eğitim Bakanlığı'nın sorumluluğunda gerçekleştirilir. 54-66 aylık çocuklara öncelik verilerek, 36-66 aylık çocuklara okul öncesi eğitimi, ilköğretim ve ortaöğretim çağındaki çocuklara eğitim, yaş şartı aranmaksızın herkese dil eğitimi, meslek edindirme kursu, beceri ve hobi kursu verilir. Üniversite çağındaki olanlara ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimi verilir. Bu eğitimlerin sonucunda geçici koruma altında bulunanlara belgeler verilir ve bu belgelerin denklikleri Milli Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurulu tarafından sağlanır.

Geçici koruma altında bulunanların istihdamlarına yönelik madde 29. Maddedir. 29. Maddeye göre, istihdamlarını sağlayacak hususlar İçişleri Bakanlığı'nın görüşü alınarak Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın teklifi sonrasında Bakanlar Kurulu tarafından verilir. Geçici koruma kimlik belgesine sahip olanlar, belirlenen yerlerde ve sektörlerde çalışma iznini Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığında alarak başvurabilirler. Çalışamayacakları sektörler mevzuatta belirtilir. Geçici korumaları sona erdiği zaman çalışma izinleri de sona erer. Gene çalışma izinleri ikamet izni yerine geçmez.

Sosyal yardımları belirten maddemiz 30. Maddedir. İhtiyaç sahibi olan yabancılara yardımda bulunabilmek için 29.05.1986 tarihli 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanununun 3. Maddesinde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu Kurulunun belirlediği esaslar çerçevesinde belirlenir. Sosyal yardımlar Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından belirlenen kurallara göre yapılır.

Dil bilmeyen geçici koruma sahiplerine ücretsiz tercümanlık hizmeti sağlanır (md. 31).

37. maddeye göre AFAD'ın, İçişleri Bakanlığı'nın ve kamu kurum ve kuruluşlarının fikirleri alınarak valiliklerle iş birliği içinde Geçici barınma merkezleri kurulur ve kapatılır. Kurulan geçici barınma merkezleri valilikler tarafından işletilir, işlettirilir. Geçici koruma altında bulunan ve geçici barınma merkezlerinde kalan yabancılarla ilgili hususlar kurum ve kuruluşların fikirleri alınarak Genel Müdürlük ve AFAD'la iş birliği halinde oluşturulur.

Yabancı ülke temsilcileri, uluslararası kuruluş ve sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri, basın mensupları, bilimsel araştırma yapanların geçici barınma merkezlerini ziyaretleri 39. Maddede belirtilmiştir. Dışişleri Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve AFAD'ın ortak kararıyla valilikler tarafından gerçekleştirilir.

40. madde de belirtildiği gibi sevk merkezlerinin ve geçici barınma merkezlerinin iç ve dış güvenliği kolluk birimi tarafından sağlanır. Eğer gerekli görülürse, 10.06.2004 tarihli 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun hükümlerine göre valilikler tarafından özel güvenliğe verilebilir.

48. madde de belirtilen 08.03.2012 tarihli 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunla şiddet mağduru olan yabancılara korunması ve tekrar yaşamalarını önleyici tedbirler alınır. Potansiyel olarak insan ticareti mağduru olabilecekler için de gerekli tedbirler alınır.

Geçici koruma kapsamında Türkiye'de bulunan yabancılara 49. Maddenin getirdiği yetkilerle başka ülkede bulunan eşini, çocuklarını Türkiye'ye, yanına alabilir. Bu işlem, Genel Müdürlük tarafından değerlendirilerek kamu kurum ve kuruluşlarıyla, uluslararası kamu kurum ve kuruluşlarıyla iş birliği halinde

gerçekleştirilir. Eğer geçici koruma altında bulunan yabancı refakatsiz ocuksa, başvuru yapmadan ailesinin Türkiye'ye getirilmesi işlemi başlatılır.

51. madde gereğince geçici koruma kapsamında bulunan yabancılar 5490 sayılı kanunun 45. Maddesinin getirdikleriyle ve yönetmeliğin 50. Maddesinin getirdikleri hükümler sonucu kişisel bilgiler bilgi güvenliği dahilinde saklanır, kişilerin izni olmadan nc kişilerle paylaşılmaz. Bu bilgiler sadece kendisi, yasal temsilcisi veya avukatı tarafından alınabilir. Ancak milli güvenlik, kamu düzeni ve kamu güvenliğinin korunması ve suç işlenmesinin nlenmesine dair belgelere ulaşılamaz, kendileri ve nc şahışlar yararına kullanılamaz.

Geçici koruma altında bulunan yabancılar 53. Maddeye göre avukatlık hizmetlerinden faydalanabilirler. Ancak ücretlerini kendileri karşılamak zorundadır.

6. maddeye göre Türkiye'ye girişte eğer yabancının girişinin yasak olduğundan şüphe edilirse kolluk kuvvetleri tarafından detaylı kontrol gerçekleştirilir. Detaylı kontrol işlemi dört saat içinde tamamlanır. Detaylı kontrol işlemi gerçekleştirilirken yabancı bilgilendirilir, ihtiyaçları karşılanır ve pasaport kontrol noktasına yakın bir yerde gerçekleştirilir. Işlem esnasında; seyahat belgeleri incelenir, ülkeye giriş sınırlamaları kontrol edilir, adli ve idari birimlerle ilgili işlem olup olmadığı kontrol edilir, ülkeye geliş amacı kontrol edilir, Türkiye'de geçimini nasıl sağlayacağına önem verilir, yasaklı kişilerden olup olmadığına dikkat edilir, kamu güvenliğine önem verilir. Bu işlemler valilikler tarafından gerçekleştirilir.

Yasaklı kişilerden olduğu anlaşılan yabancıların başvuruları reddedilir ve kabul edilemez yolcu olarak adlandırılırlar. 07.11.2015 tarihli ve 29525 sayılı Hava Yolu Taşıyıcılarının Yükümlülüklerine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik ile 98.maddeye uygun olarak işlem görürler. Girişleri yasaklı olan kişilerin sahte belgelerle giriş yapmaya çalışması sonucu fark edilenler Genel Müdürlüğe bildirilir. lkeden çıkarılmaları için taşıyıcı ile iletişime geçilir. İlgili yabancının itiraz etme hakkı mevcuttur.

8. maddeye göre Türkiye'den sınırdışı edilenler Genel Müdürlük kararıyla gerçekleştirilir. lkeye giriş yasağını ise gene Genel Müdürlük veya valilik alabilir. Yabancı ülkeden çıkarıldığı tarihten itibaren yabancının Türkiye'ye giriş yasağı başlar. Yasaklı yabancılar arasında bulunmayan ancak verilen ikamet izninin,

çalışma izninin süresini aşanlar bir yıl içerisinde sınır dışı edilir. Eğer süresi dolduktan sonra kendiliğinden çıkış yapmak isterse ülkeye giriş yasağı verilmeyebilir. Sınır dışı edilen yabancılardan masraflarının Genel Müdürlük tarafından karşılananların daha sonra ödemelerini gerçekleştirmeleri gerekir. Ödemesini yapmayan kişiye ülkeye girişte izin verilmeyebilir. Verilen giriş yasağı genel olarak beş yıl için geçerlidir. Beş yılın sonunda tehdidin devam ettiği düşünülürse eğer, yasak tek seferde veya ayrı olarak on yıl uzatılabilir. Ancak giriş yasağı aynı sebepten en fazla on beş yıl uzatılabilir. Yasağın kaldırılması için sürenin dolmasına gerek yoktur. Genel müdürlük uygun gördüğü takdirde yasağı kaldırabilir ya da bir süreliğine izin verebilir. Bazı yabancılardan ise ülkeye girişleri için koşullardan önce ön izni almaları gerekir. Bu ön izni Genel Müdürlük vermektedir.

Türkiye’de en fazla doksan gün kalacak olan yabancılar, Türkiye’deki ülke konsolosluklarından veya vatandaşı oldukları ülkeden vize alırlar. Türkiye’de kalış süresi 180 gün olanlar vize muafiyetini en fazla doksan gün geçirebilirler. Geçerli ikamet izni olanlar, 29.05.2009 tarihli ve 5901 sayılı Türk vatandaşlığı kanununun 28. Maddesine dahil olanlar, yapılan anlaşmalar sonucu ikamet izninden muaf tutulanlar, görevli diplomasi memurları, konsolosluk memurlarının eşleri ve çocuklarının Dışişleri Bakanlığı tarafından bildirilenler, görevli olarak çalışanların kendisi, 50. Madde gereğince vatansız kişi kimlik belgesi sahibi olanlar, geçici korunanlar, taşımacılık amaçlı ülkeye giriş yapanlar ve yardımcıları, iskan kanunuyla birlikte Türkiye’de yaşamasına izin verilen göçmenler bu uygulamanın dışındadır. Vizelerin kullanım süresi beş yıldır. Eğer alındığı tarihten itibaren altı ay içinde kullanılmazsa geçerliliğini yitirir. İkamet izni olan yabancılardan vize muafiyet süresi daha uzun olursa vize muafiyet izinlerini kullanabilirler. Hava koşulları, kaza durumu, teknik durumlar, sağlık sorunları gibi durumlarda normal zamanda kullanılmayacak bir kapıdan giriş yapılırsa vize girişi yapmasına izin verilir. Maddelerin tamamı Türkiye’nin ikili ve çok taraflı anlaşmalarının da hükümleriyle oluşturulur. İçişleri ve Dışişleri Bakanlığı, vize ve pasaport işlemlerinde ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının gerek duyulması halinde görüşlerini alarak Bakanlar Kurulu’na teklif sunabilir.

Vize muafiyetinin, vizenin kalma süresi kendisine yetmeyecek olan kişiler Türkiye’de daha fazla kalmak isterlerse 19. Madde gereği ikamet izni almaları

gerekir. Daha kısa kalacakların da ikamet izni almaları gerekir. Yabancı eğer Türkiye’deyse valiliklerden, yurtdışından gelmeden yapacaksa da bulunduğu ülkenin konsoloslüğundan başvuru yapabilir. Elektronik ortamda da başvuru yapılabilir. Yurt dışından alınan ikamet izinleri de altı ay sonra geçerliliğini yitirir.

Vize veya vize muafiyeti sırasında Türkiye’de bulunanlar, Türk vatandaşlığı kanununun 28. Maddesine uyanlar, Vatansız Kişi Kimlik Belgesi olanlar, yapılan anlaşmalar sonucu ikamet izninden muaf olanlar, görev amacıyla Türkiye’de bulunan diplomasi görevlileri ve ailelerinin Dışişleri Bakanlığı tarafından bildirilenleri, Dışişleri Bakanlığı tarafından en fazla altı aylığına geçici görev nedeniyle Türkiye’de bulunanlara verilen muafiyet, uluslararası kuruluşlarda görevli Türkiye’de çalışanlar, uluslararası koruma statüsüne uygun olarak Kayıt Belgesi, Uluslararası Koruma Başvuru Sahibi Kimlik Belgesi ya da Uluslararası Koruma Statüsü Sahibi Kimlik Belgesi bulunan yabancıların birine sahip olanları, çalışma izni veya Çalışma İzni Muafiyet Teyit Belgesi olanlar, iskan kanunu gereği Göçmen Belgesi olanlar, Geçici Koruma Kimlik Belgesi olanlar ikamet izni almaktan muaftır. Görevleri nedeniyle Türkiye’de muaf olarak bulunan yabancıların görevleri bittikten sonra kalmaları durumunda ikamet izin belgesi almaları gerekmekte ve bu belgeyle birlikte on gün içinde buldukları ilin valiliğine başvurmaları gerekir. Yabancıların ikamet izninden muaf olarak geçirdikleri süreler ikamet izni alındıktan sonra düşülmez.

Başvuru yapılması için istenen belgeler 21. Madde gereğince Genel Müdürlüğün internet sitesinden yayınlanır. İkamet izni başvuruları yasal süre içinde gerçekleştirilir. Yabancıların mevcut durumu ve idari ihtiyaçlar söz konusu olduğunda on günlük yasal süreye bakılmaz. Genel Müdürlük konu hakkında bilgide bulunur. Olumlu sonuçlananların yeni kamet izni süreleri başvuru tarihinden itibaren başlamış sayılır. Gerekli harç, 02.07.1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar kanununa göre belirlenir. İkamet izni başvuruları yabancıların kendisi, yasal temsilcisi veya avukatı tarafından yapılabilir. Var olan süreyi uzatmak için sürenin dolmasına altmış gün kala valiliklere başvuru yapılır. Çalışma iznini uzatmak için başvuruların olumsuz sonuç alması durumunda kararın verildiği gün ikamet izin sürelerinin uzatılması için verilen on günlük sürenin de başlangıç tarihidir. Gerekli işlemleri yapanlara ikamet izni müracaat belgesi verilir. İkamet izni müracaat belgesi Genel Müdürlük tarafından belirlenir. Bu belgeyle; ikamet izni harcından muaf yabancıların durumu,

ücretsiz olarak gerçekleştirilir. Bu belge ikamet izni çıkıncaya kadar Türkiye’de kalma hakkı sağlar. İkamet izni belgesine sahip olanlar Türkiye’den çıkış yaptıkları takdirde on beş gün içinde giriş yaparlarsa vize şartı aranmaz. Eğer on beş günü geçtikten sonra giriş yaparlarsa vize şartı aranır. İkamet izni başvurusu olumsuz sonuçlananlar veya ikamet izinleri iptal edilenler, altı ay içinde tekrar başvuruda bulunurlarsa yeni bir ikamet izni gerekçesi sunmaları gerekir. Son bir yıl içerisinde yüz yirmi günden fazla yurt dışında kalmaları nedeniyle kısa dönem ikamet izinleri, son bir yılda yüz seksen günden fazla yurt dışında kalan aile ikamet izinleri, bir yıldan fazla yurt dışında kalmaları nedeniyle uzun dönem ikamet izinleri iptal edilen yabancıların tekrar izin almak için başvuru yapmaları durumunda gerekçe sunmaları beklenmez. Türkiye’de doğan yabancı çocuklar, doğum belgeleriyle birlikte anne veya babalarının geçerli ikamet izni sürelerine göre Türkiye’de kalırlar. Doğum belgesi ülkeye giriş ve çıkışta yeterli olmaz. Bu nedenle seyahat belgesi düzenlenmeli ve ikamet izinleri alınmalıdır. İkamet izni, çocuğun doğduğu tarihten itibaren başlar. Bu geçen sürede başvuruda bulunmayan yabancı ülkeden çıkışında aşılacak süre için ödeyeceği harcın bir buçuk kat fazlasını öder. Harcın ödenmesi sonucunda giriş yasağı uygulanmaz. İkamet izni başvurularında engelli ve hastaların durumu ayrıca Valilikler tarafından düzenlenir. Genel Müdürlük kamu güvenliği veya kamu düzeni hususunda ikamet izni verilecek illeri düzenleme yetkisine sahiptir.

Eksik evrak durumu söz konusu olduğunda madde 22 gereğince yabancılar konuyla ilgili bilgilendirilir. Eğer otuz gün içinde eksik olan belgeler tamamlanmazsa başvuru kaldırılır. Başvuru işlemi doksan gün içinde sonuçlandırılır. Sürenin uzaması durumunda da ilgili yabancı bilgilendirilir. Bu süre içinde yabancı ile görüşme de yapılabilir. Kamu güvenliği veya düzeni açısından tehdit olup olmadığı araştırılır. Daha önce yaptığı başvurularda kamu sağlığını tehdit unsuru bulunduğu tespit edilenlerden tekrar sağlık raporu istenir. Geçici koruma altına alınan yabancılar maddi ihtiyaçlarını kendileri karşılar. Yabancıların eğer yeterli ve düzenli maddi imkana sahip olmadığı düşünülürse somut bir belge istenir. Öncelikle, o yıl var olan net asgari ücrete sahip olup olmadığı, ailesiyle beraberse eğer her aile üyesi için asgari ücretin üçte biri kadar olması, maddi geçimini kendisi de sağlayabilmesi, sadece üçüncü kişilerden almamasına önem verilir. Yabancı Türkiye’de bulunduğu

süre içerisinde kalacağı yeri bildirmek durumundadır. Yat turizmiyle gelenler yatlarını ikamet adresi olarak gösterebilirler. Daha önceki ikamet izinlerinden kalan veya yargılamaları sonucu vekalet ücretlerini ödemeyen yabancıların ikamet başvuruları reddedilir. Önceki ikamet izni uzatılmayan veya ikamet izni başvurusu reddedilen yabancıya Genel Müdürlük tarafından verilen Türkiye’de en fazla on gün kalmasını tanıyan belge verilir. İkamet izni, çalışma izniyle ülkemize gelen yabancılar kendilerine verilen belgeden sonra yirmi iş günü içinde adreslerini bildirmeleri gerekir. Yabancıların kendi geçimlerini sağlayacak maddi kazancın dışında ikamet izni zamanında geçerli sağlık sigortalarının olması da beklenir. Türkiye’de sağlık sigortalarının olması da kabul edilir. Özel sağlık sigortaları da geçerlidir. Sağlık sigortası olmayanlardan ise bir yıl ve fazlasında ülkemizde kalacaklarsa bir yıllık özel sağlık sigortası istenir. Eğer Hazine Müsteşarlığı özel sağlık sigortasının olmayacağını bildirirse sağlık sigortası şart olarak sunulmaz. Tedavi amaçlı ülkemize gelen yabancılarda da sağlık şartı aranmaz. Yabancı devletlerin destek verdiği, sağlık masraflarının karşılanacağını bildirdikleri yabancılarda da sağlık şartı aranmayabilir. Türkiye’de kalma izni süresi dolan, reddedilen veya iptal edilen yabancıların eğer aile üyelerinin yararına ters düşecekse bu karar ertelenebilir. Bir ay daha kalmaları için izin verilir ve bu süre içinde valilikler konuyu tekrar görüşür. Eğer tekrar yararlarına ters düşeceğine karar verilirse bir ay daha uzatma süresi verilir ve kalacağı günler için harç alınır.

İkamet izni dolan yabancıların tekrar kalmaya devam edebilmeleri için 26. Madde gereğince valiliğe kalmalarını gerektirecek sebeple birlikte başvurmaları gerekir. Başvuran yabancılara müracaat belgesi verilir. Başvurmaları için sebep olan gerekçeleri sona erdiği an ikamet izinleri de sona erer. Eğer kalma sebebinin yerini başka bir sebep almışsa yeni sebebiyle birlikte valiliğe yeniden başvurur. Öğrenci ikameti bulunan yabancıların aile ikamet izinleri söz konusu olursa aile ikamet hakkı da düzenlenir ve bu durum devam ettiği sürece aile ikamet izinleri geçerli olur. Aynı şekilde öğrencilik durumları devam ettiği sürede de öğrenci ikamet izinleri devam eder. Aile ikamet izni bulunan yabancıların öğrenci ikamet durumları söz konusu olduğunda da aile ikamet izni devam eder ve öğrencilik durumu var olduğu sürece öğrenci ikamet izni söz konusu olur. Çalışma iznine sahip olanların öğrenci ikamet iznini almaları gerektiğinde de aynı şekilde hem çalışma izni ikamet izinleri devam

eder hem de öğrenci ikamet izinleri öğrencilikleri devam ettiği sürece devam eder. İnsani ikamet izni veya insan ticareti mağduru olan ikamet izni sahiplerinin öğrencilik durumları söz konusu olduğunda tekrar öğrenci ikamet izni almalarına gerek yoktur. Bu izni almadan da öğrencilik ikamet izninin getirdiği haklardan yararlanabilir. Mültecilere, şartlı mültecilere, ikincil koruma statü sahiplerine, insani ikamet izni olanlara, geçici korunanlara uzun dönem ikamet iznine geçiş hakkı verilmez. İkamet izniyle ilgili durumlarda ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği sağlanır.

Uzun dönem ikamet iznine sahip yabancılar bazı durumlarda Türk vatandaşlarının sahip olduğu haklara sahip olabilirler. 41. Madde gereğince bu durumlar;

- ✓ Türkiye’de askerlik yapmaktan muaf tutulurlar,
- ✓ Sosyal güvenlikle kazandıkları hakları var olur,
- ✓ Türkiye’de ikamet, seyahat, çalışma, yatırım, ticari faaliyet, miras, taşınır ve taşınmaz mal edinme ve geri verme gibi işlemlerde Türk vatandaşlarına uygulananların aynısı yabancılar için uygulanır.

Eğer bu kanunların birinde özel olarak Türk vatandaşı olma kuralı verilirse yararlanamazlar. İçişleri Bakanlığı’nın teklifiyle veya resen Bakanlar Kurulu kaldırılmasını, kısıtlanmasını isteyebilir. Bu durum karşısında bu haklar kısıtlanabilir ve kaldırılabilir.

Türkiye’ye gelirken vatansız olan ve vatandaşlığını kaybedenlerin 47. Madde gereğince valiliğe bizzat başvurmaları gerekir. Ergin olmayan çocukların ise başvurularını anneleri veya babaları yapar. Onlarında olmaması durumunda atanmış vasi veya kayyum yapar. Valilik dışında yapılan başvurular (sınır kapılarına, kolluk kuvvetlerine, diğer kurum ve kuruluşlara) valiliklere bildirilir. Vatansız kişilere vatansız olduklarına dair belge sunmaları istenir. Belge sunamadıkları takdirde beyanları esas alınır. Başvurusu kabul edilenler kararları açıklanıncaya kadar harçsız olarak müracaat belgesi alırlar. Verilen bu belgeleri başvuruları olumlu olduğu durumda alacakları ikamet izni sürelerinden düşülmez. Başka bir ülkenin vatansız kişi kimlik belgesi veya pasaportu olan yabancıların başvuruları dikkate alınmaz. Başka bir ülkenin vatansız kişi kimlik kartına sahip olan yabancıların Türkiye’de ikamet başvurusunda bulunma sonucunda genel hükümler göz önünde

bulundurularak işleme alınır ve sonuçlandırılır. Pasaport ve pasaport yerine geçecek belgeleri bulundurmaları zorunludur.

Başvuru işlemleri gerçekleştirildikten sonra on beş gün içinde 48. Madde gereğince yabancılarla mülakat yapılır. Mülakat sonucu rapor hazırlanır ve valilik görüşü alınır. Valilik görüşü alındıktan sonra Genel Müdürlüğe gönderilir. Mülakat sırasında ülkeye ne zaman giriş yaptığı, hangi yollardan giriş yaptığı, ülkede yakınlarının olup olmadığı, ülkedeki yakınlarının nerede yaşadığı, geçimini nasıl kazandığı, neden ve nasıl vatansız kaldığı, vatansız olmadan önce sahip olduğu ülke vatandaşlığı, Türkiye'ye olduğu gibi başka bir ülkeye de vatansız kişi olarak başvurup vurmadağı, eğer başvurusu olmuşsa nasıl sonuçlandığı ve neden bu şekilde sonuçlandığı, ilgili belgeler, kaybetmiş olduğu önceki ülke vatandaşlığına tekrar dönüp dönemeyeceğı kararlaştırılır.

49. maddeye göre, Genel Müdürlük vatansız kişi statüsünde başvuranların kararlarını ilgili kurum ve kuruluşların görüşlerini de alarak doksan gün içinde karar verir. Vatansızlığın tespiti için, vatansız olduğuna dair belge, herhangi bir belgenin olmadığı durumda önceki ülkenin vatandaşlık mevzuatına bakılır, bilgi ve belge talebinde bulunulabilir. Ayrıca başvuru sırasında yabancıların saklı nüfus olup olmadığı il/ilçe nüfus ve vatandaşlık müdürlükleriyle iletişime geçilerek öğrenilir.

Mülakat sonucu valilikler tarafından vatansız kişi olarak kabul edilen yabancılara 50. Maddeye uygun olarak harç almadan vatansız kişi kimlik belgesi verilir. Bu belge iki yılda bir durum devam ettiği sürece verilir. Vatansız kişi kimlik belgesinin şeklini ve içeriğini Genel Müdürlük belirler. Sağladığı haklar ise, ikamet iznini almak için başvuruda bulunabilirler, kamu düzeni ve kamu güvenliği konusunda tehdit oluşturmadıkları sürece sınır dışı edilmezler, karşılıklılık şartından muaf tutulurlar, çalışma izni konusunda Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkındaki Kanuna bağlı olurlar. Yabancıların sahip olduğu pasaportu alabilirler. Eğer bu haklara sahip olan vatansız kişi kimlik belgesine sahip olan yabancının kamu düzenini ve güvenliğini tehdit ettiği anlaşılırsa belgesi iptal edilir ve kişi sınır dışı edilir.

Geri Kabul Anlaşmalarının imzalandığı ülkelerle Türkiye'ye kabul edilen yabancıların sınır dışı işlemleri İçişleri Bakanlığı'nın kararıyla olur.

Türkiye’de yasal olarak kalan, uluslararası korumaya sahip olan kişilerin Türk vatandaşlarıyla uyumunun sağlanabilmesi için 118. Madde gereğince Genel Müdürlük, uyum faaliyetleri, planlama, uygulama veya bu amaçla yapılacak faaliyetlerde ilgili kamu kurum ve kuruluşlarıyla, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ve uluslararası kuruluşlarla birlikte hareket ederler. İlgili kurum ve kuruluşlarla yapılacak faaliyetlerde ilgili kurum ve kuruluşların görüşleri alınarak İçişleri Bakanlığı tarafından nasıl yapılacağı belirlenir. Ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlar arasındaki iş birliğini ise Genel Müdürlük gerçekleştirir. İlgili kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler, ticaret odası, sivil toplum kuruluşları, üniversitelerle bir arada olunan göç kurullarına vali başkanlık eder ve ayda bir toplanılır. Toplantıda alınan kararlar Genel Müdürlüğe iletilir.

119. madde gereğince, uluslararası koruma statüsüne sahip istatistikler, başvuru sahiplerinin istatistiklerini valilikler veya Genel Müdürlük, Genel Müdürlüğün belirleyeceği kurallara göre tutar ve paylaşır. Türkiye İstatistik Kurumu Genel Müdürlükle iş birliği yapar istatistikleri paylaşır.

121. madde üzerine, Geçici koruma sahibi yabancılar gönüllü olarak ülkelerine dönmek, üçüncü bir ülkeye gitmek isteyenlere kolaylık sağlayabilmek için, valilik yardımcı olabilmek adına teklifte bulunur ve Genel Müdürlük kararı alır, bu kişilere aynı veya nakdi olarak destek verildiği gibi mesleki eğitimle de destek olunabilir. Bu mesleki eğitim Türkiye’de verilebildiği gibi geldiği kaynak ülkede de verilebilir. Bu şekilde dönen yabancılara sağlanan bir diğer kolaylık da Türkiye’ye giriş yasağı almamalarıdır. Gönüllü geri dönüş başvuran yabancılardan idari gözetim altında olanlar ayrı bir merkeze alınabilir veya idari gözetim kararına son verilebilir. Genel Müdürlük geri dönüş kapsamında da ilgili kamu kurum ve kuruluşlarından, uluslararası kuruluşlardan, sivil toplum kuruluşlarından destek alabilir, onların fonlarından faydalanabilir. Gönüllü geri dönüş talebinde bulunup daha sonra geri dönüşten vazgeçen uluslararası koruma sahibi yabancıların işlemlerine kaldığı yerden devam edilir, uluslararası koruma statüleri kaldırılmaz. Eğer vazgeçmeyip gönüllü olarak geri dönüşü gerçekleştirirlerse uluslararası koruma başvuruları sona erer.

Refakatsiz çocuklar Türkiye'ye giriş yaparlarsa 123. Madde gereğince 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu uygulanır. Refakatsiz çocuklar, ilk olarak Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından koruma altına alınır. Sonrasında barınma yerlerine, varsa yetişkin akrabalarının yanına yoksa da koruyucu bir ailenin yanına yerleştirilirler. Refakatsiz çocuğun yaşından şüphe edilirse fiziksel ve psikolojik yaş tespiti valilikler tarafından yaptırılır. Tespitler hakkında yabancılara da bilgi verilir. Tespitler sonrasında bile hala yaşıyla ilgili şüpheler olsa dahi çocuk sayılır. Eğer on sekiz yaşından büyük olduğuna karar verilirse yetişkin düzensiz göçmen veya başvuru sahibi yabancılara uygulanan prosedürler uygulanır. Yaş tespiti yapıldığı süre içerisinde yabancı uygun görülen başka bir yerde barındırılır. On altı yaşında bulunan yabancılar statülerine göre ayrılır. Eğer düzensiz göçmen statülerindeyseler geri gönderme merkezlerine yerleştirilirken, başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsüne sahipseler kabul ve barınma merkezlerine de yerleştirilebilirler. Refakatsiz çocuklar arasında kardeşler bulunursa, yaşlarına ve olgunluk düzeylerine göre bir arada bulunmalarına izin verilir. Çocukların mülakatlarının gerçekleştirilebilmesi için ilgili kurumlardan görevlendirilen psikolog, çocuk gelişimci, sosyal çalışmacı, ebeveyn veya yasal temsilci ile uygun bir ortamda gerçekleştirilir. Mülakatları da gene nitelikli personel tarafından gerçekleştirilir. Karar verilirken refakatsiz çocuğun bütün isteklerini söyleyememiş olabileceği göz önünde bulundurulur.

Genel müdürlük 124. Maddeye göre, geçici koruma sahibi yabancıların parmak izi, avuç içi, retina, ses taramaları, fotoğrafları gibi kişisel bilgilerine sahip olur. Sahip olunan bu bilgiler korunur saklanır, kullanılır ve gerektiğinde paylaşılır. Bu kişisel veriler, ne zaman ve kim tarafından alındığı da belirtilerek kayıt altına alınır. Vize başvurusunda bulunan devlet veya hükümet başkanları, görevlileri, Türkiye'ye davet edilen kurul üyeleri ve aileleri ve on iki yaşından küçük çocuklardan parmak izi alınmaz.

125. madde de belirtildiği gibi, 22.04.2014 tarihli ve 28980 sayılı Kabul ve Barınma Merkezleri ile Geri Gönderme Merkezlerinin Kurulması, Yönetimi, İşletilmesi, İşlettirilmesi ve Denetimi Hakkında yayımlanan yönetmelikle gerçekleştirilir.

Göç kurulu, 126. Madde de belirtildiği gibi, Aile ve Sosyal Politikalar, Avrupa Birliği, Çalışma ve Sosyal Güvenlik, Dışişleri, İçişleri, Kültür ve Turizm, Maliye, Milli Eğitim, Sağlık ve Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlıklarının müsteşarları ve Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanı ve Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Genel Müdüründen oluşmaktadır. Yapılan toplantılara konuya bağlı olarak; bakanlık, ulusal ve uluslararası diğer kurum ve kuruluşlar, sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri de katılabilir. İlgili kişilerin toplantıya katılabilmeleri için Kurul Başkanının onayı gerekir.

127. madde de belirtildiği üzere kurulun görevleri;

- ✓ Türkiye'nin göç politikalarını, göç stratejilerini belirlemek, takip etmek,
- ✓ Göç strateji belgelerini hazırlamak,
- ✓ Kitlesel akın durumunda yapılacakları belirlemek,
- ✓ Türkiye'ye toplu olarak kabul edilecek yabancılar ve yabancıların ülkeye giriş ve ülkede kalışlarıyla ilgili işlemler,
- ✓ Türkiye'ye çalışma amacıyla Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının görüşü alınarak gelecek olanlarla ilgili işlemler,
- ✓ Uzun dönem ikamet izni ile ilgili işlemler,
- ✓ Yabancı ülkelerle ve Uluslararası kuruluşlarla iş birliği içinde olmak,
- ✓ İlgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapmak görevleri arasındadır.

Genel Müdürlüğe bağlı olarak çalışan kurul ve komisyonlar 134. Madde de belirtilmiştir. Bu kurul ve komisyonlar; Göç Danışma Kurulu, Uluslararası Koruma Değerlendirme Komisyonu Düzensiz Göçle Mücadele Koordinasyon Kuruludur.

Adı geçen komisyonların dışında Genel Müdürlük geçici komisyonlarda oluşturabilir. Bu yetkiyi 135. Maddeden almaktadır.

Ayrıntılı olarak bu komisyonları incelemek gerekirse, Göç Danışma Kurulunda 136. Maddeye göre Bakanlık Müsteşarı, Türkiye İnsan Hakları Kurumu, Avrupa Birliği, Çalışma ve Sosyal Güvenlik ve Dışişleri Bakanlıklarının temsilcileri (en az daire başkanı), Genel Müdür, Genel Müdür Yardımcıları, Genel Müdürlük Yardımcılar Dairesi, Uluslararası Koruma Dairesi, İnsan Ticareti Mağdurlarını Koruma Dairesi, Uyum ve İletişim Dairesi, Göç Politika ve Projeleri Dairesi başkanı, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Türkiye Temsilcisi, Uluslararası Göç Örgütü Türkiye temsilcisi, göç alanında çalışan beş öğretim elemanı ve aynı şekilde göç alanında çalışan beş sivil toplum kuruluşu temsilcisi bulunur. Bu kişilerin

yanı sıra yurt içinden ve yurt dışından göç alanında uzman kişiler de çağrılabilir, bu kişilerin görüşleri alınabilir. Kurula, Bakanlık Müsteşarı veya görevlendirilen müsteşar yardımcısı başkanlık eder.

151. madde de bahsedilen Düzensiz Göçle Mücadele Koordinasyon Kurulu ise, 116. Maddeden verilen yetkilerle görev yapmaktadır. Bakanlık Müsteşarı veya müsteşar yardımcısı, Genelkurmay Başkanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı, kolluk birimleri, Genel Müdürlüğün temsilcisinden oluşur. Bakanlık Müsteşarı başkanlık etmektedir. Temsilcilerin en az daire başkanı veya ona denk olacak memurun görevlendirilmesine dikkat edilir. Genel Müdürlüğün isteği üzerine ilgili bakanlık ve kurum on beş gün içinde temsilcisini belirler. Adı geçen kolluk birimleri ise, Jandarma Genel Komutanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Sahil Güvenlik Komutanlığı, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğüdür. Bu kişilerin yanı sıra gerek duyulduğu durumda ilgili kamu kurum ve kuruluşlarından uzman yetkililerde çağrılabilir.

Geçici Komisyonlar, 158.madde de belirtildiği gibi Genel Müdürlüğün ihtiyaç duyması halinde ilgili kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, uluslararası kuruluşların temsilcileri, uzmanların katılımını içerir. Bakanın onayıyla kurulur. Komisyonların çalışma süresi, görevlilerin sayısı, uzmanlık alanları, seçimi, görevlendirmesi Genel Müdürlük tarafından belirlenir (GİGM, 2018).

1.4 Türkiye’de Oturan Yabancıların Nüfus Kayıtlarının Tutulması Hakkında Yönetmelik³

Oturma iznine başvuran yabancılarla ilgili bilgilere ulaşılırken, Emniyet Genel Müdürlüğü ile iş birliği içinde hareket edilir (md. 26). Nüfus müdürlüğünde bulunan, form, tutanak, yazı, evrak ve belgeler evrak kayıt defterinde bulundurulur (md. 27) (GİGM, 2017).

³ Bakanlar Kurulu Kararının Tarihi: 27/9/2006 No: 2006/11057 Dayandığı Kanunun Tarihi: 25/4/2006 No: 5490 Yayımlandığı R. Gazetenin Tarihi: 20/10/2006 No: 26325 Yayımlandığı Düsturun Tertibi: 5 Cilt: 46

2 Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Örgütlenmesi

İlk olarak 13 Ekim 1923 tarihinde, göçle ilgili konularda görevli olmak üzere Mübadele, İmar ve İskan Vekaleti kurulmuştur (Resmi Ceride 1923'den akt. Sarımay: 354). Bakanlık teşkilatı, Mübadele ve İskan Müdüriyeti, Müdüriyet-i Umumiyesi olarak ikiye ayrılmış durumdadır:

Mübadele ve İskan Müdüriyeti	Müdüriyet-i Umumiyesi
Sevkiyat ve Nakliyat Şubesi	Muamelat Şubesi
Muhacirin Şubesi	İnşaat ve Tamirat Şubesi
İaşe Şubesi	Heyeti Fenniye Şubesi
İskan ve Emakin Şubesi	

Bakanlığın merkez teşkilatında Hukuk Müşavirliği, Heyet-i Teftişkiye, Muhasebe Şubesi Müdüriyeti, Evrak ve Muhaberat Şubesi Müdüriyeti ve Hıfzısıhha Mütihazsıslığı bulunmakta ve bu birimler ayrıca taşrada da örgütlenmiş durumdadır (Ağaoğlu, 2011: 315).

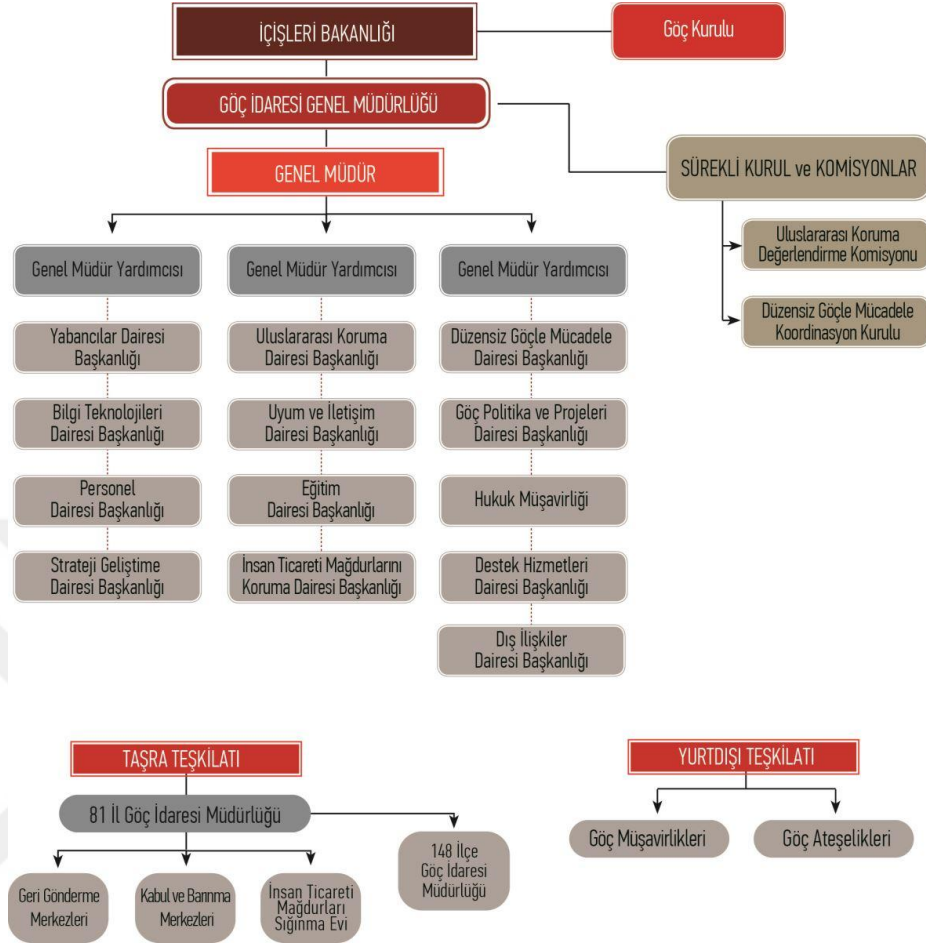
İki yıl sonra 1925 yılında, 529 sayılı Kanunla birlikte Mübadele, İmar ve İskan Vekaleti kaldırılmıştır. Görevleri İçişleri Bakanlığı'nda bulunan İskan ve Umum Müdürlüğüne verilmiştir (CA 1924'ten akt. Yıldırım, 2010: 290). Nihayet 1934 yılına gelindiğinde ise 2510 Sayılı İskan Kanunu ile İçişleri Bakanlığı'ndan alınıp Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'na bağlanmıştır (Kaplanoğlu R. ve Kaplanoğlu O. 2013: 231-232).

6458 sayılı kanun kuruluncaya dek göçle ilgili işlemler, BMMYK ile birlikte yürütölmekteydi.

2.1 Göç Teşkilatlanması

6458 sayılı Kanununun 103. Maddesinde (1) *Göç alanına ilişkin politika ve stratejileri uygulamak, bu konularla ilgili kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlamak, yabancıların Türkiye'ye giriş ve Türkiye'de kalışları, Türkiye'den çıkışları ve sınır dışı edilmeleri, uluslararası koruma, geçici koruma ve insan ticareti mağdurlarının korunmasıyla ilgili iş ve işlemleri yürütmek üzere İçişleri Bakanlığına bağlı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü kurulmuştur* (GİGM, 2017).

Tablo 1: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Teşkilat Tablosu

Kaynak: http://www.goc.gov.tr/icerik3/teskilat-semasi_273_274_281. Erişim, 20.09.2018.

İçişleri Bakanlığı'na bağlı olarak 6458 Sayılı Kanunla böylece kurulan Göç İdaresi Genel Müdürlüğü nihayetinde Merkez, Taşra ve Yurtdışı Teşkilatlarından oluşmaktadır (GİGM, 2017). Merkez Teşkilatına bir genel müdür ve üç genel müdür yardımcısı atanır (GİGM, 2018). Kanunda yer alan yetkilerle genel müdürlüğün görevleri hizmetin yerine getirilmesini sağlamak, hizmet alanlarını koordine etmek, alınan kararları takip etmek, ilgili birim, kurum ve kuruluşlarla iletişimi sağlamak başlıca görevleridir (GİGM, 2017). Bunun yanı sıra genel müdürün görevleri ise;

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 107. Maddesinin 2. Fıkrasına göre; hükümetin belirlediği programa uygun olarak politikaları ve mevzuatı uygulamak, Genel Müdürlüğü yönetmek, gerektiğinde denetim yapmak ve raporlamak, diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla, sivil toplum kuruluşlarıyla,

üniversitelerle ilişkileri kurmaktır (GİGM, 2018). Mevcut görevde şu an Abdullah Ayaz bulunmaktadır (GİGM, 2017).

Genel müdür yardımcılarını ise kendilerine bağlı hizmet birimleriyle ilgilenmekte ve genel müdüre karşı sorumlu olmaktadır. Örneğin; genel müdür yardımcısı Gökçe Ok'a bağlı hizmet birimleri; Uluslararası Koruma Dairesi Başkanlığı, Uyum ve İletişim Dairesi Başkanlığı, Eğitim Dairesi Başkanlığı, İnsan Ticareti Mağdurlarını Koruma Dairesi Başkanlığı, Göç Politika ve Projeleri Dairesi Başkanlığı, Bilgi Teknolojileri Dairesi Başkanlığı bulunmaktadır. Bir diğer genel müdür yardımcısı olan Mehmet Sinan Yıldız'a ait Hizmet Birimleri ise şöyle sıralanmaktadır; Düzensiz Göç İdaresi Başkanlığı, Yabancılar Dairesi Başkanlığı, Hukuk Müşavirliği, Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı, Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı, Personel Dairesi Başkanlığı, Strateji Dairesi Başkanlığı bulunmaktadır (GİGM, 2019).

Merkez Teşkilatına bağlı 13 adet Hizmet Birimi bulunmaktadır:

- ✓ *Yabancılar Dairesi Başkanlığı*, düzenli göçle ilgili konularla görevlidir. 5543 sayılı kanunun getirdiği görevleri ve Genel Müdürün verdiği görevleri yerine getiren birimdir. Ayrıca vatansız kişilerle ilgili işlemler de Yabancılar Dairesi Başkanlığı tarafından yerine getirilir (GİGM, 2017). Yabancılar Dairesi Başkanı olarak şu an Gülbahar Arslan El Nasharty görev yapmaktadır (GİGM, 2018).
- ✓ *Uluslararası Koruma Dairesi Başkanlığı*, uluslararası koruma, geçici korumayla ilgili işlemleri yerine getirir. Menşe ülkeler hakkında bilgi sahibi olur ve Genel Müdür tarafından verilen görevleri yerine getirir (GİGM, 2017). Uluslararası Koruma Dairesi Başkanı olarak Harun Başbüyük görev yapmaktadır (GİGM, 2018).
- ✓ *İnsan Ticareti Mağdurlarını Koruma Dairesi Başkanlığı* ise düzensiz göçle ilgili konularda görevli olan birimdir. İnsan ticaretiyle mücadele eder ve insan ticareti mağdurlarıyla ilgilenir. Konuyla ilgili politikalar yürütür. Gerekli görülen yerlerde kolluk kuvvetleri ve ilgili kamu kurum ve kuruluşlarıyla iş birliği içine girilir. Ve her birimde olduğu gibi son olarak Genel Müdür tarafından verilen görevleri yerine getirir (GİGM, 2017). İnsan Ticareti Mağdurlarını Koruma Dairesi Başkanı olarak Osman Koramaz görev yapmaktadır (GİGM, 2017).
- ✓ *Göç Politika ve Projeleri Dairesi Başkanlığı'nın* Görevleri, göç ile ilgili konulan politikaları yürütmek ve projeleri onaylamak ve yürütmek, konuyla ilgili araştırmaları gerçekleştirmek, TÜİK ile iş birliği içinde olmak ve bu doğrultuda yıllık göç raporunu hazırlamak ve müdür tarafından ayrıca verilen görevleri yerine getirmek (GİGM, 2017). Göç Politika ve Projeleri Dairesi Başkanı olarak Muhammet Selami Yazıcı görev yapmaktadır (GİGM, 2017).
- ✓ *Uyum ve İletişim Dairesi Başkanlığı*, göç eden yabancılarla toplumun uyumunun sağlanması, yabancıların hakları hakkında bilgi sahibi olması, basın ve halkla ilişkiler programının yapılmasını sağlar ve müdürün verdiği diğer görevleri yerine getirir (GİGM, 2017). Aydın Keskin Kadioğlu bu görevi yerine getirmektedir (GİGM, 2019).
- ✓ *Bilgi Teknolojileri Dairesi Başkanlığı'nın* görevleri ise, görevle ilgili sistemlerin kurulması, elektronik işlemlerin gerçekleştirilmesi yabancıların kişisel verilerinin saklanması-korunması, genel müdürlük içinde haberleşme, elektronik evrak kayıt, ayırma ve dağıtımını sağlamakla beraber genel müdür tarafından verilen diğer görevlerin yapılmasıdır (GİGM, 2017). Bilgi Teknolojileri Dairesi Başkanlığını İsmail Aydoğan yerine getirmektedir (GİGM, 2018).

- ✓ *Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı*, göçle ilgili konularda diğer ülkelerle iş birliğine girmek ve uluslararası çalışmalarda bulunmak, bu doğrultuda Avrupa Birliği ile temasları geliştirmek, birimin personelinin bu konuyla ilgili yurtdışında görevlendirilmesini sağlamak, aynı şekilde bu konuyla ilgili Türkiye'ye gelen yabancı görevlilerle ilgili programları hazırlamak, düzenlemek, konuyla ilgili diğer ülkelerde yapılan gelişmeleri takip etmek, diplomatik temsilcilerle iletişim dahilinde olmak, geri kabul anlaşmalarını sağlamak, vatansız kişiler hakkında işlemleri gerçekleştirmek ve genel müdürün verdiği görevleri yerine getirmek (GİGM, 2018). Dış İlişkiler Dairesi Başkanı olarak Ramazan Seçilmiş görev yapmaktadır (GİGM, 2017).

Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı bünyesinde aşağıdaki çalışma grubu başkanlıkları bulunmaktadır:

1. Yönetim ve Destek Hizmetleri Çalışma Grubu Başkanlığı
 2. AB ve Avrupa Ülkeleri Çalışma Grubu Başkanlığı
 3. Dış İlişkiler Çalışma Grubu Başkanlığı
 4. Uluslararası Kuruluşlar Çalışma Grubu Başkanlığı
 5. Göç Süreçleri Çalışma Grubu Başkanlığı
 6. Tercüme Hizmetleri Çalışma Grubu Başkanlığı
 7. Geri Kabul Çalışma Grubu Başkanlığı (GİGM, 2018).
- ✓ *Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı*, genel müdürlüğün göçle ilgili konular üzerinde orta ve uzun vadeli stratejileri oluşturmak(iki yıllık bütçe de dahil), konularla ilgili performansı ölçmek, ilgili verileri toplayıp incelemek ve sonuca bağlı olarak gelişimi sağlamak, oluşturulan verilerin denetlenmesi, gelişimin sağlanabilmesi için konuyla ilgili araştırmalar yapmak, bütçe kesin hesabının oluşturulması, gelir-giderlerin kontrolünün sağlanması, müdürlüğün sahip olduğu varlıklarla ilgili icmal tablosunun oluşturulması, yatırım programının oluşturulması ve izlenmesi, mali tabloların izlenmesi, göçle ilgili verilerin toplanıp analiz edilmesi ve diğer birimlere iletilmesi, genel müdürlüğe sorulan sorulara cevap verilmesi, müdürlük tarafından verilen diğer görevleri yerine getirmektir (GİGM, 2017). Strateji Geliştirme Dairesi Başkanı Vekili olarak Alper Soylu görev yapmaktadır (GİGM, 2019).
 - ✓ *Hukuk müşavirliği*, genel müdür tarafından verilen görevlerin dışında, 26.09.2011 tarihli ve 659 sayılı Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdareleri ve Özel Bütçeli İdarelerde Hukuk Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Kanun Hükmünde Kararnameye uygun olarak gerekli işlemleri yapmak görevleridir (GİGM, 2017). I. Hukuk Müşaviri olarak Selami Polat görev yapmaktadır (GİGM, 2018).
 - ✓ *Personel Dairesi Başkanlığı*, insan kaynakları sisteminin planlanması, sistemin oluşturulup geliştirilmesi, ilgili tekliflerin sunulması, personelle ilgili atama, nakil, terfi, emeklilik gibi işlemlerin yürütülmesi ve genel müdürü tarafından verilen diğer görevlerin yerine getirilmesi bulunmaktadır (GİGM, 2018). İnsan Kaynakları Dairesi Başkanlığı görevini Recep İnce yerine getirmektedir (GİGM, 2018).
 - ✓ *Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı*, 5018 sayılı kanununa göre, kiralama, satın alma, temizlik, güvenlik, aydınlatma, ısıtma, onarım, taşıma gibi hizmetlerin yerine getirilmesi, taşınır ve taşınmazlarla ilgili görevleri yerine getirmek veya getirtmek, evrak ve arşivleri düzenlemek, sivil savunma, seferberlik, afet ve acil durum hizmetlerini planlamak ve gerçekleştirmek, 09.10.2003 tarihli ve 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanununa göre bilgi edinme başvuruları gerçekleştirmek görevleridir. İnsan ticareti mağdurları için sığınma evlerinin yapılması ve işletilmesi de Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığının görevidir. Bir diğer görevi ise genel müdür tarafından verilen diğer görevleri yerine getirmektir (GİGM, 2017). Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı görevini Abdulaziz Aydın yerine getirmektedir (GİGM, 2019).
 - ✓ *Eğitim Dairesi Başkanlığı*, personelin görevle ilgili eğitiminin sağlanması, bilimsel yayınların yapılması, ulusal ve uluslararası yayınlanmış diğer bilimsel eserin incelenmesi ve diğer birimlere iletilmesi, gerekli bilimsel seminer, konferans ve sempozyumun düzenlenmesi ve genel müdür tarafından diğer görevlerin yerine getirilmesi görevlerini gerçekleştirir (GİGM, 2017). Eğitim Dairesi Başkanlığı Vekaleten Nagihan Önder yerine getirmektedir (GİGM, 2019).

- ✓ *Düzensiz Göçle Mücadele Dairesi Başkanlığı*, düzensiz göçle ilgili iş ve işlemleri yerine getirmenin yanında düzensiz göçle mücadele edilebilmesi amacıyla kolluk birimleri ve ilgili kamu kurum ve kuruluşları arasında ilişkiyi sağlamak, tedbirler geliştirmek ve bu tedbirlerin uygulanma esnasında takibini sağlamak, Türkiye'nin taraf olduğu geri kabul anlaşmalarına ilişkin hükümleri yürütmektedir. Tüm bunların haricinde genel müdür tarafından verilen görevlerde yerine getirilmektedir(GİGM, 2018). Düzensiz Göçle Mücadele Dairesi Başkanı olarak Ramazan Seçilmiş görev yapmaktadır (GİGM, 2019).

2.2 Taşrada Göç Yönetimi

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün taşra örgütlenmesi ise, 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 106. Maddesinin birinci fıkrasına göre belirlenmekte ve 109. Madde Göç Genel Müdürlüğü'nü taşra teşkilatı kurmaya yetkili kılmaktadır. Nitekim GİGM'ye bağlı il müdürlükleri teşkilatı 81 ilde kurulmuş bulunmaktadır (GİGM, 2017).

2.2.1 İl Müdürlükleri

14 Kasım 2013 tarihli 28821 Sayılı Resmi Gazete de yayımlanan Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Taşra Teşkilatı Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği'nin 4'üncü ve 5'inci maddelerine göre İl Müdürlüklerinin kuruluş ve görevleri; ilgili kanunun 4. Maddesine göre her ilde il müdürlüğü, ilçede ise ilçe müdürlüğü kurulur. İllerde Valiliğe bağlı olarak çalışılırken ilçelerde kaymakamlığa bağlı olarak çalışılır. Her ikisinin de görevleri ilgi yönergeyle belirtilir. İhtiyaç duyulması durumunda Genel Müdürlük tarafından geri gönderme merkezi, kabul ve barınma merkezi, sığınma evleri kurulur ve işlettirilir. İl müdürlüğü olarak 5. Maddeye göre düzenli ve düzensiz göç ile ilgili konularda kolluk kuvvetleriyle iş birliği içinde bulunmak, uluslararası korumayla ilgili, geçici korumayla ilgili, 19.09.2006 tarihli ve 5543 sayılı İskan Kanunu kapsamında belirtilen görevler, insan ticaretiyle ilgili konular, vatansız kişilerle ilgili konular, uyum süreciyle ilgili konular, uluslararası yapılan çalışmaları takip etmek, verilen kararların uygulanmasını gerçekleştirmek, konuyla ilgili üniversiteler, mahalli idareler, sivil toplum kuruluşları ve özel sektörlerle iletişim dahilinde bulunup, iş birliği yapmak, göçle ilgili genel müdürlük tarafından yapılan araştırmalara destek vermek, işlem yapılan yabancıların kişisel verilerinin gizliliğinin korunması, il müdürlüğü olarak alınan görevleri yerine getirmek, personellerle ilgili işlemleri düzenlemek, genel müdürlüğe konuyla ilgili açılan davaları kendi alanına girmesi dahilinde takibini yapmak, geri gönderme merkezinde kalan yabancılarla ilgili, giriş işlemlerini yapmak, geri gönderme merkezlerinin

faaliyetlerini sağlamak, sınır dışı edilecek olanlarla ilgili işlemleri yapmak, geri gönderme merkezlerinde bulunan yabancılarla ilgili sağlık, eğitim, avukata, notere erişim, telefon hizmetleri gibi temel ihtiyaçların karşılanmasını sağlamak, yapılan hizmetlerin kalitesinin incelenmesi, aynı şekilde insan ticareti mağdurlarının sığınma evlerinde kalmasını sağlamak, giriş işlemlerini sağlamak, sağlık, psikolojik destek, sosyal ve hukuki yardımın sağlanması, eğitim verilmesi, işgücüne katılmalarının sağlanması, ilgili sivil toplum kuruluşu ve uluslararası kuruluşlarla iş birliği içinde olup, insan ticareti mağdurlarına danışmanlık desteğinin sağlanması, 03.07.2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununun getirdiği durumlar nedeniyle insan ticareti mağduru çocukların korunması için de ayrı olarak ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği içerisinde bulunmak, Türkçenin bilinmediği durumlarda tercümanın sağlanması, insan ticareti mağdurunun izni doğrultusunda vatandaşı olduğu ülkeye kendisi ile ilgili bilgi verilmesi ve istemesi dahilinde gönüllü geri dönüş çerçevesinde vatandaşı olduğu ülkeye dönüşünün sağlanması görevleridir. Bunların yanı sıra genel müdürlük tarafından verilen diğer görevleri yerine getirmek de il müdürlüğüne aittir (GİGM, 2017).

2.2.2 İlçe Müdürlükleri

14 Kasım 2013 tarihli 28821 Sayılı Resmi Gazete de yayımlanan Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Taşra Teşkilatı Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği'nin 4'üncü ve 7'inci maddelerine göre İlçe Müdürlüklerinin kuruluş ve görevleri 4. Madde gereğince ilçelerde kurulur ve il müdürlüklerine bağlı olarak geri gönderme merkezi, kabul ve barınma merkezi, sığınma evi kurulur ve işletilir. İlçe müdürlükleri, kaymakamlığa bağlı olarak görevlerini gerçekleştirirler. Görevleri çıkarılacak yönergeyle belirlenir. 7. Madde gereğince düzenli ve düzensiz göç ile ilgilenmek, uluslararası koruma ile ilgili konularda çalışmak, geçici korumayla ilgili konularda çalışmak, 5543 sayılı kanunun gereğince verilen diğer görevleri gerçekleştirmek, insan ticaretiyle mücadele etmek ve insan ticareti mağdurlarının korunmasının sağlanması, yabancıların uyum süreçlerinin sağlanması için faaliyetlerin yapılmasını sağlamak, haklarından haberdar olabilmeleri için uyum konferanslarının gerçekleştirilmesi, vatansız kişilerle ilgili faaliyetleri sağlamak, düzensiz göç konusunda kolluk kuvvetleri ile iş birliği içinde olmak, kanunda belirtilen kararların uygulanmasını sağlamak, göçle ilgili konularda üniversiteler,

mahalli idareler, sivil toplum kuruluşları ve özel sektörlerle iletişim halinde bulunmak, ilgili bilgileri bulunan yabancıların kişisel verilerinin gizliliğinin korunması, il müdürlüğü tarafından verilen ve genel müdürlük tarafından verilen ve valilik tarafından kendilerine devredilen görevleri yerine getirmesiyle yükümlüdür (GİGM, 2017).

Merkezler, Kabul ve Barınma Merkezleri, başvuru yapan veya uluslararası koruma statüsünde olan kişilerin beslenme, barınma, sağlık, sosyal ihtiyaçları gibi ihtiyaçlarını karşılamasını sağlayan merkezlerdir. Genel müdürlük tarafından kurulur, valiliğe bağlı il müdürlükleri tarafından işletilir. İlgili kamu kurum ve kuruluşları, Türkiye Kızılay Derneği veya kamu yararına çalışan derneklerin uzman kadrosuyla yapılan protokolle görevlerini yerine getirirler. Kabul ve Barınma Merkezlerinin bulunduğu şehirlerimiz; Erzurum, Gaziantep, İzmir, Kırklareli, Kayseri, Van ve Yozgat'tır.

Kabul ve barınma merkezlerinde kalan kişiler 95.madde gereğince kendi ihtiyaçlarını kendileri karşılamakla görevlidirler. Özel ihtiyaç sahiplerine kabul ve barınma merkezlerinde öncelik tanınır. Kabul ve barınma merkezlerinin sorumluluğu Valiliklere aittir. İşletme görevi Valilikler tarafından, Türkiye Kızılay Derneği, göçle ilgili çalışan uzman kişilerden oluşan derneklerle iş birliği içerisinde gerçekleştirilebilir. Kabul ve barınma merkezlerinden ayrı yerde bulunan yabancılarda kalanlara sunulan hizmetlerden faydalanabilirler. Kabul ve barınma merkezlerinde kalan ailelerin bütünlüğüne dikkat edilir. Tüm bu faaliyetler yönetmelikle belirlenir ve uzmanlardan oluşan sivil toplum kuruluşları genel müdürlüğün onayıyla kabul ve barınma merkezlerini ziyaret edebilirler (GİGM, 2017).

2.2.3 Yurtdışı Teşkilatı

6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Yurtdışı Teşkilatının 110. maddesine göre, 13.12.1983 tarihli ve 189 sayılı Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Yurtdışı Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamesine uygun olarak genel müdürlük yurt dışı teşkilatlanmasında yetkilidir. Kanuna dayanarak büyükelçiliklerde göç müşavirleri bulunmaktadır. Bu göç müşavirleri, görevli oldukları kurum ve kuruluşlarla Göç İdaresi Genel Müdürlük

arasındaki iletişimi sağlar, Genel Müdürlüğe bildirimde bulunmak, kendi buldukları ülke ile Türkiye arasındaki göçle ilgili gelişmeleri takip etmek, bu doğrultuda sınır dışı edilecek olan ve gönüllü olarak gidecek olanların işlemlerini gerçekleştirmek, menşe ülkelerle ilgili bilgilere ulaşmak, insan ticaretiyle ilgili konularda genel müdürlük tarafından verilen görevleri yerine getirmek, konuyla ilgili projeler oluşturmak ve sürdürmektedir. Konsolosluklarda çalışan bir diğer görevli ise göç ataşeleridir. Göç ataşeleri; vize ve ikamet işlemlerini gerçekleştirmek, işlemleri gerçekleştirebilmek için gerekli belgeleri toplamak, başvuru sahipleri ile mülakatlar yapmak ve değerlendirmek, yapılan ve ikamet başvurularında ilgili birimden karar alındıktan sonra konsolosun onayına sunar, sınır dışı edilen ve gönüllü olarak geri dönmek isteyenlerin gidecekleri ülke ile ilgili işlemlerini yapmak, buldukları ülkenin göç gelişimlerini kontrol etmek ve yıllık raporlar oluşturmak, konsoloslar tarafından ve genel müdür tarafından verilen görevleri yerine getirir (GİGM, 2017).

Etik Komisyonu Resmi Gazetede yayınlanan 13.04.2005 tarihli 25785 sayılı gazetede yer almaktadır. Etik Mevzuatına göre *Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelikle* 25.05.2004 tarihli ve 5176 sayılı Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 3. ve 7. Maddelerinde belirtilerek oluşturulan bu yönetmelikte 4. Maddeye göre görevli bulunan personelin davranışlarında uyması gereken kurallardan oluşmaktadır. Görevli personel, saydam, tarafsız, dürüst, kamu yararını ön planda tutan, hesap verebilir ve güvenilir olmak durumundadır. Bunun yanında görevini yerine getirirken personel 6. Maddeye göre, kolay, etkin, hızlı, verimli, kaliteli, memnuniyet sağlayan, sonuç odaklı olmak zorundadır. Aksi şekilde olan davranışlardan kaçınırlar (md. 10). Görevli personel iş arkadaşlarına, üst düzey yöneticilerine ve hizmet almak isteyen kişilere 11. Madde gereğince saygılı davranmak zorundadır. 14. maddeye göre işlem gerçekleştirirken görevli personeller, hemşeri, akraba, eş-dost, siyasal kayırmacılık ve ayrımcılık yapamazlar. Görev yaptıkları esnada kişisel verileri alamaz, üçüncü kişilerle paylaşamazlar ve kurumun kaynaklarını kullanamaz, kullandırtamazlar. 18. Maddeye göre gerçek olmayan yanlış bilgide bulunamazlar. 19. Maddeye göre ise verilen görevleri yerine getirirken dikkatli davranmak durumundadırlar. Bu nedenle 20. Madde gereğince gereken önlemleri önceden alırlar ve 21. Maddeye göre görevli personele görevleri dışında

yükümlülük verilemez. 24. Maddeye göre görevli personelin tüm bu görevleri yerine getirebilmesi için etik sözleşmesini kabul etmesi, imzalaması ve yerine getirmesi gerekir. Etik kültürünün benimsenmesi için 25.maddeye göre eğitim programları, konferanslar gerçekleştirilir, ilgili kurum ve kuruluşlardan konuyla ilgili belge toplanabilir (md. 28). Madde 29'a göre profesyonel olarak konuyla ilgilenmesi için Etik Komisyonu kurulur. Bu komisyon 30. Maddeye göre konuyla ilgili fikirlerini belirtir. Etik ilkeleri sadece görevli personeller için geçerli değildir. Türkiye'ye gelmek için başvuran yabancılarda da etik ilkelerine uygunluk aranır. Uymadıkları durumda madde 31'e göre başvuruları değerlendirmeye alınmaz. 32. Maddeye göre, yazılı dilekçe ile elektronik posta ile ve tutanağa kaydedilen sözlü olarak başvuru yapılabilir. Dilekçeler, Kurul Başkanlığına okunaklı olmak şartıyla iletilir. Eğer sözlü olarak başvuru yapılırsa tutanağa adresle beraber kaydedilir (md. 33). Elektronik yolla başvuru yapılacaksa gene isim, adres ve oturma yeri belirtilir. Her iki durumda da adrese ulaşılan tarihi başvuru tarihidir (md. 34). Alınan başvurular ilk olarak raportöre iletilir. Raportör gerekli incelemeleri yapıp isim- soy isim, şikayet edilen personel, şikayet nedeni, öneri yer alacak şekilde rapor halinde kurul başkanına iletir. Gerekli görülürse ilgili personelin savunması alınır.10 gün sonrasında konu incelenmiş olur (md. 35). Disiplin süreci kurul başkanı ve üyelerinin kesin kararıyla başlar. İşlem gerçekleştirildikten sonra Resmi Gazetede yayımlanır (md.38- 39).

Görevliler, görevlerini halkın yararı için yapacaklarına dair yemini içeren sözleşmeyi imzalayarak görevlerine başlarlar (GİGM, 2017). Komisyon başkanı olarak Salih Bıçak görev yapmaktadır. Üyeler ise, Abdullah Ayaz, Harun Başbüyük, Mehmet Sinan Yıldız, Önder Bakan, Gülbahar Arslan Elnastry, İsmail Aydoğan, Recep İnce, Osman Koramaz, Selami Polat olmak üzere dokuz üyeden oluşmaktadır (GİGM, 2017).

3 Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün Faaliyetleri

3.1 Destek Faaliyetleri

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün taşra teşkilatına destek amaçlı, Geri Gönderme Merkezi, Kabul ve Barınma Merkezleri, İnsan Ticareti Mağdurları Sığınma Evi ise İl Göç İdarelerine bağlı olarak kurulmuştur.

3.1.1 Geri Gönderme Merkezleri

Toplam kapasitesi 12.276 kişi olan 18 adet Geri Gönderme Merkezi bulunmaktadır (GİGM, 2017).

Tablo 2: GİGM Geri Gönderme Merkezi Tablosu

GGM DURUMU	S.N.	İL	TOPLAM
GENEL MÜDÜRLÜĞÜMÜZCE İŞLETİLEN GERİ GÖNDERME MERKEZLERİ	1	ADANA	120
	2	ANTALYA	170
	3	AYDIN	564
	4	ÇANAKKALE	400
	5	EDİRNE	500
	6	ERZURUM ¹	750
	7	ERZURUM ²	750
	8	GAZİANTEP	750
	9	HATAY	192
	10	İSTANBUL (SİLİVRİ)	270
	11	İSTANBUL (BİNKILIÇ)	120
	12	İZMİR	750
	13	KAYSERİ	750
	14	KIRKLARELİ	750
	15	KOCAELİ	250
	16	MUĞLA	88
	17	VAN ¹	392
	18	VAN (KURUBAŞ)	750
	19	OSMANİYE (DÜZİÇİ)	4.000
	TOPLAM	12.276	

Kaynak: http://www.goc.gov.tr/icerik6/genel-mudurlugumuzce-isletilen-geri-gonderme-merkezleri_323_326_4612_icerik, Erişim, 08.05.18.

Mevcut Geri Gönderme Merkezlerinin dışında yapılması devam eden ve planlanan Geri Gönderme Merkezleri de mevcuttur (GİGM, 2018).

Tablo 3: Planlanan Geri Gönderme Merkezleri

2014 VE 2015 YILLARI YATIRIM PROGRAMLARINA ALINAN GGM'LER

S.NO.	İL	TOPLAM
1	ANTALYA	170
2	AYDIN (Konteyner)	184
3	ÇANAKKALE	400
4	KOCAELİ	250
5	AĞRI	400
6	MALATYA	250
7	İSTANBUL (Konteyner)	1200
8	ANKARA	500
9	İSTANBUL (3. Havalimanı)	700
10	BAYBURT	200
11	TEKİRDAĞ	400
12	HATAY	400
	TOPLAM KAPASİTE	5.054

Kaynak: http://www.goc.gov.tr/icerik6/planlanan-geri-gonderme-merkezleri_323_326_4613_icerik, Erişim, 15.02.18.

AB Projesiyle yapılması teklif edilen 6 adet Geri Gönderme Merkezi bulunmaktadır. (Bkz. Tablo 4)

Tablo 4: AB Projesiyle birlikte yapılması teklif edilen Geri Gönderme Merkezleri (GİGM, 2018),

AB PROJESİ İLE YAPILMASI TEKLİF EDİLEN GGM'LER		
S.NO	İL	TOPLAM
1	ADANA	400
2	BALIKESİR	200
3	KÜTAHYA	400
4	MALATYA	400
5	NİĞDE	400
6	ŞANLIURFA	600
TOPLAM KAPASİTE		2400

Kaynak: <http://www.goc.gov.tr/icerik6/planlanan-geri-gonderme-merkezleri> 323 326 4613 icerik. Erişim, 15.02.18.

Geri Gönderme Merkezlerinde; sağlık hizmetleri ücretsiz olarak gerçekleştirilir, yakınlarıyla iletişim kurma, avukata başvurma hakkı tanınır, vatandaşı olduğu ülkenin yetkilisiyle, BMMYK yetkilileriyle görüşme hakları tanınır, ailesi olmayan çocuklar için ayrı korumalar gerçekleştirilir ve eğitimleri için gerekli işlemler gerçekleştirilir (GİGM, 2017).

3.1.2 Kabul ve Barınma Merkezleri

Valilikler tarafından işletilen Kabul ve Barınma Merkezleri, başvuruda bulunan veya uluslararası koruma statüsü sahibi yabancıların barındırıldığı merkezlerdir. Kamu kurum ve kuruluşları, Türkiye Kızılay Derneği ve göçle ilgili konularda uzman olunan derneklerle iş birliğine girilebilir (GİGM, 2017). Genel müdürlük tarafından işletilen bir adet Kabul ve Barınma Merkezi bulunmaktadır (GİGM, 2017). Kabul ve Barınma Merkezlerinde kalanların, iaae, sağlık, sosyal ihtiyaçları karşılanmaktadır. Öncelik özel ihtiyaç sahiplerine verildiği gibi, aile bütünlüğünü korumak adına ailelerine de hizmet verilmektedir (GİGM, 2017).

Tablo 5: GİGM Kabul ve Barınma Merkezi

GENEL MÜDÜRLÜĞÜMÜZCE İŞLETİLEN KBM		
S.NO.	İL	KAPASİTE
1	YOZGAT	100
2	TEKİRDAĞ	50
TOPLAM KAPASİTE		150

Kaynak: <http://www.goc.gov.tr/icerik6/genel-mudurlugumuzce-isletilen-kabul-ve-barinma-merkezleri> 323 326 4616 icerik. Erişim, 15.02.18.

1 adet Kabul ve Barınma Merkezinin ise yapımı devam etmektedir (GİGM, 2017).

Tablo 6: Tadilatı devam eden geri gönderme merkezleri
**TADİLATI DEVAM EDEN KABUL VE
BARINMA MERKEZİ**

S.NO	İL	KAPASİTE
1	KONYA	76
TOPLAM KAPASİTE		76

Kaynak:<http://www.goc.gov.tr/icerik6/planlanan-kabul-ve-barinma-merkezleri-323-326-10055-icerik>. Erişim, 05.11.17.

3.1.3 Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün Stratejik Planı

Haziran 2017 tarihinde T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne bağlı Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı tarafından hazırlanan 2017- 2021 Stratejik Planına (GİGM, 2017) - aynı zamanda hazırlanan ilk Stratejik Plan (GİGM, 2017)- 2015/8 sayılı genelge ile başlanılmıştır (GİGM, 2017). Eylül 2015'den başlayan Plan çalışmaları Haziran 2017'de son bulmuştur (GİGM, 2017). 2017-2021 Strateji Planının alt yapısını oluşturan belgeler arasında 10. Kalkınma Planı, Orta Vadeli Program, AB 2015 Türkiye İlerleme Raporu, 64. Hükümet Programı, Katılım Ortaklığı Belgeleri, İçişleri Bakanlığı 2015-2019 Stratejik Planı (GİGM, 2017) İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşme, Göçmen İşçinin Hukuki Statüsü Hakkında Avrupa Sözleşmesi, Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin Sözleşme, İltica Strateji Belgesi, İltica ve Göç Ulusal Eylem Planıdır (GİGM, 2017). Hazırlanan Stratejik Planda SWOT Analizi yapılarak Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün teşkilatıyla beraber zayıf ve güçlü yönleri (GİGM, 2017), Göç İdaresi ve Genel Müdürlüğü ve teşkilatı için var olan fırsatlar ve tehditler ortaya konulmuştur (GİGM, 2017).

Misyon, göçle ilgili kararları alırken uluslararası koşulları göz ardı etmeden milli çıkarlara uygun ve insan odaklı politikalar yürütmektir.

Vizyon, milli çıkarları koruyarak insan temelli politikalar geliştirmek ve bu politikaları sürdürmektir.

Temel değerler, insan hakları öncelikli, özgürlüğün ve güvenliğin eş değerde olduğu, güvenli, çözüme yönelik, yeniliklere açık, yönetimde söz sahibi olunan,

ileriye gören, çizgisi belli, açık, mesleği gereğince yerine getirecek olan personeldir (GİGM, 2017).

SWOT Analizinin kullanıldığı 2017-2021 Stratejik Planının mimarisi,

Tema 1: Düzenli Göç:

- Vize,
- İkamet İzinleri,
- İskan Kanunu Kapsamındaki İşlemler,
 - İnsani İkamet İzinleri,
- Kabul Edilemez Yolcu İşlemleri ve Transit Alandaki Uygulamalar.

Tema 2: Düzensiz Göç:

- İdari Gözetim ve Sınır Dışı İşlemleri,
- Geri Kabul Anlaşmalarının Uygulanması.

Tema 3: Uluslararası Koruma:

- Statü Belirleme,
- Geçici Koruma,
- Menşe Ülke.

Tema 4: İnsan Ticaretiyle Mücadele ve Mağdurların Korunması:

- İnsan Ticaretiyle Mücadele,
- İnsan Ticaretiyle Mağdurların Korunması,
- İnsan Ticareti Mağdurlarına Destek Hizmetleri Verilmesi.

Tema 5: Uyum ve İletişim:

- Uyum,
- YİMER 157,
- Kurumsal İletişim.

Tema 6: Kurumsal Kapasite:

- Beşerî Altyapı,
- Fiziki ve Teknolojik Altyapı,
- Stratejik Yönetim ve Mali Kaynaklar,
- Yönetim ve Organizasyon Yapısı (GİGM, 2017).

3.1.4 Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün Bütçesi

Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı tarafın oluşturulan Göç İdaresi Müdürlüğü'nün 2017 yılına ait bütçesine göre, 349.852.000 TL ödenek verilmiştir. Bu ödeneğin 70.017.000'i personele verilmiş, 8.813.000 TL'si devlet primi giderlerine, 106.016.000 TL'si mal ve hizmet alım giderlerine, 85.314.000 TL'si cari transferlere, 79.692.000 TL'si ise sermaye giderlerine ayrılmıştır. 80.519.000 TL uluslararası koruma başvurusunda bulunan, mülteci, şartlı mülteci, ikincil koruma statüsü ve vatansız olan kişilerin Genel Sağlık Sigortası primlerine ödenmiş, sığınma evlerinin yapılması için, Göç- Net Kurumsal Bilişim Yapılandırma Projesi için, AB Projeleri için, Muhtelif İşler Projesi için de toplam 76.692.000 TL ödenek ayrılmıştır (GİGM, 2017). Bunların dışında ödeneğin 80.519.000'i uluslararası koruma başvuru sahibi, mülteci, şartlı mülteci veya ikincil koruma statüsü sahibi ile vatansız kişilere

ayrılmıştır. Ayrılan bu tutarlar bahsedilen kişilere Genel Sağlık Sigortası (GGS) ödemeleri gerçekleştirilmiştir. 4 adet yatırım projesi için de bütçeden 79.692.000 TL ayrılmıştır. Adı geçen projeler; İl Müdürlükleri, Merkezler ve Sığınma Evlerinin Yapılandırılması Projesi, Göç- Net Kurumsal Bilişim Yapılandırma Projesi, AB Projeleri ve Muhtelif İşler Projeleridir. Bütçenin şeffaflığı gereğince, 23.12.2014 tarihinde 29214 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanarak yürürlüğe giren Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinin 313'üncü maddesinde kamu idarelerince sayılan mali tabloların hazırlanıp kamuoyunun bilgisine sunulacağı, Yönetmeliğin 327'nci maddesinde ise mali tabloların aylık dönemler itibarıyla takip eden ayın sonuna kadar elektronik ortamda yayımlanacağı hükme bağlanmıştır (GİGM, 2017).

3.1.5 Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Uygulamaları

Türkiye, göç konusunda yaptığı insanı ön plana çıkaran çalışmalarla dünya ülkelerinden sıyrılmıştır. Diğer ülkelerle kıyaslandığında Türkiye en fazla mültecinin de bulunduğu bir ülkedir (GİGM, 2017). Türkiye'nin coğrafi konumu ve sınırları nedeniyle Türkiye, insan ticaretine yüksek oranda maruz kalmıştır. İnsan ticaretini durdurabilmek, ülke vatandaşlarının ayırım gözetilmeksizin iyi koşullarda bulunmasının sağlanması ve haklarının korunması amacıyla 30.01.2016 tarihinde Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesine uygun olarak 17.03.2016 tarihinde İnsan Ticaretiyle Mücadele ve Mağdurların Korunması Hakkındaki Yönetmelik hazırlanmış, yürürlüğe girmiştir. 2013-2016 yılları arası adı geçen sıkıntıları yaşayan kişi sayısı 360, hizmetimizden faydalanan kişi sayısı ise 286'dır. Sayısal gerçekler büyük oranda hizmet verildiğini göstermektedir (GİGM, 2017). Ülkemiz, göç politikasında Avrupa dışından gelenleri mülteci olarak kabul etmemekte, iltica hakkı vermemektedir. Ancak, Avrupa dışından gelenlerin mağdur olmaması adına BMMYK'nın konu ile ilgili çalışmasına olanak sağlamaktadır (GİGM, 2017).

Türkiye konumu nedeniyle göçlerin birçoğuna geçici olarak ev sahipliği yapmaktadır. Göçmenlerin büyük çoğunluğu Türkiye üzerinden Avrupa'ya geçebilmek için Yunanistan ve Bulgaristan güzergahını takip etmektedir. Bu doğrultuda 1999 yılından itibaren Yunanistan ile bu görüşmeler gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır. Deniz sınırlarımızın korunması İçişleri Bakanlığı'na bağlı sahil

muhafazaya, kara sınırları ise kara kuvvetleri olan Milli Savunma Bakanlığı'na ve İçişleri Bakanlığı'na bağlı jandarmaya bağlıdır. İlerleyen dönemlerde tüm sınırların korunması tek bir teşkilata bağlanabilir (GİGM, 2017).

Türkiye'de 461.217 ikamet sahibi yabancı, 2005 yılından 2016 yılına kadar koruma başvurusunda bulunan 282.518 kişi, geçici korumaya sahip 2.834.441 Suriyeli bulunmaktadır (GİGM, 2017).

Türkiye Cumhuriyeti Devleti, göç konusunda uluslararası Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, 8 Temmuz 2004 tarihinde Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşme, Göçmen İşçinin Hukuki Statüsü Hakkında Avrupa Sözleşmesi, 5 Eylül 1961 tarihinde yayınlanan Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin Sözleşme, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, 30 Ocak 2016 tarihinde onaylanan Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesini imzalamıştır. İlgili sözleşmelerde devletlerin göçmenlere karşı olan sorumlulukları ve göçmenlerin hakları bulunmaktadır. Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşmenin 5 maddesine (gayrimenkul edinmeleri, sendika kurmaları gibi) çekince koyarak imzalamıştır. Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesinde ise yalnızca bir maddeye (31.) çekince koyarak imzalamıştır. Göçmen İşçinin Hukuki Statüsü Hakkında Avrupa Sözleşmesinde ise ek olarak göçmenlerin vergilendirilmesi konusu üzerinde durulmuştur. Bunların dışında özel olarak ülkelerle göçmenlerin geri kabulüne ilişkin anlaşmalar da imzalanmıştır. 19 Ocak 2004 tarihinde Romanya ile imzalanmış ve 10 Eylül 2001 yılında imzalanan Suriye Arap Cumhuriyeti bu konuda verilebilecek ülkelerdendir. Belarus Cumhuriyeti ile İnsan Ticareti ve Yasadışı Göç ile Mücadele amaçlı iş birliği anlaşması 24 Temmuz 1996 yılında gerçekleştirilmiştir (GİGM, 2017).

Ülkemizde bulunan yabancıların toplumla uyumunu sağlayabilmek için; kurslar verilmiş, halk bilgilendirilmiş ve oluşturan plan program dahilinde Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından uyum konusu desteklenmiştir (GİGM, 2017). Çocuklar için, uyum.cocuk.gov.tr adresi oluşturulmuş, göçmen bir çocuğun anlatıldığı çizgi film karakteri oluşturulmuş ve çizgi filmde dil sayısı artırılmış (GİGM, 2017), aynı şekilde YİMER 157 Çağrı Merkezi kurulmuş ve de tüm yabancı

ülke vatandaşlarının faydalanabilmesi için dil sayısı artırılmıştır. Devamı olarak YİMER Danışma Merkezlerinin sayısının artırılması gerçekleştirilmiştir. Tüm bu çalışmalarla ulaşılan kişi sayısında da artış yaşanmıştır (GİGM, 2017). Bununla beraber hizmet veren personel sayısında da sayı artışına gidilmiştir (GİGM, 2017).

Kurumun daha iyi, etkin, verimli çalışabilmesi için hizmetlerinin iyileştirilmesinin yanı sıra kurum personellerinin hizmet açısından iyileştirilmesi de ön planda tutulmuştur. Bu doğrultuda personellere verilen eğitim göze çarpmaktadır. 2014 ve 2016 arasında Ankara (102), Antalya (18), Erzurum (1), İstanbul (8), İzmir (1) ile beraber 130 eğitim düzenlenmiştir. Mali açıdan kurumun zenginleştirilmesi için de ulusal ve uluslararası dahil olunan proje sayısı artırılmıştır (GİGM, 2017). Kurumun bütçesinin de yıllar içerisinde artırılması planlanmıştır (GİGM, 2017). Sadece mali açıdan değil hizmet açısından da ulusal ve uluslararası birlikteliklere önem verilmiş, sivil toplum kuruluşlarıyla iş birlikleri geliştirilmiş, akademik kuruluşlarla ilişkilere önem verilmiştir (GİGM, 2017).

Türkiye, dünyada göç ile ilgili yapılan gelişmeleri kontrol etmekte ve iyileştirmelerini buna göre yapmaktadır. Örneğin Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü (ICAO)'ne uygun olarak pasaportlarda optik taraması uygulamasını başlatmıştır (GİGM, 2017).

Yapılan her hizmetin raporlanması her yılın Mart ayında Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığınca hazırlanır (GİGM, 2017).

Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün 2017-2021 yılları arasına ayrılan bütçe, 2.614.000.000 TL'dir (GİGM, 2017). 2017-2019 arası bütçe hazırlanmış ve Maliye Bakanlığı ile Kalkınma Bakanlığına iletilmiştir (GİGM, 2017).

Bilgi ve Teknolojik Kaynaklar açısından; hizmet kolaylığı sağlanabilmek adına kurumla ilgili bazı işlemler internet üzerinden yapılabilmektedir. E- İkamet bu duruma örnek olarak gösterilebilir. 18 Aralık 2015 yılında başlanılan E- İkamet hizmetiyle birlikte, uzun dönem, kısa dönem, aile ve öğrenci ikamet izinlerinin uzatılması gerçekleştirilmektedir.

İlk olarak Mayıs 2005 yılında çalışmaya başlayan Acil İletişim Hattı (ALO 157), 20 Ağustos 2015 yılında hedef kitlesi olan insan ticareti mağdurlarını değiştirmeden Yabancılar İletişim Merkezi (YİMER) adını alarak çalışmalarını

sürdürmüştür. 7 gün 24 saat hizmet veren YİMER’de Almanca, Türkçe, İngilizce, Rusça, Arapça ve Farsça dilleri bulunmaktadır. YİMER’le amaç göçmenlerin ilk adresi olmalarını sağlamak ve göçle ilgili konularda doğru bilgiye ulaşmalarını sağlamaktır (GİGM, 2017).

Kalkınma Planlarında; özellikle Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018) 348. Tedbir: Ekonomik gelişmeler ve yürütülen dışa açılma politikaları ülkemizin göç alan ve veren ülke konumunu güçlendirmektedir. Göç alanında güvenilir bir veri sisteminin oluşturulması, yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın ekonomik ve sosyal statülerinin güçlendirilmesi ve ülkemizle ilişkilerinin geliştirilmesi, göç ve uluslararası koruma alanında hukuki ve kurumsal düzenleme eksikliklerinin tamamlanması, uluslararası korumadan faydalananlar için sağlık, barınma ve eğitim sorunlarının giderilmesi ihtiyacı devam etmektedir.

356. Tedbir: Ülkemize yurt dışından gelen göçmen, uluslararası korumaya muhtaç olanlar, kaçak işçiler ve transit geçiş yapanlara ilişkin etkin bir izleme ve takip sistemi oluşturulacak ve uluslararası koruma statüsü tanınan kişilerin ülkeye uyumu desteklenecektir (GİGM, 2017).

3.2 Düzenli Göçle İlgili Faaliyetler

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nde yasal yollarla yapılan göçlerin işlemleri dört başlık altında aşağıda açıklanmıştır.

3.2.1 İkamet izni işlemleri

Yabancıların, mavi kart sahiplerinin, anlaşmalar sonucu ülkemizde bulunanların, eğitim amacıyla ülkemize gelenlerin ikamet izinleri; tedavi amaçlı gelen yabancıların ülkeye girişlerini ve ülkede kalışlarını kolaylaştırmak ve valiliklere yetki vermek; geliştirilen e- ikamet sistemiyle hizmetlerin hızlandırılmasını sağlamak; Gelir İdaresi Başkanlığı, Adalet Bakanlığı, Sosyal Güvenlik Kurumu, Hazine Müsteşarlığı, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü gibi ilgili kurumlarla olan iletişimi geliştirilen GöçNet üzerinden daha hızlı şekilde sağlamak kurumun başlıca hizmetleridir (GİGM, 2017). Ülkemize gelen yabancılara 5 adet çalışma izni verilmektedir. Bunlar; Aile İkamet İzni, Kısa Dönem İkamet İzni, Uzun Dönem İkamet İzni, Öğrenci İkamet İzni, Çalışma İzni’dir.

3.2.2 Vize İşlemleri

Türkiye'ye gelen izinli yabancılarla ilgili arşiv ve güvenlik araştırmaları, kayıp-çalıntı, geçersiz pasaport, seyahat belgesi, gemi adamı cüzdanı, NATO seyahat emiri, kimlik kartı gibi belgelerle olan işlemler Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilmektedir (GİGM, 2017).

Vize Başvurularının Değerlendirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar Yönergesi ile ülkemize yapılan vize başvuruları değerlendirilmektedir. “Kabul edilemez yolcu” olanların ülkeye girişlerinin önlenmesi için kurum sınırlarımız ve havaalanlarıyla iş birliği içerisinde girmektedir. Emniyetin de desteğiyle adı geçen yolcuların girişleri engellenmektedir. ICMPSD'den gelenlerin personelimize verdiği eğitimle de sahte belgelerin önüne geçilmeye çalışılmıştır. Aynı doğrultuda personelimiz tarafından Hollanda'ya belge sahteciliği konusunda eğitim almak için gidilmiş, Türk Vize Uygulamaları ve Avrupa Örneği Çalıştayı gerçekleştirilmiştir (GİGM, 2017). Ayrıca Schengen Vize Sistemiyle ilgili bilgiler alınarak, mevzuatımıza eklemeler yapılmıştır (GİGM, 2017).

Ülkemize çalışma amaçlı gelen yabancılara verilen izinler sadece Göç İdaresi tarafından verilmemektedir. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığıyla birlikte hareket edilmektedir. Başvuruda bulunan yabancılara kısa dönem ikamet izni verilmekte ve başvurusu Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına iletilmektedir. Uygun görülen yabancılar, 29.08.2003 tarihli Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanununun Yönetmeliğiyle işlemleri yapılmakta, yabancılara Muafiyet Teyit Belgesi verilmektedir. Çalışma amaçlı alınan göçler sonucunda 2016 Eylem Planında Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile birlikte Turkuaz Kart Sistemi geliştirilmeye çalışılmıştır. 13.08.2016 tarihli 6735 sayılı Uluslararası İşgücü Kanununun 11. Maddesi Turkuaz Karta ayrılmıştır. Turkuaz Kartın dışında sayısı artan çalışma göçünü düzenleme amaçlı; Emek Göçü Yönetiminin Desteklenmesi Projesine kurum tarafından katkı sağlanmıştır. IOM ile birlikte Göç Yönetimi Strateji Belgesi hazırlanmıştır (GİGM, 2017).

Serbest göçmen olarak giriş yapmak isteyenler 5543 sayılı İskan Kanunundan faydalanmıştır. İskanlı göçmenler ise Bakanlar Kurulu kararıyla giriş yapmaktadır. Talepler ilk olarak Genel Müdürlüğe iletilmekte, oradan onaylandıktan sonra İl Göç

İdaresi Müdürlüklerine gönderilmektedir. (6458 sayılı kanun 46. Madde) 5543 sayılı kanunu işaret ederek 3835 sayılı Ahıska Türklerinin Türkiye'ye kabulü ve iskani gerçekleştirilmiştir. Ukrayna'da bulunan Ahıska Türkleri, Erzincan (Üzümlü) ve Bitlis (Ahlat)'e yerleştirilmesi 25.12.2015 tarihinde başlamış, 2016 yılında da devam etmiştir (GİGM, 2017).

3.2.3 Belge Basım Hizmetleri

Darphane ve Damga Matbaası Genel Müdürlüğüyle birlikte ikamet izni belgesi, vatansız kişi kimlik belgesi, göçmen belgesi, özel hizmetçilere mahsus kimlik belgesinin taşımaları yapılmıştır. Kabul edilemez yolcuların formları hazırlanmıştır (GİGM, 2017).

3.2.4 Misyon Hizmetleri

Görevi nedeniyle Türkiye'de bulunan kişilerin aileleri de düzenleme kapsamına dâhildir. Çocukları arasında yaşı 18 ve 25 arasında değişenlerin ve bekar olanların isteği doğrultusunda kimlik de verilebilmekte, ikamet izin belgesi de verilebilmektedir. Çocukların dışındaki akrabalara ise (anne, baba, kayınvalide, kayınpeder) Dışişleri Bakanlığına gönderilen izin talebi, bakanlığın iletmesi sonucuyla Genel Müdürlüğe gitmektedir. İzin alanlar İl Göç İdaresine söylenmektedir (GİGM, 2017).

3.3 Düzensiz Göçle İlgili Faaliyetler

29.04.2016 tarihinde çıkarılan yönerge ile Türkiye'deki Düzensiz Göçmenlerin Destekli Gönüllü Geri Dönüşü ve Yeniden Entegrasyonu projesiyle hareket edilmiştir. 04.05.2016 (GİGM, 2017) tarihinde Göçmen Kaçakçılığı ile Mücadele Eylem Planı yürürlüğe girmiştir.

2015 tarihinde çalışmalara başlanılan Düzensiz Göç Ortak Veri Tabanıyla, düzensiz olarak göç eden bireylere ait tüm verilerin bir başlık altında toplanılmasına karar verilmiştir.

Personelin eğitimi noktasında sınır illerinde bulunan personellere özel, Karma Göç Strateji Belgesi ve Ulusal Eylem Planının Karma Göç Akımları Odaklı Uygulanması Projesi ile ilgili eğitim verilmiştir. Düzensiz göçmenlerin uyruklarını belirleyebilmek için de Etkili Uyruk Tespiti İçin Kapasite Geliştirme Projesi üzerine

çalışılmış ve illerde ihtiyaç analizleri gerçekleştirilmiştir. Düzensiz göçmenlerle ilgili çalışmalara da sadece illerde yetkili olan İl Göç İdaresi Müdürlüğü çalışmalarda bulunmamıştır. Valilikler de bu konuda desteklerini göstermiştir. Geçtiğimiz yıl 174.466 düzensiz göçmen teslim alınmıştır (GİGM, 2017). Teslim alınan düzensiz göçmenlerin büyük çoğunluğunu Suriyeli göçmenler (69.755 kişi) oluşturmaktadır. Takip eden ülke vatandaşları ise; Afganistan (31.360 kişi), Irak (30.947 kişi)'dir. 2016 yılında 3.314 göçmen kaçakçısı da teslim alınmıştır.

3.3.1 Geri Kabul Anlaşmaları Faaliyetleri

Teslim alınan düzensiz göçmenin ülkesine geri gönderme işlemini gerçekleştirebilmek için ülkeler kendi aralarında geri kabul anlaşması imzalamaktadır (GİGM, 2017). Türkiye'nin geri kabul anlaşması imzaladığı ülkeler arasında en çok yasadışı göç yaşadığı ülke olan Suriye ile ilk olarak imzalamıştır. Sonrasında Yunanistan, Kırgızistan, Romanya, Ukrayna, Pakistan, Rusya, Moldova, Belarus ve Karadağ bulunmaktadır (GİGM, 2017). İmzalandığı halde henüz yürürlüğe girmemiş olan geri kabul anlaşmaları ise, Nijerya, Bosna Hersek, Yemen, Kosova, Norveç ülkeleri ile imzalanmıştır (GİGM, 2017). 16 Aralık 2013 tarihinde ise bir geri kabul anlaşması da Avrupa Birliği ile imzalanmıştır. Anlaşma 25 Haziran 2014 tarihinde meclis tarafından, 21 Temmuz 2014 tarihinde Bakanlar Kurulu tarafından onaylanmış, 2 Ağustos 2014 tarihinde 29076 sayılı Resmi Gazeteyle yayımlanmıştır. 1 Ekim 2014 tarihinde Türkiye ve Avrupa Birliği vatandaşları için yürürlüğe girmiştir. İmzalanan geri kabul anlaşması beraberinde Vize Serbestisi Diyaloğunu da getirmiştir (GİGM, 2017). Avrupa'nın düzensiz göçle en fazla karşı karşıya kaldığı ülke olan Yunanistan'da düzensiz göçünü Türkiye'den almaktadır. Bu nedenle 20 Mart 2016 tarihinden itibaren Yunan adalarında yakalanan düzensiz göçmenler geri alınacaktır. Sisam, İleryoz, Sakız, Midilli ve İstanköy adalarına yetkililer yerleştirilmiştir (GİGM, 2017).

3.3.2 Türkiye Yolcu Bilgi Merkezi Faaliyetleri

10.07.2015 tarihinde Türkiye Yolcu Bilgi Merkezi Kuruluş, Görev ve Çalışma Esaslarına İlişkin Yönerge yürürlüğe girmiştir. 07.11.2015 tarihinde ise Hava Yolu Taşıyıcılarının Yükümlülüklerine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik yürürlüğe girmiştir. Bu yönetmelikle amaç; hava yolunu kullanan

yolcuların kimlik bilgilerinin Genel Müdürlüğe iletilmesini sağlamaktır. Yolcu Bilgi Merkezi için diğer ülkelerin sistemleri göz önünde bulundurularak rehber oluşturulmuş, 6 Mayıs 2016 tarihinde Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü yayınlamıştır. Bütünleşme süreci bir sonraki adımla başlamıştır.

3.3.3 Uluslararası Koruma Alanında Gerçekleştirilen Faaliyetler

26 Nisan 2016 yılı, 29695 sayılı yönetmelikle birlikte uluslararası koruma faaliyetleri başlamıştır. 29695 sayılı Uluslararası Koruma Başvuru Sahibi ve Uluslararası Koruma Statüsü Sahibi Kişilerin Çalışmasına Dair Yönetmelikle, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği ile birlikte hareket edilmiş, Türkiye’de ofisleri kurulmuştur. Ofislerin yanı sıra kurulacak olan Karar Merkezleriyle de daha kısa sürede daha çok yabancıya hizmet edebilmek hedeflenmiştir. 2016 yılı sonuçlarına göre 66.167 kişi bu amaçla başvuruda bulunmuştur (GİGM, 2017). Koruma başvurusunda bulunanlar, uydu il statüsünde olan iller tarafından yerleştirilmiş ve işlemleri başlatılmıştır. Öncelikli olarak mülakat yapılmakta, sonrasında ise koruma başvurusunu yapan kişiye altı aylık uluslararası koruma başvuru sahibi kimlik belgesi verilir (GİGM, 2017).

Geçici koruma statüsü, Suriye’den yaşanan yoğun göç nedeniyle değişikliklere uğramış (20.03.2016 tarihli, 20.10.2016 tarihli genelge, 07.04.2016 tarihli yönetmelik gibi) ve yabancıların rahatlığı ön planda tutulmuştur. 15.03.2016 tarihi itibarıyla geçici koruma sahibi Suriyeliler için Ön Kayıt Sistemi değişikliği de getirilmiştir. Geçici korumayla ilgili belgelerin doğru olup olmadığını kontrol etmek amaçlı 2016 yılında Türkiye’de Geçici Göç Koruma Kapsamında Bulunan Yabancıların Kişisel Verilerinin Güncellenmesi Projesi hayata geçirilmiştir.

Kalacak yeri olmayan Suriyeliler (geçici koruma statüsüne sahip), geçici barınma merkezlerine yerleştirilmekte ve orada her türlü ihtiyaçları (eğitim, sağlık gibi) karşılanmaktadır (GİGM, 2017). Hatay, Gaziantep, Şanlıurfa, Kilis, Mardin, Kahramanmaraş, Osmaniye, Adıyaman, Adana, Malatya gibi Suriyelilerin yoğun olduğu şehirlerdeki geçici barınma merkezlerinde hizmet verilmektedir (GİGM, 2017).

3.3.4 Yeniden Yerleştirme Alanında Gerçekleştirilen Faaliyetler

Yeniden yerleştirmeye amaç uluslararası veya geçici koruma statüsünde olan kişinin kalıcı olan statüye yani mülteciliğe geçtikten sonra kalacağı ülkeye gönderilmesi işlemidir. İşlem sırasında öncelik kurumumuzun mülteci statüsünde olabilecek kişileri seçmesi görülmektedir. Sonrasında BMMYK tarafından onay verilmesi istenir, onay alınması doğrultusunda ilgili gidecekleri ülkelere sunulur. Listede kabul edilen kişiler de ilgili ülkelere gönderilmektedir. Geçtiğimiz yıl toplamda 7.901 kişi bu sistemler üzerinden yerleştirilmiştir (GİGM, 2017).

Uyum faaliyetleri kapsamında belediyelerle iş birliğine gidilmiş ve Türkiye'nin Uyum Politikasının Geliştirilmesinde Belediyelerin Rolü toplantısı yapılmıştır (GİGM, 2017).

Çocuklar için gerçekleştirilen uyum programında onlara uygunluk açısından çizgi film karakteri oluşturulmuş ve onunla ilgili hikaye ve boyama kitapları oluşturularak eğitimlerine de katkı sağlanmıştır. MUYU isimindeki bu karakter göçmen bir çocuğu yansıtmaktadır. 81 ile dağıtılan MUYU kaynaklarıyla, ilgili resim yarışması da düzenlenmiştir.

Farklı dergilerde (Skylife gibi) Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün tanıtımı da gerçekleştirilmiş, 18 Aralık Uluslararası Göçmenler Günü etkinliklerle kutlanılmıştır (GİGM, 2017).

Göç konusunda dış ilişkilere de önem verilmiş ve bu noktada büyükelçilerle konu hakkında toplantılar gerçekleştirilmiştir. Aynı şekilde Birleşmiş Milletler Teşkilatı, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT), Uluslararası Göç Örgütü gibi uluslararası göç ile ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği içerisine girilmiş, uluslararası kurum ve kuruluşlarla ters düşmeyecek şekilde yaşadığımız döneme uygun, Avrupa Birliği ile uyumlu kararlar alınıp faaliyetler yürütülmeye çalışılmıştır. En son 2016 yılında AB ile birlikte AB Üye Devletleri Göç İrtibat Görevlileri toplantıları yapılmıştır. İpekyolu Göç Ortaklığı, Budapeşte Süreci, Almatı Süreci, Bali Süreci gibi toplantılara katılarak uluslararası alanda göç konusunda aktif rol oynamıştır (GİGM, 2017). İnsan Ticaretiyle ve Organize Suçlarla Mücadele Projesi kapsamında başlangıçta Azerbaycan, Bosna Hersek, Moldova ile Ocak 2013-Eylül 2014 arasında

temaslarda bulunulmuş, 7 Eylül 2014-6 Eylül 2017 tarihleri arasında Arnavutluk ve Pakistan'ın katılımıyla birlikte ikinci aşama gerçekleştirilmiştir. Proje için 2.997.900 Euro'luk bütçe ayrılmıştır. Uluslararası Göç Politikalarını Geliştirme Merkezi (ICMPD) ile gerçekleştirilen Türkiye'de Mülteci Ticaretinin Önlenmesi, Tespiti ve Mücadelesi (PICTOR Türkiye) Projesi de bulunmaktadır. 1 Nisan 2016-31 Mart 2017 tarihleri arasında kapsamakta ve İngiltere destekli olması nedeniyle ayrılan bütçe, 220.000 Poun'dur (GİGM, 2017). Ayrı ayrı ülkelerle de ortak hareket edileceğine, işbirliği yapılacağına dair sözleşmeler de imzalanmıştır (GİGM, 2017). Kurumumuzun işbirliği ile tamamlanan projeler arasında, Türkiye'nin Göç Yönetimi Genel Politika Çerçevesi Oluşturma ve Uygulama Çabalarının Göç ve İltica Yol Haritası ve İnsan Ticareti İle Mücadele Ulusal Eylem Planı Ekseninde Desteklenmesi, Türkiye'nin Göç Yönetiminde Yeni Mevzuat Oluşturma Çabalarına Destek, Göç Yönetiminde Ulusal Kamu Sağlığı Standartlarının Geliştirilmesi (GİGM, 2017), Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün Kurumsal Yapılanmasına Destek Projesi, Türkiye'nin Düzensiz Göç ile İlgili Strateji ve Eylem Planının Geliştirilmesi Çalışmalarının Desteklenmesi (GİGM, 2017), AB-Türkiye Geri Kabul Anlaşmasının Uygulanması İçin İnsan Hakları Temelinde Bir Çerçeve Oluşturulması Üzerine Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne Destek, Türkiye'deki Uluslararası Göçün Anahtar Trendleri ve Kaynaklarının Kapsamlı Değerlendirilmesi, Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün Merkez ve Taşra Personelinin Eğitim Programının Desteklenmesi, Kabul ve Geri Gönderme Merkezlerinin Tesisi, Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün Kapasitesinin Güçlendirilmesi (GİGM, 2017), Kamp Dışı Suriyelilerin Kayıt Altına Alınması Kapasitesinin Artırılması, Suriye Savaşı ve Mülteci Sorununun İnsan Ticareti Üzerindeki Etkilerinin Değerlendirilmesi Projesi (GİGM, 2017), Düzensiz Göç Strateji Belgesi ve Ulusal Eylem Planının Karma Göç Akımları Odaklı Uygulanması, İnsan Ticareti Mağdurlarının Korunması bulunmaktadır (GİGM, 2017). Devam eden projeler ise; Kent Ortamında Yaşayan Uluslararası Koruma İhtiyaç Sahiplerine Yönelik Koruma Stratejilerinin Geliştirilmesi (GİGM, 2017), Ulusal İltica Karar Prosedürlerinin Güçlendirilmesi, Sessiz Destek Türkiye'de Kalkınmaya Duyarlı ve Uyumlu Bir Göç Politikası Çerçevesinin Desteklenmesi, Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yardım Sağlanması İçin Türkiye'ye Destek (GİGM, 2017), Suriye Krizinin Etkilerinin Azaltılması İçin Ulusal Kurumların

Desteklenmesi Projesi, Ulusal Uyum Politikalarının Geliştirilmesinde Türkiye'nin Desteklenmesi, Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün Kurumsal Kapasitesinin Geliştirilmesine Destek Projesi, Destekli Gönüllü Geri Dönüş Projesi (GİGM, 2017), İnsan Ticaretiyle ve Organize Suçlarla Mücadele, Menşe Ülkelerde Çıkış Öncesinde Seyahat Belgesi ve Vize Kontrol Sistemleri, Münferit Geri Kabul Taleplerinin Türkiye-AB Geri Kabul Anlaşmasının Hükümleri Doğrultusunda Ele Alınması Konusunda Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Personeline Eğitim Verilmesi (GİGM, 2017), Göç İdaresi Genel Müdürlüğünde Stratejik Risk Analiz Kapasitesinin Oluşturulmasının Desteklenmesi, Türkiye'de Geçici Koruma Kapsamında Bulunan Yabancıların İnsan Ticaretine Konu Olmalarının Önlenmesi, Türkiye'de Sürdürülebilir İltica Kapasitesinin Geliştirilmesinin Desteklenmesi (GİGM, 2017), Gönüllü Geri Dönüş, Göç Yönetiminin Güçlendirilmesiyle Türkiye'nin Göç Krizine Müdahale Çabalarına Destek Verilmesi, Türkiye'de Geçici Koruma Kapsamında Bulunan Yabancıların Kişisel Verilerinin Doğrulanması, AB-TR Geri Kabul Anlaşmasının Uygulanması İçin İnsan Hakları Odaklı ve Etkili Bir Sistemin Kurulmasında TR'nin Desteklenmesi yer almaktadır (GİGM, 2017). Yapılan işbirlikleri ve uluslararası faaliyetlerin takip edilmesi sonucu kanun ve yönetmeliklerimizde uluslararası alana uygun değişiklikler yapılmış, ilgili yönergeler çıkarılmış, genelgeler yayımlanmış, protokoller imzalanmıştır (6735 sayılı Uluslararası İşgücü Kanunu ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun ilgili maddelerinde değişikliğe gidilmiş, 6458 sayılı yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunuyla ilgili yönetmelikler çıkarılmıştır) (GİGM, 2017). İmzalanan protokollerde hedef, yurtiçi kurum ve kuruluşlarla, ilgili bakanlıklarla göç konusunda işbirliği içinde bulunmayı içermektedir (GİGM, 2017).

18 Mart 2016 tarihinde Brüksel'de alınan karar nedeniyle Ege adalarına 20 Mart 2016 tarihinden itibaren yasadışı düzensiz yollarla geçiş yapanların iadesi, 4 Nisan 2016 tarihinden itibaren kabul edilecektir (GİGM, 2017). 21 Mart 2016 tarihinden itibaren ise gerekli işlemlerin gerçekleştirilebilmesi için belirtilen yerlere 481 göç irtibat görevlisi yerleştirilmiştir (GİGM, 2017).

Yabancılarla ilgili bazı işlemlerin hızlanabilmesi amaçlı işlemler internet üzerine taşınmıştır. GöçNet adı altında oluşturulan bu hizmetler İkamet İzni, Vize, Giriş Yasağı, Uluslararası Koruma, Sınırdışı Etme, Vatansız, Geçici Koruma,

Yabancı Kişi, İnsan Kaynakları ile ilgili, e- Arşiv, Kart Basım, Kullanıcı Tanımlama ve Yetkilendirme, Geri İzleme, e- İkamet, Dış Kurum Entegrasyonları, Yolcu Bilgi Sistemi, Çevrimdışı Kayıp menülerinden oluşmaktadır. İşlemler modüller halinde gerçekleştirilmektedir. Bu modüller; İkamet İzni Modülü, e- İkamet Modülü(ilk kez başvuracaklar için), Giriş Yasağı Modülü(girişlerinde sıkıntı görülenlerin kaydının Polnet tarafından tutulması) (GİGM, 2017), Vize Modülü, Uluslararası Koruma Modülü, Geçici Koruma Modülü, Sınırdışı Modülü, İnsan Kaynakları Modülü(personelle ilgili işlemler), Vatansız Modülü, Geri Gönderme Merkezi Modülü, E- Arşiv Modülü, Türkiye Yolcu Sistemi Bilgi Modülü, Parmak İzi Sistemi olmak üzere 23 modüldür (GİGM, 2017). Her modül, başlığının ilgili olduğu konular hakkında işlemi içermektedir.

İnsan ticaretinin önlenmesi amacıyla sadece kurum personeliyle değil, insan ticareti mağdurlarının muhatap olacağı her meslek grubu (şoför, otel sahibi, konsolosluk yetkilisi gibi) ile toplantılar düzenlenmiş, eğitim verilmiş ve gene yurtdışına çıkılarak konuyla ilgili ziyaretler yapılmıştır (GİGM, 2017).

4 Türkiye’de Göçün Miladı: 2013 ve Sonrası

Çağın koşullarına uygun olarak hizmet verebilmek adına Göç İdaresi Genel Müdürlüğünde Faaliyetler gerçekleştirilmiştir. Bunlardan biri mevsimlik işçilerin özellikle tercih ettiği Samsun, Ordu, Giresun, Trabzon, Rize ve Artvin illerinde, mevsimlik tarım işçilerinin yabancılar tarafından çalışabilmelerini sağlayacak çalışma izni verilmesi işleminin daha hızlı gerçekleştirilebilmesini sağlayacak olan YUMİ- Net sisteminin kullanılmaya başlanmasıdır (GİGM, 2018).

YUMİ- Netin dışında artık ikamet, çalışma izni gibi izinlerin elektronik ortamdan alınması sağlanmaya çalışılmıştır. Örneğin; 01.01.2017 tarihinden önce ülkemize giriş yapan Ahıska Türkü, Bulgaristan Türkü ve Yunanistan Türkleri (Batı Trakya Türkü ve Iskat İşlemi Görenler) (ikamet için diğer şartları sağlayanlar) ikamet izni (aile, kısa dönem, öğrenci, insani ikamet) almış olanlar www.goc.gov.tr adresinden uzun dönem ikamet izni başvurusu için randevu alabilecektir. (e- ikamet) Bunun dışında, 15.02.2017 tarihli Göç Politikaları Kurulu Kararıyla; belirlenen şartları taşıyan Ahıska Türkleri, Bulgaristan Türkleri ve Yunanistan Türklerinin (Batı Trakya Türkü ve Iskat İşlemi Görenler) uzun dönem ikamet izni de Valilikler

tarafından alınarak uygun olanlara sağlanmıştır (GİGM, 2018). 2015 yılında faaliyete başlayan e-ikamet sistemiyle yabancılar, başvurularını sistem üzerinden gerçekleştirebilmekte, işlem için gerekli belgeler öğrenilmektedir. İlk başvurusunu yapan yabancı ilgili işlem için gerekli belgeleri alarak İl Göç İdaresi Müdürlüğüne gelmekte ve işlemini daha kolay ve kısa sürede halledebilmektedir. Başvurusu kabul edildiği takdirde ikamet izni müracaat belgesini alan yabancı, yasal olarak artık Türkiye’de kalmayı hak etmektedir. Yabancı, var olan ikamet süresini bu sistemle de uzatabilmektedir. Bu belge sadece yasal olarak kalmayı sağlamaktadır. Ülkeye giriş ve çıkış bu belge üzerinden yapılamamaktadır. Giriş ve çıkış yapılabilmesi için, bu belgenin İl Göç İdaresi Müdürlüğü tarafından onaylanması gerekmektedir. Belgeler daha sonra yabancılar posta yoluyla da gönderilebilmektedir. Bu sistemle birlikte, 2015 yıl sonuna kadar 370.309 yabancıya posta yoluyla belge gönderimi sağlanmıştır (GİGM, 2018). 2016 yıl sonunda ise 490.799 kişiye posta yoluyla gönderilmiştir (GİGM, 2018).

6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma kanununun ilgi maddelerine (61, 62, 63) göre ülkemizden koruma talep edenlere üç koruma statüsü verilmektedir: mülteci, şartlı mülteci ve ikincil koruma statüsü. Avrupa’dan gelen göçmenler, eğer şartları 1951 Cenevre Sözleşmesinin 1. Maddesindeki kriterlere uygunsuzsa mülteci statüsü alır. Bu kişiler sürekli olarak ikamet iznine sahip olurlar. Avrupa dışından gelen yabancılar mülteci statüsü verilmemektedir. Onlar için yapılan incelemelerde BMMYK ile iş birliği içine girilir ve eğer Cenevre Sözleşmesinin 1. Maddesindeki kriterlere uygun görülürlerse şartlı mülteci statüsünü alırlar ve geçici olarak Türkiye’de kalır ve başka bir ülkeye geçebilmek için başvuruda bulunurlar. Başvurduğu ülkeye gidinceye kadar uluslararası koruma altına alınırlar. Başvuruda bulunup uluslararası koruma statüsü alamayan yabancıların, eğer geldiği ülkeye geri dönerse idam, edileceği, işkence veya insanlık dışı muamele göreceği tespit edilirse Türkiye, ulusal mevzuat, 1951 Cenevre Sözleşmesinin 33. Maddesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 3. Maddesi, BM Sözleşmesinin 3.maddesi ve BM Siyasi ve Medeni Haklar Sözleşmesinin 7. Maddelerine göre gerekli özeni göstermektedir. Bu doğrultuda bu kişiler sınır dışı edilmez, ülkelerine geri gönderilmez ve ikincil statü koruması alarak ülkemizde kalmaya devam eder. Ayrıca uluslararası koruma altına da alınır (GİGM, 2018).

Göç İdaresi tarafından kurulan YİMER çağrı merkezi sayesinde ülkemizde bulunan yabancılara 7 gün 24 saat hizmet verilebilmektedir. Türkçenin dışında, Arapça, İngilizce ve Rusça dillerinde de hizmet verilmektedir. İkamet izni, insan ticareti, geçici koruma, uluslararası koruma, vize gibi göçle ilgili konularda bilgi alınabilecek bir sistem olmasının yanı sıra yabancılar tarafından şikayet kayıtları da alınmaktadır. Alınan şikayet kayıtları ilgili birimlere iletilmekte ve çözümü için yabancıya geri dönüş sağlanmaktadır. Çağrı merkezini arayan yabancılar içerisinde durumu acil olanlara gerekli yardım da sağlanmaktadır. Bu doğrultuda polis, jandarma, sahil güvenlik ve ilk yardım ekibiyle iş birliği içinde hareket edilmektedir (GİGM, 2018). Cumhuriyet Başsavcılığına, Valiliğe, Kaymakamlığa yapılan ihbarların dışında insan ticareti suçu YİMER Çağrı Merkezi'ne de yapılmaktadır (GİGM, 2018). YİMER 157 Avrupa İletişim Merkezleri ve Müşteri Hizmetleri Ödüllerini almıştır (GİGM, 2018).

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte daha çok alışveriş sektöründe kullanılan mobil uygulama tekniği GİGM tarafından da gerçekleştirilmiştir (GİGM, 2018).

Samsun, Ordu, Giresun, Trabzon, Rize ve Artvin'de hasat dönemi yaşanan yoğunluk nedeniyle mevsimlik tarım işçisi olarak Gürcistan uyruklu yabancılardan çalışmalarına izin verilmiştir (GİGM, 2018).

2017 yılında 32.058.216 kişi giriş yaparken, 2018 yılında bu sayı 39.468.492 kişiye çıkmıştır. Aynı şekilde çıkış yapan kişi sayısında da artış görülmüştür. 2017 yılında çıkış yapan kişi sayısı 32.033.516 kişi iken, 2018 yılında bu sayı 39.315.104 kişi ile değişmiştir (GİGM, 2019). 2017 yılında giriş yapanlar içerisinde ilk sırayı Ruslar alırken, Almanya ve İran sıralamayı takip etmektedir (GİGM, 2018). 2018 yılında ise ilk sırayı gene Ruslar (5.986.184 kişi) alırken, Almanya (4.489.071 kişi) ve Bulgaristan (2.412.045 kişi) ardından gelmektedir (GİGM, 2019). 2016 yılında 18.294 kişinin ülkeye giriş yapmasına izin verilmemiştir. Oran açısından bakılacak olursa, %40'ının(7.399) giriş yasağı bulunmakta, %24'ünün (4.300) vizesiz seyahat etmesi, %14'ünün (2.491) belgelerinin geçersiz olması giriş yapamamalarına neden olmuştur (GİGM, 2018). 2017 yılında en fazla ikamet alan ülkeler arasında ise ilk sırayı 70.364 kişi ile Irak alırken, 65.348 kişi ile Suriye, 49.208 kişi ile Azerbaycan takip etmektedir (GİGM, 2018). 2018 yılında ise, en fazla ikamet izni alan ülke

olarak karşımıza 104.444 kişi ile Irak çıkmaktadır. Irak'ı 99.643 kişi ile Suriye, 67.522 kişi ile Türkmenistan almaktadır. Aile ikamet iznine en fazla 9.879 kişi ile Azerbaycan başta gelirken 67.156 kişi ile Rusya Federasyonu, 5.640 kişi ile Ukrayna takip etmektedir (GİGM, 2019).

Öğrenci ikamet izinleri içerisinde 2016- 2017 yılları arasında 103.727 yabancı öğrencinin bulunduğu görülmektedir. 15.036 kişi Azerbaycan vatandaşı, 14.765 kişi Suriye vatandaşı, 10.642 kişi Türkmenistan vatandaşıdır. (Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı verileri) (GİGM, 2018) Öğrenci ikamet izinleri içerisinde 232.714 kişi ise Milli Eğitim Bakanlığı verilerine göre bulunmaktadır. 166.482 kişi ile ilk sırayı Suriye vatandaşları almaktayken, 23.971 kişi ile Irak vatandaşları, 12.782 kişi ile Afganistan vatandaşları takip etmektedir (GİGM, 2018). Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın verdiği burslar sayesinde sporcu ve antrenörler de alınmaktadır (GİGM, 2018). Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın verileri incelendiğinde ise Türkiye'den burs alarak kalan öğrencilerin sayısı 1.868 kişidir. İkamet izinlerinin %24'ü Amerika Birleşik Devletleri vatandaşlarına aittir (GİGM, 2018). Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, 5978 sayılı kanun kapsamında ülkemize gelen öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılaması için burs vermektedir. 2016 yılında bu burslardan 92.892 kişi faydalanmaktadır (GİGM, 2018). 26 Temmuz 2018 tarihinde de ikamet izni sürelerinde değişikliğe gidilmiştir. Belirtilen saat ve tarih içinde belgelerini il göç idaresine (veya ilçe göç idaresine) getiren yabancılar ikamet sürelerini uzatma hakkını kazanacaktır (GİGM, 2018). 2018 yılı verilerine göre Öğrenci ikamet izinlerinde ise, 13.287 kişi ile Azerbaycan, 12.119 kişi ile Türkmenistan, 4.601 kişi ile Afganistan gelmektedir (GİGM, 2019).

Çalışma izni bulunanlara bakıldığında ise, 2017 yılında ilk sırayı 7.289 kişi ile Suriye almıştır. Suriye'yi 7.287 kişi ile Gürcistan, 3.617 kişi ile Türkmenistan vatandaşları takip etmektedir (GİGM, 2018). 2016-2017 eğitim-öğretim yılları arasında 2.864 yabancı uyruklu öğretim elemanının çalıştığı görülmektedir. İlk sırada 367 kişi ile Amerika Birleşik Devletleri gelirken, onları 331 kişi ile Suriye ve 255 kişi ile Azerbaycan takip etmektedir (GİGM, 2018). 2018 yılı verilene göre, çalışma izni ile Türkiye'de bulunanların sıralaması ise 16.783 kişi ile Suriye, 8.076 kişi ile Gürcistan, 7.441 kişi ile Kırgızistan şeklindedir (GİGM, 2019). Aile ikamet izinleri, çalışma ikamet izinleri ve öğrenci ikamet izinlerinin dışında uzun dönem, insan

ticareti mağduru olarak 2016 yılı verilerine göre 35.930 kişi bulunmaktadır. Bu kişilerden ilk sırayı 15.092 kişi ile Irak almaktayken, sonrasında 5.102 kişi ile Azerbaycan ve 3.951 kişi ile Kazakistan yer almaktadır (GİGM, 2018).

Yasadışı olarak ülkemize giriş yapmaya çalışanların verileri incelendiğinde ise, 2015 yılından 2016 yılına kadar artış yaşandığı görülmektedir. 174.466 yasadışı göçmenlerde ilk sırayı 69.755 kişi ile Suriye vatandaşları, 31.360 kişi ile Afganistan vatandaşları, 30.947 kişi ile Irak vatandaşları almaktadır (GİGM, 2018). 2018 yılına gelindiğinde ise sayı 190.944 kişiye ulaşmıştır. Bu kişilerin 50.217 kişisi Suriye vatandaşıyken, 45.259 kişi Afganistan vatandaşı, 30.337 kişi Pakistan vatandaşıdır. Yıl içinde yasadışı göçmenlerin sayısı kontrol edildiğinde ise artış olduğu görülür. Ocak ayında 15.054 kişi Eylül ayında 190.944 kişiye ulaşmıştır. Ancak tersi yönünde 2017 yılından 2018 yılına gelindiğinde göçmen kaçakçılarının sayısının düştüğü görülür (GİGM, 2018). Deniz yoluyla kaçak olarak giriş yapmaya çalışanların içerisinde ölenler de mevcuttur. Ancak ölenlerin sayısı 2016 yılında 2015 yılına kıyasla azalarak 192 kişi olmuştur (GİGM, 2018). 4 Nisan 2016 tarihinden itibaren toplamda 1.737 kişi geri alınmıştır (GİGM, 2018).

Ülkemize koruma başvurusunda bulunanların sayısı ise 112.415 kişi olarak tespit edilmiştir (GİGM, 2018). Başvuranların içinde Iraklıların sayısı azalmış (%25), Afganistanlı (%88) ve İranlılarda (%31) ise artış görülmüştür (GİGM, 2018). Uluslararası koruma başvuruları Avrupa ile kıyaslandığında Türkiye aldığı 66.167 kişi ile dördüncü sıradadır. Uluslararası koruma başvurusu kabul edilenler içerisinde bir sıralama yapılacak olursa Türkiye 23.886 kişi ile altıncı sırada yer almaktadır (GİGM, 2018). Reddedilenlerin sayısı incelendiğinde ise Türkiye 6.494 kişi ile on üçüncü sırada yer almaktadır (GİGM, 2018). 2017 yılında ise uluslararası koruma başvurusunda bulunan kişilerin ülkelere göre dağılımı incelendiğinde 68.685 kişi ile birinci sırayı Irak, 31.148 kişi ile Afganistan, 9.619 kişi ile İran almaktadır (GİGM, 2018). 2018 yılı verilerine göre ise, Uluslararası Koruma başvuru sayısı 114.537 kişiye ulaşmış ve Türkiye'yi Almanya ve Fransa'dan sonra üçüncü sıraya yerleştirmiştir. Başvuranlar arasında 68.117 kişi ile Irak gelmekte onu 37.854 kişi ile Afganistan 5.036 kişi ile İran takip etmektedir (GİGM, 2019). İnsan ticareti mağdur sayısında ise 2016 yılına gelindiğinde %68'lik artış görülmüştür. 181 insan ticareti mağdurunun bulunduğu 2016 yılı 2005 yılından itibaren incelendiğinde sayı 1.427'yi

bulmaktadır. Yoğunluklarına göre iller incelendiğinde ise 358 kişi ile İstanbul ilk sırada gelmekte, onu 294 kişi ile Antalya ve 156 kişi ile Ankara izlemektedir (GİGM, 2018). 2018 yılı insan ticareti mağdur sayısının %73 azaldığı görülmektedir (GİGM, 2018). Sayı 2018 yılında 134'e düşmüştür (GİGM, 2019). Bu durum Türkiye'nin sınır kontrollerinde ve insan ticaretiyle mücadele konusunda ne kadar büyük bir oranda gelişim gösterdiğini gösterir. 2016 yılında geçici koruma altında bulunan Suriyelilerin sayısı (biyometrik kayıt sayısı) ise, 2.834.441 kişi olmuştur (GİGM, 2018). 2018 yılına gelindiğinde ise bu sayı 3.646.889 kişiye ulaşmıştır (GİGM, 2019). Geçici koruma altında bulunan Suriyeliler için yapılan hizmetlere bakıldığında ilk sırayı Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklarının İleri Düzey Türkçe Eğitimi (TÖMER) projesi almaktadır. Eğitim sonrası Suriyelilere TÖMER diploması verilmektedir. Proje, 12.12.2016 tarihinde uygulanmaya başlanmıştır. Bu doğrultuda 1.109 kişi eğitim almaya başlamıştır (GİGM, 2018). Verilen Türkçe eğitimlerinde hedeflerden biri de Suriyelilerin ülkeye uyumunu kolaylaştırmaktır. Kamp içinde verilen Türkçe eğitimin dışında geçici eğitim merkezlerinde kendi dillerinde de eğitim verilmektedir. Hatay'da 120, İstanbul'da 66, Gaziantep'te 52 ve Şanlıurfa'da bulunan 43 geçici eğitim merkezleri sayesinde 459.521 kişi eğitim almıştır (GİGM, 2018). Kamplarda yaşanan Suriyelilere verilen bir diğer hizmet ise sağlık hizmetidir. Mevcut hastalıkların tedavisi, salgın hastalıklardan korunma ve mücadele toplum sağlığı merkezi personelleri tarafından karşılanmaktadır. Bunların dışında 184.390 doğum da gerçekleştirilmiştir. Hizmetler içerisinde kadın ve çocuk sağlığına önem verilmektedir (GİGM, 2018).

Emekli göçü nedeniyle göç alımında bulunan sahil kentlerimizde ise gelen göçmenlerin uyumu için çalışmalar yapılmaktadır. Örneğin 19-20 ve 21 Şubat 2014 tarihlerinde İngiliz uyruklu yabancılar için Didim, Bodrum ve Marmaris'te uyum faaliyetleri gerçekleştirilmiştir (GİGM, 2018). 10 Aralık 2013'te Ankara'da, 10 Mart 2014'te Bursa'da (GİGM, 2018) yabancı öğrencilerle uyum faaliyetleri gerçekleştirilmiştir (GİGM, 2018). Brezilyalı ve Çeçen göçmenlerin uyumlarının iyileştirilmesi için 11.04.2014 tarihinde Kocaeli'nde, Rus, Afrikalı, Filipinlilerle 15.04.2014 İstanbul'da toplantılar gerçekleştirilmiştir. Bunların dışında belediyelerle 16.04.2014'de, sivil toplum kuruluşlarıyla 17.04.2014'de, akademisyenlerle de

18.04.2014’de görüşmeler gerçekleştirilmiştir (GİGM, 2018). Görüldüğü gibi uyum konusu üzerinde titizlikle durulmuştur.

Göç ile ilgili konularda; Adalet Bakanlığı, Aile, alışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Avrupa Birliği Bakanlığı, evre ve şehircilik Bakanlığı, Dışışleri Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Milli Savunma Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı ile ilişkiler de yürütölmektedir (GİGM, 2018).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GÖÇ'ÜN KADİM ŞEHİRİ VAN

1918 yılının 2 Nisan gününde Van için artık Cumhuriyet dönemi başlamıştır denilebilir. 1927 yılında nüfus; 6.980, 1935'de 9.400, 1944'de 12.000 ve 2005 yılında 998.973'e ulaşmıştır (Van İl Sanayi Envanteri, 2006: 12). Cumhuriyet dönemiyle birlikte Van her geçen gün değişmeye ve gelişmeye başlamıştır; 29 Ekim 1923 yılında Van şehir olmuş, 8 Mayıs 1929 yılında Van Milli İktisat Bankası açılmış, 1930 yılına gelindiğinde ise alt yapı hizmetleri sağlanmaya başlanmış ve kütüphaneler ve halkevleri açılmış durumdadır. 1936 yılında Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüğü kurulmuş, 1937 yılında Vansesi ve Yenyurt gazeteleri yayına başlamış, 1943 yılında da Havaalanı kurulmuştur. Kurulan havaalanının bir özelliği Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü'nün işlettiği ilk sivil hava meydanı olmasıdır. Aynı zamanda havaalanının kurulmuş olması olanakları artırdığı için Van'dan il dışına göçü de beraberinde getirmiştir. Bunun dışında Van'ın sosyo ekonomik gelişmelerine yıllar itibariyle ve panoramik olarak bakıldığında 1945 yılında Erkek Sanat Enstitüsü, 1946 yılında Van Lisesi, 1947 yılında Van Kız Sanat Enstitüsü, 1949 yılında Van Atatürk Lisesi kurulmuş olup 1955 yılında da Van-Başkale-Hakkari yolu açıldığı görülmektedir. 1961 yılında Van Esnaf ve Sanatkarları Kefalet Kooperatifi, 1963 yılında Van Ticaret Lisesi, 1964 yılında ise Van Radyosu kurulmuş ve Erciş sulama şebekesi işletilmeye başlanmıştır. 1967 yılında Van Ziraat Meslek Okulu, 1968 yılında Van Hidroelektrik Santrali, 1970 yılında Stadyum, Çimento Fabrikası, Türkiye Süt Endüstri Kurumu, Yem Fabrikası, Yün İpliği Fabrikası, Van Peynir- Tereyağı Fabrikası kurulmuş ve 1971 yılında Van- İran Demiryolu işletilmeye başlanmıştır. 1972 yılında ise Muradiye sulama şebekesi, Van Bölge müzesi, 1982 yılında ise Yüzüncü Yıl Üniversitesi kurulmuştur. (Van İl Sanayi Envanteri, 2006: 13)

Van'ın idari görünümü ise; 12 ilçe, 19 belediye, 84 mahalle, 10 bucak, 576 köy, 421 mezradan ibarettir. (Cumhuriyetin 75. Yılında Van, 1998: 377). Günümüzde ise, İpekyolu, Tuşba, Edremit, Bahçesaray, Başkale, Çatak, Çaldıran, Erciş, Gevaş, Gürpınar, Muradiye, Özalp ve Saray'dan oluşmaktadır. Özalp ilçesi ve

Saray ilçesi İran'la sınırı olan ilçelerimizdir (Cumhuriyetin 75. Yılında Van, 1998: 389- 390).

Van coğrafik olarak ise 42 40' ve 44 30' doğu boylamında, 37 43' ve 39 26' kuzey enlemlerine sahip Doğu Anadolu Bölgesi Yukarı- Murat Van Bölümü Van Gölü Kapalı Havzasında yer almaktadır. Ağrı, Bitlis, Siirt ve Hakkari ile sınırdır. İran ise sınır komşusu olduğu tek ülkedir. Türkiye'nin %2,5 alanını kaplayan Van, 19.069 km²lik bir alana sahiptir. İlin gerçek alanı 21.823 m² iken merkezinin yüz ölçümü 2.289 m²'dir. Van, Van Gölünün doğusunda, etrafı dağlarla çevrili çöküntü denilebilecek bir alan üzerinde kuruludur. Çevresindeki sıralı dağlar aynı zamanda komşu olduğu iller arasında da sınır görevi görmektedir (Yüzüncü Yıl Üniversitesi, 1993:1) Dağlarla çevrili olmasının bir sonucu da karasal iklime sahip olmasıdır (Cumhuriyetin 75. Yılında Van, 1998: 19). İlin doğusunda; merkez, Özalp, Saray, Gürpınar, Edremit, Başkale, kuzey ve kuzey doğusunda; Erciş, Muradiye, Çaldıran, güney ve güney doğusunda; Gevaş, Çatak, Bahçesaray bulunmaktadır. Akdamar, Kuş, Çarpanak ve Gadir (Adır) adaları da bulunmaktadır (Yüzüncü Yıl Üniversitesi, 1993: 1). Van Gölünün yanı sıra Van'da; Akgöl, Kaz Gölü, Sor Gölü, Engiz Gölü, Hasan Timuran Gölü, Hıdır Menteş Gölü, Sarı Göl bulunmaktadır (Van Ticaret ve Sanayi Odası, 2000: 33). İl sınırlarının yarısından fazlası dağlardan oluşmaktadır (%53,4 dağ, %32,9 plato, %13,7 ova) (Yüzüncü Yıl Üniversitesi, 1993: 7). Dağlarla çevrili bir alanda çöküntü konumunda olan Van'da, bu durum nedeniyle karasal iklim hakimdir. Karasal iklimin getirisi olarak kışlar uzun ve sert, yazlar kısa ve sıcak geçmektedir (Yüzüncü Yıl Üniversitesi, 1993: 22).

26 Ekim 1990 sonuçlarına göre Van'ın nüfusu 642.099 kişidir. Yani dönemin Türkiye geneli sonuçlarına göre Van, demografik olarak orta nüfuslu bir şehirdir. Döneme göre kıyaslandığı zaman Van'ın nüfusu, Türkiye nüfusunun binde 11,3'üne denk gelmektedir ve nüfus bakımından sıralama yapıldığında Van 39. Sırada yer alır (DİE'den akt. Yüzüncü Yıl Üniversitesi, 1993: 27).

Tablo 7: Van'ın Yıllar İtibariyle Nüfusu

Yıllar	Nüfus
1927	75.329
1935	143.434
1940	112.975
1945	127.858
1950	145.944

1955	175.250
1960	211.034
1965	266.840
1970	325.763
1980	468.646
1985	547.216
1990	642.099
2000	877.524
2010	1.035.418
2015	1.096.397

Kaynak: DİE'den akt. 1990 Genel Nüfus Sayımı Geçici Sonuçlar; 1993: 27, Kocaman, 2008: 70, <https://www.nufusu.com/il/van-nufusu>, Erişim, 18.04.19

Göç ve nüfus arasındaki ilişkinin doğrusallığı nedeniyle demografik çözümlemenin ayrıntılı yapılması gerekmektedir. Bu bağlamda Cumhuriyet döneminden ilerleyen yıllara kadar Van'ın nüfusuna bakıldığında ilk ifade edilmesi gereken Van nüfusunun her zaman Türkiye genelinin altında kalmış olduğudur. Oran olarak bakıldığında Van nüfusu Türkiye nüfusunun 1/6'sı kadardır. Km² hesaplaması yapılacak olursa eğer, 1985 yılında Van'da km²'ye 29 kişi düşerken, Türkiye'de 65 kişi düşmekteydi. 1990 yılında ise Van'da sayı artarak 34 kişiyi bulurken, Türkiye'de de artış yaşanmış ve 73 kişiye yükselmiştir. Yani Van'da nüfus artmasına rağmen yine de rakamsal olarak Türkiye'ye yetişilememiştir (Yüzüncü Yıl Üniversitesi, 1993: 27). Van'daki nüfus artışının önemli bir kısmını doğurganlık oranı etkilerken, geriye kalan kısmını ise çevre illerden alınan göç oluşturmaktadır. 1927- 1935 arasında Van nüfusu %90 oranında artmıştır. Bu artışın nedenlerinden biri Hakkari'nin ilçe yapılarak Van'a bağlanmasıdır. 1935- 1940 yılları arasında ise ters olarak nüfusta azalma görülmüştür. 1936 yılında Van'a bağlanarak nüfusu arttıran Hakkari'nin 1936 yılında yeniden ile dönüşmesi ve gene 1936 yılında Bitlis'in kurularak Ahlat'ın Bitlis'e bağlanması Van'ın nüfusunu azaltmıştır. Van'ın nüfus artış hızı bu yıllar dışında hep artış göstermiştir (Yüzüncü Yıl Üniversitesi, 1993: 28). 1960- 1980 dönemi arasında Türkiye nüfusu %116, Van nüfusu %221 artmıştır (Yüzüncü Yıl Üniversitesi, 1993: 29). 1965- 1970 arası dönemde Türkiye nüfusunun binde 2,8'i göçlerle artarken, Van'da bu durum bir hayli yüksek olarak binde 4,3 olarak gerçekleşmiştir (Yüzüncü Yıl Üniversitesi, 1993: 30). Cumhuriyet döneminden sonra istihdam olanaklarının başlaması, eğitim- öğretimin gelişmesi, ulaşım sorununun çözülmesi gibi etkenler Van nüfusunun artışına etki bulmaktadır. Özellikle 1950 yılından sonra Hakkari için çekim merkezi haline

gelen Van, bu ilden çok sayıda göç almıştır, (Yüzüncü Yıl Üniversitesi, 1993: 31) almaya da devam etmektedir. Van'ın nüfusunun genel olarak artması şehir merkezinin ve ilçelerinin de nüfusunun artışına neden olmuştur (Yüzüncü Yıl Üniversitesi, 1993: 32). Aksi olarak ilçe statüsünü alan beldeler ise ilçelerde nüfusun azalmasına neden olmuştur. 1990 yılında Muradiye'ye bağlı Çaldıran, Özalp'a bağlı Saray, Gevaş'a bağlı Bahçesaray ve Van'a bağlı Edremit'in ilçe olması duruma örnek olarak verilebilir (Yüzüncü Yıl Üniversitesi, 1993: 33).

Nüfusun yaş yapısına bakıldığında ise Türkiye'den farklı olarak genç nüfusu fazlayken, çalışma çağındaki nüfusun sayısı ise Türkiye geneline göre azdır. Genç nüfusun fazla olmasının nedeni doğurganlık olarak görülebilir. Aynı zamanda çalışma çağındaki nüfusun azlığı da gene doğurganlıkla açıklanabilir. Bir diğer neden olarak da yapılan göçler söylenebilir (Yüzüncü Yıl Üniversitesi, 1993: 33). Nüfusun cinsiyet yapısına bakılacak olursa eğer, erkek nüfusu Türkiye genelinde olduğu gibi yüksek ancak Türkiye ortalamasının da üstündedir. Yıllar içinde il dışına göç oranının azlığı nedeniyle cinsiyet yapısında değişim görülmemiştir (Yüzüncü Yıl Üniversitesi, 1993: 35).

Nüfusun kent ve kır dağılımına bakıldığında ise ekonominin tarım ve hayvancılığa dayanmış olması nedeniyle nüfusun büyük kısmı kırsal alanda yaşamaktadır. 1978 yılında Türkiye'de kır nüfusu %55,7 iken Van'da %66,5'ti (Yüzüncü Yıl Üniversitesi, 1993: 35). 1950 yılından sonra Van nüfusunda artış görülmüştür. Bu artışın nedeni daha önceki yıllarda görülen doğurganlık ve çevre illerden alınan göçtür. Özellikle 1965 yılından sonra Van'a yönelik göç önemli ölçüde artmıştır (Yüzüncü Yıl Üniversitesi, 1993: 37). 1970 yılından sonra ise ulaşım olanaklarının artması nedeniyle Van artık göç vermeye de başlamıştır. Kırsal alanda yaşayan nüfusun bir bölümü kente yerleşmiş, kentte yaşayan nüfusun bir kısmı ise il dışına göçü gerçekleştirmiştir. 1975 sonrasında Van'da inşaat ve ticaretin artması nedeniyle kırsal alandan göç eden nüfus istihdam fırsatı da bulmuş ve şehirde kalıcı olmuştur. Ve kent nüfusunu artırmıştır. Kent nüfusunun artması Türkiye geneli kent nüfusuna yetişmesini sağlayamamış Van, Türkiye kentsel nüfus ortalamasının altında kalmıştır. Kırsal alandan gelen nüfusun dışında Van il dışından da bu dönemden itibaren göç almaya başlamıştır. 1980 yılından sonra Hakkari, Siirt, Bitlis Van'a göç

veren iller arasındadır. Bu dönem Van'ın nüfusu iki katına yakın bir artış göstermiştir (Yüzüncü Yıl Üniversitesi, 1993: 38).

1980 yılında Van nüfusu içinde en fazla artış gösteren ilçe Muradiye'dir. İran'a yakınlığı nedeniyle ticaretin ilçede gelişmiş olması nüfusunu da orantılı olarak artırmıştır. Ancak 1985 yılına gelindiğinde ilçe nüfusunda azalma görülmüştür. Bu durumun nedeni Van'a ve diğer illere gerçekleşen göçtür. Sınır ticaretiyle birlikte nüfusu artan bir diğer ilçe ise Başkale'dir. Bu ilçelerin dışında Özalp, Gürpınar ve Çatak'ın da nüfuslarında yıllar itibariyle artış görülmüştür. Ancak adı geçen ilçelerden Van'a yaşanan göç nedeniyle nüfus artışı Muradiye ve Başkale'de görüldüğü kadar olmamıştır (Yüzüncü Yıl Üniversitesi, 1993; 39).

1 Van'da İç Göçün Encamı

Van'ın göç tarihi incelenecek olursa I. Dünya Savaşı'ndan başlanması gerekir. I. Dünya Savaşı'nda Rusların Van'ı işgal etmesi, Vanlı Türk nüfusunun göçüne sebep olmuştur. Bu nedenle Cumhuriyet Döneminde Van nüfusu azalmıştır. 1927 yılında yapılan sayımda Van nüfusu 7.000'i gösterir (Yüzüncü Yıl Üniversitesi, 1993: 41). Bu nedenle Van'da nüfusun seyrek olmasının ilk nedeni olarak savaş dönemi yaşanan katliam ve katliamdan kaçış için farklı illere yapılan göç gösterilmelidir. Bu dönemde şehrin nüfuslanması kaçışa yönelik gerçekleşmiştir (Cumhuriyetin 75. Yılında Van, 1998: 35). Yabancı araştırmacıların tespitlerine göre Van'da Ermenilerin yaptığı yıkım %90'ı bulmaktadır (Justin McCarthy'den akt. Öğün, 2004: 81). Şehirde, 3.400 Müslüman evinden sadece 3 ev sağlam kalmış, 1.324 Müslüman köyünden sadece 350 köy onarılarak kurtarılabilmektedir (Justin McCarthy'den akt. Öğün, 2004: 94). Bu nedenle savaştan sonra Van'ın toparlanması hem uzun sürmüş hem de yaşadığı yoğun göçü kaldıracak alt yapısı olmamıştır. Günümüze kadar gelen şehir problemlerinin temeli savaş döneminde yaşanan yıkıma dayanmaktadır. Ermeniler ve Ruslar tarafından zulüm yaşayan Vanlıların bir kısmı ülkenin Batısına göç etmiştir. Konya Kadınhan'a yerleşen Vanlılar örnek olarak gösterilebilir. Mart 1921'de ayrılan Vanlılara orada yerleşme hakkı tanınmıştır (TBMMZC 1958'den akt. Öğün, 2004: 210-211). Savaş sonrası göç eden Vanlılar, geri döndüklerinde yıkım nedeniyle eski yerlerinin yerine Bağlar Mevkiine yerleşmiştir (Kayaçelebi, 1990: 55). Her ne kadar savaş sonrası Van'da yaşam

eskisine göre zor şartlar altında olsa da Van mevcut ilçelerinden ve çevre şehirlerden göç almaya devam etmiştir. Van'ın il dışından göç almasının nedenleri ise; Van'da bulunan istihdam olanakları, sınır ticaretinin gelişmiş olması, Yüzüncü Yıl Üniversitesinin kurulmasıdır (Yüzüncü Yıl Üniversitesi, 1993: 42).

Cumhuriyetin ilk yıllarında Van'a verilen önem büyüktür. Dönemin Başbakanı İnönü Cumhuriyetin Doğu illerinde korunması için Van'ın korunması gerektiğini önemle belirtmiştir (Öztürk 1992'den akt. Kardaş, 2015: 194). Bu nedenle Doğu Anadolu'da yaşanan Kürt ayaklanmalarına karşı önlem amaçlı Kürt aşiretleri Batı Anadolu'ya yerleştirilmiştir. Onlardan boşalan yerlere ise İran, Kafkasya, Karadeniz ve Azerbaycan'dan (BCA, 030.18.01.012.24.3 dan akt. Kardaş, 2015: 76) getirilen Türkler yerleştirilmiştir (Şimşir 1997'den akt. Kardaş, 2015: 76). Bu doğrultuda İran'dan gelen aileler Van'ın İskele mahallesine yerleştirilmiş ve devlet tarafından buraya 60 konut yaptırılmıştır (BCA.030.10.68.451.4 akt. Kardaş, 2015: 78). İran'dan yerleştirilenlerin dışında, Sürmene'den gelen aileler de gene Van İskele mahallesine yerleştirilmiştir (BCA.30.18.1.2.31.61.8 akt. Kardaş, 2015: 78). Seçilen ailelerin yerleştirilmesi için harcanacak bütçe 50 bin lira olarak belirlenmiş ve 1932 bütçesinden alınmıştır. Bu ailelerin celp, sevk, beslenme, arazi masrafları ve bu işlem için görevlendirilecek memurların masrafları ayrılan 50 bin liralık bütçeden karşılanmıştır. Ancak daha sonra ücretin yetmemesi nedeniyle Dahiliye Vekaleti 200 bin lira daha almıştır (BCA. 30.18.1.2.31.61.9 akt. Kardaş, 2015: 79). Bu yerleştirilmelerin dışında 1933 yılının temmuz ayına gelindiğinde Kars'ın Kümbet Köyü'nden Erciş'e 138 kişi, Posof'un Şuvaskal ve Hırtas köylerinden 216 kişi Van'a yerleştirilmiştir. Yerleştirilme işlemleri İcra Vekilleri Heyetinin kararlarıyla yapılmıştır (BCA. 30.181.2.40.77.6 akt. Kardaş, 2015: 80). Kasım 1933'te ise Trabzon ve Çoruh'dan 9.836 kişi Van'a yerleştirilmiştir (BCA.30.18.1.2.40.77.9 akt. Kardaş, 2015: 80). Van'a ailelerin yerleştirilmesinin tek sebebi siyasi güç sağlamak değildi. Rus ve Ermeni saldırıları nedeniyle birçok Türkün ölmesi, sağ kalanlarının göç etmesi Van nüfusunu azaltmış ve Van'ı boşaltmıştı. Van'ın iktisadi olarak gelişmesi ve kalkınması için nüfusa ihtiyacı vardı. Bu nedenle Van'a aileler yerleştirilmiştir. Türkiye için de aynı durum cumhuriyetin ilk yıllarında yaşanmıştı. İlk yıllarda Türkiye'nin kalkındırılması için soydaş göçüne izin verilmişti. Bu şekilde yerleştirilen aileler için Edremit'te evler yapılmış, aileler için yün ve balık ihraç

edilmiştir. İşlemlere İcra Vekilleri tarafından karar verilmiştir (BCA 030.18.01.02.65.50.5 den akt. Kardaş, 2015: 199). Bölgede iskanın dışında iskana yasak bölgeler de oluşturulmuştur. Örneğin Erciş'in Zeylan Bölgesi Ağrı isyanı nedeniyle iskana yasaklanmıştır. Bu sayede asayişin korunması hedeflenmiştir (Kardaş, 2015: 374). Bu yetki 5098 sayılı kanununun 12. Maddesinden gelmektedir (BCA 030.18.01.02.119.49.14 den akt. Kardaş, 2015: 375). Özalp'ta 9, Başkale'de de 9 köy boşaltılmış ve bu bölgeler de Zeylan Bölgesi gibi iskana yasak hale getirilmiştir (BCA 490.01.193.764.2. den akt. Kardaş, 2015: 375). Ancak Van halkı hayvanlarını Zeylan Bölgesinde otlatıyordu. Bu nedenle Zeylan Bölgesi için yasağın kaldırılmasını istemiş ve CHP'de bu konuda devreye girmiş ve yasağın kaldırılması için çalışmıştır (BCA 490.01.193.764.2'den akt. Kardaş, 2015: 375). Aynı şekilde Tarım Bakanlığı da bölgenin hayvan yetiştirilmesi için elverişli olduğunu göz önünde bulundurarak köylülere destek olmuştur. Ancak bölgenin yasağının kalkmasının yanı sıra sınıra yakın olması nedeniyle de endişeler giderilmemiştir. Bu nedenle endişelerin giderilmesi için bazı tedbirlerin alınmasına karar verilmiştir. Önlem olarak; yasağın devam etmesi, bölgenin önemli yerlerine karakol inşası (Şor, Kadugan, Pandoli, Koçköprü) inşaat için ise, inşaatın İçişleri Bakanlığı tarafından yapılmasına karar verilmesi, çalışacak kişilerin bölge halkından olmaması gibi maddelere dikkat edilmiştir (BCA 030.18.01.02.119.49.14'den akt. Kardaş, 2015: 375-376).

Van'ın aldığı diğer göçlerden farklı olarak yaşadığı bir diğer göç olayı ise Trabzon Çaykaralıların Van Özalp'a yerleştirilmeleridir. Bu göçü diğer göçlerden ayıran yanı diğer göçlerde görülen batı hedefli göçün yerine göçün doğuya yapılmış olmasıdır. 31 Ağustos 1956 yılında kabul edilen, 8 Eylül 1956 yılında Resmi Gazetede yayınlanan Orman Kanununun 13. Maddesine⁴ göre buldukları bölgede yaşama imkanları bulunmayan kişilerin başka bölgeye sevk edilebileceği kararının çıkması üzerine Trabzon Çaykaralıları bakanlığa başvuru yapmışlardır. Orman ve Ziraat Mühendisleri başvurunun ardından Çaykara Şerah Bucağı'na inceleme

⁴ “Buldukları yerlerde kalkınmalarına imkan olmayacağı anlaşılanların daha müstahsil bir hale getirilmeleri gayesiyle ve kendi istekleri ve muvafakatleri üzerine başka yere kaldırılmalarına icra vekilleri heyetince karar verilebilir. Bölgeden ayrılan kişilerin bıraktığı gayrimenkullerin ormana dahil edileceği, bu malların değerinin hak sahiplerine ödeneceği yahut nakil ve yerleştirmeler İskan ve Toprak Kanunlarına göre yapılır.” Bkz. RG 1956'dan akt. Osman Kubilay Gül, Bir İç İskan Uygulaması: Çaykara'dan Özalp'e Göç, Gaziantep University Journal Of Social Sciences, 2014: 427.

yapmak amacıyla gitmişler. 16 Ağustos 1958 yılında yapılan incelemeler sonucu buldukları yerde yaşama ve üretme faaliyetlerini gerçekleştiremeyecekleri anlaşılan Trabzon Çaykaralılar haklı bulunmuş ve Van Özalp'a iskanlarına karar verilmiştir (Gül, 2014: 427). Çaykaralıların yerleşmesi için düşünülen yerler arasında Hatay Kırıkhan, Çanakkale Bozcaada, Eskişehir ve Konya bulunmaktayken dönemin Maliye Bakanı Ferit Melen Özalp'a yerleştirilmeleri için teklif sunmuştur. Melen'in buradaki amacı çalışkan olan Karadenizlilerin diğer köylülere örnek olmasını sağlamaktır (Bilgili 1997'den akt. Gül, 2014: 428). Ancak sadece Melen'in teklifi yeterli olmamış, iskan edilecekler arasından seçilen dört kişi Özalp'a götürülerek hem bölge gösterilmiş hem yerleşecek kişilerin onayları alınmıştır (Özdemir 2004'den akt. Gül, 2014: 429). Ve 1 Temmuz 1964 yılında Trabzon Çaykara ilçesinin Şerah Bucağına ait, Büyükköy, Hocaeli, Gölbaşı, Filak, Baltacılı köylüleri Özalp Dönerdere'ye yerleştirilmiştir (BCA, 030.1801.02/179.38.2.1/01.07.1964'den akt. Gül, 2014: 429). İskan planı, İmar ve İskan Bakanlığı Toprak ve İskan Genel Müdürlüğü ve Tarım Bakanlığı tarafından hazırlanmıştır (BCA, 030.18.01.02/179.38.2.2/02/06/1964'den akt. Gül, 2014: 429). Plan; yeni iskan alanlarının bulunması, mülkiyet durumu, bulunan alanların toprak yapısı, zirai işletme planının hazırlanması, mahalli ihtiyaçlar için dağıtım planının yapılması, yerleştirileceklerin tespiti, yerleşime uygun konut ve arazinin planlanması, yerleşim alanının ihtiyaçları karşılayabilecek bir köye dönüştürülmesi, yerleştirileceklerin tarım için donatılmaları, toprağın tarım için uygun hale getirilmesi, şantiyelerin kurulması, tarım yapma safhasına gelinceye kadar yiyecek ve yakacak yardımı yapılması, nakillerin sağlanması ve eğitimleri olmak üzere toplam 13 maddeden oluşmaktadır (İmar ve İskan Bakanlığı Toprak ve İskan İşleri Genel Müdürlüğü ve Tarım Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü 1964'den akt. Gül, 2014: 430). Bölgenin coğrafi ve iklim koşulları göz önünde bulundurularak tarım ve hayvancılığa karar verilmiştir. Bu doğrultuda her eve iki inek, on koyun, iki öküz verilmesine karar verilmiştir. Her eve girecek yıllık gelir 6.397 olarak belirlenmiş ve bu sayının beş yılın sonunda 10.754 liraya çıkacağı planlanmıştır (Trabzon-Çaykara İlçesi Şerah Bucağı ve Baltacılı Köyünden Van-Özalp'te Kurulacak İki Örnek Köye Nakledilecekler Ait Plan 1964'den akt. Gül, 2014: 430). Yerleştirileceklerin bir an önce üretime başlayabilmesi için ise Ziraat Bankası tarafından fon sağlanmıştır.

Tohumluk ve gübre masrafı için ilk yıl 685.240, ikinci yıl 258.797 lira ayrılmıştır (Trabzon-Çaykara İlçesi Şerah Bucağı ve Baltacı Köyünden Van-Özalp'te Kurulacak İki Örnek Köye Nakledileceklere Ait Plan 1964'den akt. Gül, 2014: 431). Görüldüğü gibi Balkanlardan gelen göçmenlere göç etmeleri için yapılan desteğin aynısı Çaykaralılara da yapılmıştır. İsteyerek gelmenin dışında belirlenen orman içi köylüsü olmak, afetleri yaşamak, yeterli miktarda toprağı bulunmamak, kalabalık olmak, her anlamda bölge standardının üstünde olmak (sosyal, ekonomik, kültürel), bölgenin koşullarına uyum sağlamak, kendi işinde çalışmayı kabul etmek gibi 7 şartı taşıyan Çaykaralılar da Özalp'a yerleştirilmiştir (Trabzon-Çaykara İlçesi Şerah Bucağı ve Baltacı Köyünden Van-Özalp'te Kurulacak İki Örnek Köye Nakledileceklere Ait Plan 1964'den akt. Gül, 2014: 431). İskan işlemlerinin öncelikli olarak oturacakları binanın yapılması amaçlı erkeklerden başlanmasına, inşaat bittikten sonra da ailenin geri kalanın iskanına karar verilmiştir. Bu şekilde yerleşmenin 1964 yılı sonunda bitmesi kararlaştırılmıştır (Trabzon-Çaykara İlçesi Şerah Bucağı ve Baltacı Köyünden Van-Özalp'te Kurulacak İki Örnek Köye Nakledileceklere Ait Plan 1964'den akt. Gül, 2014: 432).

Van göç aldığı gibi aynı şekilde göç vermeye de devam etmektedir. 1965-1970 arası dönemde 25.000 kişi il dışına çıkmıştır. 1968 yılında Van'ın kalkınmasına ağırlık verilmesi ve kurum ve kuruluşların bölge müdürlüklerinin Van'da açılması Van'da tayin nedeniyle nüfusun sayısını artırmıştır. 1965-1970 arası dönemde 26.300 kişiye yakın memur Van'a gelmiştir. Tayin nedeniyle gelenlerin eğitimli kesim olması Van'ın gelişimi için de etkili olmuştur. 1975 yılında yapılan Nüfus Sayımında, 38.000 Vanlı başka illerde dir. Bu durum Van'ın yoğun olarak göç verdiğini de göstermektedir. Başka illerde yaşayan Vanlılar genel olarak İstanbul, Adana, İzmir ve Hatay'ı tercih etmektedir. Van'da yaşayan diğer il doğumlarının sayısı ise 27.800 kişidir. Tayin yoluyla Van'a gelenlerin sayısı ise 10.000'den daha fazladır (Yüzüncü Yıl Üniversitesi, 1993: 42). Sayısal olarak göç rakamları incelendiğinde Van'ın ne çekim merkezi kadar çok göç aldığı ne de itici faktörler nedeniyle yoğun göç verdiği görülür. Bu nedenle Van'da orta ölçekli göç yaşandığı belirtilebilir. Cumhuriyetten sonra bölge müdürlüklerinin Van'da kurulması, askeri yapılanmanın gerçekleşmesi ve 1982 yılında üniversitenin de kurulmasıyla Van Ankara'nın başkent olması sonucu aldığı göç profilindeki gibi nitelikli ve eğitimli

nüfusu almaya başlamıştır (Cumhuriyetin 75. Yılında Van, 1998: 72). Bir diğer nüfusa etki eden durum ise Van'ın aldığı mevsimlik göçlerdir (Yüzüncü Yıl Üniversitesi, 1993: 42). Hayvancılıkla geçinen aileler Nisan ayında yaylalara çıkmakta Ekim ayında ise dönmektedir. Bunun dışında diğer illere yapılan inşaatta çalışma amaçlı göçler de bulunmaktadır. Son olarak ise mevsimlik göçe örnek olarak tarım işçileri verilebilir. Örneğin 567 köyün 117'si tarım işçisi, 172'si inşaat işçisi olmak üzere toplam 289 kişi il dışına göç etmektedir. 1980- 1990 arası dönemde bu şekilde göç önceki yıllara göre yoğun olarak yaşanmıştır. 1980 yılında 98.801 olan nüfus, 1990 yılında 153.525'i bulmuştur (Yüzüncü Yıl Üniveritesi,1993: 43).

Van'da göçü tetikleyen etmenlerden biri de tüm göçlerde olduğu gibi ekonomidir. 1950 yılında Van ili nüfusu 13.000'den oluşmaktadır. 1960'lı yıllarda 560 köye sahip olan Van'ın, toprağı olmayan köylülerinin oranı %37.5'ti. 11 köy özel kişilere aitti. Bu nedenle bu yıllardan sonra şehir merkezine göç başladı. Şehir merkezinde artan nüfus, inşaat sektörünü geliştirdi. Sadece inşaat sektörü değil, traktör sayısının artmasıyla tarım sektörü, hayvancılığın gelişmesiyle birlikte Et ve Balık Kurumunun Van Et Kombinasını açması, Van Peynir ve Tereyağı Fabrikasının açılması gibi diğer sektörlerde de gelişmeler görülmüştür. Bunların dışında, 1961 yılında Van Esnaf ve Sanatkarları Kefalet Kooperatifi, 1962'de Van Ticaret ve Sanayi Odası, kurulan birçok banka, 1970 yılında Van Çimento fabrikası, 1971 yılında Van İskelesinin açılması ve İran demiryolunun kurulması gibi gelişmeler de görülmüştür. İran demiryolunun kurulması ile Vanlı tüccarlar İran'la hayvan ticaretinde bulundular. 1949 yılında Atatürk Lisesi kuruldu (Uluslararası Sempozyum, 1990: 22). 1950 yılında Van İl Kütüphanesi, 1972 yılında Van Müzesi 1964 yılında Van İl Radyosu, 1977 yılında Van Televizyon vericisi faaliyete geçti. Tüm bu gelişmeler sonrası şehir nüfusu 1980 yılına gelindiğinde 92.801'e yükselmiştir. 92.801 kişinin 18.000'i tayinle gelen kamu görevlileridir (Uluslararası Sempozyum, 1990: 23).

Van, Doğu Anadolu Bölgesinde bulunmasına rağmen bölgedeki diğer doğu illerinden daha farklıdır. Bu farklılığın nedeni olarak Van Gölünün bulunması, Van Gölünün getirdiği iklim özellikleri sebep olarak gösterilebilir. Diğer sebeplerle birlikte bu sebepler de Van'ı bölgenin cazibe merkezi haline getirir. Bunların dışında günden güne ilde yapılan gelişmeler de göçü tetiklemeye devam etmektedir.

Van sadece çevre illerden değil çevre ülkelerden de çalışma amaçlı göç almaktadır. Bu şekilde göç eden yabancılar; seyyar satıcılık, işportacılık, hamallık yapmakta, yapamayanlar ise dilenmektedir (Van İş Geliştirme Çalışmaları, 2001: 6).

Van'da 90'lı yıllardan sonra artan terör olayları nedeniyle turizm konusunda çöküntü yaşanmıştır. 1988 yılında 72.738 turist varken, bu sayı 1999 yılına gelindiğinde 8.351'e düşmüştür. Muradiye Çağlayanı, Ganisipi Çağlayanı, Molla Kasım- Ayanıs ve Amik kıyıları, bunun dışında bölgede av turizmi olmasına (keklik, ördek, toy, dağ keçisi, tavşan ve domuz avı yerli ve yabancı turistler tarafından talep görmektedir.) rağmen bu düşüşün önüne geçilememiştir. Av turizmi için önemli yerler ise; dağlar, sazlık bataklıklar, göl kıyıları ve yaylalardır. Kış turizmi açısından Kurubaş Kayak Merkezi ve yakın zamanda açılan Abalı Kayak Merkezi turist çekmektedir. Bunların yanı sıra dünyanın en büyük Urartu Müzesi olan Van Müzesi de başlı başına turist çekmektedir. Van Müzesine en büyük ilgiyi ise yabancı turistler göstermektedir. Turistlerin ilgisini çeken bir diğer nokta ise Van Kedisidir. Van kedisi hem ilgi çekmekte hem de yabancı turistler tarafından satın alınmaktadır (Van İş Geliştirme Çalışmaları, 2001: 10).

Van, 1990 yılında 520.304 kişilik nüfustan oluşmaktaydı. İlçelerden 22.187 kişi Van şehir merkezine gelirken, 42.967 kişi ise şehir dışına göç etmiştir. Bu durumda; -20.780 net göç ve net göç hızı -40 olarak görülmektedir (Van İş Geliştirme Çalışmaları, 2001: 17). Kısacası Van, aldığı göçten daha fazlasını vermektedir.

1997-1999 yılları arasında patates, tüfek dipçığı, etiket, galvanizli dirsek, kanaviçe, cam eşya, pamuk yağı, monitör, faks kâğıdı, gazoz, tuvalet kağıdı, Ayçiçek yağı, salça, demonte, çelik kule, dikiş iğnesi, don yağı, toz deterjanı Azerbaycan, İtalya, Tacikistan, Türkmenistan, Polonya, Kazakistan, Kırgızistan, İran, Özbekistan, Gürcistan, Fransa'ya, cam eşya, köşebent, bisküvi, deterjan, un, küp şeker, PVC kapı-pen, tüfek dipçığı, toz şeker, inşaat elek, çuval, Ayçiçek yağı, buğday ununu Özbekistan'a, İran, Kazakistan, Türkmenistan, İtalya, Azerbaycan, Kırgızistan, Nahçıvan'a, toz şeker, cam eşya, tüfek dipçığı, margarin yağı, tencere seti, tül perde, kapı köşebent, toz deterjan, çelik, direk profili demir, çikolata, un, narenciye, oto parçası, giyim eşyası ve cam çubuğu ise, Irak, İran, Türkmenistan, Azerbaycan,

İtalya, Tacikistan, Kazakistan, Nahçıvan, Gürcistan, Almanya, Kırgızistan'a ihraç etmektedir. Bu sayede hem ticareti geliştirmekte hem de insanların Türkiye hakkında fikir sahibi olmalarını sağlamakta ve göç konusunda Türkiye'yi hedef ülke haline getirmektedir (Van İş Geliştirme Çalışmaları, 2001: 37).

Van özellikle 1997 yılından sonra aldığı göçlerle yüksek nüfusa ulaşmıştır. Kaynaklarda nüfusun 500.000'i geçtiği görülmektedir. 1997 yılından sonra artan göç olayları daha önceden köyünde tarım ve hayvancılıkla uğraşan insanların kente gelmesiyle onları vasıfsızlaştırmış, kentte işsiz, seyyar satıcı haline getirmiştir. Göç eden insanlar uyum konusunda sıkıntı yaşamış ve kentli nüfus açısından marjinal kesim olarak görülmüştür (Van İş Geliştirme Çalışmaları, 2001: 45).

Van çevre illerden aldığı göç nedeniyle yaşamsal, kültürel, işsizlik gibi birçok sıkıntıyla karşılaşmaktadır. Bu sıkıntılardan biri olarak enerji eksikliği gösterilebilir. Yoğun nüfus nedeniyle voltaj düşük kalmakta ve sık sık enerji kesintileri görülmektedir. Bu durum da daha çok kış aylarında yaşanmaktadır (Van İş Geliştirme Çalışmaları, 2001: 48).

Van'a yapılan göçü durdurmak için mevcut ilçelerde ekonomik sorunlar çözülmeli, gerekli hizmetler sağlanmalıdır. Önerilebilecek bir diğer yöntem ise sınır ticaretidir. Sınır ticaretiyle birlikte ekonomik olarak Van ve sınıra yakın ilçeler kalkınacak ve göç vermeye ihtiyacı kalmasının aksine sınır ticareti istihdam olanaklarını geliştireceği için ilçeler ve Van göç alacaktır. Sınırımızın olduğu ülkelerle ilişkiler artırılarak sınır ticaretine destek de sağlanmalıdır (Van İş Geliştirme Çalışmaları, 2001: 66). Van'da aktif olarak 1987 yılından beri sınır ticareti yapılmaktadır (Van İş Geliştirme Çalışmaları, 2001: 68).

Göçün yoğunlaştığı küçük şehirler nüfus yönünden büyümekte ancak diğer koşullar açısından küçük şehir özelliğini devam ettirmektedir. Van'ın da aralarında bulunduğu bu şehirler sadece nüfus açısından artmakta yani 'kalabalıklaşmakta'dırlar (Özbay vd., 2001: 32-33). Van'ın ilçe ve çevre illerden aldığı bu yoğun göçü emememesi Van'ı büyük şehirden ziyade büyük köy konumuna itmektir (Cumhuriyetin 75. Yılında Van, 1998: 35).

1990 yılı göç verileri incelendiğinde Van'ın diğer yıllarda da görüldüğü gibi, aldığı göçten daha fazlasını başka illere göç olarak verdiği görülür. Bu dönemde Van

için yaşanan göçlerde kırdan kente olan göçler de yer bulmaktadır. Kırdan kente olan diğer göçlerde aileler arasında kent merkezine yerleştikten sonra kopukluklar (büyük ailelerin dağılması, iletişimsizlik vs.) görülürken, Van'da ayrı olarak aileler bağılıklarını daha çok korumuştur (Cumhuriyetin 75. Yılında Van, 1998: 35). Van'ın kırdan kent merkezlerine yaşanan göçü fazla yaşamasının nedeni olarak doğurganlığın fazla olması gösterilebilir. Bölgede yaşanan terör nedeniyle doğurganlığın getirdiği nüfus kent merkezlerine göç etmektedir. Kent merkezinin aldığı bu nüfus nedeniyle de göçün sebep olduğu olumsuz sonuçlar görülmektedir (Cumhuriyetin 75. Yılında Van, 1998: 73).

Van terör nedeniyle kaçışların yaşandığı illerin başında gelir (Deniz, 2011: 178). Kent merkezinin aldığı yoğun göçe örnek olarak 1980-2007 yılları arasında nüfusun artışı gösterebiliriz. Belirtilen dönemde aldığı göç nedeniyle Van nüfusu %80 artarken, kent merkezinin nüfusu %148 artmıştır (Deniz, 2011: 179-180). Van'ın Başkale, Bahcesaray, Çatak, Gürpınar ve Çaldıran'dan aldığı göçler büyük oranda terör nedeniyle gerçekleştirilen göçlerdir. Bunların dışında Hakkari'nin Çukurca ve Yüksekova ilçelerinden, Bitlis'in Mutki ilçesinden Şırnak'ın Beytüşşebap ilçesinden ve Siirt'in Pervari ilçesinden gelenler de aynı şekilde terörden kaçan insanlardır. Bu göçlerin büyük çoğunluğu kent merkezine gerçekleşmiştir (Deniz, 2011: 180). Göçün olumsuz sonuçlarını en aza indirmek için Valilik bu duruma kayıtsız kalmamış ve bu şekilde göç edenlerin iskanına öncülük etmiştir. Van'ın Yalım Erez Mahallesi, bu amaçla kurulmuş ve mahalle kente göç eden kırsal kökenli vatandaşlardan oluşmaktadır. Yalım Erez'de yapılan konutlar aynı zamanda Hakkari ili, Çukurca ilçesi, Uzundere'den göç edip Van'a gelen ailelerin yerleştirildiği bir mahalledir. 1996 yılında İnşaat ve İskan Komitesi kurulmuş ve sene sonunda konutlar tamamlanarak aileler yerleştirilmiştir. Valiliğin öncülüğünde yapılan konutlara TOBB destek vermiş ve toplam harcanan miktar 111.600.401.000 TL'dir. Bu sayının 80 milyarını TOBB karşılamıştır. Gelen ailelerin istihdamı da düşünülmüş ve İşilay Saygın Eğitim ve İş Merkezi kurulmuştur. Buraya da harcanan miktar 23.000.000.000 TL'dir. Eğitim Odası, İdari Kısımlar ve genel kullanım alanlarından oluşur. 200 kişiyi istihdam eden yer, 100 tezgahtan oluşmaktadır. Sadece bina yapımı için 23 Milyar TL'yi valilik karşılamıştır (Cumhuriyetin 75. Yılında Van, 1998: 74). İlköğretim okulu için 27.672.000.000 TL,

sağlık ocağı için ise 4.500.000.000 TL harcanmıştır. Toplamda Yalım Erez Mahallesi için, 166.772.401.000 TL harcanmıştır. Konutların dışında bulunan yerlere ayrıca, imarlı yol, Eğitim ve İş Merkezi, Okul, Sağlık Ocağı, Camii, konutlar için bahçe de yapılmıştır. Elektrik, içme suyu, ekmek ve ilaç ihtiyaçları her ailenin ayrı olarak karşılanmıştır (Cumhuriyetin 75. Yılı, 1998: 75). Yalım Erez Mahallesinin dışında; Hacıbekir, Karşıyaka, Süphan, Yenimahalle, Şabaniye, Eminpaşa, Esenler, Şafak, Gündoğdu, Esendere mahalleleri de bu şekilde göç edenlerin yaşadıkları mahallelerdir (Deniz, 2011: 180). Göçün yoğun olarak yaşandığı bölgelere şebeke suyu bağlanmıştır (Cumhuriyetin 75. Yılında Van, 1998: 396). Göçmenlerin yerleştirildiği, Yalım Erez Mahallesinin telefon alt yapısı sağlanmıştır (Cumhuriyetin 75. Yılında Van, 1998: 433).

Van'ın mevcut ilçelerden ve çevre illerden aldığı yoğun göçün sonucu olarak sadece şehir değil, göç edenler de olumsuz sonuçlarla karşılaşmaktadır. Şehre gelen insan profili ekonomik olarak sıkıntıda olan, eğitim seviyesi düşük ve kalabalık ailelerdir. Bu nedenle Van'a gelen göçmenlerin yarısına yakını (2005 verilerine göre 384.794 kişi) yeşil kart kullanıyor. Bunun dışında göç eden ailelerde daha çok anne-babanın yerine çocukların çalıştırılması ön plandadır. Sonuç olarak, göçün olumsuz sonuçlarının biri olan eğitimsiz göçmen alımı (Etilan 2008'den akt. Deniz, 2011: 182), eğitim çağındaki nüfusun çoğunun işportacılık, ayakkabı boyama, sigara satışı gibi işlerde çalışmasına neden olmaktadır (Deniz, 2011: 183). Göç edenlerin karşılaştığı bir diğer olumsuz sonuç ise doğurganlıkları nedeniyle ailelerin kalabalık olması, buna karşılık kazandıkları ücretin düşük olmasıdır. İki durumun tezatlık göstermesi göç eden bireyleri ekonomik olarak zora sokmakta, kentin koşullarına uyum sağlamalarına engel olmaktadır. Daha önce belirtildiği gibi bu durum yeşil kart kullanımını da artırmaktadır. Kentin kendi içinde yaşadığı işsizlik problemine dahil olan göçmenler de hem şehrin işsizlik oranlarını artırmakta hem de kendi kazançlarını arttıramamaktadır. İşsiz kalan göçmenlerin kaçakçılık gibi yasadışı işlere, hırsızlık, kapkaç gibi yüz kızartıcı işlerle ilgilendikleri görülür. Özellikle göçmenlerin yaşadığı gecekondu bölgelerinde bu tür suçların büyük oranda yaşandığı görülür. Bu durum kent sağlığını da tehlikeye sokar. Genel olarak göçün olduğu illerde yasadışı suçlarda artış görülür (Deniz, 2011: 183). Van'da yaşanan yoğun göç sonucu kaçak yapılaşma %72'yi bulmuş ve güvensiz, sağlıksız, kalitesiz mekanların

oluşumuna da yol açmıştır (2014- 2023 Dönemi TRB 2 Bölgesi Bölge Planı, 2014: 192).

Terör nedeniyle Van'da 33 köy boşaltılmıştır (Atalay'dan akt. Deniz, 2011: 182). Köy boşaltmaları sonrasında bu kişiler ya şehir merkezine yerleşmiş ya da başka illere göç etmiştir. 1994 yılında "Köye Dönüş ve Rehabilitasyon Projesi" başlatılarak, Van'ın da içinde bulunduğu 14 ilde uygulanmaya başlanmıştır. Terör nedeniyle göç eden ailelerin, temelde göç ettikleri yere geri döndürülmesi esas alınmıştır. Ancak bunun sağlanamadığı yerleşimlerde uygun yerlere yerleştirilmeleri hedeflenmiştir. Zorunlu göçe maruz kalanlar arasında sadece geri dönmek isteyenleri kapsayan proje, onların eski yerleşim yerlerinde güvenlik, ekonomik, sosyal imkanları sağlamayı amaçlarken, geri dönmek istemeyenler içinde amaç göç ettikleri yerleşim yerine uyum sağlamalarına yardımcı olmaktadır. KDRP; toplum merkezi, gençlik merkezi, kadın ve çocuk eğitim merkezi, meslek edindirme ve istihdam, öğrenci yurdu, tarım ve hayvancılık gibi projeleri desteklemekte ve uygulamaktadır (İİGM'den akt. Yıldız ve Sobacı, 2013: 438). Projeye tabii tutulan insanların büyük çoğunluğu, yeni yerleşim yerlerindeki memnuniyetleri (ekonomik, siyasi, sosyal vs) nedeniyle eski yerleşim yerlerine dönmeyi kabul etmemiştir. Etmemelerindeki en önemli etken geri döndüklerinde ekonomik sıkıntı yaşayacaklarını düşünmeleridir (Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu'ndan akt. Yıldız ve Sobacı, 2013: 438). Van'dan göç edenlere yönelik yapılan araştırmada 14 il geneli yapılan bu araştırmayı doğrulamaktadır. %46'lık kesim kesinlikle geri dönmek istememektedir. Özellikle yeni yerleşim yerlerinde kalış süreleri fazla olanlar arasında geri dönmek istemeyenlerin oranı fazladır (Deniz, 2011: 182).

1990 yılına göre Türkiye'de nüfus artışı azalmaktadır. Ancak Van'da durumun tersi görülmektedir. Van, aldığı göçler nedeniyle nüfusu artan bir şehirdir. Van, 1000 kişiye karşılık 3.8 göç almaktadır. Gene 1990 nüfus sayımına göre Van'ın kent nüfusunun kır nüfusuna göre fazla olduğu görülmektedir. Bu durum Van'da kırdan kente olan göçün yükseldiğini belirtmektedir (Van Sanayi ve Ticaret Odası, 2000: 37). Kırdan kente olan göçün artması nedeniyle Van'da hayvancılık zarar görmüş ve hayvancılık sektörü gerilemiştir. Gerilemeye çözüm bulma amaçlı İran'dan küçükbaş hayvan getirilmeye başlanılmıştır (Van Sanayi ve Ticaret Odası, 2000: 90). Van'da yaşanan terör olayları nedeniyle de doğal güzellikler gölgede

kalmış ve turizm düşüşe geçmiş, bu durum aynı zamanda turizm amaçlı aldığımız göçü de olumsuz etkilemiştir (Van Sanayi ve Ticaret Odası, 2000: 103). Kış ve yaz turizmi için mevcut doğal güzelliklerini Van bu nedenle kullanamamaktadır.

İller aldıkları göç oranlarına göre gruplandırıldığında neden göç aldıkları bulunur ve o ili çekim merkezi yapan neden ortaya çıkar. Türkiye’deki iller bu şekilde kategori edildiğinde Van’ın neden yoğun olarak göç aldığı bulunamamıştır (T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Sosyal Planlama Dairesi, 1977: 24). Yaşlı nüfusun göç ettiği yerler; sahil kenarları, sıcak iklimi olan yerlerdir. Ancak duruma ters olarak Van’ın da dahil olduğu Kayseri, Edirne, Erzurum, Konya, Elazığ gibi illere genç nüfusun yanında yaşlı nüfusu da göç etmektedir (T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Sosyal Planlama Dairesi, 1977: 31). Aynı zamanda bu illere göç eden kadın nüfusu da fazladır. Özellikle bu kadınların olgun yaşta ve yüksek eğitimi oldukları belirtilmektedir (T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Sosyal Planlama Dairesi, 1977: 32). Bu kadınların iş gücüne katılma oranları da diğer illerle kıyaslandığında Van’da daha yüksektir (T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Sosyal Planlama Dairesi, 1977: 52). Elde edilen verilere göre ilk zamanlarda göç edenlerin daha eğitimi ve nitelikli kişiler olduğu görülür. Bu nedenle sonuç olarak Van’a göç edenlerin profillerinin yıllar itibariyle kötüleştiğini belirtebiliriz.

1990 sonrasında yaşanan zorunlu göç, yoksul köylüyü büyük kentlere göç etmek yerine yakın civarda bulunan, bulunduğu yerden daha büyük ve güvenli şehirlere yönlendirmiştir. Diyarbakır, Van, Adıyaman, Hakkari bu şekilde göç alan şehirlerimizdendir (F. Özbey vd. 2001: 26). Van aynı zamanda bulunduğu bölge içinde değerlendirildiğinde cazibe merkezi olma özelliği taşımaktadır (Demirel: 10). Kimi kırsal kökenli göçmenler ise bu şehirlerle yetinmeyip Adana ve Mersin’i tercih etmişlerdir (F. Özbey vd. 2001 : 26). Bu durumda Van bu kişiler için hedef şehir değil, geçiş şehri olarak kullanılmaktadır. Aynı durum yurtdışından alınan göçlerde de görülmektedir. Van’ı hedef olarak seçip gelen yabancı göçmenler olduğu gibi Van’ı Türkiye’ye giriş “Avrupa’ya giriş” olarak görüp göç edenler de bulunmaktadır.

Van aynı zamanda güvenlik nedeniyle en çok göç veren illerin arasındadır (Koyuncu, 2011: 33). Van’ın göç verdiği illerden biri de çoğunlukla doğu kökenli

göç alan Adana'dır (Duru, 2014: 67). Vanlıların göç ettiği şehirlerden bir diğeri de Antalya'dır. Antalya Vanlılara işsizlik ve terör olmaması nedeniyle çekici gelmektedir (Bozan, 2014: 29).

1995 yılında Van'da 5 köy boşaltılması gerçekleştirilmiş, toplamda 7.028 kişi göç etmiştir (Van Dosyası, 1998: 6). Van'a göç ile gelen kesim barınma ihtiyaçlarını giderebilmek için tehlikeli- tehlikeli olmayan ayrımını yapmadan boş alanlara ev yapma yoluna gitmiş, köylerinde kullandıkları malzemelerle yapılan bu binalar, sağlıksız ve kalitesiz mekanlara neden olmuştur (Al 1996'dan akt. Van Dosyası, 1998: 49) İlk zamanlarda bu şekilde göç eden kesim, mensup oldukları aşiretlere göre gruplaşmışlar ve yerleşimlerini de gene mensup oldukları aşiretlere göre gerçekleştirmişlerdir. Burikan aşireti mensupları Akköprü ve İstasyon mahallelerine, Giravi aşireti mensupları Gölbaşı, Abdurrahmangazi ve Pembeci Mirza'ya yerleşmiştir. Milan aşireti mensupları ise Akköprü'ye yerleşmiştir. Gevdan, Jirki, Izdıran, Mahmuran aşiretleri Karşıyaka ve Haçort mahallelerine yerleştirilmiştir (Van Dosyası, 1998: 149). Göç eden bireyler, diğer göçlerde görüldüğü gibi devlet desteği görmüşlerdir. Van Valiliği'nin belirttiği üzere, yaşanan yoğun göç nedeniyle Van'ın 1996 yılı nüfusunun %70'i belediye ve sosyal yardımlaşma fonu almaktadır (Karakaya 1996'dan akt. Van Dosyası, 1998: 178) Bölgede yaşanan göçün yoğunluğunun bir sebebi olarak da, yaşanan terör sıkıntısı görülmektedir. Terör sıkıntısı hem bölgeye özel yatırımın yapılmasını engellemesi hem de devletin bölge için ayırdığı payın güvenlik için harcanmasına neden olmaktadır (Van Dosyası, 1998: 178) Van'a bu şekilde göç ettirilenler için ayrıca; Akköprü, Kürman Deresi, Kurubaş Deresi ve Hacıbekir Kuruderesi'nde konutlar yapılmıştır (Van Dosyası, 1998: 253). 980.000 m² arsa Valilik tarafından belirtilmiş, inşaatın projesini Mimarlar Odası Van Temsilciliği Şehir Bölge Plancıları Odası Ankara Şubesiyle birlikte hazırlamış, belediye ise inşaatın sondaj ihtiyacını gidermiştir (Van Dosyası, 1998: 254). İnşaatta çalışacak olan personeller; Van Valiliği, Köy Hizmetleri İl Müdürlüğü, Bayındırlık Müdürlüğü, Van Belediyesi tarafından görevlendirilmiştir (Van Dosyası, 1998: 256). Belediye bunun dışında yerleştirilenlere ekmek yardımında da bulunmuştur (Van Dosyası, 1998: 257). Yerleştirme işlemi gerçekleştirilmeden önce göçmenler diğer göçlerde görüldüğü gibi sağlık taramasından geçirilmiştir. Bununla yetinilmeyip daha sonra bölgede yaşanabilecek

herhangi bir sağlık sorununa çözüm bulma amaçlı bölgeye sağlık ocağı kurulmuştur (Van Dosyası, 1998: 258).

14 Ocak 1998 tarihinde aralarında Van'ın da bulunduğu 11 ilde köy boşaltılması gerçekleştirilmiştir (Parin, 2016: 225). Sonuç olarak Van'da %82.8 oranında kent nüfusu artış göstermiştir (Parin, 2016: 227). Van kendi ilçelerinden, Bitlis'in özellikle Tatvan ve Mutki ilçelerinden, Hakkari'nin tüm ilçelerinden, Şırnak'ın Beytüşşebap ilçesinden göç almıştır. Bunların dışında Ağrı, Siirt, Muş ve Diyarbakır nüfusunun önemli bir kısmından göç almaktadır (Parin, 2016: 228). Özetlenecek olursa Van'a göç eden her dört kişiden biri Van il sınırları dışından gelmektedir (Parin, 2016: 236). Gelenlerin de büyük çoğunluğu belirtildiği gibi mevcut ilçeler ve çevre şehirler kaynaklıdır. Günümüzde de durum devam etmektedir. Cizre, Silopi ve Yüksekova bu konuda ilk sıralarda gelen yerler. Bahsedilen yerlerde yaşanan sıkıntıların Van'da olmaması, Van'ın ekonomisinin ve gelişmişliğini belirtilen yerlere göre daha yüksek olması göç eden bireyler için Van'ı çekim merkezi yapmaktadır. Günümüzde yaşanan göçün 30 ila 36 bin arasında olduğu ve şehirde büyük oranda işsizliği ve kira ücretini artıracakđı düşünölmüş, ancak göçün kalıcı olmaması durumunda sıkıntıların da olmayacakđı dile getirilmiştir (Vansesi, 22.04.2016).

Göç durumu yaş grupları arasında değerlendiğinde Van, her yaş grubundan göç aldığı gibi her yaş grubundan göç de vermektedir. Aldığı göç oranı ise her zaman verdiği göç oranının altında kalmaktadır (Zonguldak İlinde Göçün Sosyo- Ekonomik Etkileri ve Alınabilecek Tedbirler, 2014: 45). Bu durumda Van'ın mevcut kent kültürünün ve bilincinin yok olmasına neden olmaktadır. Çünkü büyük çoğunluğu kırsal kökenli olan göçmenler, kırsal hayatlarını Van'da devam ettirmeye çalışmaktadır.

Van'a göç edenlerin geldiği yerleşim yerleri incelendiği zaman, geldikleri yerlerin gelişmişlik sıralamasında son sıralarda oldukları görülür. Bu durum da zorunlu göçün yanı sıra Van'ın bölge illerinden farklı olduğunu ve yoğun olarak göç aldığını gösterir (Dinçer vd.'den akt. Deniz, 2001: 182). İlin toplam nüfusunun %60'ı kırsalda, %40'ı kent merkezinde, kentte yaşayanların %80'inin ise kırsalla bağlantısı

bulunmaktadır. Bu durum şehrin ne kadar göç aldığını göstermektedir (Cumhuriyetin 75.Yılı, 1998: 269).

Alınan göç sonucu olumlu bir sonuç olarak Van'a yerleşmelerin artması nedeniyle Van şehir merkezinin gelişmeye başlaması gösterilebilir. Örneğin Karpuzalanı Köyü, Bostaniçi Beldesi, Kurubaş Köyü, Kavurma Köyü, Kalecik Köyü şehir merkezine dahil olmuştur. Bu durumun diğer yanı olarak göçmenlerin çoğunlukla tercih ettiği belirtilen yerlerde gecekonduların sık görülmesi olmuştur (Deniz, 2011: 185). Gecekondulaşmayla birlikte ise sağlıksız koşullar, yasadışı olayların gerçekleşmesine olanak sağlayan mekanlar oluşmuştur. Gelen göçmenlerin büyük çoğunluğu yerleşmek için belirtilen yerleri tercih etse de, Van'ın eski yerleşim yerlerini tercih eden göçmenlerde mevcuttur. Ancak bu göçmenler de ilerleyen zamanlarda ikinci bir göç hareketini sergileyerek akrabalarının ve tanıdıklarının bulunduğu, göçmenlerin yoğun olarak yaşadığı belirtilen mahallelere yerleşmiştir (Deniz ve Etlan, 2009: 484). Örneğin yukarıda belirtildiği gibi aynı aşirete sahip olan kişilerin aynı mahallelere yerleşmesi gibi.

Göçün beraberinde getirdiği bir diğer sonuç ise sağlık problemidir. Göç eden bireylerin geldikleri ülkeden veya ilden bulaşıcı hastalık getirmeleri, göç esnasında taşıdıkları mikroplar geldikten sonra kaldıkları sığınma evleri veya derme çatma yapılan gecekondular evleri sağlık sorunlarını da beraberinde getirir. Yoğun olarak göçle iç içe bulunan Van'da da konuyla beraber sağlık sektörü de bu nedenle gelişmiştir. 1989 yılında 48 sağlık ocağı, 2 Verem Savaş Dispanseri bulunmaktaydı (Cumhuriyetin 75. Yılında Van, 1998: 328). Türkiye'nin göç tarihi incelendiği zaman bu şekilde göç eden bireyler Türkiye'ye alınmadan önce sağlık taramasından geçirildikleri de görülmektedir. Özel ve devlet hastaneleri birlikte olmak üzere 20 tane hastane mevcuttur.⁵

2011 Erciş Depremi; Vanlı nüfusun göç etmesine etken bir diğer durumdur. Doğal afet kaynaklı göç, bireysel olarak veya devlet yardımıyla daha güvenli olan bölgeye yapılır. Bu nedenle 2011 yılında Van 72.273 kişi ile Türkiye genelinde en

⁵https://www.google.com.tr/search?q=vanda+hastaneler&npsic=0&rflfq=1&rlha=0&rlag=38494247,43383354,1253&tbm=lcl&ved=0ahUKEwjo46_V-9_ZAhUMeywKHXFNCjUQjGoIYw&tbs=lr:!2m1!1e2!2m1!1e3!3sIAE,lf:1,lf_ui:2&rldoc=1#rli=hd;:si;mv:!1m3!1d134529.82118783784!2d43.35107841212448!3d38.49804653219156!3m2!1i946!2i517!4f13.1 (Erişim, 09.03.18)

fazla göç veren il olmuştur. Bunun yanında şehir, 23.415 kişiyle de göç almaya devam etmiştir (Yıldız ve Sobacı, 2013: 434). Depremi yaşadığı tarihte iklimin de sertleşmesi Vanlıların başka şehirlere göç etmesine neden olduğu gibi Van'da geçici sığınmacı statüsünde bulunan göçmenlerin de diğer illerdeki barınma merkezlerine yerleştirilmelerine neden olmuştur. Özellikle erkek göçmenler il dışı ve ülke dışına göçü yoğun olarak gerçekleştirmiştir. Bu durumun deprem dışında bir diğer sebebi olarak istihdam koşulları söylenebilir (Deniz, 2011: 68). Çünkü, sığınmacıların %55'i deprem öncesi çalışırken deprem sonrası bu sayı %14'e kadar gerilemiştir. (Deniz, 2011: 71). İşsizliğin başlaması sığınmacıların ekonomik durumlarını da etkilemiş ve %80'i ekonomisinin bozulduğunu belirtmiştir (Deniz, 2011: 72). Bu durumun sonucu olarak da göç eden sığınmacılar, deprem sonrasında Van'da kadın sığınmacıların sayısında artışa neden olmuştur (Deniz, 2011: 68). Vanlılara sunulan çadır, gıda yardımları aynı şekilde sığınmacılara da sunulmuş, sığınmacıların %42'si çadırda, %8'i konteynırda kalmıştır (Deniz, 2011: 70).

Son olarak veriler incelemeye alındığında;

- ✓ Van 1996 yılına göre gelişmişlik sıralamasında 67. Sıradadır (TRB2 Bölgesi 2011-2013 Bölge Planı: 14).
- ✓ 1935 yılında 143.434 kişi olan Van nüfusu 2010 yılı nüfus sonuçlarına göre, 1.035.418 kişidir (TRB' Bölgesi 2011- 2013 Bölge Planı: 29). Bu durum göç miktarının yıllar itibariyle yoğunluğunu gösterir.
- ✓ 2003 yılı verilerine göre Van eğitim sıralamasında 77.sıradadır (TRB 2 Bölgesi 2011- 2013 Bölge Planı: 35).
- ✓ 2013 yılına gelindiğinde Van kent nüfusu 500.000 kişi olmuş ve Doğu Anadolu'da kent nüfusları sıralamasında ilk sırayı almıştır (TRB2 Bölgesi 2011- 2013 Bölge Planı: 33).
- ✓ 11 Temmuz 2000 tarihli Resmi Gazetede yayınlanan yönetmeliğe göre göç alan bölgelerde gecekonduların bulunmalı ve kalkınmada öncelik verilen yerlerde toplum merkezleri bulunmalıdır.(24106 Toplum Merkezleri Yönetmeliği) (İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü 2009'dan akt. TRB 2 Bölgesi 2011- 2013 Bölge Planı: 44). 2010 yılına göre, Bitlis, Muş, Hakkari ve Van illeri kıyaslandığında kadın ve engelli bakım merkezlerinin yarısından fazlasını Van tek başına karşılamaktadır (TRB2 Bölgesi 2011- 2013 Bölge Planı: 15)
- ✓ Ekonomik gelişmişlik seviyesinde Van ülke genelinde 75. Sıradadır (DPT 2003'den akt. TRB 2 Bölgesi 2011- 2013 Bölge Planı: 62).
- ✓ Van'a turizm amaçlı gelen ülkeler arasında birinci sırayı İran, ikinci sırayı Almanya almaktadır (TRB2 Bölgesi 2011- 2013 Bölge Planı: 103).
- ✓ Van aldığı göç oranı nedeniyle bölge illerle kıyaslandığında en fazla kentleşmenin yaşandığı ildir (TRB 2 Bölgesi Mevcut Durum Analizi, 2014: 13).
- ✓ 2013 yılına göre Türkiye'deki diğer şehirlerle kıyaslandığında, Van nüfus olarak 19. Sırada yer alırken aynı zamanda en fazla göç alan il sıralamasında da 19. Sıradadır. Verdiği göç açısından da 21. sırada yer almaktadır (TRB 2 Bölgesi Mevcut Durum Analizi, 2014: 17).
- ✓ 2016 nüfus verilerine göre Türkiye nüfusu 79.814.871 kişiden oluşmaktadır. Van ise, 1.100.190 kişiden oluşmaktadır. Kilometrekareye düşen kişi sayısı ise 57'dir. 3.45 nüfus artış hızı, 28.902 aldığı göç, 49.035 verdiği göç, -20.133 ise net göç

verileridir. Göç yoluyla gelenlerin arasında 682 kişi okuma- yazma bilmeyen, 3.170 kişi okuma- yazma bilmesine rağmen okul bitirmeyen, 3.418 kişi ilköğretim mezunu, 2.634 kişi ilköğretim mezunu, 1.586 kişi ortaokul veya dengi meslek ortaokulu, 6.720 kişi lise ve dengi meslek okulu, 7.238 kişi yüksekokul veya fakülte mezunu, 252 kişi Yüksek lisans mezunu, 41 doktora mezunu kişi göç etmiştir (TÜİK, 2016).

- ✓ Van nüfusuna kayıtlı olup başka illerde ikamet edenlerin oranında ise ilk sırayı %14 ile İstanbul, %2 ile İzmir, Antalya ve Mersin takip etmektedir. Türkiye'nin hane halkı büyüklüğü ortalaması 3,52 iken, Van'ın hane halkı büyüklüğü ortalaması 5,32'dir. Bu sayı Van'ı 9. Sıraya taşımaktadır. Türkiye geneli okuma- yazma bilmeyen oranı %3,5, Van'da okuma- yazma bilmeyenlerin oranı %7,1 ile ülke genelinin gerisindedir (TÜİK, 2016).
- ✓ 31.12.2016 tarihli Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) sonuçlarına göre, 482 Irak, 136 Suriye, 20 Almanya, 532 Afganistan, 63 Azerbaycan, 979 İran, 29 Türkmenistan, 16 Rusya, 12 Gürcistan, 7 Özbekistan, 13 Kırgızistan, 8 Kazakistan, 4 Libya, 6 Bulgaristan, 11 Amerika, 15 Mısır, 24 Filistin, 7 Endonezya, 4 Ürdün, 12 Güney Kore, 5 Pakistan, 4 İtalya, 4 Romanya, 3 İsveç vatandaşı Van'da bulunmaktadır. 2015 yılı verilerine göre, Van Hakkari'den 1.328 kişilik göç almış bunun yanında Antalya'ya 2.467 kişi, Ankara'ya 2.618 kişi, İstanbul'a 13.005 kişi vermiştir. Verdiği toplam göç, 44.435, aldığı toplam göç 27.587, net göç -16.848, net göç oranı -%15,5 kişidir (Van Valiliği, 2015).

2 Yurtdışından Van'a Göç

Türkiye bulunduğu coğrafi konum nedeniyle göçe maruz kalmaktadır. Özellikle çevresindeki ülkelerin siyasi, ekonomik olarak karışıklık içinde bulunması yeni göçmenler oluşturmakta ve bu göçmenlerin ilk hedefi Türkiye olmaktadır. Van ülke sınırları içinden nüfus aldığı kadar ülke sınırları dışından da almaktadır. Konumu itibariyle Türkiye'ye oradan da Avrupa'ya geçiş için Van ilk adımı oluşturmaktadır (Vansesi, 15.02.2017). Çünkü Türkiye'nin doğusunda bulunan ülkeler göç verme potansiyeline sahipken, batısında bulunan ülkeler göç alma potansiyeline sahiptir. Bu durum Türkiye'de göç trafiğini yoğunlaştırmaktadır. 2016 yılı sonuçlarına göre 4.563 yabancı uyruklunun Van'da yaşadığı belirtilmiştir (Vansesi, 15.02.2017). Bu nedenle, Türkiye illeri arasında en fazla sığınma başvurusu alan il Van'dır. Sebep olarak göçmenlerin bakış açısında Van, Türkiye'ye giriş, Avrupa'ya geçiş için köprü olarak görülmektedir (Deniz, 2009: 118).

Van'ı tercih etme nedenleri olarak; Türkiye'nin doğu sınırında bulunması ve Van'da Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) Ofisinin olması gösterilebilir. Ayrıca Van'ın sınır şehri olması sınırın karşı tarafından akraba ilişkilerine de neden olmuş. Bu durum insanların göç konusunda akla ilk olarak Van'ı getirmelerine neden olmaktadır (Deniz, 2011: 195). Coğrafi olarak dağlık bölge olması nedeniyle de kaçak girişler için kullanılabilmesi, bölgede yaşayanların

kaçak göçmen ticaretini gelir kazanma amacıyla gerçekleştirmeleri gösterilebilir (Orhan Deniz, 2009'dan akt. Deniz, 2009: 120). Genel olarak Türkiye'ye girişlerin büyük çoğunluğu İran ile olan sınırdan gerçekleştirilmektedir. Van'daki sığınma başvurularının fazlalığını önleme amaçlı sığınma başvurusunda bulunanlar devlet tarafından diğer illere nakledilmektedir (Deniz, 2009: 121).

Van'ın sınır ili olması diğer ülkelerle yapılan iletişimde önemli bir rol katar. Bu durumun kötü yanı olarak Van'ın, ülkeye yasadışı yollardan giriş yapmak isteyenlerin hedefi haline gelmesi gösterilebilir. Özellikle doğu ve güney sınırından böyle bir tehdit alan Türkiye'nin güvenlik önlemini artırması gereken illerin başında Van gelir (Cumhuriyetin 75. Yılı, 1998: 288).

Van ilinde Yüksekova üzerinden İran'la ulaşım sağlanmaktadır (Cumhuriyetin 75. Yılı, 1998: 288). Van-İran arasındaki bir diğer ulaşım yolu ise demiryoluyla sağlanmaktadır. Gene Van- Erçek- Özalp- Saray güzergahı takip edilerek İran'la ulaşım sağlanmaktadır (Cumhuriyetin 75. Yılı, 1998: 294).

Başkale'de Albayrak, Koçdağı, Böğrübek, Kaşkol, Güvendik, Özpınar, Güleçler, Bilgeç, Kızılca, Kocaköy, Öncüler, Saray'da Turan Köy, Koçbaşı, Karahisar, Keçikayası, Kurucan, Sıımlı, Özalp'ta Yukarıtulgalı, Aşağıkoçkiran, Çaldıran'da Üçgözler, Çubuklu, Sarıçimen, Soğuksu, Baydoğan, Temrenli, Yücelen köyleri yasadışı göçün ülkeye girişinin sağlandığı köylerdir. Bu köylerin dışında Çaldıran'da Gülizar ve Uzunyol mezraları kullanılmaktadır (Deniz, 2011: 187). Van ile İran arasında sırasıyla Erçek, Özalp, Kapıköy demiryolları da bulunmaktadır (Van Sanayi ve Ticaret Odası, 2000: 45).

Van özellikle Afgan uyrukluların göç konusunda en fazla tercih ettiği şehirdir. Afganlılar, İran üzerinden giriş yapmaktadırlar (Vansesi, 26.04.2017). Başkale dışında Tuşba ve Gevaş ilçelerine de girmeyi başarmış kaçak göçmenler emniyet güçleri tarafından yakalanmaktadır (Vansesi, 31.03.2018).

Komşularımızla ilişkiler ekonomik açıdan incelendiğinde, 1987 yılından beri Kapıköy Sınır Kapısı'ndan İran'la sınır ticareti yapıldığı görülür (TRB2 Bölgesi 2011- 2013 Bölge Planı: 105).

3 Van'daki Göçmen Eğilimi Anketi: Örneklem Bulgu ve Sonuçları

Bu çalışmanın teorik altyapısını güçlendirmek için nicel ve nitel analizlerden yararlanılmış, meta-analizler yardımıyla da göç olgu ve kavramı ile varsayımlar literatür araştırması yoluyla ve tarihsel perspektifte irdelenmiştir. Bu noktada ayrıca Van'daki göç olgusuna daha yakından bakmak ve göç sorunu paydaşlarının durumu ile algı, bilgi ve yönetimi konusunda pozisyonlarını görebilmek adına sahaya inilmiş ve Van'ın göç eğilimi bir anket çalışması yardımıyla ölçülmeye, anlaşılmaya ve yorumlanmaya çalışılmıştır. Anketin yapılma amacı, Van'ın yaşadığı yoğun göçün temelini anlamlandırmaya çalışmaktır. Katılımcılara yöneltilen sorularla genel olarak kişisel bilgileri (cinsiyet, yaş vs.) edinilmeye çalışılmış, göçün sebeplerine ve amaçlarına dair bilgi almanın yanında özel olarak Türkiye ve Van'ın seçilmesinin sebeplerine inilmiştir.

3.1 Yöntem

Araştırma kapsamında Van'a ülke sınırları dışından gelen yabancıların, gelme nedenleriyle alakalı ortak noktalarının olup olmadığı, Van ve Türkiye hakkındaki bilinçlerinin anlaşılması amacıyla 138 kişiye 37 sorudan oluşan anket uygulanmıştır. Anket soruları İçişleri Bakanlığı'nın izni ve onayıyla oluşturulmuştur. Yapılan anketle alakalı ilk önce güvenilirlik analizi yapılmıştır. Devamında frekans analizi, betimsel istatistik, basıklık ve çarpıklık değerleri, bağımsız örneklem t- testi, tek taraflı anova testi, korelasyon analizi yapılmıştır.

3.2 Güvenirlik Analizi

Çalışma kapsamında uygulanan anket formunda uygulanan 27 ölçek sonucuna göre, 0,60- 0,79 Geliştirilen Test Oldukça Güvenilirdir sonucuna ulaşılmıştır. (Alpar, 2000: 485).

Tablo 8: Güvenirlik Analizi

Ölçek	Madde sayısı	Cronbach's alpha
Göç etme süreci	17	0,694
Tercih	10	

3.3 Demografik İstatistikler

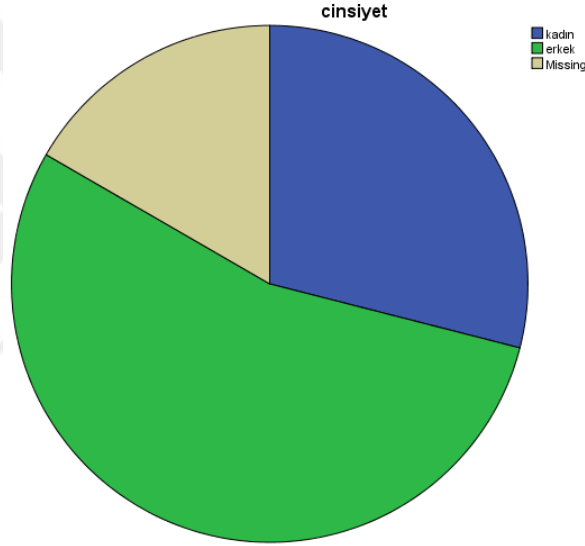
Araştırmanın bu kısmında ankete katılanların demografik bilgileri yer almaktadır. Bulunan bilgiler Tablo 8'deki gibidir.

Tablo 9: Demografik İstatistik

		n	%
Cinsiyet	Kadın	40	29,0
	Erkek	75	54,3
	Eksik gözlem	23	16,7
	Toplam	138	100,0
Yaş aralığı	18 altı	1	0,7
	18-25	55	39,9
	26-35	41	29,7
	36-45	14	10,1
	46-55	6	4,3
	56 üstü	1	0,7
	Eksik gözlem	20	14,5
	Toplam	138	100,0
Medeni durum	Evli	44	31,9
	Bekar	81	58,7
	Eksik gözlem	13	9,4
	Toplam	138	100,0
Eğitim durumu	Okur-yazar değil	3	2,2
	Okur-yazar	9	6,5
	İlköğretim mezunu	7	5,1
	Lise mezunu	45	32,6
	Ön lisans mezunu	15	10,9
	Lisans mezunu	43	31,2
	Lisansüstü mezunu	7	5,1
	Eksik gözlem	9	6,5
	Toplam	138	100,0
	Yabancı dil	Evet	100
Hayır		26	18,8
Eksik gözlem		12	8,7
Toplam		138	100,0
Meslek	Öğrenci	49	35,5
	İşsiz	33	23,9
	Emekli	1	0,7
	İşçi	15	10,9
	Memur	6	4,3
	Esnaf	25	18,1
	Diğer	1	0,7
	Eksik gözlem	8	5,8
	Toplam	138	100,0
Ailedeki çocuk mevcudiyeti	Evet	44	31,9
	Hayır	82	59,4
	Eksik gözlem	12	8,7
	Toplam	138	100,0
Ailedeki kişi sayısı	1-5	76	55,1
	6-10	42	30,4
	Eksik gözlem	20	14,5

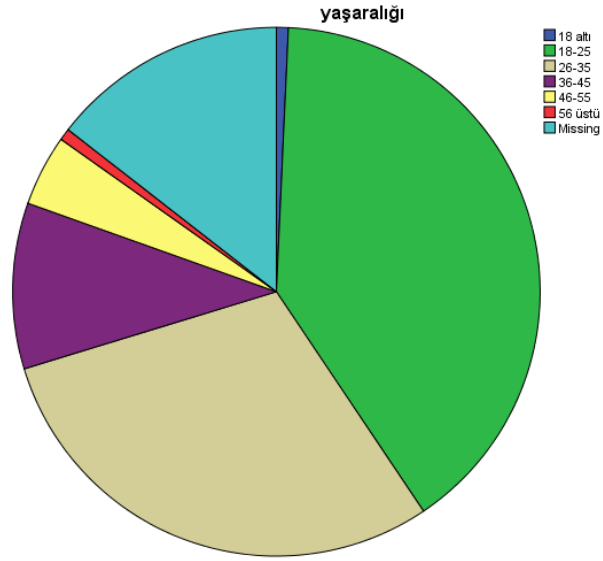
	Toplam	138	100,0
Ailede çalışan sayısı	1-5	98	71,0
	6-10	5	30,4
	Eksik gözlem	20	14,5
	Toplam	138	100,0
Anadil	Farsça	56	40,6
	Peştuca	1	,7
	Arapça	43	31,2
	Türkçe	11	8,0
	Kürtçe	21	15,2
	Eksik gözlem	6	4,3
	Toplam	138	100,0
Van'da bulunma süresi	1 yıldan az	29	21,0
	1-5 yıl	96	69,6
	6-10 yıl	3	2,2
	Eksik gözlem	10	7,2
	Toplam	138	100,0

Şekil 1: Anket Çalışmasına Katılanların Cinsiyet Dağılımı

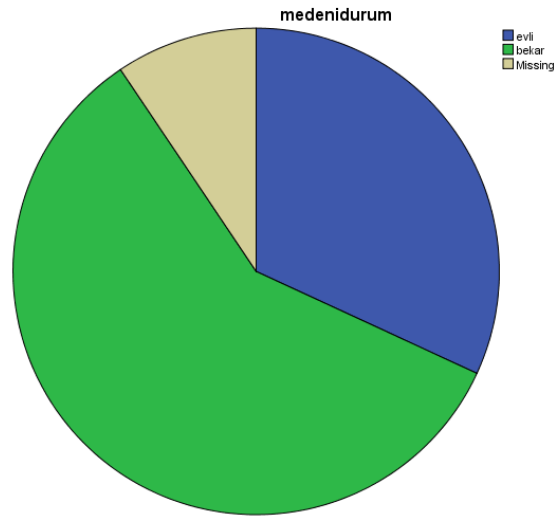
Araştırmaya katılanların %29,0'ı kadın, %54,3'ü ise erkek iken, %16,7'si anket esnasında cinsiyetini belirtmemiştir.

Şekil 2: Anket Çalışmasına Katılanların Yaş Aralığı

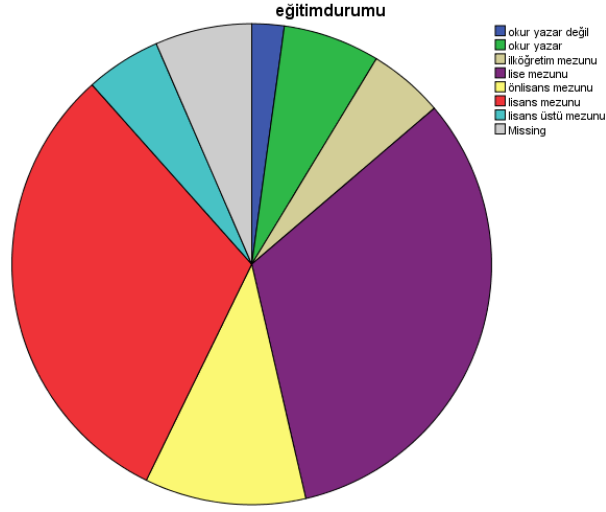
Araştırmaya katılanların yaş dağılımları; 18 yaş altı %0,7, 18- 25 yaş arası %39,9, 26-35 yaş arası %29,7, 36-45 yaş arası %10,1, 46-55 yaş arası %4,3, 56 yaş üstü ise %0,7 bulunmaktadır.

şekil 3: Ankete Katılanların Medeni Durumu

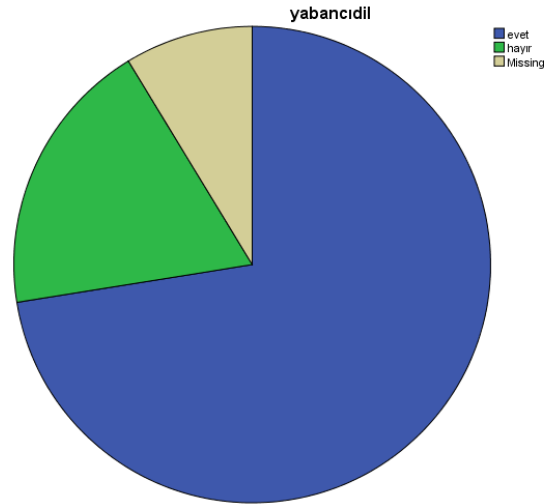
Araştırmaya katılanların %31,9'u evli, %58,7'si bekar iken %9,4'ü medeni durumunu belirtmemiştir.

şekil 4: Ankete Katılanların Eğitim Durumu

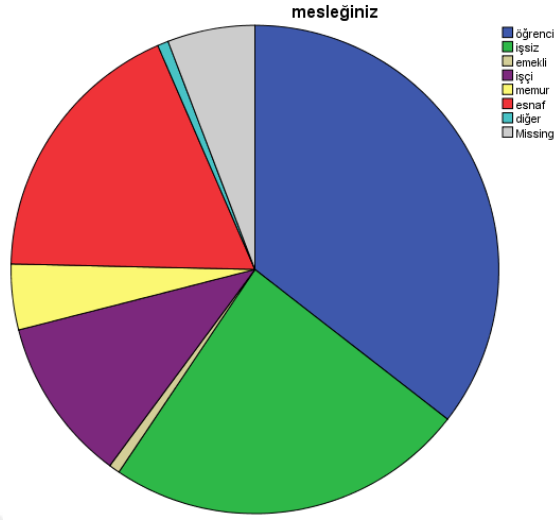
Araştırmaya katılanların %2,2'si okur-yazar değil, %6,5'i sadece okur-yazar, %5,1'i ilköğretim mezunu, %32,6'sı lise mezunu, %10,9'u önlisans mezunu, %31,2 lisans mezunu, %5,1 lisansüstü mezunu kişi bulunmaktadır. %6,5'i ise eğitim bilgilerini paylaşmamıştır.

Şekil 5: Ankete Katılanların Yabancı Dil Bilgisi

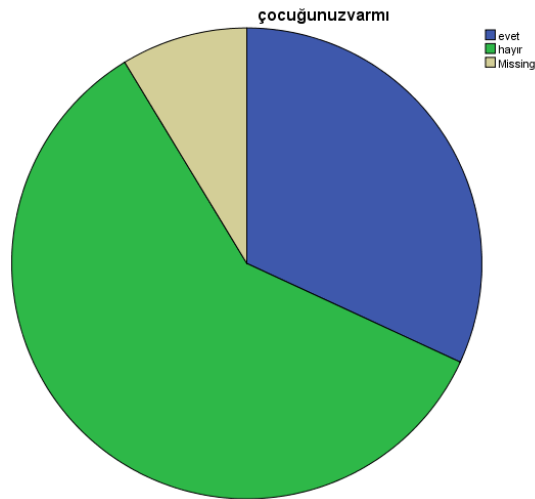
Araştırmaya katılanların %72,5'i yabancı dil biliyorken, %18,8'i ise yabancı dil bilmemektedir. Katılanların %8,7'si yabancı dil bilgisini belirtmemiştir.

Şekil 6: Ankete Katılanların Meslek Bilgisi

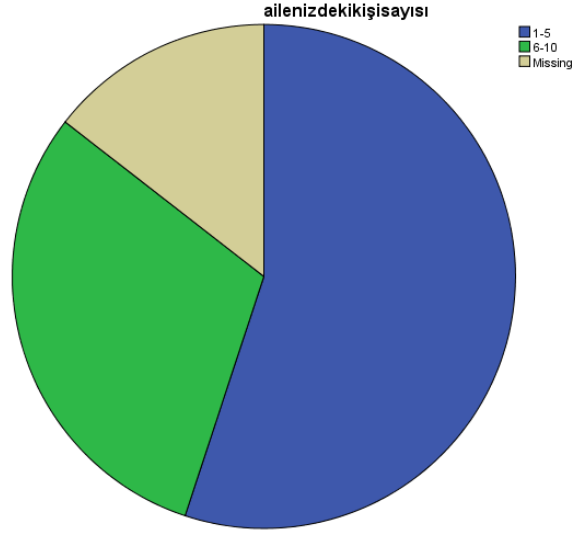
Araştırmaya katılanların %35,5'i öğrenci, %23,9'u işsiz, %0,7'si emekli, %10,9'u işçi, %4,3'ü memur, %18,1'i esnaf, %0,7'si ise belirtilen mesleklerin dışında görevlerde çalışıyorlar. %5,8'i ise bu bilgiyi paylaşmamıştır.

Şekil 7: Ankete Katılanların Çocuk Bilgisi

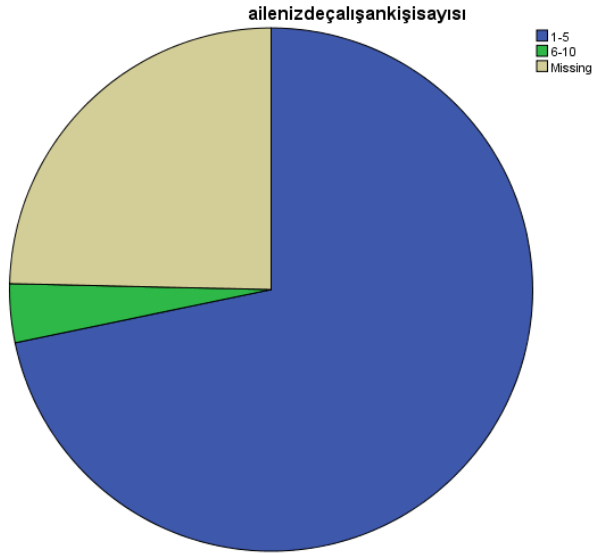
Araştırmaya katılanların %31,9'unun çocuğu varken, %59,4'ünün çocuğu bulunmamaktadır. %8,7'si ise bu bilgiyi paylaşmamıştır.

Şekil 8: Ankete Katılanların Aile Kişi Sayısı

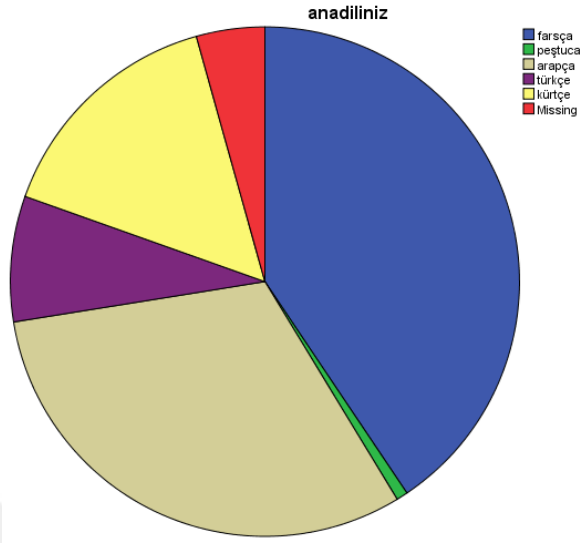
Araştırmaya katılanların %55,1'inin 1- 5 kişi arasında, %30,4'ünün 6- 10 arasında kişi sayısı bulunmaktadır. %14,5'i bu soruyu cevaplandırmamıştır.

Şekil 9: Ankete Katılanların Ailelerinde Çalışan Kişi Sayısı

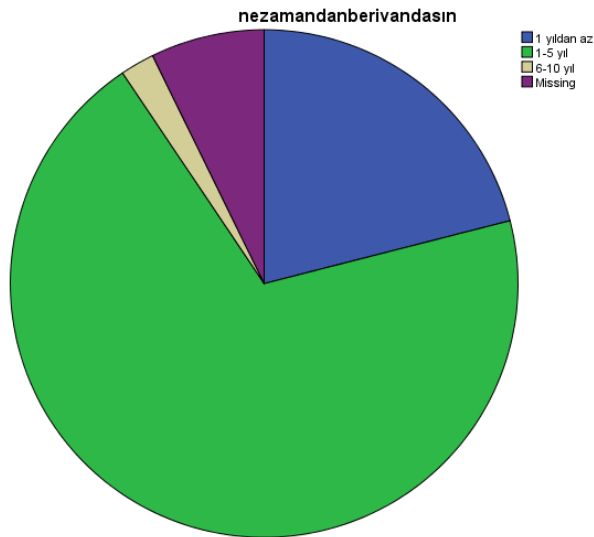
Araştırmaya katılanların %71,7'si 1-5 kişi arasındayken, %3,6'sı ise 6-10 kişi arasındadır. Katılımcıların %24,6'sı bu soruyu cevaplamamıştır.

Şekil 10: Ankete Katılanların Anadil Bilgisi

Araştırmaya katılanların %40,6'sı Farsça, %0,7'si Peştuca, %31,2'si Arapça, %8,0'ı Türkçe, %15,2'si Kürtçe olarak belirtmektedir. Katılanların %4,3'ü ise bu soruyu boş bırakmıştır.

Şekil 11: Ankete Katılanların Van'da Bulunma Süresi

Araştırmaya katılanların %21'inin Van'da bulunma süresi 1 yılı bulmamıştır. %69,6'sının Van'da bulunması 1 ila 5 yılı bulmuştur. %2,2'si 6- 10 yıldır Van'da bulunmaktadır. %7,2'si bu soruyu cevaplandırmamıştır.

3.4 Frekans Analizleri

3.4.1 Göç Etme Süreci Frekans Analizi

Göç etme süreci ölçeğinde sorulara verilen cevapların yüzde ve frekans değerleri Tablo 9’da sunulmuştur.

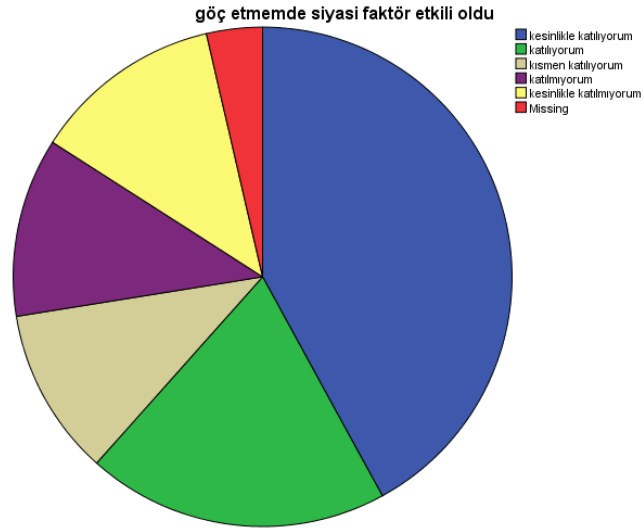
Tablo 10: Göç etme süreci frekans analizi

	Kesinlikle Katılıyor		Katılıyor		Kısmen Katılıyor		Katılmıyor		Kesinlikle Katılmıyor		Eksik gözlem		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
1.Göç etmemde siyasi faktör etkili oldu	58	42,0	27	19,6	15	10,9	16	11,6	17	12,3	5	3,6	138	100,0
2.Göç etmemde ekonomik faktör etkili oldu	32	23,2	17	12,3	16	11,6	32	23,2	26	18,8	15	10,9	138	100,0
3.Göç etmemde ailevi faktör etkili oldu	26	18,8	21	15,2	15	10,9	26	18,8	33	23,9	17	12,3	138	100,0
4.Göç etmemde sosyal(daha iyi yaşam koşulları) etkili oldu	38	27,5	21	15,2	23	16,7	17	12,3	19	13,8	20	14,5	138	100,0
5.Göçü kendi geleceğim için yaptım	48	34,8	26	18,8	13	9,4	15	10,9	20	14,5	16	11,6	138	100,0
6.Göçü ailemin geleceği için yaptım	50	36,2	29	21,0	11	8,0	15	10,9	20	14,5	13	9,4	138	100,0
7.Göç ettiğim için pişman değilim	57	41,3	35	25,4	19	13,8	6	4,3	6	4,3	15	10,9	138	100,0
8.Göç ettiğim için pişmanım	2	1,4	7	5,1	12	8,7	44	31,9	47	34,1	26	18,8	138	100,0
9.Imkanlar düzelse de geri dönmem	20	14,5	19	13,8	31	22,5	25	18,1	25	18,1	18	13,1	138	100,0
10.Imkanlar düzelse geri dönerim	29	21,0	21	15,2	28	20,3	18	13,0	20	14,5	22	15,9	138	100,0
11.Geleceğe karşı kaygılıyım	61	44,2	31	22,5	15	10,9	8	5,8	8	5,8	15	10,9	138	100,0
12.Geleceğe karşı kaygılı değilim	8	5,8	10	7,2	11	8,0	39	28,3	45	32,6	25	18,1	138	100,0
13.Bulduğum konumdan memnunum	31	22,5	23	16,7	33	23,9	16	11,6	21	15,2	14	10,1	138	100,0
14.Bulduğum konumdan memnun değilim	21	15,2	16	11,6	26	18,8	37	26,8	17	12,3	21	15,2	138	100,0
15.Göçü önlemek için siyasi çalışmalar yapılmalı	44	31,9	11	8,0	8	5,8	21	15,2	29	21,0	25	18,1	138	100,0
16.Göçü önlemek için ekonomik çalışmalar yapılmalı	38	27,5	13	9,4	16	11,6	24	17,4	25	18,1	22	15,9	138	100,0

17.Göçü önlemek için sosyal çalışmalar yapılmalı	30	21,7	16	11,6	11	8,0	18	13,0	22	15,9	41	29,7	138	100,0

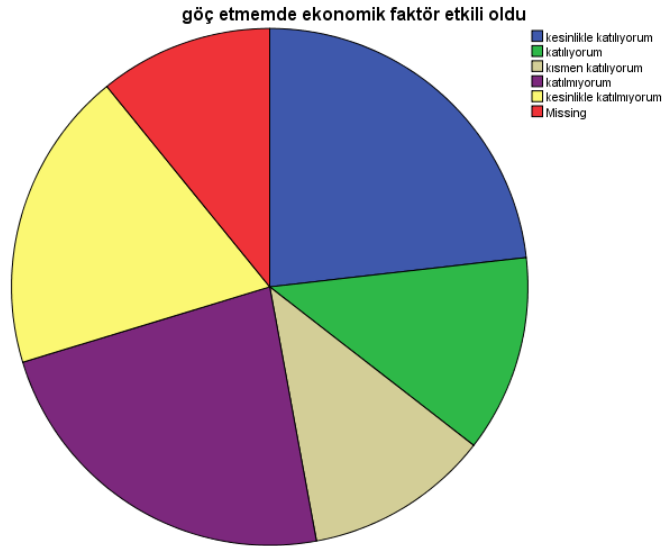

Şekil 12: Göç Etmemde Siyasi Faktör Etkili Oldu

Araştırmaya katılanların %42'si göç etme sürecinde siyasi faktörün kesinlikle etkili olmadığını belirtirken, %19,6'sı göç etme sürecinde siyasi faktör etkisine katılırken, %10,9'u kısmen katılmış, %11,6'sı katılmazken, %12,3'ü kesinlikle katılmamaktadır. %3,6'sı ise bu soruyu cevaplandırmamıştır.

Şekil 13: Göç Etmemde Ekonomik Faktör Etkili Oldu

Araştırmaya katılanların %23,2'si ekonomik durumun göç etmesinde kesinlikle etkisi olduğunu belirtmiştir. %12,3'ü bu etkene katılırken, %11,6'sı kısmen

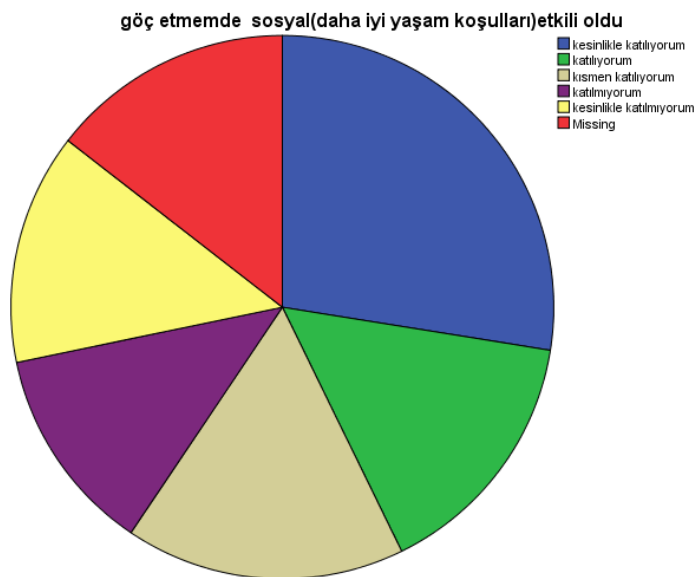
katılmakta, %23,2'si katılmamakta, %18,8'si kesinlikle katılmamaktadır. %10,9'u bu bilgiyi paylaşmamıştır.

Şekil 14: Göç Etmemde Ailevi Faktör Etkili Oldu

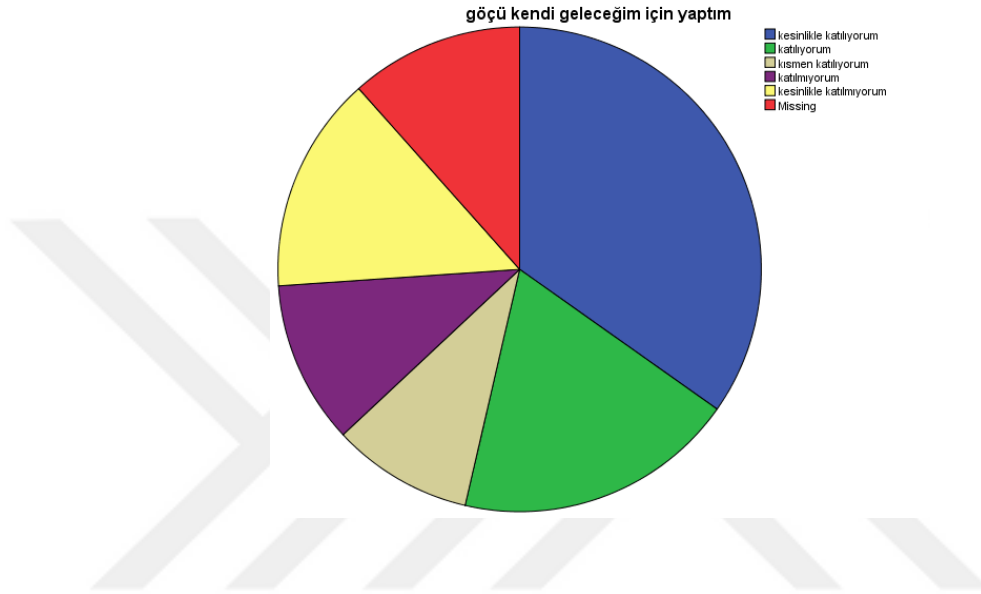
Araştırmaya katılanların %18,8'i göç etmemde ailevi faktörler etkili oldu sorusuna kesinlikle katılmıştır. %15,2'si katılırken, %10,9'u kısmen katılmıştır. Katılanların 18,8'i katılmazken, %23,9'u kesinlikle katılmamaktadır.

Şekil 15: Göç Etmemde Sosyal Faktör (Daha İyi Yaşam Koşulları) Etkili Oldu

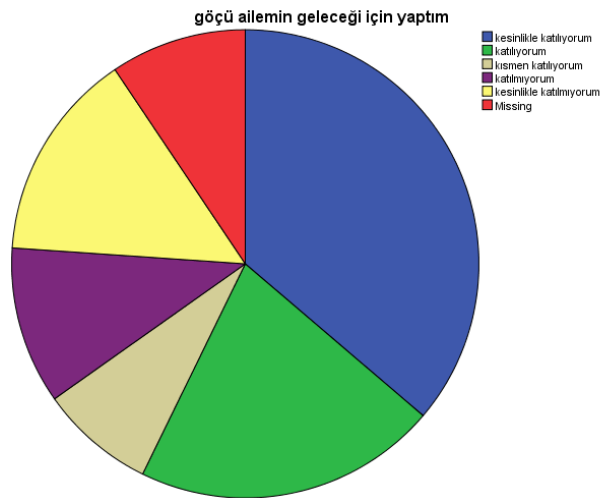
Araştırmaya katılanların %27,5'i sosyal yaşam koşullarının göç etme sürecinde kesinlikle etken olduğunu belirtmektedir. %15,2'si sosyal yaşamın etkili olduğuna katılırken, %16,7'si kısmen katılırken, %12,3'ü katılmamıştır. %13,8'i kesinlikle etken olmadığını belirtmiştir. %14,5'i ise bu soru hakkında fikrini belirtmemiştir.

Şekil 16: Göçü Kendi Geleceğim İçin Yaptım

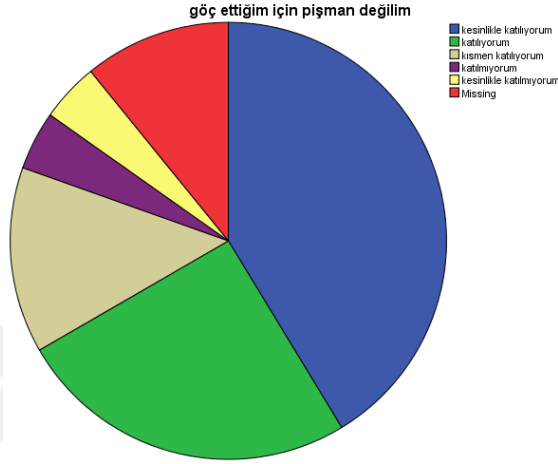
Araştırmaya katılanların %34,8'i 'Göçü kendi geleceğim için gerçekleştirdim' sorusuna kesinlikle katılırken, %18,8'i bu duruma katılmaktadır. %9,4'ü bu etkene kısmen katılmaktadır. %10,9'u katılmazken, %14,5'i kesinlikle katılmamaktadır. %11,6'sı bu soruyu değerlendirmemiştir.

Şekil 17: Göçü Ailemin Geleceği İçin Yaptım

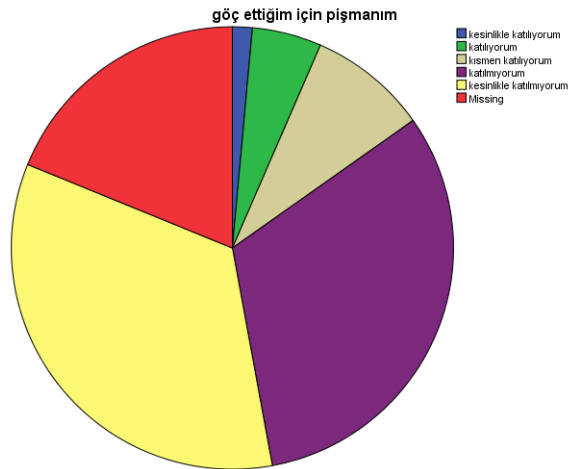
Araştırmaya katılanların %36,2'si kesinlikle göçü ailesinin geleceği için gerçekleştirmişlerdir. %21,0'ı bu etkene katılırken, %8'i kısmen katılmaktadır. %10,9'u katılmazken, %14,5'i kesinlikle katılmamaktadır. %9,4'ü bu konu hakkında görüş bildirmemiştir.

Şekil 18: Göç Ettiğim İçin Pişman Değilim

Araştırmaya katılanların %41,3'ü 'Göç ettiğim için pişman değilim' sorusuna kesinlikle katılırken, %25,4'ü katılmış, %13,8'i kısmen katılıyorken, %4,3'ü pişman ve yine %4,3'ü kesinlikle pişman olduğunu belirtmiştir. %10,9'u ise bu soruyu cevaplandırmamıştır.

Şekil 19: Göç Ettiğim İçin Pişmanım

Araştırmaya katılanların %1,4'ü kesinlikle katılırken, %5,1'i katılmaktadır. %8,7'si soruya kısmen katılmıştır. %31,9'u katılmıyorken, %34,1'i ise kesinlikle katılmamaktadır. %18,8'i ise bu soruyu cevaplandırmamıştır.

Şekil 20: İmkânlar Düzelse de Geri Dönmem

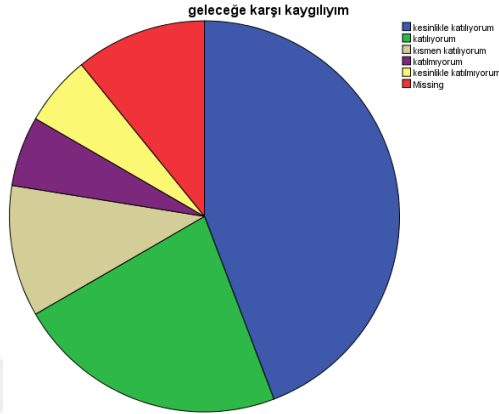
Araştırmaya katılanların %14,5'i geri dönmeyeceği fikrine kesinlikle katılırken, %13,8'i katılmıştır. Katılanların %22,5'i kısmen katılmaktadır. %18,1'i katılmamaktayken, %18,1'i kesinlikle katılmamaktadır. %13,1'i bu soruyu cevaplandırmamıştır.

Şekil 21: İmkânlar Düzeliirse Geri Dönerim

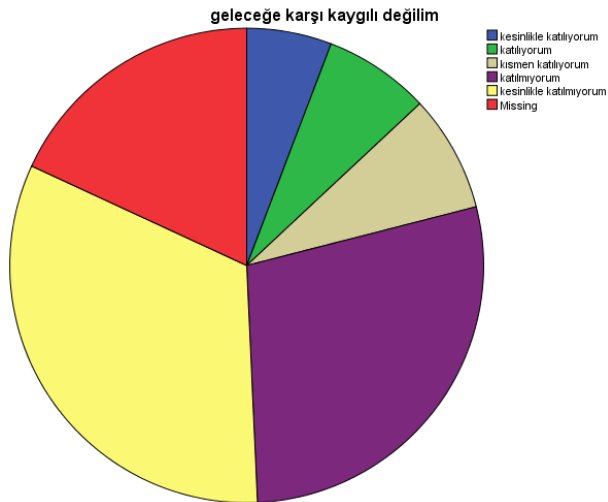
Araştırmaya katılanların %21,0'ı imkanların düzeldiği takdirde geri dönmeye kesinlikle katılırken, %15,2'si katılmaktadır. %20,3'ü ise kısmen katılmaktadır. Tersini olarak %13,0'ı katılmazken, %14,5'i kesinlikle katılmamaktadır. Anketin bu sorusuna katılanların %15,9'u cevap vermemiştir.

Şekil 22: Geleceğe Karşı Kaygılıyım

Araştırmaya katılanların %44,2'si 'Geleceğe karşı kaygılıyım' sorusunu kesinlikle katılıyorum olarak cevaplandırmıştır. %22,5'i katılırken, %10,9'u kısmen katılmıştır. Katılanların %5,8'i katılmazken, %5,8'i kesinlikle katılmamıştır. Soruyu %10,9'u ise cevaplandırmamıştır.

Şekil 23: Geleceğe Karşı Kaygılı Değilim

Araştırmaya katılanların, %5,8'i geleceğe karşı kaygılı değilim sorusuna kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. %7,2'si katılıyorum derken, %8,0'ı kısmen katılmıştır. %28,3'ü katılmıyorken, %32,6'sı kesinlikle katılmamıştır. %18,1'i ise soruyu cevaplandırmamıştır.

Şekil 24: Bulduğum Konumdan Memnunum

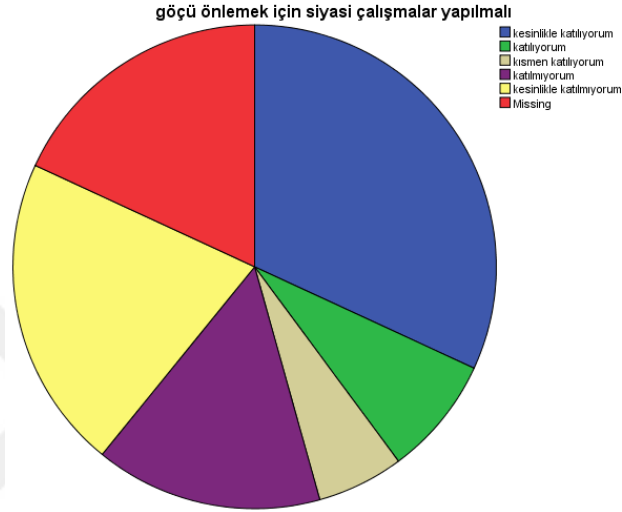
Araştırmaya katılanların %5,8'i geleceğe karşı kaygılı değilim sorusuna kesinlikle katılıyorum olarak yanıtlamıştır. %7,2'si katılıyorken, %8'i kısmen katılmaktadır. Katılanların %28,3'ü katılmıyorken, %32,6'sı kesinlikle katılmamaktadır. Ankete katılanların %18,1'i ise soruyu cevaplandırmamıştır.

Şekil 25: Bulduğum Konumdan Memnun Değilim

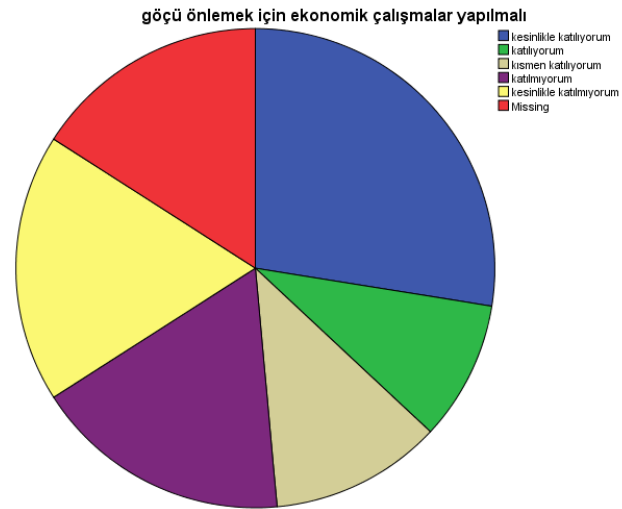
Araştırmaya katılanların %15,2'si bulunduğum konumdan memnunum sorusuna kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Katılanların %11,6'sı soruya katılıyorken, %18,8'i kısmen katılmaktadır. Soruyu cevaplandıranların %26,8'i katılmıyorken, %12,3'ü kesinlikle katılmamaktadır. Soruyu %15,2'si ise cevaplandırmamıştır.

Şekil 26: Göçü Önlemek İçin Siyasi Çalışmalar Yapılmalı

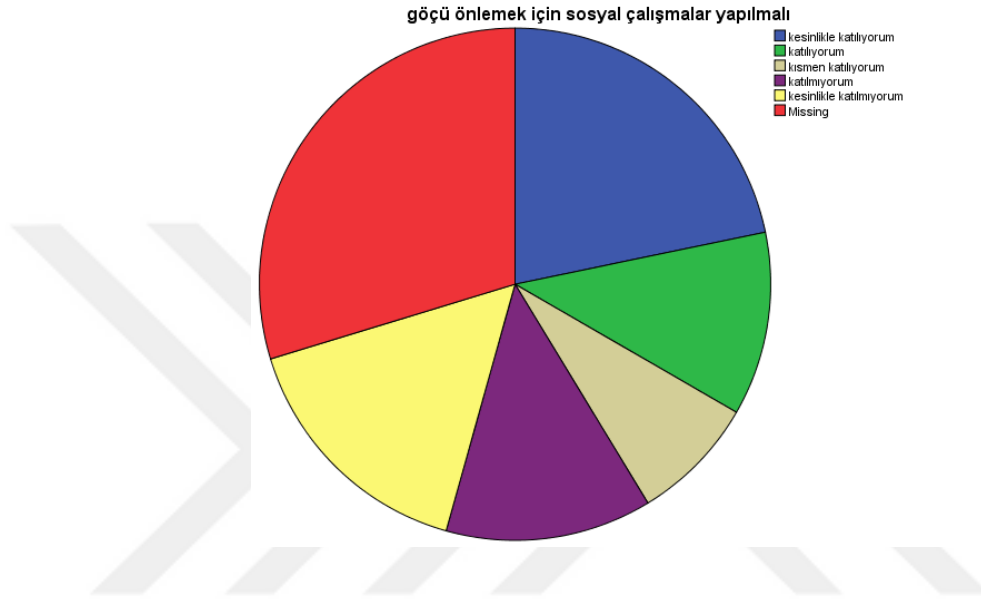
Araştırmaya katılanların %31,9'u göçü önlemek için siyasi çalışmalar yapılmasına kesinlikle katılmaktadır. %8'i ise katılmaktayken %5,8'i kısmen katılmaktadır. %15,2 oranında kişi göçe siyasi çalışmaların engel olacağına katılmamaktadır. %21'i ise engel olacağına kesinlikle katılmamaktadır. Katılanların %18,1'i ise bu soruyu cevaplandırmamıştır.

Şekil 27: Göçü Önlemek İçin Ekonomik Çalışmalar Yapılmalı

Araştırmaya katılanların %27,5'i göçü önlemek için ekonomik çalışmalar yapılmasına kesinlikle katılmaktadır. %9,4'ü katılmaktayken, %11,6'sı kısmen katılmaktadır. %17,4'ü katılmamaktayken, %18,1'i kesinlikle katılmamaktadır. %15,9'u bu soruyu cevaplandırmamıştır.

Şekil 28: Göçü Önlemek İçin Sosyal Çalışmalar Yapılmalı

Araştırmaya katılanların %30'u göçü engellemek için sosyal çalışmalar yapılmasına kesinlikle katılmaktadır. %16'sı ise katılmaktadır. %11'i soruya kısmen katılırken, %18'i katılmamaktadır. %22'si kesinlikle katılmamış, %41'i ise soruyu cevaplandırmamıştır.

3.4.2 Tercih Frekans Analizi

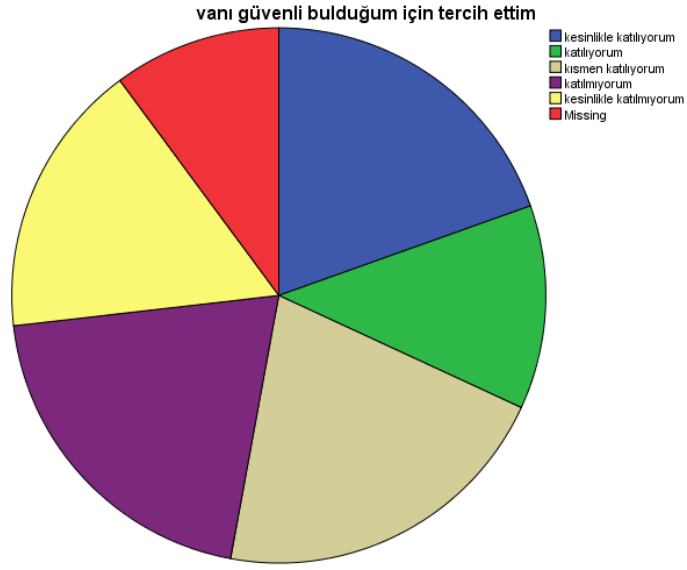
Tercih ölçeğinde yer alan sorulara verilen cevapların yüzde ve frekans değeri Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 11: Tercih Frekans Analizi

	Kesinlikle katılıyorum		Katılıyorum		Kısmen katılıyorum		Katılmıyorum		Kesinlikle katılmıyorum		Eksik gözlem		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
18.Van'ı güvenli bulduğum	27	19,6	17	12,3	29	21,0	28	20,3	23	16,7	14	10,1	138	100,0

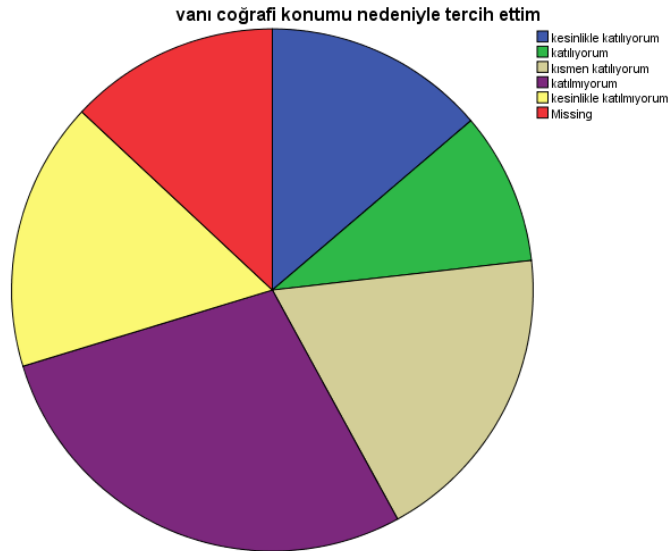
19.Van'ı coğrafi konumu nedeniyle tercih ettim	19	13,8	13	9,4	26	18,8	39	28,3	23	16,7	18	13,0	138	100,0
20.Van'ı ülkeme olan yakınlığı nedeniyle tercih ettim	21	15,2	6	4,3	11	8,0	39	28,3	38	27,5	23	16,7	138	100,0
21.Türkiye'yi coğrafi konumu nedeniyle tercih ettim	22	15,9	26	18,8	17	12,3	24	17,4	29	21,0	20	14,5	138	100,0
22.Türkiye'yi göçmenlere olan yardımları nedeniyle tercih ettim	48	34,8	42	30,4	7	5,1	11	8,0	12	8,7	18	13,0	138	100,0
23.Türkiye'yi güveni bulduğum için tercih ettim	41	29,7	44	31,9	17	12,3	10	7,2	12	8,7	14	10,1	138	100,0
24.Türkiye'yi ülkeme olan yakınlığı nedeniyle tercih ettim	32	23,2	38	27,5	12	8,7	16	11,6	18	13,0	22	15,9	138	100,0
25.Türkiye'yi dünya ülkeleri arasında bulunan konumu nedeniyle tercih ettim	47	34,1	39	28,3	14	10,1	11	8,0	8	5,8	19	13,8	138	100,0
26.Türkiye kalmak istediğim ülke	28	20,3	26	18,8	20	14,5	13	9,4	32	23,2	19	13,8	138	100,0
27.Van kalmak istediğim şehir	12	8,7	8	5,8	20	14,5	26	18,8	53	38,4	19	13,8	138	100,0

Şekil 29: Van'ı Güvenli Bulduğum İçin Tercih Ettim

Araştırmaya katılanların %19,6'sı 'Van'ı güvenli bulduğum için tercih ettim' sorusuna kesinlikle katılmıştır. %12,3'ü katılırken, %21,0'ı kısmen katılmaktadır. %20,3'ü bu soruya katılmazken, %16,7'si kesinlikle katılmamaktadır. %10,1'i ise bu soruyu cevaplandırmamıştır.

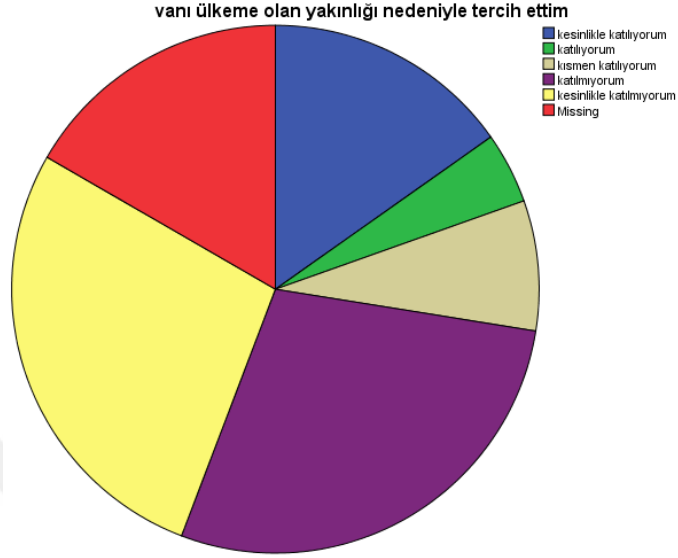
Şekil 30: Van'ı Coğrafi Konumu Nedeniyle Tercih Ettim

Araştırmaya katılanların %13,8'i 'Van'ı coğrafi konumu nedeniyle tercih ettim' sorusuna kesinlikle katılmaktadır. %9,4 sadece katılırken %18,8'i kısmen

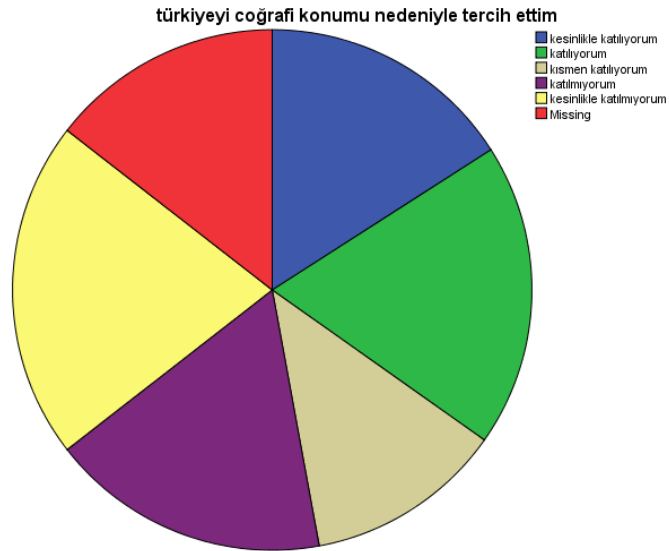
katılmaktadır. Soruya %28,3'lük kesim katılmazken, %16,7 kesinlikle katılmamaktadır. %13,8'i ise soruyu cevaplandırmamıştır.

Şekil 31: Van'ı Ülkeme Olan Yakınlığı Nedeniyle Tercih Ettim

Araştırmaya katılanların %15,2'si bu soruya kesinlikle katılmıştır. Katılanların yüzdesi 4,3 iken %8'i kısmen katılmaktadır. %28,3'ü katılmazken, %27,5'i ise kesinlikle katılmamaktadır. Ankete katılanların %16,7'si ise soruyu cevaplandırmamıştır.

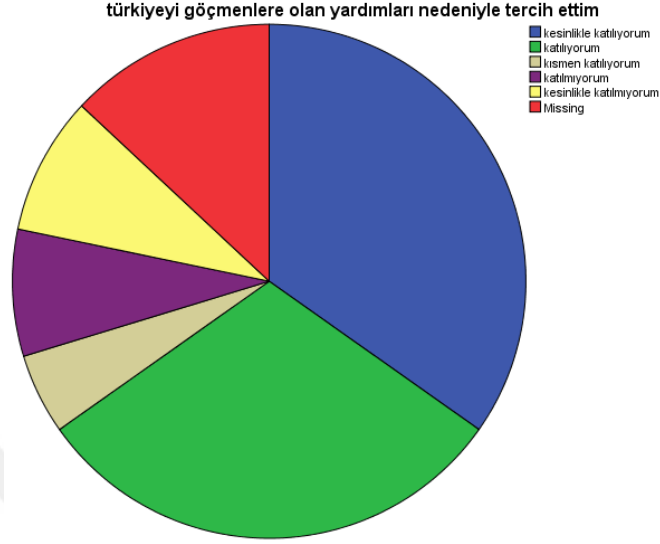
Şekil 32: Türkiye'yi Coğrafi Konumu Nedeniyle Tercih Ettim

Araştırmaya katılanların %15,9'u Türkiye'yi coğrafi konumu nedeniyle tercih ettim sorusuna kesinlikle katılıyorum, %18,8'i katılıyorum, %12,3'ü kısmen

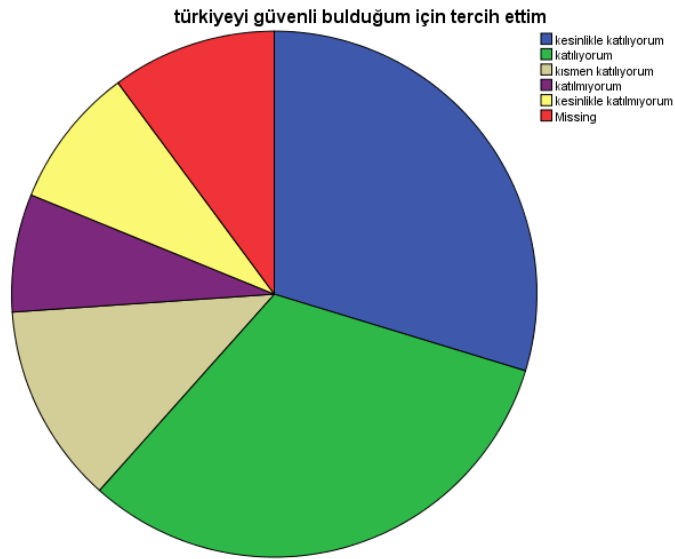
katılıyorum olarak cevaplamıştır. %17,4'ü katılmıyorum derken, %21,0'ı kesinlikle katılmıyorum demiştir. %14,5'i ise cevaplandırmamıştır.

Şekil 33: Türkiye'yi Göçmenlere Olan Yardımları Nedeniyle Tercih Ettim

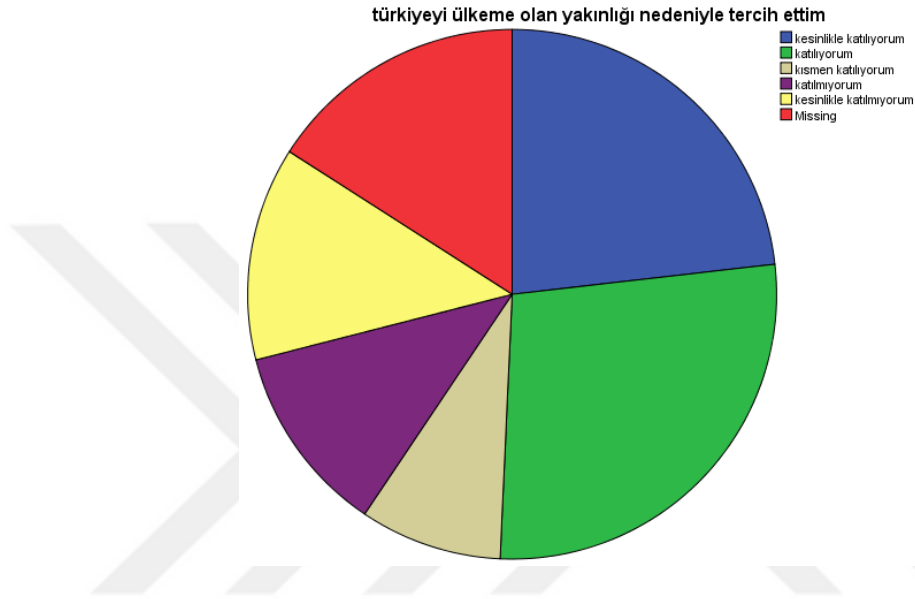
Araştırmaya katılanların %34,8'i kesinlikle bu soruya katılırken, %30,4'ü katılmış, %5,1'i ise kısmen katılmaktadır. %8'i katılmazken, %8,7'si ise bu soruya kesinlikle katılmamaktadır. %13'ü ise soruyu cevaplandırmamıştır.

Şekil 34: Türkiye'yi Güvenli Bulduğum İçin Tercih Ettim

Araştırmaya katılanların %29,7'si 'Türkiye'yi güvenli bulduğum için tercih ettim' sorusuna kesinlikle katılmıştır. %31,9'u katılırken, %12,3'ü kısmen katılmaktadır. %7,2'si katılmamaktayken %8,2'si kesinlikle katılmamaktadır. Anketi cevaplayanların %10,1'i bu soruyu cevaplandırmamıştır.

Şekil 35: Türkiye'yi Ülkeme Olan Yakınlığı Nedeniyle Tercih Ettim

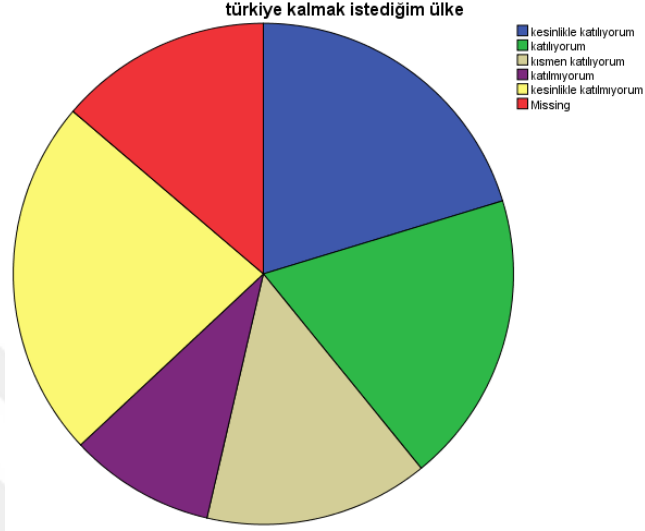
Araştırmaya katılanların %23,2'si 'Van'ı ülkeme olan yakınlığı nedeniyle tercih ettim' sorusuna kesinlikle katılmıştır. %27,5'i katılırken, %8,7'si kısmen katılmaktadır. %11,6'sı katılmazken, %13,0'ı kesinlikle katılmamıştır. %15,9'u ise bu soruyu cevaplandırmamıştır.

Şekil 36: Türkiye'yi Dünya Ülkeleri Arasında Bulunan Konumu Nedeniyle Tercih Ettim

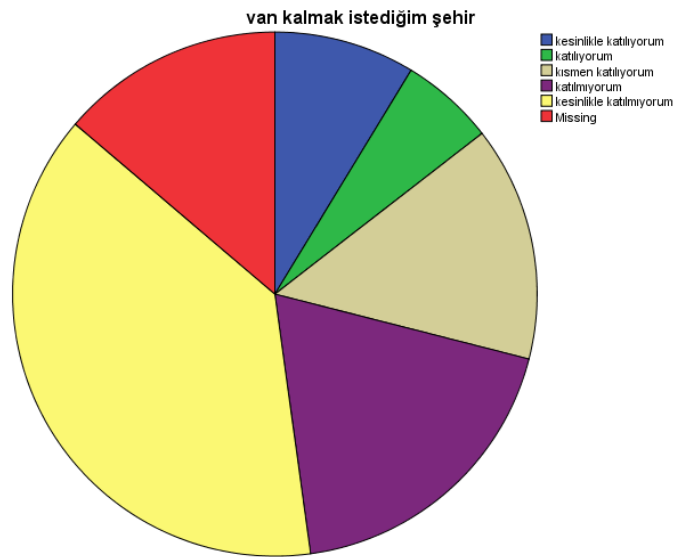
Araştırmaya katılanların %34,1'i Türkiye'yi dünya ülkeleri arasında bulunan konumu nedeniyle tercih ettim sorusuna kesinlikle katılmıştır. %28,3'ü katılırken %10,1 kısmen katılırken %8'i katılmamaktadır. %5,8'i kesinlikle katılmamaktadır. %13,8'i ise bu soruyu cevaplandırmamıştır.

Şekil 37: Türkiye Kalmak İstedğim Ülke

Araştırmaya katılanların %20,3'ü 'Türkiye kalmak istediğim ülke' sorusuna kesinlikle katılıyorum derken %18,8'i ise katılıyorum demiştir. %14,5'i kısmen katılırken %9,4'ü ise katılmamıştır. Katılanların %23,2'si soruya kesinlikle katılmazken %13,8'i ise soruyu cevaplandırmamıştır.

Şekil 38: Van Kalmak İstedğim Şehir

Araştırmaya katılanların %8,7'si Van kalmak istediğim şehir sorusuna kesinlikle katılmıştır. Katılanların %5,8'i katılırken %14,5'i ise kısmen katılmaktadır. %18,8'i bu soruya katılmazken, %38,4'ü kesinlikle katılmamaktadır. %13,8'i ise soruyu cevaplandırmamıştır.

3.5 Ölçek İstatistikleri

Ankette yer alan Göç Etme Süreci ve Tercih kapsamında yer alan ölçek sorularına verilen cevaplar 1: kesinlikle katılıyorum, 2: katılıyorum, 3: kısmen katılıyorum, 4: katılmıyorum, 5: kesinlikle katılmıyorum olarak kademelendirilmiştir.

3.5.1 Göç Etme Süreci

Göç etme süreci ölçeği minimum 1.00 maksimum 5.00 değerlerine sahiptir. Ölçek sorularının sonuçları tek tek açıklanacak olursa eğer; “Göç etmemde siyasi faktör etkili oldu” sorusunun ortalaması 2.3008, standart sapması 1.45115'tir. “Göç etmemde ekonomik faktör etkili oldu” sorusunun ortalaması 3.0244, standart sapması 1.51746'dır. “Göç etmemde ailevi faktör etkili oldu” sorusunun ortalaması 3.1311, standart sapması 1.54786'dır. “Göç etmemde sosyal faktör etkili oldu” sorusunun ortalaması 2.6441, standart sapması 1.46483'tür. “Göçü kendi geleceğim için yaptım” sorusunun ortalaması 2.4508, standart sapması 1.51086'dır. “Göç ailemin geleceği için yaptım” sorusunun ortalaması 2.4080, standart sapması 1,50320'dir. “Göç ettiğim için pişman değilim” sorusunun ortalaması 1.9350, standart sapması 1.12162'dir. “Göç ettiğim için pişmanım” sorusunun ortalaması 4.1339, standart sapması 0.96325'tir. “İmkanlar düzelse de geri dönmem” sorusunun ortalaması 3.1333, standart sapması 1.36544'tür. “İmkanlar düzelerse geri dönerim” sorusunun ortalaması 2.8190, standart sapması 1.41789'dur. “Geleceğe karşı kaygılıyım” sorusunun ortalaması 1.9512, standart sapması 1.21368'dir. “Geleceğe karşı kaygılı değilim” sorusunun ortalaması 4.1062, standart sapması 2.24150'dir. “Bulduğum konumdan memnunum” sorusunun ortalaması 2.7823, standart sapması 1.40012'dir. “Bulduğum konumdan memnun değilim” sorusunun ortalaması 3.1111, standart sapması 1.32468'dir. “Göçü önlemek için siyasi çalışmalar yapılmalı” sorusunun ortalaması 2.8230, standart sapması 1.69152'dir. “Göçü önlemek için ekonomik çalışmalar yapılmalı” sorusunun ortalaması 2.8707, standart sapması 1.57993'tür. Ve son olarak “Göçü önlemek için

sosyal çalışmalar yapılmalı” sorusunun ortalaması 2.8557, standart sapması ise 1.58107’dir.

Tablo 12: Göç Etme Süreci Ölçek İstatistiği

Ölçek	n	Minimum	Maksimum	Ortalama	Standart Sapma
Göç etmemde siyasi faktör etkili oldu	133	1,00	5,00	2,3008	1,45115
Göç etmemde ekonomik faktör etkili oldu	123	1,00	5,00	3,0244	1,51746
Göç etmemde ailevi faktör etkili oldu	122	1,00	5,00	3,1311	1,54786
Göç etmemde sosyal faktör etkili oldu	118	1,00	5,00	2,6441	1,46483
Göçü kendi geleceğim için yaptım	122	1,00	5,00	2,4508	1,51086
Göçü ailemin geleceği için yaptım	125	1,00	5,00	2,4080	1,50320
Göç ettiğim için pişman değilim	123	1,00	5,00	1,9350	1,12162
Göç ettiğim için pişmanım	112	1,00	5,00	4,1339	0,96325
İmkanlar düzelse de geri dönmem	120	1,00	5,00	3,1333	1,36544
İmkanlar düzelse geri dönerim	116	1,00	5,00	2,8190	1,41789
Geleceğe karşı kaygılıyım	123	1,00	5,00	1,9512	1,21368
Geleceğe karşı kaygılı değilim	113	1,00	24,00	4,1062	2,24150
Bulduğum konumdan memnunum	124	1,00	5,00	2,7823	1,40012
Bulduğum konumdan memnun değilim	117	1,00	5,00	3,1111	1,32468
Göçü önlemek için siyasi çalışmalar yapılmalı	113	1,00	5,00	2,8230	1,69152
Göçü önlemek için ekonomik çalışmalar yapılmalı	116	1,00	5,00	2,8707	1,57993
Göçü önlemek için sosyal çalışmalar yapılmalı	97	1,00	5,00	2,8557	1,58107

3.5.2 Tercih

Tercih ölçeği minimum 1.00, maksimum 5.00 değerlerine sahiptir. Sorular açıklanacak olursa eğer; “Van’ı güvenli bulduğum için tercih ettim” sorusunun ortalaması 3.0242, standart sapması 1.41113’tür. “Van’ı coğrafi konumu nedeniyle tercih ettim” sorusunun ortalaması 3.2833, standart sapması 1.32958’tir. “Van’ı ülkeme olan yakınlığı nedeniyle tercih ettim” sorusunun ortalaması 1.5826, standart sapması 1.45688’dir. “Türkiye’yi coğrafi konumu nedeniyle tercih ettim” sorusunun ortalaması 3.1017, standart sapması 1.46987’dir. “Türkiye’yi göçmenlere olan yardımları nedeniyle tercih ettim” sorusunun ortalaması 2.1417, standart sapması 1.31120’dir. “Türkiye’yi güvenli bulduğum için tercih ettim” sorusunun ortalaması 2.2581, standart sapması 1.26793’tür. “Türkiye’yi ülkeme olan yakınlığı nedeniyle tercih ettim” sorusunun ortalaması 2.5690, standart sapması 1.42172’dir. “Türkiye’yi dünya ülkeleri arasında bulunan konumu nedeniyle tercih ettim” sorusunun ortalaması 2.1092, standart sapması 1.21982’dir. “Türkiye kalmak istediğim ülke” sorusunun

ortalaması 2.9580, standart sapması 1.53708'dir. Son olarak "Van kalmak istediğim şehir" sorusunun ortalaması 3.8403, standart sapması ise 1.33393'tür.

Tablo 13: Tercih Ölçek İstatistiği

Ölçek	n	Min.	Maks.	Ort.	Standart Sapma
Van'ı güvenli bulduğum için tercih ettim	124	1,00	5,00	3,0242	1,41113
Van'ı coğrafi konumu nedeniyle tercih ettim	120	1,00	5,00	3,2833	1,32958
Van'ı ülkeme olan yakınlığı nedeniyle tercih ettim	115	1,00	5,00	3,5826	1,45688
Türkiye'yi coğrafi konumu nedeniyle tercih ettim	118	1,00	5,00	3,1017	1,46987
Türkiye'yi göçmenlere olan yardımları nedeniyle tercih ettim	120	1,00	5,00	2,1417	1,31120
Türkiye'yi güvenli bulduğum için tercih ettim	124	1,00	5,00	2,2581	1,26793
Türkiye'yi ülkeme olan yakınlığı nedeniyle tercih ettim	124	1,00	5,00	2,5690	1,42172
Türkiye'yi dünya ülkeleri arasında bulunan konumu nedeniyle tercih ettim	119	1,00	5,00	2,1092	1,21982
Türkiye kalmak istediğim ülke	119	1,00	5,00	2,9580	1,53708
Van kalmak istediğim şehir	119	1,00	5,00	3,8403	1,33393

Anketin Göç Etme Süreci ve Tercih bölümlerinin basıklık ve çarpıklık değerleri aşağıdaki gibidir.

Tablo 14: Göç Etme Süreci Basıklık ve Çarpıklık Değerleri

Ölçek	Çarpıklık (Skewness)	Basıklık (Kurtosis)
Göç etmemde siyasi faktör etkili oldu	0,729	-0,914
Göç etmemde ekonomik faktörler etkili oldu	-0,128	-1,482
Göç etmemde ailevi faktör etkili oldu	-0,182	-1,436
Göç etmemde sosyal (daha iyi yaşam koşulları) etkili oldu	0,325	-1,272
Göçü kendi geleceğim için yaptım	0,585	-1,166
Göçü ailemin geleceği için yaptım	0,650	-1,088
Göç ettiğim için pişman değilim	1,193	0,769
Göç ettiğim için pişmanım	-1,197	1,163
İmkanlar düzelse de geri dönemem	-0,144	-1,137
İmkanlar düzelse geri dönerim	0,159	-1,234
Geleceğe karşı kaygılıyım	1,213	0,497
Geleceğe karşı kaygılı değilim	6,107	55,726
Bulduğum konumdan memnunuzum	0,216	-1,154
Bulduğum konumdan memnun değilim	-0,298	-1,071
Göçü önlemek için siyasi çalışmalar yapılmalı	0,114	-1,721
Göçü önlemek için ekonomik çalışmalar yapılmalı	0,042	-1,572
Göçü önlemek için sosyal çalışmalar yapılmalı	0,114	-1,569

Göç etme süreci ölçek değerlerinin sonucuna göre, anketin analizi yapılırken birden fazla değişken olması durumunda anova, iki değişkenden oluşan ölçeklerde bağımsız örneklem t testi ve son olarak ölçeklerin birbiriyle olan ilişkisini incelemek için pearson correlation analizi kullanılacaktır.

Tablo 15: Tercih Basıklık ve Çarpıklık Değerleri

Ölçek	Çarpıklık (Skewness)	Basıklık (Kurtosis)
Vanlı güvenli bulunduğum için tercih ettim	-0,114	-1,249
Vanlı coğrafi konumu nedeniyle seçtim	-0,449	-0,922
Vanlı ülkeme olan yakınlığı nedeniyle seçtim	-0,799	-0,766
Türkiyeyi coğrafi konumu nedeniyle tercih ettim	-0,064	-1,421
Türkiyeyi göçmenlere olan yardımları nedeniyle tercih ettim	1,076	-0,035
Türkiyeyi güvenli bulunduğum için tercih ettim	0,911	-0,173
Türkiyeyi ülkeme olan yakınlığı nedeniyle tercih ettim	0,542	-1,075
Türkiyeyi dünya ülkeleri arasında bulunan konumu nedeniyle tercih ettim	1,013	0,060
Türkiye kalmak istediğim ülke	0,129	-1,472
Van kalmak istediğim şehir	-0,922	-0,322

Tercih ölçeklerinin değerleri incelendiğinde ise yine anketin analiz yöntemleri olarak bağımsız örneklem t testi, anova ve pearson correlation analizleri kullanılacaktır.

Araştırma Problemleri

Tezin bu bölümünde yapılan anket sonucunda ulaşılan sonuçlar ve anketi cevaplayanlar arasındaki ilişki incelenecektir.

Problem 1: Çalışmanın bu kısmında göç etme sürecinde cinsiyetin rolü anlaşılmaya çalışılmıştır. Bu noktada kadın ve erkek katılımcıların cevapları doğrultusunda bağımsız örneklem t testi uygulanmıştır. Sonuçlar aşağıdaki gibidir:

Tablo 16: Göç Etme Süreci ve Cinsiyetin Rolü

Değişken	Cinsiyet	n	Ortalama	Standart Sapma	t.	Sig.
Göç etmemde siyasi faktör etkili oldu	Kadın	39	2,4359	1,42893	1,553	0,331
	Erkek	73	2,0137	1,33846	1,523	
Göç etmemde ekonomik faktör etkili oldu	Kadın	38	2,9211	1,40235	-0,356	0,235
	Erkek	67	3,0299	1,55671	-0,367	
Göç etmemde ailevi faktör etkili oldu	Kadın	36	3,0278	1,64727	-0,509	0,142
	Erkek	68	3,1912	1,50875	-0,495	
Göç etmemde sosyal (daha iyi yaşam koşulları) etkili oldu	Kadın	38	2,5526	1,32945	-0,368	0,138
	Erkek	68	2,6618	1,53185	-0,383	
Göçü kendi geleceğim için yaptım	Kadın	38	2,2632	1,30869	-0,882	0,050
	Erkek	66	2,5303	1,50884	-0,928	
Göçü ailemin geleceği	Kadın	38	1,9474	1,29338	-2,338	0,034

İçin yaptım	Erkek	68	2,6324	1,52496	-2,449	
Göç ettiğim için pişman değilim	Kadın	39	1,8974	0,99459	0,212	0,797
	Erkek	67	1,8507	1,14487	0,220	
Göç ettiğim için pişmanım	Kadın	35	4,0286	1,01419	-0,757	0,966
	Erkek	65	4,1846	0,96651	-0,746	
İmkanlar düzelse de geri dönmem	Kadın	39	3,3590	1,28733	0,807	0,0983
	Erkek	68	3,1471	1,31880	0,812	
İmkanlar düzelirse geri dönerim	Kadın	37	2,8649	1,29448	0,537	0,0278
	Erkek	66	2,7121	1,433229	0,553	
Geleceğe karşı kaygılıyım	Kadın	38	1,8684	1,04419	-0,718	0,264
	Erkek	71	2,0423	1,28103	-0,764	
Geleceğe karşı kaygılı değilim	Kadın	36	4,6944	3,47908	1,945	0,394
	Erkek	67	3,7761	1,25313	1,531	
Bulduğum konumdan memnunum	Kadın	38	2,7368	1,30869	0,043	0,196
	Erkek	69	2,7246	1,43367	0,045	
Bulduğum konumdan memnun değilim	Kadın	36	3,0833	1,15573	-0,285	0,114
	Erkek	69	3,1594	1,36794	-0,300	
Göçü önlemek için siyasi çalışmalar yapılmalı	Kadın	36	2,6667	1,54919	0,043	0,196
	Erkek	64	2,9531	1,74965	0,045	
Göçü önlemek için ekonomik çalışmalar yapılmalı	Kadın	36	2,7222	1,50449	-0,801	0,839
	Erkek	65	2,9846	1,61528	-0,818	
Göçü önlemek için sosyal çalışmalar yapılmalı	Kadın	30	2,7000	1,41787	-0,857	0,216
	Erkek	64	3,0000	1,65232	-0,906	

Hipotez 1: Tablo 16 incelendiğinde göç etme süreci bağlamında cinsiyetin göç etmede anlamlı rolünün olduğu görülür. ‘Göçü kendi geleceğim için yaptım’, ‘Göçü ailemin geleceği için yaptım’, ‘İmkanlar düzelse de geri dönmem’ ve ‘İmkanlar düzelirse geri dönerim’ sorularına verilen cevaplar anlamlı bulunmuştur. ‘Göçü kendi geleceğim için yaptım’, ‘Göçü ailemin geleceği için yaptım’ sorularına verilen cevaplarda erkek katılımcıların ağırlıkları görülmektedir. Bu durum ankete katılanlar içinde göçe karar veren bireylerin erkekler olduğunu göstermektedir. Ancak anlamlı çıkan diğer iki soru olan ‘İmkanlar düzelse de geri dönmem’ ve ‘İmkanlar düzelirse geri dönerim’ sorularında ise kadın katılımcıların ağırlıklı oldukları görülmektedir. Bu durum da yapılan göçten sonra kadınların göçün kalıcılışmasında etkili olduğunu göstermektedir.

Tablo 17: Tercih ve Cinsiyetin Rolü

Değişken	Cinsiyet	n	Ortalama	Standart Sapma	t.	Sig.
Van’ı güvenli bulduğum için tercih ettim	Kadın	37	3,2432	1,34175	0,81	0,715
	Erkek	71	3,0141	1,41918	0,826	
Van’ı coğrafi konumu nedeniyle tercih ettim	Kadın	38	3,4474	1,24548	1,198	0,460
	Erkek	68	3,1324	1,32602	1,220	
Van’ı ülkeme olan yakınlığı nedeniyle tercih ettim	Kadın	36	3,6667	1,28730	0,486	0,125
	Erkek	67	3,5224	1,51115	0,510	

Türkiye’yi coğrafi konumu nedeniyle tercih ettim	Kadın	36	3,1111	1,46926	0,223	0,849
	Erkek	68	3,0441	1,45000	0,222	
Türkiye’yi göçmenlere olan yardımları nedeniyle tercih ettim	Kadın	39	2,0256	1,28733	-0,588	0,875
	Erkek	67	2,1791	1,30181	-0,589	
Türkiye’yi güvenli bulduğum için tercih ettim	Kadın	39	2,3590	1,36666	0,785	0,118
	Erkek	68	2,1618	1,17956	0,754	
Türkiye’yi ülkeme olan yakınlığı nedeniyle tercih ettim	Kadın	35	2,4286	1,37810	-0,324	0,882
	Erkek	67	2,5224	1,39651	-0,325	
Türkiye’yi dünya ülkeleri arasında bulunan konumu nedeniyle tercih ettim	Kadın	36	2,0556	1,06756	0,113	0,733
	Erkek	69	2,0290	1,17537	0,117	
Türkiye kalmak istediğim ülke	Kadın	37	3,2703	1,36725	1,429	0,025
	Erkek	68	2,8235	1,61098	1,500	
Van kalmak istediğim şehir	Kadın	37	4,0541	1,26811	0,810	0,419
	Erkek	68	3,8382	1,32271	0,820	

Hipotez 2: Tablo 17 incelendiğinde ise tercih esnasında cinsiyetin rolünün de anlamlı olduğunu gösterir. ‘Türkiye kalmak istediğim ülke’ sorusu anlamlı çıkan bir sonuçtur. Sonucun anlamlı çıkmasında erkek katılımcıların ağırlığı görülmektedir. Bu durum göç etmeye karar veren erkek katılımcıların Türkiye’yi hedef ülke olarak seçtiğini gösterir.

Problem 2: Göç konusunda incelenen bir diğer konu da yaş aralığıdır. Aşağıdaki tabloda yaş aralığı ile Göç Etme Sürecinin ilişkisi anlaşılmaya çalışılmıştır. Bu işlem yapılırken, anova testi istatistiği kullanılmıştır.

Tablo 18: Göç Etme Süreci ve Yaş Aralığı

Değişken	Yaş Aralığı	n	Ortalama	Standart Sapma	F	Sig.
Göç etmemde siyasi faktör etkili oldu	18 altı	1	1,0000		0,578	0,717
	18-25	55	2,3273	1,36157		
	26-35	39	1,9744	1,32759		
	36-45	14	2,0000	1,46760		
	46-55	5	2,4000	1,94936		
	56 üstü	1	3,0000			
	Toplam	115	2,1652	1,37605		
Göç etmemde ekonomik faktör etkili oldu	18 altı	1			0,771	0,547
	18-25	52	4,0000	1,43696		
	26-35	37	2,8846	1,53439		
	36-45	12	2,9189	1,62135		
	46-55	5	3,0833	1,73205		
	56 üstü	0	4,0000	1,49831		
	Toplam	107	2,9813			

	18 altı	0				
	18-25	53	3,0566	1,40624		
	26-35	37	3,1622	1,67520		
Göç etmemde ailevi faktör etkili oldu	36-45	12	2,9167	1,78164	0,420	0,739
	46-55	5	3,8000	1,78885		
	56 üstü	0				
	Toplam	107	3,1121	1,54997		
	18 altı	0		1,37693	1,552	0,206
	18-25	52	2,5769	1,39955		
	26-35	36	2,3889	1,70326		
	36-45	14	2,8571	1,78885		
Göç etmemde sosyal (daha iyi yaşam koşulları) etkili oldu	46-55	5	3,8000			
	56 üstü	0		1,45859		
	Toplam	107	2,6075			
	18 altı	0				
	18-25	53	2,3019	1,32411		
	26-35	36	2,2778	1,59662		
Göçü kendi geleceğim için yaptım	36-45	13	2,7692	1,58923	1,199	0,314
	46-55	5	3,4000	1,81659		
	56 üstü	0				
	Toplam	107	2,4019	1,47852		
	18 altı	1	2,0000			
	18-25	53	2,2075	1,32082		
	26-35	38	2,3684	1,60103		
Göçü ailemin geleceği için yaptım	36-45	12	2,6667	1,49747	0,919	0,456
	46-55	5	3,4000	1,81659		
	56 üstü	0				
	Toplam	109	2,3670	1,46351		
	18 altı	0				
	18-25	55	1,8364	0,93815		
	26-35	36	1,7500	0,96732		
Göç ettiğim için pişman değilim	36-45	14	1,2143	1,57766	0,799	0,497
	46-55	4	2,2500	1,89297		
	56 üstü	0				
	Toplam	109	1,8716	1,08099		
	18 altı	0				
	18-25	50	4,0800	0,96553		
	26-35	37	4,1351	0,97645		
Göç ettiğim için pişmanım	36-45	9	4,3333	1,11803	1,469	0,218
	46-55	4	4,5000	0,57735		
	56 üstü	1	2,0000			
	Toplam	101	4,1188	0,98272		
	18 altı	1	5,0000			
	18-25	52	3,2308			
İmkânlar düzelse de geri dönmem	26-35	39	3,1026	1,11347	0,698	0,595
	36-45	14	3,2143	1,37257		
	46-55	4	3,7500	1,67233		

		56 üstü	0		1,89297		
		Toplam	110	3,2182		1,30898	
		18 altı	1	1,0000			
		18-25	54	2,6111	1,30914		
		26-35	36	3,0278	1,42400		
		36-45	10	2,1000	1,37032	0,300	0,022
		46-55	5	4,2000	0,83666	5	
		56 üstü	0				
		Toplam	106	2,7642	1,39080		
		18 altı	1	1,0000			
		18-25	51	2,1569	1,8950		
		26-35	39	1,7436	1,18584		
		36-45	14	1,8571	0,94926	1,281	0,278
		46-55	5	2,0000	1,73205		
		56 üstü	1	4,00001			
		Toplam	111	,9730	1,19438		
		18 altı	0				
		18-25	53	3,7170	1,26152		
		26-35	37	4,1622	1,11837		
		36-45	11	3,8182	1,16775	9,997	0,000
		46-55	4	9,5000	9,67815		
		56 üstü	0				
		Toplam	105	4,1048	2,29516		
		18 altı	0				
		18-25	54	2,2222	1,20794		
		26-35	39	3,0769	1,36468		
		36-45	12	3,6667	1,43548	6,162	0,001
		46-55	5	3,4000	1,51658		
		56 üstü	0				
		Toplam	110	2,7364	1,39249		
		18 altı	0				
		18-25	53	3,4906	1,04922		
		26-35	37	2,9459	1,35290		
		36-45	12	2,0833	1,50504	3,606	0,009
		46-55	5	3,0000	1,58114		
		56 üstü	1	4,0000			
		Toplam	108	3,1296	1,29768		
		18 altı	1	1,0000			
		18-25	51	3,1961	1,58770		
		26-35	35	2,7143	1,72476		
		36-45	11	1,6364	1,28629	2,491	0,048
		46-55	4	2,7500	2,06155		
		56 üstü	0				
		Toplam	102	2,8235	1,67339		

	18 altı	1	2,0000			
	18-25	52	3,2115	1,49950		
Göçü önlemek için ekonomik çalışmalar yapılmalı	26-35	34	2,7941	1,66569		
	36-45	12	2,1667	1,40346	1,875	0,121
	46-55	4	1,7500	1,50000		
	56 üstü	0				
	Toplam	103	2,8835	1,57369		
	18 altı	0				
	18-25	50	3,2800	1,47136		
Göçü önlemek için sosyal çalışmalar yapılmalı	26-35	27	2,6667	1,61722		
	36-45	13	2,2308	1,53590	2,626	0,055
	46-55	5	2,0000	1,73205		
	56 üstü	0				
	Toplam	95	2,8947	1,57422		

Hipotez 3: Tablo 18 incelendiğinde; ‘İmkanlar düzelirse geri dönerim’, ‘Geleceğe karşı kaygılı değilim’, ‘Bulduğum konumdan memnunum’, ‘Bulduğum konumdan memnun değilim’, ‘Göçü önlemek için siyasi çalışmalar yapılmalı’ ve ‘Göçü önlemek için sosyal çalışmalar yapılmalı’ sorularına verilen cevaplar anlamlı bulunmuştur. Cevap verenlerin yaş aralığı incelendiğinde ise 46-55 yaş arasının bu sonucun bulunmasında katkısı olduğu görülür. Belirtilen yaş aralığındaki katılımcıların Türkiye’yi hedef ülke olarak bir nevi emekli göçü olarak görüyor olmaları düşünülebilir. Yaş ağırlıkları incelendiğinde farklı olarak, ‘Bulduğum konumdan memnunum’ sorusuna 36-45 yaş arasındaki katılımcıların verdiği cevaplar, ‘Göçü önlemek için siyasi çalışmalar yapılmalı’ sorusuna 18-25 yaş arasındaki katılımcıların ağırlıklı cevap verdiği, ‘Göçü önlemek için sosyal çalışmalar yapılmalı’ sorusuna cevap veren katılımcıların da yine 18-25 yaş arasındaki katılımcıların cevapları ağırlıklı olmuştur. Bu durum genç nesil göç etme sebebinin ağırlıklı olarak siyasi ve sosyal konular olduğunu ve sorununun siyasi ve sosyal çalışmalarla düzeleceğini düşündüklerini gösterir.

‘Göç etmemde ailevi faktör etkili oldu’ sorusuna verilen cevap ise beklenenin aksine en anlamsız çıkan sonuçtur.

‘Bulduğum konumdan memnunum’ sorusu da anlamlı çıkan anket sorularındandır. 36-45 yaş arasındaki katılımcıların verdiği cevaplar bu sonuca ulaştırmıştır. Bu sorunun anlamlı olmasının nedeni olarak kaynak ülkelerinden

ayrılmış olmaları görülebilir. ‘Bulduğum konumdan memnun değilim’ sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde de 56 yaş üstü katılımcıların ağırlıklı olduğu görülür. Memnuluk ve memnuniyetsizliğin birbirine yakın olması aslında her iki görüşe de sahip katılımcıların bulunduğunu ancak her ne de olsa memnuluk derecesinin daha ağır bastığını göstermektedir.

Tercihteki yaş aralığının anlaşılması için yapılan anova testinde de aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Tablo 19:Tercih ve Yaş Aralığı

Değişken	Yaş Aralığı	n	Ortalama	Standart Sapma	F.	Sig.
Van'ı bulduğum güvenli için tercih ettim	18 altı	1	1,0000			
	18-25	53	2,7925	1,39171		
	26-35	40	3,4000	1,33589		
	36-45	12	3,0833	1,50504	1,940	0,094
	46-55	4	4,2500	0,95743		
	56 üstü	1	3,0000			
	Toplam	111	3,0811	1,40217		
	Van'ı coğrafi konumu nedeniyle tercih ettim	18 altı	0			
18-25		52	3,3462	1,11820		
26-35		39	3,2564	1,46392		
36-45		13	3,0000	1,47196	0,242	0,867
46-55		4	3,2500	1,70783		
56 üstü		0				
Toplam		108	3,2685	1,30138		
Van'ı ülkeme olan yakınlığı nedeniyle tercih ettim		18 altı	0			
	18-25	52	3,7115	1,24202		
	26-35	37	3,3784	1,63896		
	36-45	12	3,9167	1,50504	1,757	0,160
	46-55	4	2,2500	1,50000		
	56 üstü	0				
	Toplam	105	3,5619	1,44730		
	Türkiye'yi coğrafi konumu nedeniyle tercih ettim	18 altı	0			
18-25		52	2,8462	1,40566		
26-35		37	3,1892	1,50624		
36-45		12	3,6667	1,55700		
46-55		4	4,0000	1,15470	1,273	0,285
56 üstü		1	3,0000			
Toplam		106	3,1038	1,46013		
Türkiye'yi göçmenler olan yardımları		18 altı	0			
	18-25	52	1,9808	1,11127	0,572	0,635
	26-35	38	2,1842	1,33265		

nedeniyle tercih ettim	36-45	14	2,2143	1,57766		
	46-55	4	2,7500	2,06155		
	56 üstü	0				
	Toplam	108	2,1111	1,28495		
Türkiye’yi güvenli bulduğum için tercih ettim	18 altı	0				
	18-25	53	1,8302	1,10481		
	26-35	38	2,6579	1,32086		
	36-45	14	2,2143	1,05090	4,443	0,002
	46-55	4	3,7500	1,50000		
	Toplam	110	2,2455	1,26481		
Türkiye’yi ülkeme olan yakınlığı nedeniyle tercih ettim	18 altı	0				
	18-25	53	2,1132	1,17113		
	26-35	36	2,8056	1,41056		
	36-45	12	3,2500	1,60255	3,526	0,018
	46-55	4	2,0000	2,00000		
	Toplam	105	2,4762	1,38741		
Türkiye’yi dünya ülkeleri arasında bulunan konumu nedeniyle tercih ettim	18 altı	0				
	18-25	52	2,1923	1,08535		
	26-35	37	1,8919	1,14949		
	36-45	13	1,9231	1,32045	1,104	0,359
	46-55	4	1,2500	0,500000		
	Toplam	107	2,0280	1,12818		
Türkiye kalmak istediğim ülke	18 altı	0				
	18-25	52	2,0962	1,12476		
	26-35	38	3,8158	1,39216		
	36-45	12	3,8333	1,52753	17,157	0,000
	46-55	5	4,2000	1,09545		
	Toplam	107	3,0000	1,53574		
Van kalmak istediğim şehir	18 altı	0				
	18-25	53	3,4151	1,39276		
	26-35	38	4,4211	0,91921		
	36-45	13	4,0769	1,49786	5,265	0,002
	46-55	4	4,5000	1,00000		
	Toplam	108	3,8889	1,32081		

Hipotez 4: Tablo 19 incelendiğinde, ‘Van’ı güvenli bulduğum için tercih ettim’, ‘Türkiye’yi güvenli bulduğum için tercih ettim’, ‘Türkiye’yi ülkeme olan yakınlığı nedeniyle tercih ettim’, ‘Türkiye kalmak istediğim ülke’ ve ‘Van kalmak istediğim şehir’ sorusuna verilen cevaplar anlamlı çıkan sonuçlardır. Bu durum Türkiye’nin çalışmalarda da görüldüğü gibi artık transit ülke konumundan hedef ülke konumuna geçtiğini desteklemektedir. 46-55 yaş arası katılımcıların ağırlıklı olarak bu cevabı vermesi Tablo 14’te geleceğe karşı kaygılı değilim sonucuyla da birbirini desteklemektedir. Çünkü belirtilen katılımcılar göç sürecini sona erdirmiş ve hedeflerine ulaşmıştır. Sadece farklı olarak ‘Türkiye’yi ülkeme olan yakınlığı

nedeniyle tercih ettim' sorusuna verilen cevapta 36-45 yaş arasındaki katılımcıların ağırlıklı olduğu görülmektedir.

'Van'ı güvenli bulduğum için tercih ettim' ve 'Türkiye'yi güvenli bulduğum için tercih ettim' sorusuna verilen cevaplarda 46-55 yaş arası katılımcıların bu soruda ağırlıklı olarak görülmesi Türkiye'ye daha önce belirttiğimiz emekli göçü yapmak hedefinin ötesinde Türkiye'yi güvenli bulduklarını ve Türkiye'nin uyguladığı göç yönetimini güvenilir bulduklarını göstermektedir. Ve gene Tablo 17'de de görüldüğü gibi bu durum geleceğe karşı kaygılı olmamalarını sağlamaktadır.

Son olarak 'Van kalmak istediğim şehir' sorusunun anlamlı çıkması ise, Van ile Türkiye'nin kıyaslanmasına yol açar. Türkiye nasıl ki transit ülkeden hedef ülke konumuna dönüştüyse Van'da sınıra olan yakınlığı, coğrafi konumu ve Türkiye'ye ait olması gibi sebepler sonucu artık kalınmak istenen il olarak görülmektedir. Bu oranda gene 46-55 yaş arasındaki katılımcıların ağırlıklı olduğu bir sorudur. Bu kapsamda yine Türkiye'nin göç yönetiminin yabancılar tarafından beğenildiği ve Türkiye'ye gelerek göç süreçlerini tamamladıklarını gösterir.

Van'ı coğrafi konumu nedeniyle tercih ettim' sorusu en anlamsız çıkan sonuçtur. Bu durum ankete katılan yabancıların Van'ı tercih etmelerinin nedeni olarak Türkiye'de bulunması, güvenilir bir hukuk devleti olduğu gibi nedenlerin etkili olduğunu gösterir.

Problem 3: Günümüzde göçün en büyük nedenlerinden biri beyin göçüdür. Çalışmada beyin göçünün etkili olup olmadığının anlaşılması için Göç Etme Sürecinde eğitimin etkisi incelenmiştir. Anova testi istatistiği uygulanmıştır.

Tablo 20: Göç Etme Süreci ve Eğitim Durumu

Değişken	Eğitim Durumu	n	Ortalama	Standart Sapma	F.	Sig.
Göç etmemde siyasi faktör etkili oldu	Okur-yazar değil	3	2,3333	2,30940	1,143	0,342
	Okur-yazar	9	2,6667	1,11803		
	İlköğretime mezunu	7	2,1429	1,34519		
	Lise mezunu	44	2,5455	1,51664		
	Önlisans mezunu	14	2,2857	1,48989		
	Lisans mezunu	43	1,9767	1,43905		
	Lisansüstü mezunu	6	3,3333	1,36626		
Toplam		126	2,3413	1,47058		

Göç etmemde ekonomik faktör etkili oldu	Okur-yazar değil	2	4,5000	0,70711	0,398	0,879
	Okur-yazar	8	3,0000	1,51186		
	İlköğretim mezunu	5	3,0000	1,58114		
	Lise mezunu	43	2,9070	1,54016		
	Önlisans mezunu	12	3,1667	1,64225		
	Lisans mezunu	41	2,9268	1,47293		
	Lisansüstü mezunu	6	3,1667	1,72240		
	Toplam	117	2,9915	1,50571		
Göç etmemde ailevi faktör etkili oldu	Okur-yazar değil	3	4,0000	1,00000	0,509	0,800
	Okur-yazar	8	2,6250	1,59799		
	İlköğretim mezunu	5	2,6000	0,89443		
	Lise mezunu	39	3,0513	1,57194		
	Önlisans mezunu	14	2,8571	1,87523		
	Lisans mezunu	41	3,2439	1,54565		
	Lisansüstü mezunu	6	3,3333	1,50555		
	Toplam	116	3,0862	1,55238		
Göç etmemde sosyal (daha iyi yaşam koşulları) etkili oldu	Okur-yazar değil				0,425	0,861
	Okur-yazar	3	3,3333	1,52753		
	İlköğretim mezunu	7	2,7143	0,75593		
	Lise mezunu	4	1,7500	0,95743		
	Önlisans mezunu	39	2,6667	1,47494		
	Lisans mezunu	13	2,3846	1,60927		
	Lisansüstü mezunu	43	2,6512	1,51003		
	Toplam	115	2,6174	1,44236		
Göçü kendi geleceğim için yaptım	Okur-yazar değil	2	3,5000	2,12132	0,468	0,830
	Okur-yazar	8	2,5000	2,19523		
	İlköğretim mezunu	6	2,1667	1,60228		
	Lise mezunu	39	2,4872	1,48451		
	Önlisans mezunu	14	2,1429	1,65748		
	Lisans mezunu	40	2,5000	1,55250		
	Lisansüstü mezunu	6	1,8333	0,75277		
	Toplam	115	2,4174	1,48077		
Göçü ailemin geleceği için yaptım	Okur-yazar değil	2	3,5000	2,12132	0,603	0,727
	Okur-yazar	9	2,6667	1,41421		
	İlköğretim mezunu	6	2,0000	1,54919		
	Lise mezunu	41	2,2195	1,31362		
	Önlisans mezunu	15	2,6667	1,79947		
	Lisans mezunu	42	2,4048	1,56267		
	Lisansüstü mezunu	4	1,7500	0,50000		
	Toplam	119	2,3697	1,47215		

Göç ettiğim için pişman değilim	Okur-yazar değil	3	3,0000	2,00000	1,276	0,274
	Okur-yazar	9	1,5556	0,52705		
	İlköğretim mezunu	6	1,8333	0,75277		
	Lise mezunu	40	2,0750	1,16327		
	Önlisans mezunu	13	2,3077	1,54837		
	Lisans mezunu	42	1,7857	1,04848		
	Lisansüstü mezunu	5	1,4000	0,54772		
	Toplam	118	1,9407	1,13448		
Göç ettiğim için pişmanım	Okur-yazar değil	2	4,5000	0,70711	0,581	0,745
	Okur-yazar	8	4,0000	0,92582		
	İlköğretim mezunu	6	4,0000	1,26491		
	Lise mezunu	37	4,1622	0,86646		
	Önlisans mezunu	10	3,7000	1,15950		
	Lisans mezunu	40	4,2750	0,98677		
	Lisansüstü mezunu	6	4,0000	1,09545		
	Toplam	109	4,1376	0,96674		
İmkanlar düzelse de geri dönmem	Okur-yazar değil	2	3,0000	2,82843	0,370	0,897
	Okur-yazar	8	3,2500	1,48805		
	İlköğretim mezunu	6	2,8333	1,16905		
	Lise mezunu	40	3,0750	1,30850		
	Önlisans mezunu	14	3,5714	1,50457		
	Lisans mezunu	42	3,1190	1,34713		
	Lisansüstü mezunu	6	3,5000	1,22474		
	Toplam	118	3,1695	1,34803		
İmkanlar düzelse geri dönerim	Okur-yazar değil	3	2,3333	1,30940	1,768	0,113
	Okur-yazar	8	2,6250	1,30247		
	İlköğretim mezunu	6	3,8333	1,6905		
	Lise mezunu	37	2,4865	1,34622		
	Önlisans mezunu	13	2,3846	1,75777		
	Lisans mezunu	39	3,1538	1,32860		
	Lisansüstü mezunu	6	3,5000	1,22474		
	Toplam	112	2,8393	1,43039		

Geleceğe karşı kaygılıyım	Okur-yazar değil	2	4,5000	0,70711		
	Okur-yazar	9	1,6667	0,50000		
	İlköğretim mezunu	5	2,2000	1,64317		
	Lise mezunu	41	1,7561	1,04356		
	Önlisans mezunu	13	1,6923	0,94733	3,001	0,009
	Lisans mezunu					
	Lisansüstü mezunu	43	2,0233	1,28152		
	Toplam	7	3,0000	1,63299		
	120	1,9750	1,21933			
Geleceğe karşı kaygılı değilim	Okur-yazar değil	3	2,6667	2,08167		
	Okur-yazar	8	3,7500	1,48805		
	İlköğretim mezunu	4	4,5000	0,57735		
	Lise mezunu	38	4,4474	3,42248		
	Önlisans mezunu	13	4,3846	0,76795	0,513	0,797
	Lisans mezunu	41	3,8780	1,26876		
	Lisansüstü mezunu	5	4,4000	1,34164		
	Toplam	112	4,1339	2,23202		
Bulduğum konumdan memnunum	Okur-yazar değil	3	2,3333	2,30940		
	Okur-yazar	9	2,3333	0,86603		
	İlköğretim mezunu	6	3,0000	1,26491		
	Lise mezunu	41	2,6829	1,49062		
	Önlisans mezunu	13	2,9231	1,55250	0,333	0,918
	Lisans mezunu	42	2,8810	1,32890		
	Lisansüstü mezunu	6	3,0000	1,67332		
	Toplam	120	2,7750	1,39905		
Bulduğum konumdan memnun değilim	Okur-yazar değil	2	4,5000	0,70711		
	Okur-yazar	8	2,7500	1,28174		
	İlköğretim mezunu	5	4,2000	0,83666		
	Lise mezunu	36	3,0833	1,27335		
	Önlisans mezunu	14	3,0714	1,43925	1,171	0,327
	Lisans mezunu	42	3,1190	1,27265		
	Lisansüstü mezunu	7	2,7143	1,70434		
	Toplam	114	3,1228	1,31122		

	Okur-yazar değil	3	3,6667	1,52753		
	Okur-yazar	7	2,0000	1,41421		
Göçü önlemek için siyasi çalışmalar yapılmalı	İlköğretim mezunu	5	3,6000	1,94936		
	Lise mezunu	35	3,2286	1,68184	1,544	0,171
	Önlisans mezunu	13	2,0000	1,47196		
	Lisans mezunu	41	2,9512	1,67259		
	Lisansüstü mezunu	5	2,4000	1,94936		
	Toplam	109	2,8899	1,68512		
	Okur-yazar değil	3	2,6667	2,08167		
	Okur-yazar	7	1,5714	1,13389		
Göçü önlemek için ekonomik çalışmalar yapılmalı	İlköğretim mezunu	5	4,6000	0,54772		
	Lise mezunu	38	3,3421	1,47550	3,614	0,003
	Önlisans mezunu	13	1,9231	1,38212		
	Lisans mezunu	40	2,8250	1,51721		
	Lisansüstü mezunu	5	3,2000	2,04939		
	Toplam	111	2,9099	1,58142		
	Okur-yazar değil	2	2,5000	0,70711		
	Okur-yazar	4	2,2500	1,25831		
Göçü önlemek için sosyal çalışmalar yapılmalı	İlköğretim mezunu	2	3,5000	2,12132		
	Lise mezunu	33	3,1818	1,59010	1,812	0,106
	Önlisans mezunu	10	1,6000	1,26491		
	Lisans mezunu	39	2,8718	1,59241		
	Lisansüstü mezunu	6	3,6667	1,36626		
	Toplam	96	2,8750	1,57781		

Hipotez 5: Tablo 20 incelendiğinde ‘Geleceğe karşı kaygılıyım’ ve ‘Göçü önlemek için ekonomik çalışmalar yapılmalı’ sorusu tek anlamlı çıkan sonuçtur. ‘Geleceğe karşı kaygılıyım’ sorusunda okur-yazar olmayan katılımcıların, ‘Göçü önlemek için ekonomik çalışmalar yapılmalı’ sorusunda da ilköğretim mezunu katılımcıların ağırlıkları görülmüştür. Genel olarak okur-yazar olmayan ve ilköğretim mezunu kişilerin, fiziksel güç gerektiren, ağır işlerde ve düşük ücretlerle çalışıyor olmaları bu sonucu destekler niteliktedir.

Eğitim Durumu ve Göç Etme Süreci genel olarak incelendiğinde sonuçların büyük çoğunluğunun anlamsız olduğu görülür. Ve bu durumla denk olarak

'Bulduğum konumdan memnunum' sorusunun cevabı ise beklenildiği üzere en anlamsız çıkan sonuçtur.

Eğitim Durumunun Tercih dönemine etkisi ise anova testi istatistiğiyle Tablo 20'de incelenmiştir.

Tablo 21:Tercih ve Eğitim Durumu

Değişken	Eğitim Durumu	n	Ortalama	Standart Sapma	F.	Sig.
Van'ı güvenli bulduğum için tercih ettim	Okur-yazar değil	2	4,5000	0,70711	1,533	0,174
	Okur-yazar	7	3,0000	1,15470		
	İlköğretim mezunu	7	1,8571	0,69007		
	Lise mezunu	43	2,9767	1,47177		
	Önlisans mezunu	14	3,1429	1,51186		
	Lisans mezunu	41	3,0732	1,40339		
	Lisansüstü mezunu	7	3,7143	1,11270		
	Toplam	121	3,0331	1,40199		
Van'ı coğrafi konumu nedeniyle tercih ettim	Okur-yazar değil	2	4,5000	0,70711	1,199	0,312
	Okur-yazar	7	3,5714	1,13389		
	İlköğretim mezunu	5	4,2000	0,83666		
	Lise mezunu	42	3,2619	1,30775		
	Önlisans mezunu	14	2,7857	1,57766		
	Lisans mezunu	42	3,2143	1,25980		
	Lisansüstü mezunu	6	3,6667	1,50555		
	Toplam	118	3,2881	1,31462		
Van'ı ülkeme olan yakınlığı nedeniyle tercih ettim	Okur-yazar değil	2	4,5000	0,70711	1,270	0,277
	Okur-yazar	7	3,1429	2,03540		
	İlköğretim mezunu	5	4,8000	0,44721		
	Lise mezunu	40	3,4750	1,37724		
	Önlisans mezunu	13	3,1538	1,51911		
	Lisans mezunu	41	3,8049	1,36418		
	Lisansüstü mezunu	6	3,3333	1,86190		
	Toplam	114	3,6053	1,44282		
Türkiye'yi coğrafi konumu nedeniyle tercih ettim	Okur-yazar değil	2	4,5000	0,70711	0,843	0,539
	Okur-yazar	8	3,3750	1,40789		
	İlköğretim mezunu	5	4,0000	1,41421		
	Lise mezunu	40	2,8750	1,47087		
	Önlisans mezunu	13	3,2308	1,58923		
	Lisans mezunu	41	3,0488	1,49919		
	Lisansüstü mezunu	7	3,0000	1,29099		
	Toplam	116	3,0948	1,46838		
Türkiye'yi göçmenlere olan yardımları nedeniyle tercih ettim	Okur-yazar değil	2	4,0000	1,41421	1,099	0,368
	Okur-yazar	9	1,7778	0,97183		
	İlköğretim mezunu	5	1,8000	0,83666		
	Lise mezunu	41	2,0488	1,24401		
	Önlisans mezunu	13	2,4615	1,56074		
	Lisans mezunu	42	1,1667	1,34194		
	Lisansüstü mezunu	6	1,8333	1,16905		
	Toplam	118	2,1271	1,29130		
Türkiye'yi güvenli bulduğum için	Okur-yazar değil	2	3,0000	2,82843	0,836	0,544

tercih ettim	Okur-yazar	9	1,7778	1,30171		
	İlköğretim mezunu	6	2,6667	1,36626		
	Lise mezunu	42	2,1905	1,13133		
	Önlisans mezunu	14	2,5714	1,65084		
	Lisans mezunu	41	2,1220	1,16609		
	Lisansüstü mezunu	7	2,7143	1,11270		
	Toplam	121	2,2479	1,25353		
Türkiye'yi ülkeme olan yakınlığı nedeniyle tercih ettim	Okur-yazar değil	2	4,5000	0,70711		
	Okur-yazar	7	2,8571	1,46385		
	İlköğretim mezunu	5	4,0000	1,73205		
	Lise mezunu	40	2,3000	1,32433		
	Önlisans mezunu	13	2,6154	1,38675	1,820	0,102
	Lisans mezunu	41	2,5366	1,36194		
	Lisansüstü mezunu	6	2,6667	1,86190		
Toplam	114	2,5877	1,42550			
Türkiye'yi dünya ülkeleri arasında bulunan konumu nedeniyle tercih ettim	Okur-yazar değil	2	3,5000	2,12132		
	Okur-yazar	8	2,5000	1,19523		
	İlköğretim mezunu	5	3,2000	1,64317		
	Lise mezunu	40	2,0000	1,17670		
	Önlisans mezunu	13	2,1538	1,40512	1,376	0,231
	Lisans mezunu	42	2,0000	1,10432		
	Lisansüstü mezunu	7	2,0000	1,15470		
Toplam	117	2,1282	1,21149			
Türkiye kalmak istediğim ülke	Okur-yazar değil	2	4,0000	1,41421		
	Okur-yazar	8	2,7500	1,58114		
	İlköğretim mezunu	6	3,1667	1,60208		
	Lise mezunu	41	2,5610	1,43263		
	Önlisans mezunu	13	4,0000	1,29099	1,732	0,120
	Lisans mezunu	41	2,9756	1,58883		
	Lisansüstü mezunu	6	3,0000	1,54919		
Toplam	117	2,9573	1,52786			
Van kalmak istediğim şehir	Okur-yazar değil	2	4,0000	1,41421		
	Okur-yazar	8	3,5000	1,51186		
	İlköğretim mezunu	6	3,6667	1,21106		
	Lise mezunu	40	3,6250	1,33373		
	Önlisans mezunu	14	4,2143	1,25137	0,523	0,790
	Lisans mezunu	42	3,9762	1,38789		
	Lisansüstü mezunu	6	3,8333	1,32916		
Toplam	118	3,8305	1,33529			

Hipotez 6: Bugüne kadar göç süreçlerinde eğitimi yüksek olan kişilerin rotası Batı'ya doğru olmuştur. Ekonomik, kültürel özellikle de sosyal yönden gelişmiş ülkeler ve şehirler tercih edilmiştir. Tablo 21 incelendiğinde ise Tercih dönemiyle Eğitim Durumunun ilişkisine bakıldığında anlam görülmemektedir.

Eğitim Durumu ve Tercih ilişkisi incelendiğinde, ‘Van kalmak istediğim Şehir’ sorusu en anlamsız çıkan sonuçtur. Bu durum katılımcıların Van’a gelme nedenlerini g etmede sadece bir amaç, bir basamak olarak kullandıklarını gösterir.

Problem 4: Çalışmada katılımcıların Göç Etme Sürecinde Medeni Durumun etkisi de incelenmiştir. İnceleme yapılırken bağımsız örneklem t testi uygulanmıştır.

Tablo 22: G Etme Süreci ve Medeni Durum

Değişken	Medeni Durum	n	Ortalama	Standart Sapma	t.	Sig.
G etmemde siyasi faktör etkili oldu	Evli	41	1,7805	1,23516	-2,796	0,007
	Bekar	81	2,5432	1,50872	-2,984	
G etmemde ekonomik faktör etkili oldu	Evli	37	3,4324	1,55529	2,064	0,608
	Bekar	76	2,8158	1,45796	2,018	
G etmemde ailevi faktör etkili oldu	Evli	37	3,3243	1,58209	0,835	0,575
	Bekar	76	3,0658	1,52609	0,825	
G etmemde sosyal (daha iyi yaşam koşulları) etkili oldu	Evli	38	2,7632	1,42249	0,668	0,341
	Bekar	74	2,5676	1,49044	0,678	
G kendi geleceğim için yaptım	Evli	36	2,5833	1,64534	0,842	0,096
	Bekar	76	2,3289	1,41787	0,798	
G ailemin geleceği için yaptım	Evli	38	2,4737	1,62309	0,429	0,269
	Bekar	78	2,3462	1,43994	0,412	
G ettiğim için pişman değilim	Evli	40	1,9250	1,28876	-0,041	0,191
	Bekar	76	1,9342	1,07499	-0,039	
G ettiğim için pişmanım	Evli	33	4,2727	0,87581	0,914	0,662
	Bekar	72	4,0833	1,03120	0,971	
İmkanlar düzelse de geri dönmem	Evli	37	3,1892	1,41102	0,123	0,533
	Bekar	77	3,1558	1,32848	0,120	
İmkanlar dzelerse geri dönerim	Evli	37	2,7838	1,45555	-0,369	0,636
	Bekar	73	2,8904	1,41972	-0,366	
Geleceğe karşı kaygılıyım	Evli	39	1,8462	1,15937	-0,848	0,563
	Bekar	78	2,0513	1,26796	-0,874	
Geleceğe karşı kaygılı değilim	Evli	34	3,8529	1,32876	-0,709	0,063
	Bekar	75	4,0267	1,11468	-0,664	
Bulunduğum konumdan memnun memnunum	Evli	37	2,8919	1,40996	,635	0,971
	Bekar	80	2,7125	1,42486	0,638	
Bulunduğum konumdan memnun değilim	Evli	37	3,0811	1,49775	-0,295	0,020
	Bekar	75	3,1600	1,24162	-0,277	
G önlemek için siyasi çalışmalar yapılmalı	Evli	37	2,6216	1,73768	-1,268	0,466
	Bekar	69	3,0580	1,66171	-1,251	

Göçü önlemek için ekonomik çalışmalar yapılmalı	Evli	37	2,6486	1,70320	-1,315	0,109
	Bekar	71	3,0714	1,51492	-1,268	
Göçü önlemek için sosyal çalışmalar yapılmalı	Evli	32	2,6250	1,66074	-1,139	0,357
	Bekar	63	3,0159	1,53971	-1,111	

Hipotez 7: Tablo 22 incelendiğinde ‘Göç etmemde siyasi faktör etkili oldu’, ‘Göçü kendi geleceğim için yaptım’ ve ‘Bulduğum konumdan memnun değilim’ sorularına verilen cevaplar anlamlı bulunmuştur. ‘Göç etmemde siyasi faktör etkili oldu’ sorusuna verilen cevapta beklenildiği gibi bekar katılımcılar ağırlıktadır. Bu durum yine Türkiye’nin bekar göçmenler için siyasi anlamda göç yönetiminin beğenildiğini gösterir. ‘Göçü kendi geleceğim için yaptım’ sorusunda beklenenin aksine evli katılımcıların ağırlıklı olduğu görülür. ‘Bulduğum konumdan memnun değilim’ sorusuna verilen cevapta ise bekar katılımcıların bu sonuçta ağırlıklı olduğu görülmüştür. Bu sonuç ise Türkiye’nin geçici olarak düşünüldüğü ve göç etme sürecinin devam edeceği şeklinde yorumlanabilir. ‘Göç ettiğim için pişmanım’ sorusu ise en anlamsız çıkan sonuçtur.

Tercih döneminin Medeni Durumla ilişkisi Tablo 22’de incelenmiştir.

Tablo 23: Tercih ve Medeni Durum

Değişken	Medeni Durum	n	Ortalama	Standart Sapma	t.	Sig.
Van’ı güvenli bulduğum için tercih ettim	Evli	37	3,3243	1,45400	1,284	0,417
	Bekar	80	2,9625	1,40021	1,266	
Van’ı coğrafi konumu nedeniyle tercih ettim	Evli	37	3,1892	1,56059	-0,757	0,005
	Bekar	77	3,3896	1,19380	-0,690	
Van’ı ülkeme olan yakınlığı nedeniyle tercih ettim	Evli	35	3,5429	1,63316	-0,253	0,048
	Bekar	76	3,6184	1,37567	-0,238	
Türkiye’yi coğrafi konumu nedeniyle tercih ettim	Evli	35	3,3714	1,51630	1,226	0,650
	Bekar	78	3,0000	1,47710	1,214	
Türkiye’yi göçmenlere olan yardımları nedeniyle tercih ettim	Evli	37	2,5135	1,46480	2,032	0,011
	Bekar	78	1,9872	1,21135	1,899	
Türkiye’yi güvenli bulduğum için tercih ettim	Evli	37	2,7027	1,37163	2,404	0,101
	Bekar	80	2,1000	1,20757	2,293	
Türkiye’yi ülkeme olan yakınlığı nedeniyle tercih ettim	Evli	35	2,8000	1,51075	1,136	0,316
	Bekar	77	2,4675	1,40098	1,104	

Türkiye’yi ülkeleri bulunan nedeniyle tercih ettim	dünya arasında konumu	Evli Bekar	37 78	2,0000 2,1923	1,22474 1,22800	-0,785 -0,786	0,439
Türkiye istediğim ülke	kalmak	Evli Bekar	36 78	3,6944 2,6667	1,41056 1,50899	3,449 3,536	0,450
Van şehir	kalmak istediğim	Evli Bekar	37 79	4,1892 3,6962	1,17468 1,39002	1,867 1,984	0,151

Hipotez 8: Tablo 23’ün sonuçları incelendiğinde Tercihin Medeni Durum üzerine etkisi olduğu görülmektedir. ‘Van’ı coğrafi konumu nedeniyle tercih ettim’, ‘Van’ı ülkeme olan yakınlığı nedeniyle tercih ettim’, ‘Türkiye’yi göçmenlere olan yardımları nedeniyle tercih ettim’ sorularının cevapları anlamlı bulunmuştur.

‘Van’ı coğrafi konumu nedeniyle tercih ettim’ ve ‘Van’ı ülkeme olan yakınlığı nedeniyle tercih ettim’ sorularına verilen cevapta bekar katılımcıların ağırlıklı olduğu görülmüştür. Bu durum bekar katılımcıların Van’ı geçiş amacıyla kullandıklarını düşündürebilir. Anket çalışmasının belki de en anlamlı sonucu olan ‘Türkiye’yi göçmenlere olan yardımları nedeniyle tercih ettim’ sorusuna ise evli katılımcıların ağırlıklı olarak katıldığı görülüyor. Bu durum da evli katılımcıların hedef ülke olarak Türkiye’yi gördüklerini ve ailelerini ön planda tutarak göç ettiklerini gösterir. Ayrıca Türkiye’nin bu nedenle tercih edilmesi göç yönetiminde yabancıların ihtiyaçlarının karşılandığı ve uluslararası bir boyut kazandığını gösterir.

Medeni Durum ile Tercih ilişkilendirildiğinde, ‘Türkiye’yi coğrafi konumu nedeniyle tercih ettim’ sorusu en anlamsız sonuç olarak bulunmuştur.

Problem 5: Çalışmanın bu bölümde gene göçe eğitimin etkisinde olduğu gibi yabancı dil bilgisinin göçe etkisi bulunmaya çalışılmıştır. Yabancı Dil Bilgisinin getirdiği eğitim düzeyi ve özgüvenin göçü olumlu etkilediği düşünülmektedir. Konunun anlaşılması için bağımsız örneklem t testi yapılmıştır.

Tablo 24: Göç Etme Süreci ve Yabancı Dil Bilgisi

Değişken	Yabancı Dil	n	Ortalama	Standart Sapma	t.	Sig.
Göç etmemde siyasi faktör etkili oldu	Evet	98	2,2143	1,41603	-0,944	0,269
	Hayır	25	2,5200	1,55778	-0,892	
Göç etmemde ekonomik faktör etkili oldu	Evet	90	3,0222	1,53592	-2,796	0,007
	Hayır	24	3,0417	1,39	-2,984	
Göç etmemde ailevi faktör etkili oldu	Evet	37	2,4324	1,58209	0,835	0,575
	Hayır	76	2,8158	1,52609	0,825	

Göç etmemde sosyal (daha iyi yaşam koşulları) etkili oldu	Evet	38	2,7632	1,42249	0,668	0,341
	Hayır	74	2,5676	1,49044	0,678	
Göçü kendi geleceğim için yaptım	Evet	36	2,5833	1,64534	0,842	0,096
	Hayır	76	2,3289	1,41787	0,798	
Göçü ailemin geleceği için yaptım	Evet	38	2,4737	1,62309	0,429	0,269
	Hayır	78	2,3462	1,43994	0,412	
Göç ettiğim için pişman değilim	Evet	40	1,9250	1,28876	-0,041	0,191
	Hayır	76	1,9342	1,07499	-0,039	
Göç ettiğim için pişmanım	Evet	33	4,2727	0,87581	0,914	0,662
	Hayır	72	4,0833	1,03120	0,971	
İmkanlar düzelse de geri dönmem	Evet	37	3,1892	1,41102	0,123	0,533
	Hayır	77	3,1558	1,32848	0,120	
İmkanlar düzelse geri dönerim	Evet	37	2,7838	1,45555	-0,369	0,636
	Hayır	73	2,8904	1,41972	-0,366	
Geleceğe karşı kaygılıyım	Evet	39	1,8462	1,15937	-0,848	0,563
	Hayır	78	2,0513	1,26796	-0,874	
Geleceğe karşı kaygılı değilim	Evet	34	3,8529	1,32876	-0,709	0,063
	Hayır	75	4,0267	1,11468	-0,664	
Bulduğum konumdan memnunum	Evet	37	2,8919	1,40996	0,635	0,971
	Hayır	80	1,7125	1,42486	0,638	
Bulduğum konumdan memnun değilim	Evet	37	3,0811	1,49775	-0,295	0,020
	Hayır	75	3,1600	1,24162	-0,277	
Göçü önlemek için siyasi çalışmalar yapılmalı	Evet	37	2,6216	1,73768	-1,268	0,466
	Hayır	69	3,0580	1,66171	-1,251	
Göçü önlemek için ekonomik çalışmalar yapılmalı	Evet	37	2,6486	1,70320	-1,315	0,109
	Hayır	71	3,0704	1,51492	-1,268	
Göçü önlemek için sosyal çalışmalar yapılmalı	Evet	83	2,8072	1,59617	-0,733	0,397
	Hayır	14	3,1429	1,51186	-0,762	

Hipotez 9: Tablo 24 incelendiğinde ‘Göç etmemde ekonomik faktör etkili oldu’, ‘Göçü kendi geleceğim için yaptım’, ‘Geleceğe karşı kaygılı değilim’ ve ‘Bulduğum konumdan memnun değilim’ sorularına verilen cevaplar anlamlı bulunmuştur. Göçün en büyük etkenlerinden biri olan ekonomik neden yapılan bu ankette de görülmüştür. ‘Göç etmemde ekonomik faktör etkili oldu’, ‘Göçü kendi geleceğim için yaptım’ sorularına cevap veren katılımcıların yabancı dil bilgisi olduğu görülür. Bu durum, olumlu cevap veren katılımcıların beyin göçü yaptığını düşündürülebilir.

‘Bulduğum konumdan memnunum’ sorusu ile Yabancı Dil Bilgisi arasındaki ilişki incelendiğinde en anlamsız sonuç olduğu görülür. Aynı şekilde ‘Bulduğum konumdan memnun değilim’ sorusuna verilen cevabın da anlamlı çıktığı görülmektedir. ‘Geleceğe karşı kaygılı değilim’ sorusunun anlamlı çıkmasında yabancı dil bilgisi olmayan katılımcıların ağırlıklı olduğu görülür. Yabancı Dil Bilgisinin eğitim seviyesi ile doğru orantılı olduğu düşünülürse, sonucun ne kadar güvenilir olduğunu gösterir.

Tercih ile Yabancı Dil Bilgisi arasındaki ilişki ise bağımsız örneklem t testi yapılarak Tablo 25’de düzenlenmiştir.

Tablo 25:Tercih ve Yabancı Dil Bilgisi

Değişken	Yabancı Dil	n	Ortalama	Standart Sapma	t.	Sig.
Van’ı güvenli bulduğum için tercih ettim	Evet	94	3,1064	1,42533	0,328	0,509
	Hayır	24	3,0000	1,38313	0,334	
Van’ı coğrafi konumu nedeniyle tercih ettim	Evet	92	3,1957	1,31967	-2,001	0,301
	Hayır	24	3,7917	1,21509	-2,101	
Van’ı ülkeme olan yakınlığı nedeniyle tercih ettim	Evet	90	3,5333	1,47793	-0,825	0,340
	Hayır	22	3,8182	1,33225	-0,879	
Türkiye’yi coğrafi konumu nedeniyle tercih ettim	Evet	92	3,1630	1,44707	0,335	0,388
	Hayır	22	3,0445	1,61768	0,312	
Türkiye’yi göçmenlere olan yardımları nedeniyle tercih ettim	Evet	92	2,1630	1,31998	-0,176	0,695
	Hayır	23	2,2174	1,34693	-0,174	
Türkiye’yi güvenli bulduğum için tercih ettim	Evet	93	2,2258	1,25221	-1,019	0,367
	Hayır	25	2,5200	1,38804	-0,960	
Türkiye’yi ülkeme olan yakınlığı nedeniyle tercih ettim	Evet	90	2,5222	1,40006	-0,975	0,608
	Hayır	21	2,8571	1,49284	-0,936	
Türkiye’yi dünya ülkeleri arasında bulunan konumu nedeniyle tercih ettim	Evet	93	2,0645	1,6849	-0,893	0,313
	Hayır	22	2,3182	1,32328	-0,826	
Türkiye kalmak istediğim ülke	Evet	91	3,0220	1,56332	0,427	0,097
	Hayır	23	2,8696	1,39167	0,457	
Van kalmak istediğim şehir	Evet	93	3,8817	1,38979	0,346	0,163
	Hayır	22	3,7727	1,02036	0,418	

Hipotez 10: Tablo 25’de Tercih ve Yabancı Dil Bilgisi arasındaki ilişki incelenmiş ve tek anlamlı sonucun ‘Türkiye kalmak istediğim ülke’ sorusu olduğu görülmüştür. Cevap veren katılımcıların ise ağırlıklı olarak yabancı dil bilgisine sahip oldukları görülmektedir. En anlamsız sonuç ise ‘Türkiye’yi göçmenlere olan yardımları nedeniyle tercih ettim’ sorusuna verilen cevaptır.

Problem 6:Göçün medeni duruma etkisi olduğu kadar aile durumuna da etkisi bulunmaktadır. Bu nedenle çocuğun olması ve çocuk sayısının Göç Etme Sürecindeki etkisine bağımsız örneklem t testi ile bakılacaktır.

Tablo 26: Göç Etme Süreci ve Çocuğunuz Var Mı?

Değişken	Çocuğunuz var mı?	n	Ortalama	Standart Sapma	t.	Sig.
Göç etmemde siyasi faktör etkili oldu	Evet	41	2,1707	1,44745	-0,703	0,937
	Hayır	82	2,3659	1,45307	0,704	
Göç etmemde ekonomik faktör etkili oldu	Evet	37	3,1351	1,61868	0,662	0,127
	Hayır	78	2,9359	1,45352	0,637	
Göç etmemde ailevi faktör etkili oldu	Evet	37	3,0000	1,68325	0,539	0,212
	Hayır	77	3,1688	1,50790	0,518	

Göç etmemde sosyal (daha iyi yaşam koşulları) etkili oldu	Evet	36	2,7500	1,55609	0,561	0,199
	Hayır	77	2,5844	1,41747	0,542	
Göçü kendi geleceğim için yaptım	Evet	36	2,6111	1,64365	0,813	0,079
	Hayır	77	2,3636	1,44103	0,775	
Göçü ailemin geleceği için yaptım	Evet	36	2,3889	1,55431	0,079	0,739
	Hayır	80	2,4125	1,44690	0,077	
Göç ettiğim için pişman değilim	Evet	36	1,8889	1,25988	0,317	0,557
	Hayır	79	1,9620	1,09126	0,301	
Göç ettiğim için pişmanım	Evet	32	4,2813	0,88843	1,046	0,982
	Hayır	75	4,0667	1,00449	1,099	
İmkanlar düzelse de geri dönmem	Evet	36	3,2500	1,48083	0,313	0,200
	Hayır	79	3,1646	1,29526	0,298	
İmkanlar düzelse geri dönerim	Evet	35	2,7143	1,50629	-0,229	0,344
	Hayır	76	2,8947	1,37190	-0,217	
Geleceğe karşı kaygılıyım	Evet	96	1,9688	1,19167	-0,263	0,273
	Hayır	23	2,0435	1,36443	-0,242	
Geleceğe karşı kaygılı değilim	Evet	88	3,8864	1,24505	-2,290	0,154
	Hayır	24	5,0417	4,13342	-1,353	
Bulduğum konumdan memnunum	Evet	93	2,7742	1,40750	0,044	0,833
	Hayır	25	2,7600	1,45144	0,044	
Bulduğum konumdan memnun değilim	Evet	93	3,0108	1,28955	-1,944	0,894
	Hayır	21	3,6190	1,32198	-1,913	
Göçü önlemek için siyasi çalışmalar yapılmalı	Evet	87	2,8161	1,67421	-0,681	0,689
	Hayır	21	3,0952	1,72930	-0,668	
Göçü önlemek için ekonomik çalışmalar yapılmalı	Evet	88	2,7727	1,59545	-1,863	0,056
	Hayır	21	3,4762	1,36452	-2,051	
Göçü önlemek için sosyal çalışmalar yapılmalı	Evet	83	2,8072	1,59617	-0,733	0,397
	Hayır	14	3,1429	1,51186	-0,762	

Hipotez 11: İncelenen Tablo 26’da ‘Göçü kendi geleceğim için yaptım’ ve ‘Göçü önlemek için ekonomik çalışmalar yapılmalı’ sorularına verilen cevaplar anlamlı bulunmuştur. ‘Göçü kendi geleceğim için yaptım’ sorusuna ağırlıklı olarak beklenildiği gibi çocuğu olmayan katılımcıların cevap verdiği görülürken, ‘Göçü önlemek için ekonomik çalışmalar yapılmalı’ sorusunda ise yine beklenildiği gibi çocuğu olan katılımcılar ağırlıklı olarak cevap vermiştir.

‘Göç ettiğim için pişmanım’ sorusuna verilen cevap en anlamsız çıkan sonuçtur. Cevabın anlamsız olması ailelerin büyük çoğunluğunun kendi hayatından öte çocuklarının ilerleyen dönem hayatları için göç ettiğini destekler niteliktedir.

Göç esnasında hedef olarak seçilen konumun çekici yanlarından biri de göç eden bireylerin çocuğu varsa, onların eğitimi, kişisel gelişimi ve istihdam durumları düşünülerek hareket edilmektedir. Tablo 27’de de Tercih ve Çocuğunuz Var Mı sorusunun ilişkisi incelenmiştir.

Tablo 27:Tercih ve Çocuğunuz var mı?

Değişken	Çocuğunuz var mı ?	n	Ortalama	Standart Sapma	t.	Sig.
Van'ı güvenli bulduğum için tercih ettim	Evet	94	3,1064	1,42533	0,328	0,509
	Hayır	24	3,0000	1,38313	0,334	
Van'ı coğrafi konumu nedeniyle tercih ettim	Evet	92	3,1957	1,31967	-2,001	0,301
	Hayır	24	3,7917	1,21509	-2,101	
Van'ı ülkeme olan yakınlığı nedeniyle tercih ettim	Evet	90	3,5333	1,47793	-0,825	0,340
	Hayır	22	3,8182	1,33225	-0,879	
Türkiye'yi coğrafi konumu nedeniyle tercih ettim	Evet	92	3,1630	1,44707	0,335	0,388
	Hayır	22	3,0455	1,61768	0,312	
Türkiye'yi göçmenlere olan yardımları nedeniyle tercih ettim	Evet	92	2,1630	1,31998	-0,176	0,695
	Hayır	23	2,2174	1,34693	-0,174	
Türkiye'yi güvenli bulduğum için tercih ettim	Evet	93	2,2258	1,25221	-1,019	0,367
	Hayır	25	2,5200	1,38804	-0,960	
Türkiye'yi ülkeme olan yakınlığı nedeniyle tercih ettim	Evet	90	2,5222	1,40006	-0,975	0,608
	Hayır	21	2,8571	1,49284	-0,936	
Türkiye'yi dünya ülkeleri arasında bulunan konumu nedeniyle tercih ettim	Evet	93	2,0645	1,16849	-0,893	0,313
	Hayır	22	2,3182	1,32328	-0,826	
Türkiye kalmak istediğim ülke	Evet	91	3,0220	1,56332	0,427	0,097
	Hayır	23	2,8696	1,39167	0,457	
Van kalmak istediğim şehir	Evet	93	3,8817	1,38979	0,346	0,163
	Hayır	22	3,7727	1,02036	0,418	

Hipotez 12: Tablo 27 incelendiğinde Göç Etme Sürecinde görüldüğü gibi Tercih döneminde de Çocuğunuz Var Mı sorusu arasında sadece ‘Türkiye kalmak istediğim ülke’ sorusuna verilen cevapta anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu durum da daha önceki soruları destekler nitelikte, Türkiye'nin hedef ülke olduğunu gösterir niteliktedir. Soruya cevap veren katılımcıların ağırlıklı olarak çocuğu olduğu görülmektedir. Bu durum yabancılar açısından değerlendirildiğinde, göç yönetimi ve çocuklarının geleceği ile ilgili konularda Türkiye'nin kalıcı bir ülke olduğunu gösterir.

‘Türkiye'yi göçmenlere olan yardımları nedeniyle tercih ettim’ sorusu bu analizde de en anlamsız çıkan sonuç olmuştur. Bu durum ankete katılan yabancıların Türkiye'nin göç ile ilgili çalışmalarını takip etmediklerini gösterir.

Problem 7: Çalışmanın bu bölümünde ise Anadilin göçe olan etkisi nedeniyle katılımcıların anadil bilgisiyle ilişkili olup olmadığı anlaşılmaya çalışılmaktadır. Burada asıl olan amaç anadili farklı olan katılımcıların göçe bakış açılarının anlaşılmaya çalışılmasıdır. Tablo 28’de de Göç Etme Süreci ile Anadil arasındaki ilişki anova testi istatistiği ile incelenmeye çalışılmıştır.

Tablo 28: Göç Etme Süreci ve Anadil

Değişken	Anadil	n	Ortalama	Standart Sapma	F.	Sig.
Göç etmemde siyasi faktör etkili oldu	Farsça	56	2,5357	1,59504	0,697	0,595
	Peştuca	1	1,0000			
	Arapça	43	1,1395	1,20675		
	Türkçe	9	2,3333	1,65831		
	Kürtçe	20	2,2000	1,54238		
	Toplam	129	2,3256	1,46396		
Göç etmemde ekonomik faktör etkili oldu	Farsça	49	3,2245	1,51747	1,309	0,271
	Peştuca	1	5,0000			
	Arapça	41	2,6585	1,44239		
	Türkçe	9	2,7778	1,78730		
	Kürtçe	19	3,1053	1,48678		
	Toplam	119	2,9916	1,51543		
Göç etmemde ailevi faktör etkili oldu	Farsça	48	3,3750	1,59287	1,166	0,330
	Peştuca	1	5,0000			
	Arapça	43	2,9302	1,43751		
	Türkçe	8	3,0000	1,60357		
	Kürtçe	18	2,7222	1,63799		
	Toplam	118	3,1017	1,54914		
Göç etmemde sosyal (daha iyi yaşam koşulları) etkili oldu	Farsça	46	2,6739	1,43069	0,806	0,524
	Peştuca	1	5,0000			
	Arapça	42	2,6667	1,42566		
	Türkçe	9	2,5556	1,74005		
	Kürtçe	18	2,3889	1,46082		
	Toplam	116	2,6379	1,45301		
Göçü kendi geleceğim için yaptım	Farsça	49	2,4490	1,48690	1,608	0,177
	Peştuca	1	5,0000			
	Arapça	41	2,1220	1,18733		
	Türkçe	9	2,8889	2,02759		
	Kürtçe	18	2,7222	1,70830		
	Toplam	118	2,4322	1,48772		
Göçü ailemin geleceği için yaptım	Farsça	50	2,6000	1,61624	1,880	0,119
	Peştuca	1	2,0000			
	Arapça	42	1,9286	1,04515		
	Türkçe	9	3,1111	2,02759		
	Kürtçe	19	2,4737	1,54087		
	Toplam	121	2,3802	1,48468		
Göç ettiğim için pişman değilim	Farsça	48	1,8958	1,01561	0,822	0,514
	Peştuca	1	1,0000			
	Arapça	43	1,8372	0,87097		
	Türkçe	9	2,4444	1,81046		
	Kürtçe	19	2,1053	1,52369		
	Toplam	120	1,9417	1,13238		
Göç ettiğim için pişmanım	Farsça	45	4,1111	1,02740	0,265	0,900
	Peştuca	1	5,0000			
	Arapça	40	4,1250	0,93883		
	Türkçe	6	4,3333	0,81650		
	Kürtçe	17	4,1176	0,99262		
	Toplam	109	4,1376	0,96674		
İmkânlar düzelse de geri dönmem	Farsça	47	3,1277	1,52682	1,281	0,282
	Peştuca	1	5,0000			
	Arapça	41	3,2195	1,03712		
	Türkçe	10	2,5000	1,50923		
	Kürtçe	19	3,4211	1,34643		
	Toplam	118	3,1695	1,34803		

İmkânlar düzelirse geri dönerim	Farsça	44	2,9318	1,45311	1,087	0,366
	Peştuca	1	1,0000			
	Arapça	43	2,6047	1,29357		
	Türkçe	8	3,2500	1,58114		
	Kürtçe	17	3,1176	1,57648		
	Toplam	113	2,8407	1,42407		
Geleceğe karşı kaygılıyım	Farsça	51	1,8235	1,12616	3,070	0,019
	Peştuca	1	1,0000			
	Arapça	40	2,2500	1,21423		
	Türkçe	10	2,7000	1,63639		
	Kürtçe	20	1,4000	0,94032		
	Toplam	122	1,9590	1,21558		
Geleceğe karşı kaygılı değilim	Farsça	42	3,29255	3,29255	1,002	0,410
	Peştuca	1				
	Arapça	42	1,21092	1,21092		
	Türkçe	7	1,70434	1,70434		
	Kürtçe	20	0,76089	0,76089		
	Toplam	112	2,23202	2,23202		
Bulduğum konumdan memnunum	Farsça	50	1,32480	1,32480	7,057	0,000
	Peştuca	1				
	Arapça	43	1,03483	1,03483		
	Türkçe	9	1,39443	1,39443		
	Kürtçe	19	1,55785	1,55785		
	Toplam	122	1,39689	1,39689		
Bulduğum konumdan memnun değilim	Farsça	46	2,6957	1,28010	6,107	0,000
	Peştuca	1	1,0000			
	Arapça	42	3,8095	0,80359		
	Türkçe	8	3,2500	1,75255		
	Kürtçe	19	2,6842	1,56534		
	Toplam	116	3,1207	1,32636		
Göçü önlemek için siyasi çalışmalar yapılmalı	Farsça	41	2,2927	1,70652	3,545	0,009
	Peştuca	1	1,0000			
	Arapça	40	3,5500	1,46672		
	Türkçe	10	2,5000	1,71594		
	Kürtçe	19	2,8947	1,66315		
	Toplam	111	2,8559	1,68872		
Göçü önlemek için ekonomik çalışmalar yapılmalı	Farsça	45	2,4000	1,60114	4,460	0,002
	Peştuca	1	1,0000			
	Arapça	40	3,6500	1,33109		
	Türkçe	10	2,6000	1,57762		
	Kürtçe	18	2,6111	1,50054		
	Toplam	114	2,8772	1,58053		
Göçü önlemek için sosyal çalışmalar yapılmalı	Farsça	36	2,1667	1,46385	4,832	0,001
	Peştuca	1	1,0000			
	Arapça	40	3,5750	1,39390		
	Türkçe	8	2,8750	1,45774		
	Kürtçe	12	2,6667	1,72328		
	Toplam	97	2,8557	1,58107		

Hipotez 13: Tablo 28 incelendiğinde, ‘Geleceğe karşı kaygılıyım’, ‘Bulduğum konumdan memnunum’, ‘Bulduğum konumdan memnun değilim’, ‘Göçü önlemek için siyasi çalışmalar yapılmalı’, ‘Göçü önlemek için ekonomik çalışmalar yapılmalı’ ve ‘Göçü önlemek için sosyal çalışmalar yapılmalı’ sorularının

anlamli çıktığı görölür. ‘Geleceğe karđı kaygılıyım’ sorusuna anadili Türkçe olan katılımcıların ağırlıklı olduğu görölmektedir. Bu durumun nedeni olarak kaynak ölkeleri gösterilebilir. ‘Bulunduğum konumdan memnunum’ sorunun anlamli çıkmasını sağlayan, anadili Peğuca olan bir katılımcıdır. Onun sonrasında ise soruyu anlamli hale getiren anadili Kürtçe olan katılımcılardır. Bu durum anadili Kürtçe olan katılımcıların Türkiye’de daha memnun olduklarını gösterirken, anadili Peğuca olan katılımcıda ise tek kişi olması nedeniyle anlamli ilişki kurulamamıştır.

Bulunduğum konumdan memnunum sorusu kadar ‘Bulunduğum konumdan memnun değilim’ sorusu da aynı oranda anlamli çıkmıştır. Bu soruda anketin geneline oranla ilk defa anadili Arapça olan katılımcılar tarafından ağırlıklı olarak cevaplandırılmıştır.

‘Göcü önlemek için siyasi çalışmalar yapılmalı’, ‘Göcü önlemek için ekonomik çalışmalar yapılmalı’ ve ‘Göcü önlemek için sosyal çalışmalar yapılmalı’ sorusu anlamli çıkan bir diğer sorudur. Anadili Arapça olan katılımcılar bu sorunun anlamli sonuçlanmasında etkili olmuştur. Bu durumda genel olarak anadil ile göcü önleme çalışmalarının doğrudan ne kadar ilişkili olduğunu gösterir.

Tablonun en anlamsız çıkan sonucu ise ‘Göç ettiğim için pişmanım’ sorusuna verilen cevaptır. Bu durum anadili farklı olan katılımcıların göç etmekten pişmanlık duymadıklarını gösterir.

Göç edilirken önem verilen konulardan en önemlisi göç edilen öлкеyle olan uyumdur. Uyumun başında da dil bilgisi verilir. Çalışmanın bu bölümünde Anadil bilgisinin Tercihle olan ilişkisi incelenmiştir.

Tablo 29: Tercih ve Anadil

Değişken	Anadil	n	Ortalama	Standart Sapma	F.	Sig.
Van’ı güvenli bulduğum için tercih ettim	Farsça	51	3,2745	1,35762	1,506	0,205
	Peğuca	1	5,0000			
	Arapça	42	2,7619	1,44508		
	Türkçe	10	2,6000	1,34990		
	Kürtçe	20	3,0500	1,43178		
	Toplam	124	3,0242	1,41113		
Van’ı coğrafi konumu nedeniyle tercih ettim	Farsça	47	3,2128	1,42853	2,083	0,088
	Peğuca	1	5,0000			
	Arapça	41	3,6098	0,89101		
	Türkçe	11	2,5455	1,63485		
	Kürtçe	20	3,1000	1,51831		
	Toplam	120	3,2833	1,32958		

Van'ı ülkeme olan yakınlığı nedeniyle tercih ettim	Farsça	44	3,3409	1,61307	0,968	0,428
	Peştuca	1	5,0000			
	Arapça	41	3,8537	1,13051		
	Türkçe	10	3,7000	1,49443		
	Kürtçe	19	3,4211	1,67716		
	Toplam	115	3,5826	1,45688		
Türkiye'yi coğrafi konumu nedeniyle tercih ettim	Farsça	47	3,4043	1,37777	3,413	0,011
	Peştuca	1	5,0000			
	Arapça	41	2,5366	1,36194		
	Türkçe	10	2,8000	1,61933		
	Kürtçe	19	3,6316	1,49854		
	Toplam	118	3,1017	1,46987		
Türkiye'yi göçmenlere olan yardımları nedeniyle tercih ettim	Farsça	48	2,2500	1,43660	1,644	0,168
	Peştuca	1	1,0000			
	Arapça	41	1,7805	0,82195		
	Türkçe	10	2,5000	1,77951		
	Kürtçe	20	2,5000	1,46898		
	Toplam	120	2,1417	1,31120		
Türkiye'yi güvenli bulduğum için tercih ettim	Farsça	51	2,5686	1,33049	5,418	0,000
	Peştuca	1	2,0000			
	Arapça	42	1,5952	0,54368		
	Türkçe	10	2,3000	1,33749		
	Kürtçe	20	2,8500	1,63111		
	Toplam	124	2,2581	1,26793		
Türkiye'yi ülkeme olan yakınlığı nedeniyle tercih ettim	Farsça	43	3,1395	1,50525	7,763	0,000
	Peştuca	1	2,0000			
	Arapça	42	1,5952	0,70834		
	Türkçe	10	2,3000	1,49443		
	Kürtçe	20	2,8500	1,55259		
	Toplam	116	2,2581	1,42172		
Türkiye'yi dünya ülkeleri arasında bulunan konumu nedeniyle tercih ettim	Farsça	47	2,1489	1,31841	0,925	0,452
	Peştuca	1	1,0000			
	Arapça	41	2,0000	0,89443		
	Türkçe	10	2,7000	1,63639		
	Kürtçe	20	2,0000	1,33771		
	Toplam	119	2,1092	1,21982		
Türkiye kalmak istediğim ülke	Farsça	47	3,6809	1,44623	13,848	0,000
	Peştuca	1	5,0000			
	Arapça	41	1,9024	0,83081		
	Türkçe	10	2,2000	1,39841		
	Kürtçe	20	3,7000	1,55935		
	Toplam	119	2,9580	1,53708		
Van kalmak istediğim şehir	Farsça	46	4,1522	1,22868	2,489	0,047
	Peştuca	1	5,0000			
	Arapça	42	3,4048	1,32627		
	Türkçe	10	3,5000	1,58114		
	Kürtçe	20	4,1500	1,26803		
	Toplam	119	3,8403	1,33393		

Hipotez 14: Tablo 29'da Tercih ve Anadil ilişkisi incelenmiştir. 'Van'ı coğrafi konumu nedeniyle tercih ettim', 'Türkiye'yi coğrafi konumu nedeniyle tercih ettim',

‘Türkiye’yi güvenli bulduğum için tercih ettim’, ‘Türkiye’yi ülkeme olan yakınlığı nedeniyle tercih ettim’, ‘Türkiye kalmak istediğim ülke’ ve ‘Van kalmak istediğim şehir’ soruları anlamlı çıkan sorulardır. ‘Van’ı coğrafi konumu nedeniyle tercih ettim’ sorusunda anadili Arapça, ‘Türkiye’yi coğrafi konumu nedeniyle tercih ettim’ sorusunda anadili Peştuca, ‘Türkiye’yi ülkeme olan yakınlığı nedeniyle tercih ettim’ sorusunda anadili Farsça ‘Türkiye kalmak istediğim ülke’ sorusunda anadili Kürtçe olan ve ‘Van kalmak istediğim şehir’ sorusunda anadili Farsça olan katılımcıların ağırlıklı olduğu görülmektedir.

Anlamlı çıkan bir diğer sonuç ise, ‘Türkiye’yi ülkeme olan yakınlığı nedeniyle tercih ettim’ sorusuna verilen cevaptır. Bu soruya da ağırlıklı olarak anadili Farsça olan katılımcıların cevap verdiği görülmektedir. Bu durum Van’ın İran’dan yoğun olarak göç almasının nedenleri arasında da gösterilebilir. Bu durum Türkiye’nin göç yönetiminden ziyade İran ile sınır komşusu olmasının tercih sebebi olduğunu gösterir.

‘Türkiye kalmak istediğim ülke’ sorusunun anlamlı çıkmasında ağırlık, anadili Peştuca olan katılımcıdadır. Anadili Peştuca olan tek kişinin soruyu olumlu cevaplandırması sonucu her ne kadar etkilese de, ikinci olarak en ağırlıklı sonucu anadili Farsça olan katılımcıların verdiği görülür. Bu sonuçta ise anadili Farsça olan katılımcıların Türkiye’yi tercih etmesinde hem coğrafi yakınlık hem de göç yönetimi sebep olarak gösterilebilir.

‘Türkiye’yi dünya ülkeleri arasında bulunan konumu nedeniyle tercih ettim’ sorusuna verilen cevap en anlamsız çıkan sonuçtur.

Problem 8: Son olarak yapılan analiz ise, Ölçekler Arası Korelasyon Analizidir. Bu analizle ulaşılmak istenen, Göç Etme Süreci ve Tercih bölümlerinin korelasyon ilişkilerinin incelenmesidir. Analiz istatistikleri Tablo 30’da sunulmuştur.

Tablo 30: Göç Etme Süreci ve Pearson Correlation

		Göç etmemde sosyal (daha iyi yaşam koşulları) etkili oldu	Göç etmemde ekonomik faktör etkili oldu	Göçü kendi geleceği için yaptım	Göçü ailemin geleceği için yaptım	Göçü önlemek için siyasi çalışmaları yapılmalı	Göçü önlemek için ekonomik çalışmalar yapılmalı	Göçü önlemek için sosyal çalışmalar yapılmalı
Göç etmemde ekonomi	Pearson Correlation	0,625**						

k faktör etkili oldu	n	0,000		
	Sig.	113		
	N.			
Göç etmemde sosyal (daha iyi yaşam koşulları) etkili oldu	Pearson		0,625**	0,638**
	Correlatio			
	n	0,000		
	Sig.	113		
	N.		114	
Göçü kendi geleceği için yaptım	Pearson	0,638**		0,715**
	Correlatio	0,000		0,000
	n	114		118
	Sig.			
	N.			
Göçü ailemin geleceği için yaptım	Pearson		0,715**	
	Correlatio		0,000	
	n		118	
	Sig.			
	N.			
Göçü önlemek için siyasi çalışmalar yapılmalı	Pearson		0,802**	0,727**
	Correlatio		0,000	0,000
	n		111	91
	Sig.			
	N.			
Göçü önlemek için ekonomik çalışmalar yapılmalı	Pearson		0,802**	0,763**
	Correlatio		0,000	0,000
	n		111	93
	Sig.			
	N.			
Göçü önlemek için sosyal çalışmalar yapılmalı	Pearson		0,727**	0,763**
	Correlatio		0,000	0,000
	n		91	93
	Sig.			
	N.			

Hipotez 15: Pearson Correlation analizi yapılırken Tablo 30’da sadece anlamlılık derecesi %60’ın üstünde olanlar alınmıştır. Tablo incelendiğinde Göç Etme Süreci sorularının birbiriyle pozitif yönlü ilişkisi olduğu görülür. En fazla ilişkinin ‘Göçü önlemek için siyasi çalışmalar yapılmalı’ sorusu ve ‘Göçü önlemek için ekonomik çalışmalar yapılmalı’ sorusu ile ‘Göçü önlemek için ekonomik çalışmalar yapılmalı’ sorusu ve ‘Göçü önlemek için siyasi çalışmalar yapılmalı’ soruları arasında olduğu görülür. En düşük değer ise, ‘Göç etmemde sosyal (daha iyi yaşam koşulları) etkili oldu’ sorusu ve ‘Göç etmemde ekonomik faktör etkili oldu’ sorusu arasındaki ilişkidir.

Tablo 31: Tercih ve Pearson Correlaction

		Van'ı güvenli bulunduğum için tercih ettim	Türkiye kalmak istediğim ülke	Van kalmak istediğim şehir
Van'ı güvenli bulunduğum için tercih ettim	Pearson			
	Correlaction			0,621**
	Sig.			0,000
	N.			116
Türkiye kalmak istediğim ülke	Pearson			
	Correlaction			0,639**
	Sig.			0,000
	N.			117
Van kalmak istediğim şehir	Pearson			
	Correlaction	0,621**	0,639**	
	Sig.	0,000	0,000	
	N.	116	117	

Hipotez 16: Tablo 31 incelendiğinde ‘Türkiye kalmak istediğim ülke’ ve ‘Van kalmak istediğim şehir’ soruları arasındaki ilişki ile ‘Van kalmak istediğim şehir’ ve ‘Türkiye kalmak istediğim ülke’ soruları arasında yüksek değerde anlam görülmüştür. ‘Van kalmak istediğim şehir’ sorusu ve ‘Van’ı güvenli bulunduğum için tercih ettim’ sorusu arasındaki ilişki ise düşük değerde anlamlı çıkmıştır.

Anket sonuçları tek tek incelenmeden önce genel olarak açıklamak gerekir. Hazırlanan anket sorularının büyük çoğunluğunda anlamlı ilişki görülmüştür. Aynı zamanda verilen cevapların sorulan sorularla da birbirini desteklediği görülmektedir. Verilen cevaplar ayrıca incelendiğinde ise anlamlı çıkan sorulara olumlu cevap veren katılımcıların profillerinin birbiriyle benzeştiği görülür. Bu durum anketin ne kadar güvenilir olduğunu ve dürüst bir şekilde cevaplandığını gösterir. Son olarak pearson correlaction analizinde de yine ölçeklerin birbirini destekler nitelikte sonuca ulaşılması sorularında aynı zamanda birbirini tamamlayan nitelikte olduğunu gösterir.

SONUÇ

Göç kadim bir olgudur. Geçmişten bugüne değin sürekli gelişen göç olgusunun herkes tarafından kabul edilen nedenleri ve sonuçları bulunmaktadır. Bu nedenlerin ve sonuçların dışında ülkelerin ekonomik durumlarına, coğrafi konumlarına göre de göç etme nedenleri ve sonuçları bulunmaktadır. Örnek vermek gerekirse eğer, Avrupa ekonomik sebepler nedeniyle göçmen alımına giderken, Cezayir, Pakistan gibi ülkeler toprak bütünlüğünü, milli kimliklerini ve bağımsızlıklarını koruyabilmek adına göç etmiştir.

Türkiye, cumhuriyet itibariyle göç konusunda çeşitli politikalar yürütmüştür. İlk olarak soydaş göçünü teşvik etmiş ve bu sayede homojen Türk-Müslüman nüfusu oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu politikaya benzer bir diğer politika da PKK nedeniyle Doğu'da yaşanan sorunlar karşısında boşaltılan köylerdeki vatandaşların sorun olmayan çevre illere veya batı illerine göç ettirilmesidir. Soydaş göçüyle ülkemize gelenlerin üretimde aktif olmaları yerleştirdikleri illeri kalkındırdıkları, ilin sosyal hayatını da modernleştirdikleri görülmüştür. Örnek olarak Balkan ülkelerinden yoğun göç alan Bursa'nın sanayide gösterdiği gelişim gösterilebilir. Türkiye'de yaşayan Türklerin aksine Balkan ülkelerinde yaşayan Türk kadınlarının da iş hayatında olması ve Türkiye'ye geldikten sonra durumu devam ettirmeleri de modernliğe örnek olarak gösterilebilir. Bu durumun sonucu olarak göçten sonra Bursalı kadınların da fabrikalarda çalıştığı, iş hayatına katıldıkları görülür. Konuyla ilgili bir örnekte Girit göçmenleri için verilebilir. Kendileri göç ederken getirdikleri dokuma tezgahıyla üretimlerini kesintisiz sürdürmüşlerdir. Bu durum yürütülen politikanın Türkiye'ye kazandırdıklarını gösterir. Avrupa ele alındığında da aynı durum Türk işçilerinin Avrupa sanayisine sağladıkları katkıyı gösterir. Çünkü ülkeler eleman ihtiyaçlarını bilerek, yeterli sayıda göçe izin vermiştir. Ancak PKK nedeniyle yapılan köy boşaltmalarında, hedef şehirler belirlenirken bu durumun planlanmaması hedef şehirleri zor durumda bırakmıştır. Van bu şehirlerden biridir. Van'a yapılan ilçelerden, köylerden gelen nüfusun dışında bir de çevre şehirlerden, ilçe ve köylerden yapılan göç Van'da bulunan yerli nüfusu azınlıkta bırakmış, bu durum Van'ın bulunduğu kent kültürünü yok etmeye başlamıştır. Bu şekilde yoğun göç alınması, yerli nüfusunun da Batı illerine yoğun olarak göç etmesine neden olmuş ve şehrin nüfusunun profilini bir anda değiştirmiştir. Van'ın sanayi, istihdam açısından gelişmemiş olması durumu daha

kötü hale getirmiş, şehirde marjinal kesimin artmasına neden olmuştur. Bu durum Van'ın göçün olumlu sonuçlarından çok olumsuz sonuçlarıyla karşı karşıya kaldığını göstermektedir.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü ile birlikte Türkiye'nin yoğun olarak yaşadığı göç konusu yönetilmeye çalışılmıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarında yaşanan soydaş göçü kurulan geçici bakanlıklar ve geçici bakanlıkların kapatılmasıyla başka bakanlıklara devredilen müdürlüklerle idare edilmeye çalışılmıştır. Soydaş göçünün yerini ilerleyen dönemlerde Türkiye'nin ekonomik gücünün artmasıyla beraber sığınma, çalışma, yasadışı göçleri almaya başlamıştır. Hal böyle olunca sadece göçü yönetmek yeterli kalmayacak, aynı zamanda göçün sınırlandırılması, güvenliğin artırılması gibi kavramlarda önem kazanmaya başlamıştır. Bu konuda havaalanlarıyla ve emniyet güçleriyle işbirliği içinde hareket edilmektedir.

Yıllara göre TÜİK verileri incelendiğinde her geçen yıl Türkiye'nin sebebi fark etmeksizin (çalışma, eğitim, ikamet vs.) aldığı göç oranı artmaktadır. 2017 yılında ülkemize giriş yapanların sayısı 32.033.516 kişiden 2018 yılında 39.315.104 kişiye yükselmiştir. Ulaşılan sayılar ikamet izinleriyle kıyaslandığında, ülkemize yapılan girişlerin ne kadarının kalıcı olduğuna dair fikir verebilir. 856.470 kişi 2017 yılında ikamet izni alırken, 904.617 kişi 2018 yılında ikamet izni almıştır. İkamet izni haricinde kalan yabancıların Türkiye'yi kalıcı olarak görmedikleri, geçiş ülkesi olarak düşündükleri kanısına varabiliriz. Bu durumda göç yönetimi yapılırken kalıcılık-geçicilik ayrımına göre plan yapılması gerekir. Bunun dışında ikamet izni alanlar incelendiğinde ise onların içinde de geçici olarak Türkiye'ye gelenlerin olduğu görülür. Çünkü kısa dönem, öğrenci ikamet izni ve çalışma ikamet iznini alan yabancıların gelme sebepleri olan eğitim, çalışma vs durumları bittikten sonra geri dönebilecekleri veya başka bir ülkeye geçiş yapabilecekleri göz önünde bulundurulmalıdır. Yine aynı şekilde 2017 yılında uluslararası koruma için yapılan başvuru sayısı 112.415 iken bu sayı 2018'de 114.537 kişiye ulaşmıştır. Uluslararası Koruma, Mülteci, Şartlı Mülteci, İkincil Koruma, Geçici Koruma olmak üzere dört çeşitten oluşmaktadır. Şartlı Mülteci, üçüncü bir ülkeye yerleştirilinceye kadar, Geçici Koruma ise yine aynı sebeplerden ülkemizde bulunan ve henüz bir statüsü olmayan, ancak ülkesine geri dönemeyecek şartları olan yabancılar için oluşturulan statüdür. Türkiye bu tür yabancılar için geçiş ülkesidir, üçüncü bir ülkeye kabul edilene kadar

Türkiye’de bulunmak durumunda kalırlar. Bu durumda Uluslararası koruma sahibi olan kişilerin de Türkiye’de kalıcı olacağı söylenemez. Bu kapsamda Türkiye göç politikası oluşturulurken öncelikle geçici olarak Türkiye’de bulunanlar ve bulunacaklar için ayrı çalışmalar yapılmalıdır. Onların Türkiye’de güvenliği sağlanmakla beraber bir an önce hedef ülkelere ulaşmaları sağlanmalıdır. Bunun haricinde kalıcı olarak, Türkiye’yi hedef ülke olarak görenler içinde seçici davranılmalıdır.

Ülke sınırları dışından alınan göçlere bakıldığında ise, Van’da yaşanan yoğunluk tekrar görülmektedir. Türkiye’nin her zaman ifade edilen jeopolitik konumu Van’ı etkilemiş doğu ülkeleri için Türkiye’ye yapılan göçün ilk adımı Van olmuştur. Etnik köken, dini inanç, siyasi düşünce, savaş gibi nedenler Van’a yapılan göçler arasındadır. Ancak bu nedenler göç eden yabancı açısından değişmektedir. Örneğin İranlı bir Fars’ın göç etmesinin nedeni büyük çoğunlukla siyasi düşünceleri olurken, Suriyeli bir Arap’ın göç etmesinin nedeni yaşanan savaştır. Tez çalışması için yapılan anket sonuçlarına da bakıldığında göç etme nedeninin ülkeden ülkeye değişmesi gibi sonucunu da aynı şekilde değiştirdiğini göstermektedir. Örnek olarak, ‘Türkiye’yi ülkeme olan yakınlığı nedeniyle tercih ettim’ sorusuna verilen cevap İranlı katılımcılar tarafından anlamlı bulunurken, Suriyeli katılımcıların ortalama ağırlığı en az seviyede kalmıştır. Aynı şekilde ‘Van kalmak istediğim şehir’ sorusu da anadili Farsça olan katılımcıların ağırlığı nedeniyle anlamlı sonuçlanmıştır. Anadili Farsça olan katılımcıların coğrafi yakınlık nedeniyle Türkiye ve Van’ı tercih ettikleri söylenebilir. ‘Göç ettiğim için pişmanım’ sorusu ise hem Göç Etme Süreci bölümünde hem de Tercih bölümünde tüm katılımcılar için ortalama ağırlığı en az çıkan sonuçtur.

Sorular tek tek incelendiğinde anlamlı çıkan sonuçlar üzerinden yorumlar yapılabilir. Örneğin yaş aralığı ile anket çalışmasının bölümlerinden olan göç etme süreci ve tercih bölümü incelendiğinde ‘İmkanlar düzelirse geri dönerim’, ‘Geleceğe karşı kaygılı değilim’, ‘Bulduğum konumdan memnun değilim’ ve ‘Göçü önlemek için sosyal çalışmalar yapılmalı’ sorularına 46-55 yaş arasındaki katılımcıların sonucun anlamlı çıkmasında ağırlıklı olarak etkili oldukları görülür. Bu durum Türkiye’nin göç yönetimi süreci ve yürütülen politikalar ele alınarak incelendiğinde Türkiye’nin genel olarak kalıcı bir ülke olarak düşünüldüğü görülür. ‘Göçü önlemek için sosyal çalışmalar yapılmalı’ sorusunun anlamlı çıkması ise bu süreçte Türkiye’nin

tercih edilmesinin sosyal çalışmalar nedeniyle olduğunu düşündürebilir. Aynı şekilde ‘Van’ı güvenli bulduğum için tercih ettim’ ve ‘Türkiye’yi güvenli bulduğum için tercih ettim’ soruları yine 46-55 yaş aralığındaki katılımcıların ağırlıklarıyla anlamlı sonuca ulaşmıştır. Yine ‘Türkiye kalmak istediğim ülke’ ve ‘Van kalmak istediğim şehir’ cevaplarının anlamlı çıkması da yabancılar tarafından yürütülen göç politikalarının beğenildiği, Türkiye’ye güven duyulduğu ve bir Avrupa ülkesine gitmeye gerek duyulmadığını gösterir. ‘Geleceğe karşı kaygılı değilim’ sorusu, ‘Türkiye kalmak istediğim şehir’, ‘Türkiye’yi güvenli bulduğum için tercih ettim’, ‘Van kalmak istediğim şehir’ sorusu (46-55 yaş arasındaki katılımcılar arasında anlamlı bulunmuş) ve ‘Bulduğum konumdan memnunum’ (36-45 yaş arasındaki katılımcılar tarafından anlamlı bulunmuş) sorusuna verilen anlamlı cevaplar da orta yaştaki katılımcılar tarafından sağlanmıştır. Bu durum Türkiye ve Van’ı hedef konum olarak gösterirken, diğer yaş aralığındaki katılımcılar için göçün henüz bitmediğini ve göçle birlikte gelen endişenin devam ettiğini gösterir.

‘Göçü önlemek için ekonomik çalışmalar yapılmalı’ sorusu eğitim durumuyla ilişkilendirildiğinde eğitim durumu olarak ilköğretim mezunu katılımcıların ağırlıklı olarak anlamlı cevaplandığı görülür. Bu durum göçün olumsuz sonuçları olan ötekileştirme, gecekondular gibi sorunların burada kendini gösterdiğini belirtir. İlköğretim mezunu olan kişilerin çoğunlukla fiziksel güce dayalı işlerde çalışması zaten kişilerin zor durumda olmasına neden olurken, sebep ne olursa olsun ülke sınırları dışına çıkıldığında durumun daha da zorlaşmasına neden olur. Katılımcıların çözüm olarak ekonomik çalışmaları işaret etmesi, göçün bir boyutunu önemli miktarda engelleyeceğini göstermektedir.

‘Göç etmemde siyasi faktör etkili oldu’ sorusuna bekar katılımcılar ağırlık olarak olumlu cevap vermiştir. Siyasi faktörün göç etme konusunda ağırlıklı olması ve gelinen ülkenin Türkiye olması siyasi açıdan, yönetim açısından ve ülkelerle yapılan anlaşmalar açısından Türkiye’nin tercih edildiğini gösterir. Bekar katılımcıların ağırlıklı olması ise göçün bireysel ve gelecek için yapıldığını gösterir.

‘Türkiye’yi göçmenlere olan yardımları nedeniyle tercih ettim’ sorusu ise evli katılımcıların ağırlığıyla anlamlı bir sonuca ulaşmıştır. Yukarıda belirtildiği gibi

siyasi, yönetim ve anlaşmalar nedeniyle Türkiye'nin seçilmesinin yanı sıra ailenin geleceği, çocukların geleceği, güven gibi konuların da etkili olduğunu gösterir.

Göç etme kararı ve göç edilecek yerin belirlenmesinde daha önceki göç olayları dikkate alındığında dil bilgisi ve kültür bilgisinin ne kadar belirleyici olduğu bilinmektedir. Çalışmada sorulan Yabancı Dil Bilgisi ile ilgili sorularda 'Göç etmemde ekonomik faktör etkili oldu' ve 'Göçü kendi geleceğim için yaptım' sorularına verilen cevaplar anlamlı sonuçlanmıştır. Anlamlı sonuçlanmasının nedeni ise yabancı dil bilgisi olan katılımcıların ağırlığıdır. Bu durum, yabancı dil bilgisi olan katılımcıların Türkiye'yi bilinçli olarak seçtiklerini gösterir. Göç Etme Süreci haricinde anket sorularının Tercih bölümünde yer alan 'Türkiye kalmak istediğim ülke' sorusunda da yabancı dil bilgisi olan katılımcıların ağırlığı görülür. Bu sonuçta yukarıda belirtilen Türkiye tercihinin doğru olduğunu ve yabancı dil bilgisi olan katılımcıların Türkiye'yi hedef ülke olarak gördüklerini gösterir.

'Göçü kendi geleceğim için yaptım' ve 'Göçü önlemek için ekonomik çalışmalar yapılmalı' sorularına verilen cevaplar da ülke olarak Türkiye'nin göç için özellikle seçildiğini gösterir. 'Göçü kendi geleceğim için yaptım' sorusu çocuğu olmayan katılımcılar tarafından ağırlıklı olarak cevaplanırken, 'Göçü önlemek için ekonomik çalışmalar yapılmalı' sorusu çocuğu olan katılımcıların ağırlıklı cevaplarıyla sonuçlanmıştır. Aynı şekilde Tercih bölümünde de 'Türkiye kalmak istediğim ülke' cevabı en fazla çocuğu olan katılımcılar tarafından tercih edilmiştir. Göç etme nedeni olarak kişinin kendi geleceğini ve varsa çocuğunun geleceğini düşünmesi, daha iyi sosyal, ekonomik şartların tercih edilmesi düşünüldüğünde Türkiye'nin yine anket katılımcıları tarafından kalıcı olarak görüldüğü anlaşılır.

'Bulduğum konumdan memnunum' sorusunun anadille ilişkilendirildiği bölümde, anadili Kürtçe olan katılımcıların cevabın anlamlı çıkmasında ağırlıklı oldukları görülür. 'Türkiye'yi güvenli bulduğum için tercih ettim' ve "Türkiye kalmak istediğim ülke' soruları da aynı şekilde anadili Kürtçe olan katılımcıların ağırlığıyla anlamlı sonuçlanmıştır. Bu kapsamda Türkiye'nin göç ve göçmen politikaları, insani yardımları nedeniyle özellikle tercih edildiğini gösterir. 'Bulduğum konumdan memnun değilim', 'Göçü önlemek için ekonomik çalışmalar yapılmalı' soruları ise anadili Arapça olan katılımcıların ağırlığıyla şekillenmiştir. Göç etme sürecinin eğitim

durumuyla olan ilişkisinde de aynı sonuca ulaşılması ortak nokta olarak memnuniyetsizliğin ekonomik durum olduğu ve ekonomik iyileştirmelerle göçün önleneceği sonucuna ulaşılır.

Türkiye'nin yürüttüğü cumhuriyet dönemi göç politikasında soydaşların ülkeye alınması o dönemin koşullarında homojen nüfus oluşturmak adına anlamlı görülmektedir. Ancak günümüzde soydaş göçünden ziyade soydaşlarımızın buldukları yerde nüfuslarının korunması gerekmektedir. Bunun yanında coğrafi konum nedeniyle yoğun bir şekilde göçe maruz kalan ülkemizin sınır güvenliğini ciddi şekilde arttırarak, Türkiye'nin geçiş ülkesi olmasına izin vermemesi gerekir. Bu şekilde Türkiye'yi geçici olarak görüp gelen kişilerin istedikleri Avrupa ülkelerine gitmeleri uzun zaman almakta ve bu süre içinde bekleyen kişilerin büyük çoğunluğu suç potansiyeline sahiptir. Son olarak günümüzde gittikçe artan Türkiye hedefli göçlerde ise, eğitim, gelir düzeyi gibi Avrupa'nın kendi ülkelerine göçmen alımında kullandığı standartların Türkiye tarafından da uygulanması gerekmektedir.

Türkiye'nin göç yönetimi ve politikası oluşturulurken insani duygular ön plana çıkarılarak, Avrupa ülkeleri başta olmak üzere dünya ülkelerinin göç yönetimi ve politikaları incelenerek, Türkiye'nin göç tarihi ve ekonomik-kültürel-coğrafi özellikleri unutulmadan hazırlanmıştır.

KAYNAKLAR

- Abadan Unat, N. (T.Y.). “Siyasal Partilere, Sendikalara, İşveren Kuruluşlarına ve Bürokrasiye Göre İşgücü Göçü Olgusu”, *Göç ve Gelişme*, Ankara.
- Ağanoğlu, H. Y. (2012). *Osmanlı’dan Cumhuriyet’e Balkanların Makus Talihi Göç*, İz Yayıncılık.
- Ağaoğlu, Z. (2011). *Eski Sovyetler Birliği Cumhuriyetlerinden Türkiye’ye Göç Eden Ahıska Türklerinin Göç Koşulları ve Sorunları ‘Yeni Bosna Örneği’*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı, İstanbul.
- Akalın, A. E. (2014). *Türkiye’de Ev Hizmetlerinde Çalışan Göçmen Kadınların Toplumsal ve İktisadi Varoluş Stratejileri Üzerine Sosyolojik Bir Analiz*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Akçadağ, E. (2012). “Yasadışı Göç ve Türkiye”, *Bilge Adamlar Kurulu*, İstanbul, Rapor No.42, s.1-52.
- Akgün, B. (2001). *Mekansal İmge- Mekansal Pratik İlişki/İlişkisizliğinin Bursa’da 1950-1951 ve 1989 Bulgaristan Göçmenleri Üzerinde İncelemesi*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Ana Bilim Dalı Ankara.
- Akcaraca Köse, M. (2014). *Güvensizlik Sarmalında AB Göç Politikalarına Uyum*, İstanbul: Derin Yayınları.
- Akkuşoğlu, D. B. (2006). *Avrupa Birliği- Türkiye İlişkilerinde Yasadışı Göç Sorunu*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), T.C. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Avrupa Birliği Ana Bilim Dalı, İzmir.
- Aksoy, Z. (2012). “Uluslararası Göç ve Kültürlerarası İletişim”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 5 (20), s.291-303.
- Akyüz Orat, J. Oran Arslan, N. Tanrıverdi, M. (2011). *Osmanlı’dan Cumhuriyet’e Kafkas Göçleri*, Erzurum.
- Alpar, R. (2000). *Uygulamalı İstatistik, Geçerlilik- Güvenirlilik*, Detay Yayıncılık.

- Anapalı, A. (2012). *1991'den Sonra Samsun'a Yerleşen Kerkük Türkleri'nin Göçten Önce ve Sonraki Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Sorunları*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), T.C. Marmara Üniversitesi Ortadoğu Araştırmaları Enstitüsü Ortadoğu Sosyolojisi ve Antropolojisi Ana Bilim Dalı İstanbul.
- Arı, K. (2008). *Türk Ticaret-i Bahriyesi ve Mübadele Gemileri*, İzmir: Deniz Ticaret Odası.
- Arıdıncı, S. (2015). *Almanya'daki Türkiye Kökenli Göçmen Kadınların Kimlik Algısı Üzerine Bir Alan Çalışması: Hessen Eyaleti Örneği*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı Siyaset ve Sosyal Bilimler Bilim Dalı, Kocaeli.
- Başar, Y. (2015). *Türkiye'de İller Bazında İç Göçü Belirleyen Faktörlerin Ekonometrik Analizi: 2008- 2013*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ekonometri Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı Trabzon.
- Başel, H. (2003). *Sosyal Politika Açısından İç Göçler: Sivas'tan İstanbul'a Göç Örneği*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Ana Bilim Dalı İstanbul.
- Baykul, B. P. (2012). *Avrupa Birliği'nin Yasa Dışı Göçle Mücadele Politikası ve Bu Politikanın Türkiye'nin Üyelik Sürecine Etkileri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Bölümü, Ankara.
- Bayraklı, C. (2007). *Dış Göçün Sosyo- Ekonomik Özellikleri: Görece Göçmen Konutları'nda (İzmir) Yaşayan Bulgaristan Göçmenleri Örneği*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), T.C. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Ana Bilim Dalı, Aydın.
- Bilir, M. (2014). *Avrupa Birliği İstihdam Politikaları ve Niteliksiz İşgücü Göçü*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal

Bilimler Enstitüsü Avrupa Birliği Anabilim Dalı Avrupa Birliği Yüksek Lisans Programı İstanbul.

Biriz Karaçay, A. (2011). *Bir Göç Sisteminin Anatomisi: Türkiye- Rusya Örneği*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), T.C. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı Uluslararası İlişkiler Bilim Dalı, İstanbul.

Bozan, İ. (2014). *Türkiye’de İç Göç Hareketleri ve Göçün Eğitim Üzerindeki Etkisi: Bir Durum Çalışması*.

Bülent Ecevit Üniversitesi Yayınları, (2014). *Zonguldak İlinde Göçün Sosyo-Ekonomik Nedenleri ve Alınabilecek Tedbirler*, No.1, Zonguldak.

Cumhuriyetin 75. Yılında Van, 1998.

Çalışkan, V. Akbulak, C. (2010). “Bursa Kentine Yönelik Göçlerin Gecekondulaşma Sürecine Etkileri: Uludağ Yamaçlarındaki Gecekondu”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, s.114-122.

Çam, H. (2012). *İki Dünya Savaşı Arasında Türkiye’ye Alman Akademisyen Göçü*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı İstanbul.

Değirmenci, G. (2011). *Avrupa Birliği Göç Politikası Kapsamında Fransa’nın Göç Politikası*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Avrupa Birliği Ana Bilim Dalı İstanbul.

Demir, T. E. (2008). *Göç ve Sosyo-Kültürel Değişim*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Antropoloji (Sosyal Antropoloji) Ana Bilim Dalı Ankara.

Demirci, M. Sunar, B. Nüfus Sayımları ile Derlenen İçgöç Bilgisinin Değerlendirilmesi, İçduygu, A. Sirkeci, İ. Aydınğün, İ. (Editörler). (1998). *Türkiye’de İçgöç*.

Demirel, B. A. (tarihi yok). “Doğuda Göçün Temelleri”, *P i V O L K A*, Yıl. 3 Sayı. 14, s.7-10.

- Deniz, O. (2009). “Mülteci Hareketleri Açısından Van Kentinin Durumu ve Kentteki Mültecilerin Demografik Profili”, *Doğu Coğrafya Dergisi*, Cilt:22, s.186-203.
- Deniz, O. (2009). *Uluslararası Göçler ve Türkiye’ye Yansımaları*, Çantay Kitabevi.
- Deniz, O. (2011). Çelebi, Ö. Özçürümez, S. Türkay, Ş. (Editörler). (2011). *İltica, Uluslararası Göç ve Vatansızlık: Kuram, Gözlem ve Politika*.
- Deniz, O. (2014). “Van Kent Merkezine Yapılan Göçler ve Göçün Kentsel Gelişim Üzerine Etkisi”, s.176-188.
- Deniz, O. Etlan, E. (2009). “Kırdan Kente Göç ve Göçmenlerin Uyum Süreci Üzerine Bir Çalışma: Van Örneği”, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, Cilt.6 (2), s.473-497.
- Deniz, O. Yıldız, Z. M. “2011 Depreminin Van Kentindeki Sığınmacılar Üzerine Etkisi”, *Doğu Coğrafya Dergisi*, Cilt:21 (35), s.63-74.
- Deniz, T. (2014). “Uluslararası Göç Sorunu Perspektifinde Türkiye”, *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt:181 (181), s.175-204.
- Dışişleri Bakanlığı Ekonomik ve Sosyal İşler Genel Müdürlüğü, (1983).
- Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı, *2014- 2023 Dönemi TRB 2 Bölgesi Bölge Planı*, (2013). s.12-326.
- Dönmez Kara, C. Ö. (2015). Göç Bağlamında Uluslararası İşbirliği ve Türkiye’nin Politikaları, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), T.C. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı Çanakkale.
- Duman, Ö. (2009). “Atatürk Döneminde Balkan Göçmenlerinin İskan Çalışmaları (1923- 1938)”, *Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, s. 473-490.
- Duru, G. (2014). *Adana’da Kentleşme ve Göçün Sosyolojik Görünümü Seyhan İlçesi Örneği*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Emniyet Genel Müdürlüğü Yabancılar Hudut İltica Dairesi Başkanlığı, (2001) *Dünyada ve Türkiye’de Yasadışı Göç*, Ankara.

- Erkan, R. Bağlı, M. (2005). “Göç ve Yoksulluk Alanlarında Kentle Bütünleşme Eğilimi: Diyarbakır Örneği”, *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt:22, sayı.1, s.105-124.
- Giddens, A. (2008). *Sosyoloji*, İstanbul: Kırmızı Yayınları, 1. Baskı.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, <http://www.goc.gov.tr/>, 20.10.2017-18.03.2019.
- Gökbayrak, Ş. (2006). *Gelişmekte Olan Ülkelerden Gelişmiş Ülkelere Nitelikli İşgücü Göçü ve Politikalar- Türk Mühendislerinin “Beyin Göçü” Üzerine Bir İnceleme*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), T.C. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Güçlü, S. (Ö.), (2002). *Kentleşme ve Göç Sürecinde Antalya’da Kent Kültürü ve Kentlilik Bilinci*, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Güleç, C. (2015). “Avrupa Birliği’nin Göç Politikaları ve Türkiye’ye Yansımaları”, *TESAM Akademi Dergisi*, Temmuz, Cilt:2 (2), s.81-100.
- Güllülü, U. Karabulut, K. Polat, D. (2007). *Ağrı Alt Bölgesindeki Göç Eğilimi Sosyo-Ekonomik Nedenleri*, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları.
- Güneş, F. (2012). “Göç, Yoksulluk ve Sosyal Politika”, *TÜBİTAK Bilgem*, s.181-262.
- Güreşçi, E. (2010). “Türkiye’de Kentten Köye Göç Olgusu”, *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, Cilt: 11 (1), s.77-86.
- Gürkan, M. (2006). *Sosyolojik Açıdan Göç ve Yasadışı Göç Hareketleri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), T.C. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Ana Bilim Dalı, Kırıkkale.
- Gürsoy, M. (2013). *Kentleşme Sürecinde Göç Suçluluk İlişkisi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), T.C. Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Ana Bilim Dalı, Adıyaman.
- Haksever, A. (2014). *Federal Almanya’da Göç ve Entegrasyon Politikaları*, T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Dış İlişkiler ve Yurt Dışı İşçi Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara.

- İçduygu, A. Erder, S. Gençkaya, Ö. F. (2014). *Türkiye'nin Uluslararası Göç Politikaları, 1923- 2023: Ulus- Devlet Oluşumundan Ulus-Ötesi Dönüşümlere*, İstanbul: Koç Üniversitesi Göç Araştırmaları Merkezi.
- İnginar, A. (2010). *Bulgaristan'dan Türk Göçü*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), T.C. Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Tarihi Ana Bilim Dalı Cumhuriyet Tarihi Bilim Dalı, İstanbul.
- İpek, N. "Kocaeli'de Göç ve İskan", *Kocaeli Belediyesi*, s.1255-1267.
- İstanbul Ticaret Odası, (1996). *Göç Veren Yörelere Bölgesel Gelişim Araştırması*, Haziran.
- Kaplanoğlu, R., Kaplanoğlu, O. (2013). *Bursa'nın Göç Tarihi*, Nilüfer Belediyesi Yayınları.
- Karşahin, M. (2012). *Avrupa Birliği'nde Ortak Göç Politikası Oluşturma Çabaları ve Ulusal farklılıklar Sorunu*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), T.C. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Kardaş, A. (2015). *Cumhuriyet Döneminde Van Gölü Havzası'nda Yapılan Kamu Harcamaları ve Yatırımlar (1923-1950)*, Atatürk Araştırma Merkezi.
- Kariman, S. (2015). *Türkiye'ye Göç Eden Mültecilerin Sosyal Hayata Uyum Sürecinin İncelenmesi: Isparta Örneği*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), T.C. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Ana Bilim Dalı, Isparta.
- Kartal, K. (1978). *Kentleşme ve İnsan*, Ankara: Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları.
- Kaya, İ. (2007). *Müslüman Amerikalılar Göç, Kimlik ve Entegrasyon*, Ankara: Dipnot Yayınları.
- Kayaçelebi, K. (1990). *Doğu'nun Yıldızı Van (Bütün Yönleriyle)*, İstanbul.
- Keleş, R. (tarihi yok). *Göç ve Gelişme*, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi İskan ve Şehircilik Enstitüsü, Ankara: Ajans- Türk Matbaacılık Sanayi.

- Keser, U. (2006). "Kıbrıs'ta Göç Hareketleri ve 1974 Sonrasında Yaşananlar", *ÇTTAD*, V/12, Bahar, s.103-128.
- Kılıç, O. (2012). *Toplumsal Değişme Sürecinde Kentleşme ve Göç Olgusu Üzerine Bir Araştırma (Gaziantep Örneği)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), T.C. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Ana Bilim Dalı Gaziantep.
- Kioutsouk, C. (2013). *Türkiye ve Yunanistan'da Uygulanan Göç Politikaları (1990 Sonrası)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı, İstanbul.
- Kocaman T. (2008). *Türkiye'de İç Göçler ve Göç Edenlerin Nitelikleri (1965-2000)*, Devlet Planlama Teşkilatı.
- Koçak, Y. Terzi, E. (2012). "Türkiye'de Göç Olgusu, Göç Edenlerin Kentlere Olan Etkileri ve Çözüm Önerileri", *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt.3 (3), s.163-184.
- Koyuncu, A. (2011). *1980'den Sonra Kente Göç Edenlerin Tutunma Yolları: Konya Örneği*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, Konya.
- Kömürcü, E. (2011). *Almanya'da Yaşayan Türk Göçmenlerin Sosyo-Kültürel Sorunları: Bir Entegrasyon Çalışması*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Ev Ekonomisi (Aile ve Tüketici Bilimleri) Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Kula, O. B. (2012). *Almanya'da Türk Kültürü Çokkültürlülük ve Kültürlerarası Eğitim*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Kurt, H. (2006). "Göç Eğilimleri ve Olası Etkileri", Mersin Üniversitesi, *Yönetim Bilimleri Dergisi*, Cilt:4 (1), s.148-178.
- Kutlay, D. (1990). *Tarihi Belgeler Işığında Büyük Göç ve Anavatan*, Ankara: Türk Basın Birliği.
- Kutlu, Z. (2015). *Bekleme Odasından Oturma Odasına*, Anadolu Kültür, Açık Toplum Vakfı.

- Macit, R. (2012). *1980 Sonrası Güneydoğu ve Doğu Anadolu'dan Göç Edenlerin Kimliklerinin Yeniden İnşasında Eğitim Sürecinin Rolü; Adana Örneği*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe Grubu Eğitimi Ana Bilim Dalı, Adana.
- Mani, S. M. (2009). *Devletler Özel Hukukunda Göçmenlerin Statüsü ve Göçmenlere Ait Düzenlemeler*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), T.C. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk (Uluslararası Özel Hukuk) Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Mansuroğlu, S. (2015). *Güney Kafkasya'dan Türkiye'ye Göçler (1914-1938)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), T.C. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkiye Cumhuriyeti Tarih Bilimi Dalı.
- Mortan, K. Sarfati, M. (2012). *Vatan Olan Gurbet II Avustralya İşçi Göçünün 45. Yılı*, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Nacak, Z. B. (2014). *Avusturya Sosyal Güvenlik Sistemi ve Vatandaşlarımızın Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri*, (Uzmanlık Tezi), T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Dış İlişkiler ve Yurtdışı İşçi Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Nakhoul, T. E. (2014). *Uluslararası İş Gücü Göçü ve Türkiye*, (Uzmanlık Tezi), T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Dış İlişkiler ve Yurtdışı İşçi Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Okakın, E. (2014). *Göçmen Ev İşçilerinin Sosyal Hakları*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), T.C. Galata Saray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı.
- Olçar, K. (2013). *Türkiye'nin Yoğun Göç Alan Bölgelerinde Meydana Gelenlerin Sorunların Güvenlik Bağlamında Analizi; İstanbul, Tuzla, Şifa Mahallesi Örneği*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), T.C. Harp Akademileri Stratejik Araştırmalar Enstitüsü Ulusal ve Uluslararası Güvenlik Stratejileri Ana Bilim Dalı, İstanbul.
- Ortaylı, İ. "08-11 Aralık 2005 tarihli Uluslararası Göç Sempozyumu'nda yaptığı Sunum", Uluslararası Göç Sempozyumu.

- Öğün, T. (2004). *Vilayat-ı Şarkîye Mültecileri*. Ebabil Yayınevi.
- Örenç, A. F. Mangaltepe İ. (2013). *Balkanlar ve Göç*, Bursa: Bursa Valiliği.
- Öz, B. (1978). *Türkiye’de Göç Olgusu, Sorunları ve Çözümü*, İstanbul: Gençlik Yayınevi.
- Özbay F., Yücel B., (2001). “Türkiye’de Göç Hareketleri, Devlet Politikaları ve Demografik Yapı”, *Hacettepe Nüfus Etütleri Enstitüsü*, s.1-51.
- Özbay, F. vd. (2001). *Türkiye’de Göç Hareketleri*, Devlet Politikaları ve Demografik Yapı.
- Özbay, F. Yücel, B. Sezal, İ. Toros, A. Civelek, H.Y. Yener, S. Koç İ. (2001). *Nüfus ve Kalkınma*, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Ankara: Semih Ofset.
- Özdemir, M. (2008). *Türkiye’de İç Göç Olgusu, Nedenleri ve Çorlu Örneği*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Ana Bilim Dalı, Edirne.
- Özer, A. (2015). *Göç ve Aidiyet Bağlamında Bulgaristan Göçmenlerinde Kimliğin Yeniden İnşası: Mersin Örneği*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Ana Bilim Dalı, Mersin.
- Özerim, M. G. (2012). *Avrupa’da Radikal Sağ Partiler ve Göç Karşıtlığı: Güvenlik Temaları Ekseninde Göç Karşıtı Söylemin İnşası*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), T.C. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Avrupa Birliği Ana Bilim Dalı Avrupa Çalışmaları Programı, İzmir.
- Özgen, A. Ö. (2010). *Avrupa Birliği Göçmenlik Politikaları: Tarihsel Geçmiş ve Mevcut Durum*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı, Isparta.
- Özgür, U. (2007). *Bulgaristan Türkleri’nin 1950- 1951 Yıllarında Türkiye’ye Göçleri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), T.C. İstanbul Üniversitesi

Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi
Ana Bilim Dalı, İstanbul.

Öztürk, E. (2014). *Türk Asıllı Afgan Mültecilerinin 12 Eylül Döneminde İskan ve İstihdamı*, T.C. Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara.

Öztürk, M. (2011). *Avrupa Birliği Göç Politikaları: Almanya'daki Türk İşçileri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Avrupa Birliği Ana Bilim Dalı, İstanbul.

Parin, S. (2016). *Van Kent Araştırmaları*, İstanbul: Bağlam Yayıncılık.

Pennix R. Renselaer H. V. (tarihi yok). Bugünkü Avrupa Ülkelerindeki Ekonomik Durgunluktan Önceki ve Sonraki Dönemlerde Türkiye'nin Yurt Dışına İşçi Gönderme Politikasının Evrimi, Abadan N. (Editörler), *Göç ve Gelişme*, Ankara.

Sarınay Y. (t.y.). *Cumhuriyet Döneminde Balkan Ülkelerinden Ankara'ya Yapılan Göçler (1923-1990)*, Atatürk Araştırma Merkezi, s.351-387.

Siklon F. S. (2010). *İzmit'e Göç İle Gelenlerin İzmit İle Etkileşimi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), T.C. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Ana Bilim Dalı Halkla İlişkiler ve Tanıtım Programı, Kocaeli.

Sunardi, F. (2014). *Endonezya'dan Türkiye'ye Göçün Siyasi, Sosyal ve Ekonomik Boyutları*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı, İstanbul.

Şahin, Ç. (tarihi yok). *Türkiye'de Göçmen İşçiler Sorunu*, İstanbul Üniversitesi.

Şemşit, S. (2010). *Avrupa Birliği Göç Politikasının Güvenlikleştirilmesi ve Dışsallaştırılması: Türkiye'ye Yansımaları*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), T.C. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Avrupa Birliği Ana Bilim Dalı.

Şimşek, H. (1999). *Türk- Bulgar İlişkileri ve Göç*, T.C. Genel Kurmay Başkanlığı Harp Akademileri Komutanlığı, İstanbul: Harp Akademileri Basımevi.

- T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Sosyal Planlama Dairesi, (1977). **1965-1970 Döneminde İller Arası Göçler ve Göç Edenlerin Nitelikleri**, Ankara.
- T.C. Başbakanlık GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı, (1993). **GAP Bölgesinde Göç Hareketleri**, Başbakanlık Güneydoğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı.
- T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, (1987). **Yurtdışında Çalışma ve Yurda Dönen Vatandaşlarımıza Sunulan Hizmetler**, Ankara.
- T.U.I.K.(2016)<http://www.tuik.gov.tr/Start.do?jsessionid=tsMmZhGfhhVsG9QMcQthqvW2LSkSPGSH4BP4LXWjyp5Y2smTcqWF!1767488228>
- Taşcı, F. (2009). “Bir Sosyal Politika Sorunu Olarak Göç”, **KAMU-İŞ**, İstanbul Üniversitesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, s.177-205.
- TOHAV (2014). Göç Analiz Raporu, s.1-144.
- Toksöz G. (2006). **Uluslararası Emek Göçü**, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- TRB 2 Bölgesi Mevcut Durum Analizi, (2014). s.1-695.
- TRB2 Bölgesi 2011-2013 Bölge Planı, s.1-187.
- Tümtaş, M. S. (2007). **Türkiye’de İç Göçün Kentsel Gerilime Etkisi: Mersin Örneği**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), T.C. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı, Muğla.
- Ulugün, F. Y. (tarihi yok). “Kocaeli’de Tarihsel Göçler”, **Kocaeli Belediyesi**, s.1275-1317.
- Ünal, S. (2008). **Sosyal Bütünleşme ve Kimlik Bağlamında Türkiye’deki Balkan Göçmenleri Üzerine Bir Değerlendirme (İzmir’den Bir Örneklem)**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Ana Bilim Dalı, Aydın.
- Van Dosyası**, (1998). Ankara: Mimarlar Odası Yayınları.
- Van İl Sanayi Envanteri**, (2006). Van Ticaret ve Sanayi Odası.
- Van İş Geliştirme Toplantıları, (2001). **Van Sorunlar ve Çözümler**, 7 Nisan, Van Ticaret ve Sanayi Odası.

Van Sanayi ve Ticaret Odası, (2000).

Van Ticaret ve Sanayi Odası, *İktisadi Rapor*, (2000).

Van Valiliği, (2015).

Vansesi Gazetesi, 15.02.2017, 22.04.2016, 26.04.2017 ve 31.03.2018 nüshaları.

Yakar, M. Saraçlı, S. Yazıcı, H. (2010). “Afyonkarahisar İlinde İller Arası Göçlerin Gelişmişlik Endeksleriyle Analizi”, *Doğu Coğrafya Dergisi* **24**, Cilt:15 (24), s.255-271.

Yakın Tarihimizde Van Uluslararası Sempozyumu, (1990). Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi Rektörlüğü Yayınları Nu:6, 2-5 Nisan.

Yaldız, F. (2014). “Uluslararası Göç ve Diaspora İle İlişkili Kavramlar”, *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırma Dergisi*, Cilt:3 (2), s.382-403.

Yıldırım, O. (2010). *Türk- Yunan Mübadelesi'nin Öteki Yüzü: Diplomasi ve Göç*, Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

Yıldız, M. Sobacı, M. Z. (2013). *Kamu Politikası Kuram ve Uygulama*, Adres Yayınları.

Yılmaz, A. (2014). “Uluslararası Göç: Çeşitleri, Nedenleri ve Etkileri”, *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 9/2 Winter, Ankara, Turkey, s.1685-1704.

Yücel, K. (2010). *Yeni Türkiye ve Dış Göçler*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Ana Bilim Dalı, İstanbul.

Yüzüncü Yıl Üniversitesi, (1993). *Van Kütüğü*.

Zeyrek, D. *Doğu ve Güneydoğu Anadolu'dan Batıya Yönelen Göçlerin Toplumsal Sonuçları (1984- 2006)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Bilecik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı, Bilecik.

Zonguldak İlinde Göçün Sosyo- Ekonomik Etkileri ve Alınabilecek Tedbirler, (2014). Bülent Ecevit Üniversitesi Yayınları, Zonguldak

ETİK BEYAN SAYFASI

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü **Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;**

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Buse Melis TÜRKÖZÜ

(Tarih)

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı,Adı : Buse Melis TÜRKÖZÜ
E-mail : bmturkozu@gmail.com

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet tarihi
Lisans	YYÜ İktisadi ve İdari Bil. Fak Kamu Yönetimi Bölümü	2014

İş Deneyimi

Yıl	Yer
2017	CMC

Yabancı Dil

İngilizce
Almanca

Yayınlar ve Ulusal Bilimsel Toplantılarda Sunulan ve Bildiri Kitabında Basılan Bildiriler

Avaner T. Türközü B., Van Nabız 65, **Göç ve Sağlık**, Sayı:2, Aralık, 2016, Van, s.14-16.

Avaner T. Türközü B., Eurasian Conference on Language And Social Sciences, **Kamu Yönetiminden Göçe Bakmak: Bulgaristan Örneği**, May 22-24, 2017, Antalya.

Avaner T. Türközü B., Ahtamara I. Uluslararası Multidisipliner Çalışmalar Kongresi, **Türkiye’de Göç Yönetiminin Yapısal Gelişimi Üzerine: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü ve Görevleri**, 25-26 Ağustos 2018, Van.

Avaner T. Türközü B., Ahtamara I. Uluslararası Multidisipliner Çalışmalar Kongresi, **Göç Kavramı ve Tarihi: Beşerin Hicretine Dair Temeller**, 25-26 Ağustos 2018, Van.

VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

LİSANSÜSTÜ TEZ ORJİNALLİK RAPORU

Tez Başlığı / Konusu:

...../...../2019

TÜRKİYE'DE GÖÇ SORUNU VE YÖNETİMİ:
VAN İLİ ÖRNEĞİ

Yukarıda başlığı/konusu belirlenen tez çalışmamın Kapak sayfası, Giriş, Ana bölümler ve Sonuç bölümlerinden oluşan toplam 209 sayfalık kısmına ilişkin,/...../..... tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından turnuntin intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 8 (sekiz) dir.

Uygulanan Filtreler Aşağıda Verilmiştir:

- Kabul ve onay sayfası hariç,
- Teşekkür hariç,
- İçindekiler hariç,
- Simge ve kısaltmalar hariç,
- Gereç ve yöntemler hariç,
- Kaynakça hariç,
- Alıntılar hariç,
- Tezden çıkan yayınlar hariç,
- 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç (Limit match size to 7 words)

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Lisansüstü Tez Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılmasına İlişkin Yönergeyi İnceledim ve bu yönergede belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal İçemediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

...../...../2019

Adı, Soyadı, İmza

Adı Soyadı : Buse Melis TÜRKÖZÜ

Öğrenci No :159202222

Anabilim Dalı : KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

Program: YÖNETİM BİLİMİ

Statüsü : Y. Lisans X Doktora

DANIŞMAN
Dr.Öğr.Ü.Tekin AVANER

...../...../201.....

ENSTİTÜ ONAYI
UYGUNDUR

...../...../201.....

Doç. Dr. Bekir KOÇLAR
Enstitü Müdürü

B. (İmza)